

σχοηλιαστές

ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ:
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο ΤΥΠΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ
ΤΗ "17 ΝΟΕΜΒΡΗ"

ΟΙ ΣΤΑΥΡΩΣΕΙΣ
ΤΟΥ Φ. ΜΠΕΤΚΟΝ

Π

Πρωταπριλιά! Η ημέρα του ψεύδους, η γενέθλια ημέρα του Σχολιαστή. Η ημέρα της Μπλόφας στη χώρα που γεννήθηκε ο Νικ δε Γκρηκ, στη χώρα που η αλλαγή Προέδρου συνοδεύεται με τρυκ, χρώματα και (αν πιστέψουμε την «εφημερίδα που γκρέμισε τον Καραμανλισμό») με «πολύ παραδάκι».

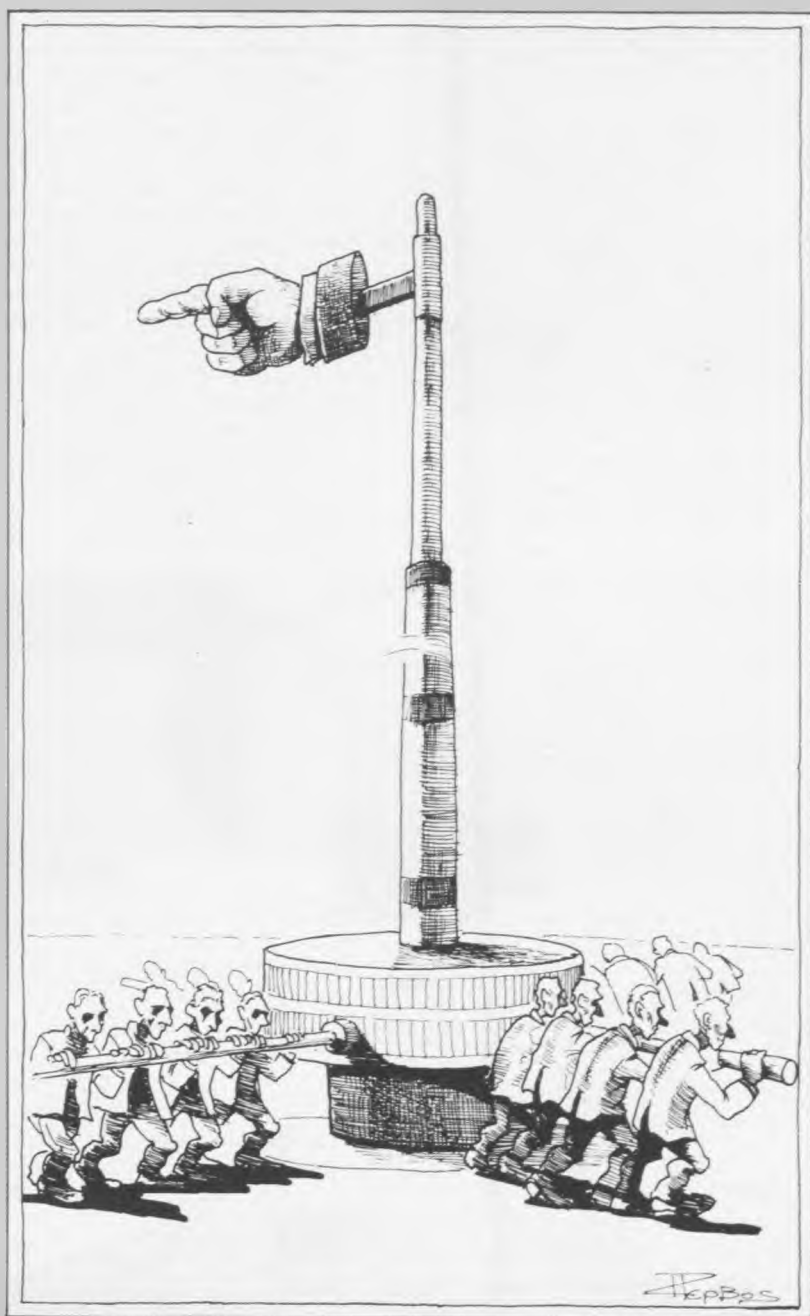
Σαν Νεοέλληνες λοιπόν με το ύφος που μας αποδίδουν οι εξ ημών ηθικολόγοι, αλλά και σαν άνθρωποι, εκ του πιθήκου καταγόμενοι, με τα προπατορικά αμαρτήματα για τα οποία αισθανόμαστε υπερήφανοι, εορτάζουμε τα γενέθλια του Σχολιαστή με θυσία στο βωμό του τυπωμένου ψεύδους. Σιγά μην παίρναμε συνέντευξη από τον Καραμανλή...

Αλλά ο Απρίλης είναι ο μήνας ο σκληρός, ο μήνας της Σταύρωσης. Και ο ζωγράφος Francis Bacon που μπαίνοντας σε κρεοπωλείο ασθάνεται εν δυνάμει σφαχτάρι, αντιλαμβάνεται τη Σταύρωση σαν σκουλήκι, ή σαν ακτινογραφία σπονδυλικής στήλης. Θεώρηση που ίσως να μη φαίνεται παράξενη στους δοκιμαζόμενους πληθυσμούς της Ερυθραίας που συνεχίζουν τον «άγνωστο» πόλεμο για την απελευθέρωσή τους.

Κι ο ποιητής Νάνος Βαλαωρίτης συνεχίζει σ' αυτό το τεύχος την αναφορά του στο Μοντερνισμό και τα παρακλάδια του στον Ελληνικό χώρο εξετάζοντας την περίπτωση του Γιάννη Ρίτσου, αλλά και του Νίκου Γκάτσου, ποιητή πολύ πιο σημαντικού απ' ό,τι αφήνει να φανεί η έντονη ενασχόλησή του με στίχους τραγουδιών.

Εσείς ξέρετε πλέον αν είναι ή αν δεν είναι ο Χρήστος Σαρτζετάκης Πρόεδρος όλων των Ελλήνων. Ο Σχολιαστής αρκείται να επιλέξει για εξώφυλλό του το διάσημο Γάλλο ηθοποιό Ζαν Λουί Τρεντινιάν. Έτσι για γούρι...

Σ.

Συνταγματολογία

Είναι εκ πρώτης όψεως περίεργο, αλλά είναι γεγονός ότι τον τόνο στις αιτιάσεις της αντιπολίτευσης για την κυβερνητική μεθοδολογία τον έδωσε η ομάδα των συνταγματολόγων καθηγητών που «αυτόκλητοι» έσπευσαν να γνωματεύσουν τόσο για την αναθεώρηση, όσο και για τα διαδικαστικά θέματα (ψήφος Αλευρά κ.λπ.). Με δεδομένη την προοδευτική πολιτική τους τοποθέτηση η αντικυβερνητική τους γνωμάτευση απέκτησε ένα ιδιαίτερο βάρος στα επιχειρήματα του κομματικού ανταγωνισμού. Δεν άργησε βέβαια η κυβέρνηση να «αντεπιτεθεί» με άλλους συνταγματολόγους.

Για όσους εξεπλάγησαν απ' την τόσο άμεση και οξεία παρέμβαση των κ.κ. καθηγητών θυμίζουμε δυο ατυχή ιστορικά προηγούμενα: Το 1965 ο καθηγητής Χ. Σγουρίτσας γνωμάτευσε ότι το βασιλικό πραξικόπημα ήταν καθαρά νομότυπο και «συνταγματικώς άσφογο». Ο μαθητής του και επίσης καθηγητής Κ.Γεωργόπουλος ήταν ο συνταγματολόγος που υπέγραψε και υποστήριξε το Σύνταγμα της χούντας τρία χρόνια αργότερα.

Το απλό συμπέρασμα που προκύπτει απ' αυτή την εμπειρία είναι ότι ειδικά σε κρίσιμες περιόδους και όταν υπάρχουν συνταγματικά κενά (πράγμα που συμβαίνει σχεδόν πάντοτε) η «νομική επιστήμη» και οι φορείς της δεν μπορεί να είναι οι απόλυτοι και ουδέτεροι κριτές. Η πολιτική τοποθέτηση αναπόφευκτα επηρεάζει προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση στο επίμαχο κάθε στιγμή θέμα. Αλλά κι αυτοί που ζητούν τη «γνωμάτευση» δεν κάνουν τίποτε άλλο απ' το να επιδιώκουν εκ των υστέρων τη νομιμοποίηση μιας προαποφασισμένης πολιτικής κατεύθυνσης.

Δ.Ψ.

Διαφάνεια και ήθος

Δεν καταλάβαμε τελικά τη θέση της Κ.Ε. του ΚΚΕ εσ. για τις τελευταίες εξελίξεις. Πελαγοδρομεί ανάμεσα στην παλιότερη απόφασή του να μην «υποστηρίξει» Καραμανλή και στην επιθυμία να καταγγείλει την αιφνίδια αλλαγή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. να προτείνει Σαρτζετάκη και αναθεώρηση μέρους του συντάγματος. Ούτε η σχετική αρθρογραφία στην Αυγή ούτε οι ομιλίες των στελεχών του μας βοήθησαν να καταλάβουμε ποιο είναι το σημαντικό γι' αυτό το κόμμα: Η απομάκρυνση του Καραμανλή από την Προεδρία ή το «ήθος» του ΠΑ.ΣΟ.Κ. να προτείνει μόνο του (!!!) και ξαφνικά τον Σαρτζετάκη; Φαίνεται ότι ο διαφαινόμενος κίνδυνος να συρρικνωθεί εκλογικά η κομμουνιστική ανανέωση θόλωσε τα μυαλά των ηγετών της.

«Εμείς σαν Κομμουνιστές είμαστε ενάντια στην επανεκλογή Καραμανλή, αλλά η απομάκρυνσή του από το

ΠΑ.ΣΟ.Κ. εγκυμονεί κινδύνους για τη δημοκρατία, το λαό, το έθνος». Κάπως έτσι αντιληφθήκαμε τη «γραμμή» από το σύνολο των δημόσιων εμφανίσεων του ΚΚΕ εσ. (απόφαση Κ.Ε., άρθρα στην Αυγή, ομιλίες στελεχών). Άνετα ο κάθε ομιλητής ή αρθρογράφος μπορεί να τραβά το σκοινί στη μια ή στην άλλη πλευρά.

Ενδεικτικό το κείμενο που έγραψαν και κυκλοφορούν σε στενό κύκλο στελεχών του κόμματος οι Σ.Βαλντέν, Γ.Βούλγαρης και άλλοι από τους πιο «στενούς» και «φανατικούς» «Κυρικούς». Κείμενο που απέρριψε ο Κύρκος όταν του ζητήθηκε να υιοθετήσει την άποψη αυτή, απειλώντας μάλιστα με αποχώρηση από το Κόμμα αν βγει στη δημοσιότητα. Η άποψη που εκφράζεται στο κείμενο είναι φανατικά αντι-ΠΑ.ΣΟ.Κ. και ταυτίζεται εν πολλοίς με το σύνολο της κινδυνολογίας που αναπτύσσεται από πλευράς Ν.Δ.

Αλήθεια, μια και το ΚΚΕ εσ. κόπτεται για διαφάνεια και ήθος δε θα 'ταν χρήσιμο να δει το φως της δημοσιότητας μια άποψη που υπάρχει στο κόμμα χωρίς να φοβόμαστε τις επιπτώσεις; Αλήθεια δεν πρέπει να μάθουν τα μέλη και οι φίλοι του κόμματος ότι πέρα από τις απόψεις στην Κ.Ε. για το δικό τους πρόεδρο υπάρχουν και αντίστοιχες για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας; Απόψεις μάλιστα που διαμορφώνουν νέες συμμαχίες και νέες ισορροπίες στο καθοδηγητικό τους όργανο;

Γ.Π.

Απεργοσπάστης στη Διοικούσα του Τ.Ε.Ε.

«Η πρόσφατη εκλογή της Διοικούσας Επιτροπής του Τεχνικού Επιμελητηρίου αποτελεί ένα ακόμα βήμα προς τα πίσω στον αγώνα ενάντια στην υποβάθμιση των μηχανικών. Και αυτό γιατί οι παρατάξεις της παλιάς «Δημοκρατικής Συνεργασίας» (ΠΑΣΚ-ΠΣΚ-ΑΣΜΕ και ΔΕΜ) προχώρησαν από κοινού στην προκλητική ενέργεια ανάδειξης στο προεδρείο της Διοικούσας Επιτροπής, στη θέση του αναπληρωτή Γεν. Γραμματέα του Τ.Ε.Ε., του Δημ. Τασσιόπουλου, μόνιμου δημ. υπάλληλου στο ΥΔΕ, μέλους του Δ.Σ. του Συλλόγου Πολιτικών Μηχανικών και ΑΠΕΡΓΟΣΠΑ-ΣΤΗ στην πρόσφατη μεγάλη απεργία των Μηχανικών του Δημοσίου».

Τα παραπάνω καταγγέλλουν σε κοινή τους ανακοίνωση η Ανεξάρτητη Συσπείρωση και η Αριστερή Κίνηση, για να καταλήξουν:

«Είναι φανερό ότι όσο στη Διοικούσα Επιτροπή υπάρχει απεργοσπάστης, το Τ.Ε.Ε. θα παραμένει αναξιοπίστο και καταδικασμένο στη συνείδηση της συντριπτικής πλειοψηφίας των μηχανικών».

Δ.Π.

Ο Νίκος Καράς και η Σιωπή

Αφήσαμε ασχολίαστη στο προηγούμενο τεύχος μια σημαντική για την ανανεωτική αριστερά είδηση: Την επανεμφάνιση από τις στήλες της *Αυγής* (ως επιστολογράφου) του Νίκου Καρά, μέλους του Γραφείου της Κ.Ε. του ΚΚΕ εσ. μέχρι τις διαδικασίες του '73 και αναπληρωτή του Μπάμπη Δρακόπουλου στη θέση του Γραμματέα όσο ο τελευταίος βρισκόταν στη φυλακή. Περισσότερο από μήνας πέρασε από τότε και πουθενά δεν είδαμε ένα σχόλιο, μian απάντηση, κάτι τέλος πάντων που να δείχνει ότι το ΚΚΕ εσ. και η ανανεωτική αριστερά θυμούνται ακόμα την ιστορία τους, την ιστορία της διάσπασης του ΚΚΕ. Ίσως η σιωπή εξηγείται επειδή ο Νίκος Καράς απομακρύνθηκε εθελοντικά από το ΚΚΕ εσωτ. και ξεχάστηκε από τότε. Ίσως και επειδή λέει λόγια βαριά σαν τα παρακάτω (*Αυγή* 21-2-85):

«Αφού στραβά αρμενίσαμε (κάποτε είχε γραφεί ότι ο γιालός ήταν στραβός), αφού ανεύθυνα πολυπραγμονούσαμε επί χρόνια, βρεθήκαμε ανέτοιμοι στη φουρτούνα και οι καπεταναίοι του καραβιού μας καλούν να κατέβουμε στις βάρκες, με το αμείλικτο δίλημμα ή να σώσουμε το Κόμμα ή να γίνουμε νεροκουβαλιές στην άχαρη αυτοδυναμία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Και έτσι, συγκλίνοντες και μη συγκλίνοντες, οι συνδημιουργοί της «δεδομένης» (Σ.Σ. εννοεί φυσιογνωμίας του Κόμματος), μας εμφανίζονται σαν οι αυθεντικοί εκφραστές του αριστερού πολιτικού λόγου, της αριστερής εναλλακτικής λύσης, οι αδιάλλακτοι! «Αφερим!»

K.B.

Eamovulgaire

Δεν είναι λίγοι εκείνοι που ξαφνιάστηκαν όταν είδαν τη γαλλική εφημερίδα *Liberation* να φιγουράρει πρώτη-πρώτη στα κινδυνολόγια ρεπορτάζ του ξένου τύπου για τις ελληνικές πολιτικές εξελίξεις. Καμιά έκ-

πλήξη για όσους έχουν παρακολουθήσει τον ιδιότυπο αντικομμουνιστικό «μοντερνισμό» της εφημερίδας που ξεκίνησε σαν έκφραση του δύοντος αριστερισμού του '68 και κατέληξε δημοσιογραφικό όργανο των σοσιαλιστών τεχνοκρατών. Προς τέρψη των αναγνωστών μας σημειώνουμε ότι το χιούμορ της εφημερίδας περιορίζεται στο να γράφει «Χρήστοφ Σαρτζετάκης». Και για να μη νομιστεί ότι πρόκειται για παραδρομή αμέσως πιο κάτω γίνεται αναφορά στον Λεωνίδα Κύρκωφ. Φαίνεται ότι η κατηγορία του «Εαμβουλγάρου» παίρνει τις ευρωπαϊκές της διαστάσεις...

Δ.Ψ.

Φοιτητικές Μεταστροφές

Τα είπαμε και πέρσι και πολύ φοβάμαι ότι θα τα ξαναλέμε και του χρόνου. Πως ο νέος τρόπος επιλογής στα Πανεπιστήμια με το να είναι πιο «αξιοκρατικός», δηλαδή πιο ταξικός, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και την κοινωνική συνείδηση των νέων φοιτητών.

Δεν είναι να εκπλήσσεται λοιπόν κανείς για τη νέα συντηρητικότερη στροφή του φοιτητικού στρώματος όπως καταγράφηκε στις φετινές εκλογές. Το γεγονός όμως αυτό θα έπρεπε να προβληματίζει την Αριστερά πολύ περισσότερο από το ποια παράταξη πήρε τελικά την πρώτη θέση. Ίδιως τώρα που είναι ακόμα επίκαιρος ο «αντί»-309, ο νόμος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για τη γενική εκπαίδευση, τον οποίο ο ίδιος ο Ράλλης τον

αναγνώρισε σαν συνέχεια της δικής του μεταρρύθμισης, δηλαδή ακριβώς του 309.

Πέρα βέβαια από το θέμα της ταξικής επιλογής υπάρχουν και άλλες διαστάσεις. Όπως η φθορά των οραμάτων και του μαρτυρολόγιου της Αριστεράς στα μάτια των νέων ανθρώπων. Όπως ο ψευδώνυμος σοσιαλισμός του ΠΑ.ΣΟ.Κ. που στέλνει κάθε τόσο φουρνιές αριστερών στην αγκαλιά του Μητσότακη.

Υπάρχει τέλος και η κοινοβουλευτική διάσταση του αποτελέσματος των φοιτητικών εκλογών, ακόμα λιγότερο ευοίωνη αυτή για το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Μήπως δηλαδή η φοιτητική μεταστροφή εκφράζει μian αντίστοιχη διάθεση του εκλογικού σώματος, όπως περίπου φάνηκε με τα περυσινά αποτελέσματα σε σχέση με τις ευρωεκλογές. Στο βαθμό που κάτι τέτοιο αληθεύει, υπάρχει κίνδυνος το «παιχνίδι της πρωτιάς» να επαναληφθεί, πολύ πιο επώδυνο αυτή τη φορά, στο επίπεδο του Κοινοβουλίου...

K.B.

■ Να λοιπόν που η λογική των εξοπλισμών είναι αδιέξοδη: 140 νέα αεροσκάφη F-16 παράγγειλε η Τουρκία στην Τζένεραλ Νταϊνάμικς. Αναμένουμε τη νέα αγορά του αιώνα...

■ «Η Διεθνής Αμνηστία ανησυχεί σοβαρά για τον Mahmut Memduh Uyan και πιστεύει ότι βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο να βασανιστεί. Ο M.M.Uyan είναι μέλος της Dev Yol. Συνελήφθη στις 6/2/85 στην Ισταμπούλ και κρατείται στο Αρχηγείο της Αστυνομίας. Η Διεθνής Αμνηστία έλαβε πολλές καταγγελίες βασανιστηρίων που έγιναν ιδιαίτερα στο Αρχηγείο Αστυνομίας της Ισταμπούλ και πιστεύει ότι κάθε κρατούμενος εκεί κινδυνεύει να βασανιστεί». Απόσπασμα από δελτίο τύπου

της Δ.Α.

■ Στο δικαιολογημένο θόρυβο που έγινε για τα έγχρωμα ψηφοδέλτια ξεχάστηκε κάτι που θα έπρεπε για πολλούς να είναι θέμα αρχής. Ότι είναι απαράδεκτο να μη γνωρίζουν οι εκλογείς τι ψηφίζουν οι αντιπρόσωποί τους στη Βουλή. Μπορεί να καταργηθήκε ο σταυρός, αλλά οι Πατέρες του Έθνους θα έπρεπε τουλάχιστον να έχουν το θάρρος της γνώμης τους.

■ Προϊστορία του Λευτέρη Καλογιάννη, βουλευτή της Ν.Δ. και απαγωγέα της κάλπης στη δεύτερη ψηφοφορία για εκλογή Προέδρου: Ήταν ο μόνος Έλληνας ευρωβουλευτή που ψήφισε το ψήφισμα του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τους αντιρρησίες συνείδησης στην Ελλάδα, το Φεβρουάριο του 1983 (*Σχολιαστής* τ.Π. 1/2/84). Και συμπληρώνει το περιοδικό *Αρνούμαι* (Φεβράρης '85): «...όπως πιστεύουν και οι ξένοι ευρωβουλευτές με τους οποίους συζητήσαμε, μάλλον δεν ήξερε τι ψηφίζει... Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που ευρωβουλευτής της Ν.Δ. ξεχνιέται (αν δεν κοιμάται όπως ο άλλος που τον κλείδωσαν τελικά στην αίθουσα των συνεδριάσεων)».

■ «Επανάσταση των γαρυφάλων» χαρακτήρισαν «πηγές του ΝΑΤΟ» την απόφαση του Α Παπανδρέου να μην υποδείξει τον Κ.Καραμανλή για Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αν στο ΝΑΤΟ μελέτουσαν λίγο περισσότερο

τη μεσαιωνική αγγλική ιστορία και ειδικά τον πόλεμο ανάμεσα στους Λανκάστερ και τους Γιόρκ θα προτιμούσαν το χαρακτηρισμό «Πόλεμος των δύο Ρόδων».

■ «Αγωγή η προεδρία του Κ.Καραμανλή». «Δε χρησιμοποίησε τις υπερεξουσίες που του παρείχε το σύνταγμα». Κοινή διαπίστωση από δεξιά και αριστερά. Από τους πρώτους για να προταθεί ξανά σαν Πρόεδρος, από τους άλλους σαν εύσημο για να αποποιηθούν την πρόταση. Πολύ ωραία. Και εκείνος ο Παναγής Βενάρδος ο «ληστής με τις γλαδιόλες»: Αυτός που ένωσε στο πετσί του τις υπερεξουσίες του *Κυρίου* που αρνήθηκε να υπογράψει τη χάρη του και αυτοκτόνησε στη φυλακή.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΝ ΕΧΟΥΜΕ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΜΑΣ. Μ' ΑΥΤΟΝ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΜΕ, Μ' ΑΥΤΟΝ ΓΕΡΑΣΑΜΕ. ΜΙΑ ΣΩΗ ΑΥΤΟΣ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕ ΤΙ ΘΑ ΤΡΩΜΕ, ΠΟΙΟΥΣ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΕΧΘΡΟΥΣ, ΤΙ ΘΑ ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ... ΟΛΑ ΑΥΤΟΣ.

ΑΛΛΑ ΤΩΡΑ... ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΜΑΣ! ΤΟΝ ΕΧΟΥΜΕ ΣΤΟ ΧΕΡΙ. ΑΝ ΒΕΛΟΥΜΕ ΤΟΝ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ. ΑΝ ΔΕ ΘΕΛΟΥΜΕ...

ΠΟΛΛΑ ΛΕΣ.

ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΠΩ ΟΤΙ ΜΑΣ ΕΧΕΙ ΚΙ ΑΥΤΟΣ ΑΝΑΤΗ ΔΕΟ ΤΟΝ ΕΧΟΥΜΕ ΚΙ ΕΜΕΙΣ.

Ο ΤΟΠΟΣ ΑΥΤΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ. ΜΙΑ ΠΛΑΤΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ ΔΕΞΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΩΕΙΛΙΣΜΟ.

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ ΠΡΕΒΥΤΟΥΡΓΟΣ Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΠΡΕΣΒΥΣ. Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΕΥΜΒΙΒΑ-ΕΜΟΣ.

ΑΣ ΜΗ ΣΕΧΝΑΜΕ ΟΤΙ Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 74 ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΑΛΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. ΟΣΟ ΚΑΚΟ ΕΚΑΝΕ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΠΡΙΝ, ΤΟΣΟ ΚΑΚΟ ΕΚΑΝΕ ΜΕΤΑ.

ΤΟ ΣΩΣΤΟ ΝΑ ΛΕΓΕΤΑΙ. ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΖΕΡΕΙ ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΟΜΑΣΤΑΝ ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ.

ΣΤΗΝ ΤΟΡΙΝΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΠΟΥ ΝΑ ΜΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ. ΟΛΟΙ ΘΑ ΤΟΝ ΨΗΦΙΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΠΡΕΣΒΥ.

ΤΙ ΛΕΣ ΜΟΡΕ ΜΑΥΡΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ!

ΣΜΠΑΦ!

ΤΙ ΑΥΤΟ ΑΓΟΝΙΣΤΗΚΑΜΕ ΤΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ. ΤΙ ΑΥΤΟ ΜΑΣ ΨΗΦΙΣΕ Ο ΛΑΟΣ; ΓΙΑ ΝΑ ΨΗΦΙΣΟΥΜΕ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ!

ΧΑ, ΧΑ, ΧΑ. ΣΟΥ ΘΗ ΕΡΕΡΑ ΕΤΕΙ; ΠΙΣΤΕΥΕΣ ΟΤΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ. ΠΟΙΟΥΣ; ΕΓΩ, ΠΟΥ ΤΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΓΟΝΙΖΟΜΑΙ ΝΑ ΓΚΡΕΜΙΣΩ ΤΗ ΔΕΞΙΑ.

Ε ΟΧΙ ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΔΙΔΟΥΜΕ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΤΩΡΑ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΔΙΚΑΙΩΝΕΤΑΙ.

ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ Ν' ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΠΡΕΣΒΥ ΣΩΕΙΛΙΣΤΗ. ΕΝΑ ΠΡΕΣΒΥ ΠΟ ΚΟΙΝΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ, ΣΑΝ ΤΟΝ ΝΤΕΓΙΑΝ...

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ.

ΣΑΡΤΖ...

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ!

ΜΑ ΒΕΒΑΙΑ... ΤΟΝ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ... ΠΩ... ΠΩ... ΤΙ ΠΗΓΑ ΚΑΙ ΒΡΗΚΑ. ΘΑ ΠΑΘΕΙ ΑΠΟΠΛΗΞΙΑ Ο ΓΕΡΟΣ ΟΤΑΝ ΤΟ ΜΑΘΕΙ. Ε ΛΟΙΠΩΝ ΕΧΩ ΜΥΑΙΟ ΣΑΒΙΣΤΗ.

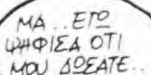
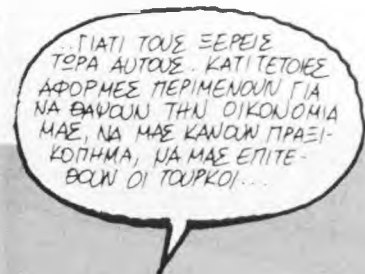
ΣΤΟ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΚΟΥΡΕΛΕΣ... Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΡΑ ΔΙΚΑΙΩΝΕΤΑΙ.

ΘΑ ΔΙΔΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΙΣ ΒΑΣΕΙΣ ΘΑ ΦΥΤΟΥΜΕ ΚΙ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΤΟ ΚΙ ΑΠ' ΤΗΝ ΕΟΚ.

Ε... Ε... ΠΙΩΝ ΦΟΡΑ ΠΗΡΕΣ.

ΒΕΒΑΙΑ, ΟΧΙ ΑΜΕΣΩΣ. ΟΤΑΝ ΕΡΘΕΙ Η ΩΡΑ ΤΟΥΣ... ΓΙΑΤΙ ΕΜΕΙΣ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΤΙΣ ΚΡΑΤΑΜΕ.

ΙΣΑ ΙΣΑ, ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΔΙΔΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΕΙΔΟΥΜΕ ΟΤΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΠΙΣΤΟΙ ΣΤΗ ΔΥΣΗ...

ΜΠΟΪΓΚ

ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ να βρεθεί στην πρόσφατη ελληνική πολιτική ιστορία μια τόσο απλή κίνηση που να προκάλεσε τέτοιας έκτασης αναστάτωση στην πολιτική σκηνή, όσο η πρόσφατη μεταστροφή του ΠΑΣΟΚ στο θέμα Καραμανλή. Από τη μέρα εκείνη έχουμε γίνει μάρτυρες των πιο σύνθετων κι αντιφατικών ερμηνειών που ξεκινούν απ' την εκτίμηση ότι δεν άλλαξε απολύτως τίποτε και φτάνουν στη βεβαιότητα ότι τώρα πια «όλα να τα περιμένουμε».

Τη θέση της πολιτικής ανάλυσης έχει πάρει η σενάρ' λογία. «*Δύο πολιτικά σενάρια και πολλές εκδοχές*» μας υπόσχεται η Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (17.3). «*Τίσσερα τοιςλάχιστον πιθανά σενάρια*» αντιπροτείνει την ίδια μέρα το Βήμα. Και το ΑΝΤΙ, εκτός απ' τα «σοβαρά» σενάρια που περιέχει στα πολιτικά του άρθρα προτείνει κι ειδικά «*σενάρια πολιτικής φαντασίας*» (15.3). Όσο είχε στερέψει η φαντασία τις παραμονές του «ιστορικού Σαββάτου» τόσο περισσεύει σήμερα.

Είναι αρκετά εύκολο να καταλάβει κανείς ότι η ανατροπή του γραμμικού συναινετικού σεναρίου τροφοδοτεί κάθε είδους υποθέσεις και νέα πιστεύω. Είναι, πράγματι, δύσκολο για τους ίδιους ανθρώπους που επιχειρηματολόγησαν για το πόσο απαραίτητος όρος για την Αλλαγή είναι ο σταθεροποιητικός παράγων «Καραμανλής» να μην αντιμετωπίζουν καχύποπτα κι απαισιόδοξα την τροπή των πραγμάτων. Ένας αξιόλογος αγνωστικισμός διαπερνά τις αναλύσεις. «*Όλα τα ενδεχόμενα είναι πια ανοιχτά και τίποτα δεν αποκλείεται*» λέει ο Π. Λουκάκος στην Κυριακάτικη (10.3) και τον συμπληρώνει με αποπλιστική αθωότητα ο Μισαβέτας: «*Ιστορικά, δηλαδή, θα πρέπει να περιμένει κανείς ότι μια από τις πρώτες πολιτικές εξαγγελίες μετά τον τερματισμό της διαδικασίας εκλογής Προέδρου Δημοκρατίας θα είναι η αποχώρηση της χώρας από την ΕΟΚ*».

Η μόνη έννοια των αρθρογράφων είναι να ξεπλύνουν την ντροπή του αιφνιδιασμού και να μην αφήσουν άλλη φορά να γίνει κατι χωρίς να το έχουν προβλέψει. Ο Αντρέας τα έψησε με τον Μητσοτάκη για να φάνε τον Καραμανλή. Ο Αντρέας θα ψηφίσει λευκό για να μη βγει ο Σαρτζετάκης και να βγει ο ίδιος πρόεδρος. Ο Αντρέας επιτήδως προτείνει το άρθρο 110 για να μη γίνει τελικά αναθεώρηση. Ο Μητσοτάκης θα ψηφίσει Σαρτζετάκη για να μην επιστρέψει ο Καραμανλής...

Είμαστε λοιπόν έρμαια της προσωπικής βούλησης ενός ατόμου ή έστω μιας μικρής ομάδας; Κάτι τέτοιο φαίνεται να υποστηρίζει ο Σ. Κουλόγλου στο ΑΝΤΙ:

«*Όσοι εξακολουθούν να πιστεύουν ότι η Ιστορία —με κεφαλαία ή μικρά γράμματα— γράφεται με βάση αντικειμενικούς νόμους ανεξάρτητα από τη θέληση των ανθρώπων, θα πρέπει σίγουρα να μελετήσουν την πρόσφατη περιπέτεια του ΠΑΣΟΚ, για την εκλογή προέδρου της Δημοκρατίας*».

Κι όμως, ειδικά μια τέτοια περίοδο σαν τη σημερινή, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι δεν έχει καμιά αξία η ερμηνεία που στέκεται στις προσωπικές επιθυμίες και πράξεις των ατόμων. Αυτές δεν είναι παρά η ορατή πλευρά

του παγόβουνου. Εκείνο που στην ιστορική διαδικασία είναι το καθοριστικό είναι ο *απρόσποπος* μετασχηματισμός των ταξικών σχέσεων κυριαρχίας κι υποταγής. Οι ερμηνείες που περιορίζονται σε ανίχνευση προθέσεων ατόμων ή ομάδων είναι φυσικό να καταλήγουν σε συμπεράσματα αδιέξοδα ή άτοπα. Είναι ενδεικτικό ότι ο ίδιος αρθρογράφος θεωρεί χρήσιμο να συγκρίνει την πρόσφατη κίνηση Παπανδρέου με το «*μεγάλο άλμα προς τα εμπρός*» του Μάο Τσε Τουνγκ, στα τέλη της δεκαετίας του '50...

Τα δυο στρατόπεδα

Ας δοκιμάσουμε να ξεκινήσουμε διαφορετικά. Από τα αποτελέσματα δηλαδή που προκάλεσε στο χώρο της Αριστεράς και στην ονομαζόμενη «προοδευτική διανόηση», η αποκοπή του Καραμανλή. Το πρώτο που μπορεί κανείς να παρατηρήσει είναι μια κάθετη πόλωση σε δυο στρατόπεδα που δε φαίνεται να έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους. Το ένα **στρατόπεδο** περιλαμβάνει εκτός από τους υποστηρικτές της κυβέρνησης και τους κεντρώους «συνοδοιπόρους», κυρίως το ΚΚΕ που για πρώτη φορά απ' το '81 ταυτίζεται εντελώς με το ΠΑΣΟΚ δεν έχει τίποτα να προσθέσει ή ν' αφαιρέσει και σπειδαι να ακυρώσει όλες τις κινητοποιήσεις που στηρίζονταν στην εκτίμηση για «δεξιά στροφή της κυβέρνησης». Το ΚΚΕ φαίνεται πρόθυμο να αποδεχτεί τον ηγεμονικό ρόλο του ΠΑΣΟΚ μέσα στο «μπλοκ της Αλλαγής», ακόμα και να διακινδυνεύει τα εκλογικά του ποσοστά αρκεί να ξαναυπάρξει αυτό το περιφημο μπλοκ. Η φιλολογία περί «ήθους», «διαδικασίας», κλπ, δεν έχει φυσικά καμιά επίδραση στο ΚΚΕ που με υπεροπτική «ταξική τοποθέτηση» αντιμετωπίζει τις «κοινοβουλευτικές ψιμαχίες» και τα «αστικά τερτίπια». Η στάση του όμως αυτή είναι βαθιά αντιφατική εφόσον το μόνο του στήριγμα κι επιχείρημα είναι το «δεκατρία κοικιά».

Το **δεύτερο στρατόπεδο** περιλαμβάνει εκτός απ' τους υποστηρικτές της δεξιάς και σημαντική μερίδα των αρθρογράφων του φιλοκυβερνητικού τύπου καθώς και το μεγαλύτερο τμήμα της ανανεωτικής αριστεράς. Αν στο πρώτο στρατόπεδο συνδετικός κρίκος είναι η αντικαραμανλική «πολιτική ουσία» στο δεύτερο επικρατεί η κριτική στη «διαδικασία», το «ήθος» και τη «μεθόδευση». «*Η Ανανεωτική Αριστερά δεν πρέπει να έχει κόμπλεξ επί του θέματος*» δηλώνει ο Γ. Καρράς στον Δ. Πολίτη (22.3) Για να μας εξηγήσει πιο κάτω:

«*Αν λοιπόν φτάνουμε σήμερα να διαβάζουμε άρθρα της Καθημερινής που στο βαθμό που μιλούν ανστηρά για τα δικαιώματα του πολίτη και την ανάγκη των θεσμών για αντικειμενικότητα ελάχιστα έχουμε να τα τροποποιήσουμε, γι' αυτό δε φταίμε προφανώς εμείς*». Πραγματικά πρέπει να έχεις αποβάλει όλα τα κόμπλεξ για να μπορείς τόσο εύκολα να συμφωνείς με την εφημερίδα που σε κύριο πρωτοσέλιδο άρθρο της ανέλυε πώς *πάγωσε η αγορά* απ' την απόφαση του ΠΑΣΟΚ. Κι ήταν, όπως θυμούνται όλοι, Σάββατο μεσημέρι. Ο καθωσπρέπει κιτρινισμός έχει από

καιρό πάρει τη θέση της σοβαρής ανάλυσης στην Καθημερινή. Και να που τώρα φαίνεται να εκφράζει περιοδικά της ανανεωτικής αριστεράς. Το φαινόμενο είναι απλώς ενδεικτικό.

Είναι κοινό μυστικό ότι το ΚΚΕ εσ. δε διαπνέεται από κανενός είδους αντικαραμανλισμό. Το φάντασμα της ΕΑΔΕ δεν έχει πάψει να απειράνει τις γραμμές του. Κι αν —βεβιασμένα— η Κεντρική του Επιτροπή έσπευσε ν' απορρίψει την υποψηφιότητα Καραμανλή, αυτό έγινε με δυο δεδομένα: Καταρχήν ότι το ΠΑΣΟΚ θα τον ψήφιζε και δεύτερο ότι το ΚΚΕ εσ. δεν έχει έδρα στη βουλή...

Πώς όμως δημιουργήθηκαν αυτά τα δυο «στρατόπεδα»;

Η πόλωση Δεξιά — Αλλαγή

Ποια είναι η *κινητήρια δύναμη της Αλλαγής*; Χωρίς αμφιβολία, η σύγκρουση με τη Δεξιά: η πόλωση, ο διχασμός, η διαρκής και μόνιμη αναφορά στο βαθύ κι αγεφύρωτο χάσμα που χωρίζει τη Δεξιά από τις δυνάμεις της Αλλαγής. Πρόκειται για την *κύρια διαχωριστική γραμμή της πολιτικής σκηνής*, την οποία μόνο «αποστάτες», «επίορκοι» κι «εφιάλτες» μπορούν να διαβούν. Η πόλωση ανάμεσα σε Δεξιά κι Αλλαγή, όσο κι αν εξορκίζεται από τους λάτρεις του fair play, αποτελεί το *δομικό χαρακτηριστικό* της πολιτικής ζωής.

Ταυτόχρονα, όμως, από την ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ, μέχρι τις αμερικάνικες βάσεις και την αγορά του αιώνα, σημαντικές αντιθέσεις ανάμεσα στα δυο μεγάλα κόμματα έχουν αμβλυνθεί. Ας μην ξεχνάμε ότι με αφετηρία αυτή τη διαπίστωση και κατάληξη τον εκλογικό νόμο και τη διαγραφόμενη τότε επανεκλογή του Καραμανλή, η παραδοσιακή Αριστερά μέχρι χθες κατηγορούσε το ΠΑΣΟΚ για «δεξιά πολιτική», «συνδιαλλαγή» ή και «συναλλαγή» ακόμη με τη Δεξιά, διαπιστώνοντας ότι το ΠΑΣΟΚ έχει υιοθετήσει στρατηγικές επιλογές της Ν.Δ.

Το ΠΑΣΟΚ, σαν ηγεμόνας της Αλλαγής, έχει αναλάβει να εκπροσωπήσει στο πολιτικό προσκήνιο τα λαϊκά συμφέροντα, αλλά με τρόπο ιδιόμορφο, δηλαδή σαν κυβέρνηση, σαν διαχειριστής της αστικής πολιτικής εξουσίας. Για να παραμείνει κυβέρνηση, το ΠΑΣΟΚ πρέπει να πείθει ότι «η Αλλαγή προχωράει», να διατηρεί και να εμπεδώνει δηλαδή τις σχέσεις εκπροσώπησης που ήδη έχει αποκαταστήσει με τα λαϊκά στρώματα. Ταυτόχρονα όμως, σαν διαχειριστής της αστικής εξουσίας το ΠΑΣΟΚ υποχρεώνεται να υιοθετήσει τις στρατηγικές επιλογές του αστισμού.

Η σχέση του ΠΑΣΟΚ με τα λαϊκά στρώματα αντιστοιχεί σε μια *διαδικασία ρήξης* με τη Δεξιά που ποτέ δεν ολοκληρώνεται, όπως κι από την άλλη η διαχείριση της αστικής εξουσίας αντιστοιχεί σε μια *διαδικασία σύγκλισης* του ΠΑΣΟΚ με τη Δεξιά που επίσης ποτέ δεν ολοκληρώνεται.

Δεν είναι λοιπόν προϊόν «πολιτικής βούλησης» ή ιδιοφυϊών τεχνασμάτων το γεγονός ότι η στάση του ΠΑΣΟΚ απέναντι στη Δεξιά εμφανίζει μια ανακόλουθη κι αντιφατική διαδοχή με

συχνά διφορούμενο κι αντιφατικό περιεχόμενο. Το ΠΑΣΟΚ δεν είναι ένα εκκρεμές που αιωρείται μεταξύ του σοσιαλισμού και του καπιταλισμού. Ο αντιφατικός του χαρακτήρας αναπαριστά, με στρεβλό έστω τρόπο, τις κοινωνικές αντιθέσεις.

Όσο άδικο είχαν λοιπόν αυτοί που καταδίκαιζαν το ΠΑΣΟΚ για «δεξιά στροφή» μέχρι χθες, άλλο τόσο άδικο έχουν αυτοί —και συχνά πρόκειται για τα ίδια πρόσωπα— που σήμερα πανηγυρίζουν την «αριστερή στροφή» του.

Η «κρίση της Αλλαγής» κι η εκλογή Καραμανλή

Ήδη έχουμε περιγράψει την «κρίση της Αλλαγής», το μπλοκάρισμα της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ σαν απόπειρας κοινωνικής εξειρήνευσης μέσα από συμβιβασμούς και μεταρρυθμίσεις. Ταυτόχρονα όμως έχει διαπιστωθεί ότι στο πρόσφατο παρελθόν κι η Δεξιά παρουσίασε μια αντίστοιχη αδυναμία να διατυπώσει μια αντίπαλη πειστική πολιτική πρόταση, να καλύψει το όποιο πολιτικό κενό της παραχωρούσε η Αλλαγή.

Έτσι, σαν αποτέλεσμα της «κρίσης της Αλλαγής», δε διαγράφηκε ο κίνδυνος της παλιννόρθωσης της ΝΔ, αλλά μια ιδιότυπη απραξία και στασιμότητα στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Η προαγγελόμενη επανεκλογή του Καραμανλή ερχόταν να επισφραγίσει αυτή την παγίωση των πολιτικών συσχετισμών, όπου Δεξιά κι Αλλαγή αναδεικνύονταν περίπου ισοδύναμες όχι γιατί ήταν εξίσου ισχυρές, αλλά γιατί ήταν εξίσου ανίκανες να επιφέρουν το αποφασιστικό πλήγμα στον αντίπαλο.

Η οξυτάτη σύγκρουση μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΝΔ ήταν το άλυτο πρόβλημα που οι πολιτικοί θεσμοί δεν μπορούσαν να επιλύσουν. Οι ευρωεκλογές δεν έδωσαν ένα θριαμβευτή και κατά συνέπεια ένα τέλος στη σύγκρουση. Οι δημοσκοπήσεις έδειχναν ότι το ΠΑΣΟΚ στις προσεχείς εκλογές θα κέρδιζε μια πενιχρή νίκη, που δε θα αποτελούσε τη χαριστική βολή στη Δεξιά. Η καθημερινή αντιπαράθεση των κομμάτων ήταν ακόμη περισσότερο ανεπαρκής: τα συνθήματα πάλιωσαν, τα οράματα ξεθώριασαν, οι αποφάσεις παρέμεναν αδιάφορες.

Στους επιμέρους χώρους όπου δόθηκε η μάχη ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τη Δεξιά, όπως στην εκπαίδευση ή τα μέσα ενημέρωσης, δεν αναδει-

χθηκε κανείς σαν ο αδιαμφισβήτητος νικητής. Η πόλωση, σαν περιφερόμενη πανούκλα, είχε σαν μόνο αποτέλεσμα να αναπαράγει σ' αυτούς τους χώρους την κρίση, να τους καταστήσει αναξιόπιστους και διαβλητούς. Το ίδιο συνέβη και με τη Δικαιοσύνη, όταν σαν διέξοδος της πολιτικής στασιμότητας προκρίθηκε από τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ ο δικαστικός αγώνας: ο μηχανισμός της δικαιοσύνης υπερπολιτικοποιήθηκε, εφημερίδες και πολιτικοί επέκριναν όχι μόνο αποφάσεις δικαστηρίων αλλά κι ανώτατους δικαστικούς. Κανένας θεσμός ή μηχανισμός δε στάθηκε ικανός να αντέξει το βάρος της σύγκρουσης ΠΑΣΟΚ και ΝΔ.

Αυτές οι εξελίξεις έδιναν στον Καραμανλή τη δυνατότητα να ενισχύσει τον πολιτικό του ρόλο. Έτσι, λειτουργούσε στην κατεύθυνση της περιστολής της κρίσης των θεσμών, δεν μπορούσε όμως να δώσει μια ριζική λύση στο πρόβλημα. Για πρώτη φορά ίσως μετά το '74, το εκλογικό σώμα ενδεχόμενα θα οδηγείτο στις κάλπες, χωρίς ένα ευδιάκριτο στρατηγικό χαρακτηρισμό δίλημμα. Η δημοκρατία του '74 δεν είχε ηττηθεί από τους πιθανούς αντιπάλους της, είχε όμως γεράσει: δεν μπορούσε πια να αναπαράγει με την ίδια ευκολία που έγινε το '74 ή το '81 μια ηγεμονική δύναμη.

Η αναθεώρηση του Συντάγματος

Οι πρωτοβουλίες του ΠΑΣΟΚ ξεπερνάνε κατά πολύ αυτό που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν ένα ακόμη εκλογικό πυροτέχνημα. Η πρωτοβουλία του προφανώς τροποποίησε ριζικά το πολιτικό σκηνικό, σφραγίζοντας και τους όρους διεξαγωγής του πολιτικού αγώνα. Αλλά τα αποτελέσματά της είναι πολύ σοβαρότερα γιατί τροποποιούν τους «όρους του παιχνιδιού», επιχειρούν να ανανεώσουν το πλαίσιο της συνταγματικής νομιμότητας.

Κεντρικό σημείο της προτάσης για την αναθεώρηση του Συντάγματος είναι η μετάθεση των εξουσιών του προέδρου της δημοκρατίας στη Βουλή, την κυβέρνηση και τον πρωθυπουργό. Η πρόταση αναθεώρησης του άρθρου 110 δεν μπορεί παρά να εκληφθεί σαν η ακραία διατύπωση αυτής της πρόθεσης. Το ΠΑΣΟΚ επιλέγει τελικά το κοινοβουλευτικό προσκήνιο σαν τον τόπο που θα εκτονωθεί η πόλωση.

Χωρίς αμφιβολία, ο ίδιος ο θεσμός του κοινοβουλίου δοκιμάζεται από την πρώτη στιγμή που

αναλαμβάνει το βάρος αυτό: πρωτοφανή επεισόδια στην εκλογή προέδρου δημοκρατίας, αρπαγή κάλπης, μυστηριώδεις αποστάτες ψηφίζουν λευκά, παραβιάζεται η μυστικότητα της ψηφοφορίας επιδεικτικά, δημιουργείται μείζον θέμα για το δικαίωμα ψήφου του Αλευρά κλπ.

Το κοινοβούλιο όμως έχει, σε αντίθεση με οποιοδήποτε άλλο θεσμό, τη μεγαλύτερη αντοχή γιατί αναβαπτίζεται στη «λαϊκή ετυμολογία». Όσο κι αν φθαρούν πρόσωπα και καταστάσεις, την επαύριο των εκλογών οι «αιρετοί εκπρόσωποι του λαού» θα εμφανισθούν και πάλι αναγεννημένοι κι εξαγινισμένοι: η Βουλή «πηγάζει από το λαό». Το ΠΑΣΟΚ αναγορεύει την πολιτική σκηνή σε πεδίο μάχης ελπίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό θα ανανεωθεί ο τρόπος άσκησης της πολιτικής εξουσίας και ταυτόχρονα η Αλλαγή μέσα από μια «αναβάπτιση» στο λαό. Είναι φανερό ότι, σε πείσμα των κάθε είδους κινδύνολογων, η πρωτοβουλία του ΠΑΣΟΚ δεν αποσταθεροποιεί αλλά, αντίθετα εμπεδώνει τον κοινοβουλευτισμό, καθώς επιχειρεί να καταλύσει την υπερσυγκέντρωση εξουσιών σε ένα πόλο εκτός πολιτικής σκηνής (υπερεξουσίες προέδρου).

Δεξιά ή αριστερά;

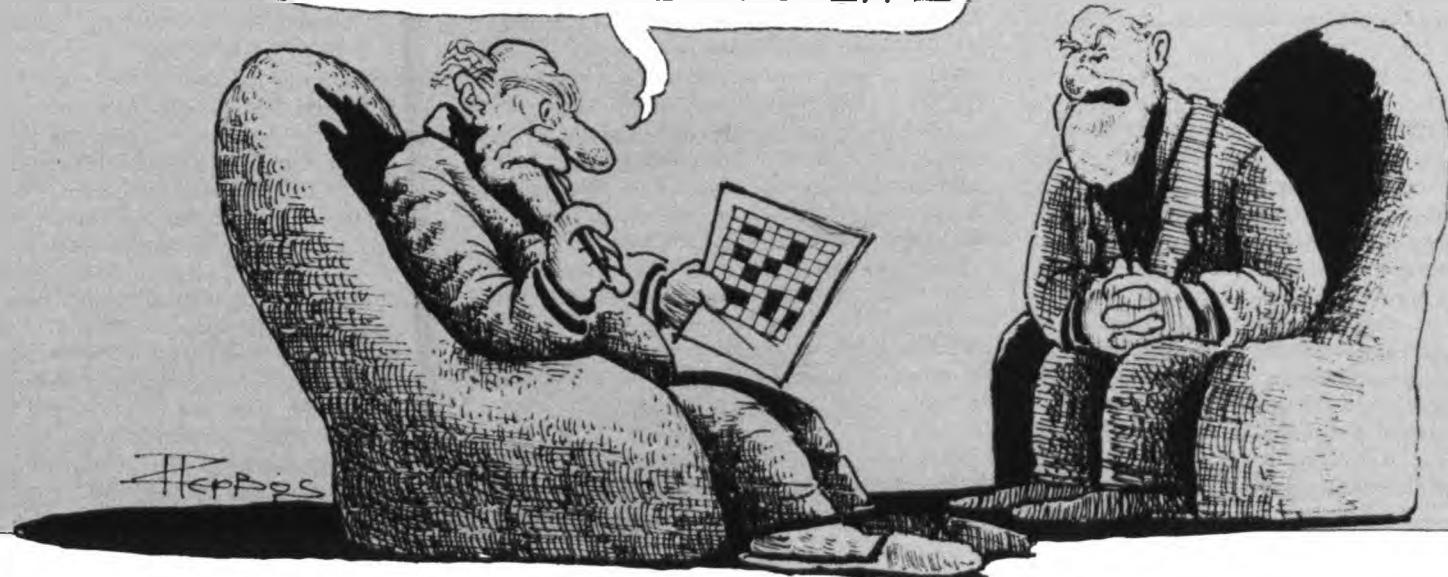
Η επιλογή του Χ. Σαρτζετάκη σαν υποψήφιου προέδρου της δημοκρατίας κι η αναθεώρηση του Συντάγματος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν «αριστερή» νίκη. Η διαδικασία από την οποία προέκυψαν οι πρωτοβουλίες αυτές, διαδικασία στην οποία το ΠΑΣΟΚ κατέπνιξε προκαταβολικά όσους διαφωνούσαν με την επανεκλογή του Καραμανλή, δεν επιτρέπει ούτε στην «αριστερά» του ΠΑΣΟΚ ούτε και στα δυο ΚΚΕ να υποστηρίξουν πειστικά ότι χάρη στις πιέσεις τους μεταστράφηκε τελευταία στιγμή η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ.

Εξίσου όμως αδικαιολόγητος είναι ο πανικός μιας μερίδας «προοδευτικών κι αριστερών αρθρογράφων» που διαισθάνονται «δεξιά στροφή» προς «ολοκληρωτικά κι ανελεύθερα τριτοκοσμικά μοντέλα». Πολύ φοβόμαστε ότι η αριστερόσύνη τους αποδεικνύεται μικρότερη απ' του κυρίου Κουτσόγιωργα κι η μαρξιστική τους μεθοδολογία λιγότερο έγκυρη απ' την ανάλυση της Αυριανής...

Γιάννης Μαστραντώνης
Δημήτρης Ψαρράς

ΔΙΑΒΟΛΕ!.. ΑΡΧΙΖΕΙ
ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΜΕ Σ,
ΕΧΕΙ ΕΝΤΕΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

ΓΙΑ ΔΟΚΙΜΑΣΕ
ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

Η ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΤΙΚΗ απόφαση του Α. Παπανδρέου να μην υποστηρίξει την επανεκλογή του Καραμανλή και στη θέση του ν' αντιπροτείνει τον Χρήστο Σαρτζετάκη ήταν, όπως έχει γραφτεί κατά κόρον, κίνηση λυσιτελής και πολυσήμαντη, που ανέτρεψε όλο το πολιτικό σκηνικό.

■ Συσπείρωσε καταρχήν τα μέλη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. μ' ένα τρόπο όχι οργανωτικό αλλά πολιτικό, και τα διέταξε σε θέση μάχης όχι μόνο για τις εκλογές αλλά γενικότερα σ' ένα μέτωπο αντιδεξιό.

Πολλά γράφθηκαν και ειπώθηκαν αυτές τις μέρες, κυρίως από πλευράς ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Κ.Κ.Ε. ότι η ξαφνική αυτή αλλαγή πλεύσης οφείλεται στην πίεση της λαϊκής βάσης, ή ακόμη-ακόμη, γιατί όχι, στην πίεση του Κ.Κ.Ε. Ο ισχυρισμός αυτός είναι βαθιά παραπλανητικός. Είναι φυσικά βέβαιο ότι υπήρχε δυσφορία στη βάση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για την απόφαση υποστήριξης του Καραμανλή που θεωρούνταν μέχρι προ τινος σίγουρη. Όπως βέβαιο είναι ότι αυτή η δυσφορία, ίσως και πιο έντονη υπήρξε και εκφράστηκε πολλές φορές στην ιστορία διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑ.ΣΟ.Κ., όπως για παράδειγμα στο χρονοδιάγραμμα απομάκρυνσης ή παραμονής των βάσεων, ή στο άρθρο 4, χωρίς να επηρεάσει ούτε κατά κεραία τους χειρισμούς της κυβέρνησης. Η αιφνιδιαστική αυτή αλλαγή, ήταν ένα τέχνασμα, ένα τέχνα-

σμα που ονομάστηκε λύτρωση και ίσως έτσι λειτούργησε, με όλα τα χαρακτηριστικά μιας αυστηρά προσωπικής απόφασης, τόσο προσωπικής που να καταντά εξευτελιστική για τον κομματικό μηχανισμό του ΠΑ.ΣΟ.Κ. του οποίου τα κορυφαία στελέχη ετοίμαζαν μέχρι τελευταία στιγμή εισηγήσεις για την αναγκαιότητα υποστήριξης του Καραμανλή.

Ένα τέχνασμα που απέδειξε ότι ο Α. Παπανδρέου είναι ένας πολιτικός διαμετρήματος, μ' εκείνη την αίσθηση που του επιτρέπει ν' ακούει τις επιθυμίες του κόσμου όταν αυτό είναι χρήσιμο.

■ Αποδιοργάνωσε πολιτικά και ιδεολογικά την αριστερά. Μετά από μια πολύμηνη, προεκλογική, αντιπολιτευτική εξόρμηση με καμπάνιες, απεργιακές κινητοποιήσεις, εξαπόλυση μύδρων για τη συναινετική δημοκρατία και στηλίτευση του δικομματικού παιχνιδιού, το Κ.Κ.Ε. βρέθηκε μετώπο, υποχρεωμένο εκ των πραγμάτων ν' ακολουθήσει άνευ όρων την πολιτική της κυβέρνησης, πράγμα που έπραξε με μεγάλη αξιοπρέπεια ομολογουμένως.

Αν όμως το Κ.Κ.Ε. φρόνιμα και τακτικά, έσπευσε να πάει με κείνον που νικά, το Κ.Κ.Ε. εσ. όχι μόνο δε συγχώρησε το ΠΑ.ΣΟ.Κ. γιατί του έκοψε οριστικά το τσιμπολόγημα δυσαρεστημένων ψήφων, αλλά σ' ένα ξέσπασμα ιερής αγανάκτησης εξαπέλυσε μια ανερυθρίαστη κιν-

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Οι δέκα μέρες που

ΓΙΑΤΙ Ο ΑΝΤΡΕΑΣ «την έφερε» στον Καραμανλή; Τι τον έκανε και άλλαξε γνώμη την τελευταία στιγμή... ή μήπως ήταν ψυχραιμία, προμελετημένη και καλά σχεδιασμένη από καιρό «μακιαβελλικής έμπνευσης» ενέργεια; Μήπως πάμε για το σοσιαλισμό; Ερωτήματα που συζητούνται επιμονα μετά το εκρηκτικό Σάββατο της 9ης Μαρτίου... Τα σενάρια που υποστηρίχθηκαν πολλά. Άλλα, τα περισσότερα, φανταστικά, και άλλα, τα λιγότερα, ελλειπτικά και εκλεκτικά έτσι ώστε να μειώνεται η αξιοπιστία τους. Αυτό βέβαια μόνο εν μέρει οφείλεται στον «αιφνιδιασμό» ή την «έλλειψη πληροφοριών», κύρια πρέπει να αποδοθεί στην πολιτική στάση του τύπου και ειδικότερα του *συμπολιτευόμενου*, που μπορεί να χαρακτηριστεί, με λίγες εξαιρέσεις, μονολεκτικά *φιλοκαραμανλική*. Έτσι το άμεσο αντανακλαστικό, ήταν η κινδυνολογία-καταστροφολογία. Σε ορισμένες περιπτώσεις είχαμε και μια «περίεργη» σιωπή-περισυλλογή, λαλιστάτων καθ' όλα τα άλλα... Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα σύγχυσης, με άναυδη την (στην ουσία φιλοκαραμανλική —παρά τα λόγια) Αριστερά, αποκτάει ιδιαίτερο πολιτικό ενδιαφέρον, η αποκάλυψη του, αποσπασματικά μόνο γνωστού, σκηνικού των εξελίξεων και βάζει στις σωστές του διαστάσεις τον όψιμο «αντικαραμανλισμό» του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Αντρέας: «Ψηφίζουμε Καραμανλή»

Από την αρχή που τέθηκε το «πρόβλημα Καραμανλή» στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και στην Κυβέρνηση διαμορφώθηκαν χοντρικά τρεις απόψεις, χωρίς βέβαια ανοιχτή πολιτική παρουσία. Η *αντικαραμανλική* τάση όπου τον κυρίαρχο ρόλο έπαιζαν, όχι όπως θα πίστευε κανείς οι «αριστεροί» του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αλλά οι «κεντρώοι» παραδοσιακοί Παπανδρείκοι με προεξάρχοντες τον Κουτσόγιωργα και τον Σκουλαρίκη (όχι όμως Αλευράς και Λάζαρης) που ήδη από το καλοκαίρι είχαν έγγραφα υποβάλει στον Αντρέα τις απόψεις τους. Ο Μένιος, μάλιστα και ολοκληρωμένο «σχέδιο όρασης». Η

δεύτερη άποψη που συσπείρωνε «αριστερούς» ήταν «ναι στον Καραμανλή υπό όρους όμως» έτσι ώστε να τον «έχουμε δεμένο» και τέλος η *τρίτη* που εξαφάνισε αμέσως τις άλλες δύο, τουλάχιστον στα ανώτατα κλιμάκια του Κυβερνητικού και Κομματικού μηχανισμού, που ήταν «ναι στον Καραμανλή» με αρχιτέκτονα και εμπνευστή τον ίδιο τον Αντρέα Παπανδρέου που βέβαια δε δυσκολεύτηκε να την «περάσει» στο Εκτελεστικό Γραφείο (Ε.Γ.) και στα Κυβερνητικά στελέχη. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Αντρέας πίστευε, μέχρι το τελευταίο κρίσιμο δεκαήμερο, ότι η επιλογή του «ναι στον Καραμανλή» έχει έρεισμα στο λαό και τα στελέχη που του διαμήνυαν το αντίθετο, διαστρέβλωναν την πραγματικότητα, δέσμοι του ιδεολογικού πολιτικού υποκειμένου τους. Έτσι ήταν αποφασισμένος να «περάσει» την τελική απόφαση για την υπερψήφιση Καραμανλή στην Κεντρική Επιτροπή (Κ.Ε.) και την Κοινοβουλευτική Ομάδα (Κ.Ο.). Μάλιστα, όπως είχε εκμυστηρευθεί σε στενούς συνεργάτες του, δεν τον πείραζε αν στην Κ.Ε. υπήρχαν 3-4 διαφωνούντες, αλλά για την Κ.Ο. ήταν απόλυτος, «όποιος δεν ψηφίζει Καραμανλή διαγράφεται αυτομάτως».

Στο μεταξύ η γραμμή για την υπερψήφιση Καραμανλή, που έχουν αναλάβει να «κατεβάσουν» οι Τζουμάκας, Δασκαλάκης και Σκανοαλίδης, συναντάει έντονες αντιδράσεις στις οργανώσεις του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Από Νομαρχιακή και κάτω δεν περνάει... Οι εκτιμήσεις που αρχίζουν να φτάνουν για τις Βουλευτικές εκλογές είναι ανησυχητικές. Επισημαίνεται από πολλούς διαρροή δυσαρεστημένων προς τα αριστερά, απογοήτευση και διαλυτικά φαινόμενα στις οργανώσεις, το «όραμα της Αλλαγής» να έχει χάσει την αίγλη του... ενώ οι δυνατότητες οικονομικών παροχών είναι εντελώς περιορισμένες... Το «Πώς θα πάμε πρόεδρε για εκλογές...» αρχίζει να γίνεται για πολλά στελέχη ένα αγχωτικό ερώτημα...

Αντίστροφη μέτρηση

Οι πρώτες ενδείξεις για κάποιες ανησυχίες του Αντρέα εντοπίζονται την Κυριακή 3 Μαρτίου. Το

πρώι τον επισκέπτεται ο Στεφ. Τζουμάκας και του παρουσιάζει μία μάλλον δυσόιωνη κατάσταση και για τις οργανώσεις και για τις διαθέσεις του κόσμου. Ο Αντρέας επικινδυνώνει με Λαλιώτη και Τσοχατζόπουλο μεταφέροντάς τους την απαισιόδοξη εικόνα, ζητώντας διασταύρωση και εξακρίβωση. Το μεσημέρι τρώει με τον Κουτσόγιωργα και τον Σκουλαρίκη όπου για πρώτη φορά με τη μορφή ρητορικής ερώτησης θέτει το πρόβλημα «μήπως είναι λάθος που ψηφίζουμε τον Καραμανλή»; Ακόμα όμως η γραμμή δεν έχει αλλάξει. Και όχι μόνο αυτό, αλλά ο Λαλιώτης και ο Γεννηματάς ετοιμάζουν (Δευτέρα-Τρίτη-Τετάρτη) την εισήγηση για την Κ.Ε. που είναι «ναι στον Καραμανλή». Μάλιστα επειδή ο Λαλιώτης ήταν απασχολημένος και με τους Πανευρωπαϊκούς το βάρος της σύνταξης έπεσε στον Γεννηματά, που χρησιμοποίησε και αυτούσια κομμάτια από παλαιότερες εισηγήσεις στην Κ.Ε. που είχε γράψει ο Λαλιώτης. Είναι χαρακτηριστικό ότι το τελικό κείμενο που διάβασε το Σάββατο στην Κ.Ε. ο Αντρέας είναι το ίδιο με εκείνο πριν αλλάξει η γραμμή, μέχρι το σημείο που αρχίζει να λέει «το Σύνταγμα του '75 είναι πνευματικό τέκνο του Καραμανλή». Από εκεί και κάτω ξαναγράφτηκε, είναι αλήθεια με πολύ άγχος, την Παρασκευή το βράδυ από τον Δημ. Ρόκο και την κ. Βάσω Παπανδρέου.

Πάντως την Πέμπτη το πρωί που επισκέφτηκε στο Καστρί τον Αντρέα ο κ. Μάκης Κουρής εκδότης της «Αυριανής» έχουμε την πρώτη «προς τα έξω» ένδειξη αλλαγής στάσης στο θέμα Καραμανλή. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, μεταξύ αστείου και σοβαρού, ο Αντρέας κάποια στιγμή το πετάει... «είπα εγώ ποτέ ότι θα ψηφίσω Καραμανλή;» Φαίνεται ότι η Πέμπτη είναι η «κρίσιμη» ημέρα μιας και όλες οι πληροφορίες συγκλίνουν ότι την Πέμπτη για πρώτη φορά γνωστοποιεί την αλλαγή της απόφασής του να ψηφίσει το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Καραμανλή, στους Τσοχατζόπουλο, Κουτσόγιωργα και Λαλιώτη που είναι και οι μόνοι που το ξέρουν. Στην περίπτωση αυτή ο Αντρέας απέκλεισε το συνηθισμένο «κανάλι γνωστοποιήσεων» δηλ. Μαρούδα, Κατσιφάρα και Λιβάνη...

δυνολογία που διαπέρασε σαν ρίγος τις γραμμές των απανταχού αριστερών της ανανέωσης. Σεισμοί, λιμοί, καταποντισμοί και βεβαίως πραξικοπήματα, παραχώρησαν αργότερα τη θέση τους σε πιο εκλεπτυσμένους φόβους για εθνικοσοσιαλισμούς και προσωποκρατίες. Ηθικές κατηγορίες για έλλειψη διαφάνειας (προς την οποία το Κ.Κ.Ε. εσ. έχει μια έμφυτη κλίση), πλουραλισμοί, ενημερώσεις, διαδικασίες, δημοκρατικοί διάλογοι, αυταρχισμοί, νέα ήθη και παλιά ύφη που εγκυμονούν κινδύνους, όλη αυτή η παραπολιτική φιλολογία μόλις και μετά βίας συγκάλυπτε αυτό που είναι η ουσία της φυσιογνωμίας του Κ.Κ.Ε. εσ. Κοινωνικός και πολιτικός συντηρητισμός, εθνική ενότητα με εγγυητή τον αρχιτέκτονα της μεταπολιτευτικής νομιμότητας, τον Καραμανλή.

Είναι βέβαιο ότι η βαρώνη Σταφ δε θα χειριζόταν το θέμα ακριβώς όπως ο Α.Παπανδρέου. Όμως ποτέ δεν ισχυρίστηκε ότι το σαβουάρ βιβρ έχει σχέση με την πολιτική. Μια απόφαση που όχι απλώς έθιγε αλλά σκόπευε σε μια ταπείνωση, μια κατά κράτος συντριβή ενός από τους πιο βασικούς εκφραστές της εξουσίας, του Καραμανλή, έπρεπε απαραίτητα να εμπεριέχει το στοιχείο του αιφνιδιασμού, να κρατά την πρωτοβουλία των κινήσεων.

Αυτή την πρόθεση ταπείνωσης αποκαλύπτει η επιλογή του προσώπου του Χρήστου Σαρτζετάκη. Είναι η δημόσια υπόμνηση της μόνης

σελίδας της πολιτικής ιστορίας του Καραμανλή που θα ήθελε να σκεπάσει η λήθη. Της δολοφονίας του Γρηγόρη Λαμπράκη για την οποία δεν μπορεί να ισχυριστεί ούτε ότι ήταν ανεύθυνος, ανδρείκελο του παλατιού και του παρακράτους και φυσικά ούτε υπεύθυνος. Η επιλογή του προσώπου είναι και αυτή πολυσήμαντη. Απευθύνεται σαφώς και προς την αριστερά στην οποία προτείνει ένα δικό της σύμβολο, τον άνθρωπο που σε καιρούς δύσκολους υπεράσπισε τη δική της υπόθεση.

Η κίνηση του Α.Παπανδρέου, την οποία θα ζήλευε ομολογουμένως και ο Νικ Δε Γκρηκ, ήταν ένα τέχνασμα που βαφτίστηκε καθαρή, που άσχετα από τις βαρύγδουπες ερμηνείες μας έκανε να νιώσουμε χαρούμενοι και που μόνο η συμπλεγματική στάση της αριστεράς απέναντι στην εξουσία μπορούσε να χαρακτηρίσει επικίνδυνο και ύποπτο.

Η ίδια πάντως αριστερά, της οποίας η έμφυτη τάση προς τη διαφάνεια, δεν ανέχεται τον τσαμπουκά του Α.Παπανδρέου, βρέθηκε επανειλημμένα διακορευμένη από τον τσαμπουκά της εξουσίας. Θέλω να θυμίσω εδώ ότι ακριβώς την εποχή που ο Καραμανλής μ' ένα τέχνασμα αντίστοιχης ποιότητας και εμβέλειας, μας έβγαλε τότε για λίγο από το στρατιωτικό σκέλος του Ν.Α.Τ.Ο. η αριστερά θεωρούσε «προωθημένο» κι επομένως ύποπτο το σύνθημα «έξω για πάντα από το Ν.Α.Τ.Ο.».

■ Με την κίνηση αυτή κλείνει μ' ένα τελεσίδικο τρόπο το κεφάλαιο της μεταπολίτευσης. Η εθνική ενότητα, αυτή η παραλυτική κατάσταση αδυναμίας έκφρασης των κοινωνικών, ταξικών, πολιτικών, ιδεολογικών αντιθέσεων παραχωρεί τη θέση της σ' ένα μέτωπο ρήξης με τη δεξιά. Το πώς θα οργανωθεί και πώς θα εκφραστεί αυτή η ρήξη είναι πολύ νωρίς για να το προδιαγράψει κανείς. Το αν δηλαδή αυτή η υπόθεση διεκπεραιωθεί από το Π.Α.Σ.Ο.Κ. για τους δικούς του πολιτικούς στόχους, αν έτσι ανοίγουν οι ασκοί του Αιόλου για την ελληνική κοινωνία, αν συμβαίνουν ταυτόχρονα και τα δύο, ο βαθμός αλληλεπίδρασής τους κ.ο.κ. Το Π.Α.Σ.Ο.Κ. βέβαια δεν προέκυψε δια παρθενογενέσεως την επομένη της ιστορικής αυτής απόφασης όσο και αν αυτή το ξαναβάφτισε στα νάματα της λαϊκής εντολής.

Αυτή τη στιγμή, τη θύελλα ακολούθησε η νηνεμία της συνταγματολογίας, των ερμηνειών, των κενών αλλά και των κουκιών, των καλυμμένων αποστατών και των ακάλυπτων υποστηρικτών, μια νηνεμία που μοιάζει να εγκυμονεί σοβαρές εξελίξεις.

Εν τω μεταξύ είναι σίγουρο ότι η δεξιά που αυτή τη στιγμή ελλοχεύει παραδομένη στην εμφύλια σύγκρουσή της και στην αφωνία εκπροσώπησης της ανασυγκροτείται στη βάση ενός ταξικού μετώπου.

Α.Λαζαρίδου

συγκλόνισαν τον κόσμο

Η παρασκονδία του Καραμανλή

Όμως το ερώτημα παραμένει. Τι έδρασε καταλυτικά στην αιφνίδια αλλαγή στάσης του Αντρέα; Γιατί η ανησυχία και ο σκεπτικισμός για τις Βουλευτικές εκλογές υπήρχε από πριν. Τι έγινε λοιπόν την Τετάρτη; Οι αποκλειστικές και αποκλυπτικές πληροφορίες που έχουμε, και έχουν πηγή ανώτατα στελέχη του Κινήματος και της Κυβέρνησης, λένε ότι ο... Καραμανλής αθέτησε τη συμφωνία που είχε κάνει με τον Αντρέα, για το χρόνο διεξαγωγής των Βουλευτικών εκλογών...!! Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά τους. Η συμφωνία Καραμανλή-Παπανδρέου είχε τα εξής βασικά σημεία: Στις 15 Μαρτίου ο Καραμανλής επανεκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αμέσως μετά παραιτείται του υπόλοιπου της θητείας, που κανονικά έληγε στις 15 Μαΐου και ορκίζεται αμέσως για τη νέα θητεία του. Ο Αντρέας συγχρόνως ζητάει διάλυση της Βουλής και οι εκλογές γίνονται μέσα στο Μάιο. Ίσως τώρα εκείνη η διαβολική φράση του Αντρέα «Δε θα χαλάσουμε τα μανιά του λαού» να αποκτάει άλλη διάσταση. Όμως ο Καραμανλής «παρασπόνδησε»... Τη Δευτέρα (πάντα την κρίσιμη εβδομάδα) έγινε συνάντηση Καραμανλή-Μητσοτάκη. Είναι γνωστή η θέση που είχε τότε ο Μητσοτάκης για το χρόνο διεξαγωγής των εκλογών. «Όσο το δυνατόν αργότερα». Φαίνεται ότι ο Μητσοτάκης έπεισε τον Καραμανλή, ότι αυτό θα αποδυνάμωνε εκλογικά τον Αντρέα και εξάλλου τις πρωτοβουλίες τις είχε πια ο ίδιος (ο Καραμανλής) μια και ο Αντρέας λόγω χρόνου (τελευταία εβδομάδα) δεν μπορούσε να «κάνει πίσω» και να μην τον ψηφίσει για Πρόεδρο. Έτσι την Τετάρτη ο Καραμανλής σίγουρος διαμήνυσε στον Αντρέα ότι η συμφωνία τους ισχύει, μόνο που δε θα παραιτηθεί αμέσως μετά την επανεκλογή του αλλά θα περιμένει να τελειώσει η θητεία του, δηλ. μέχρι τις 15 Μαΐου και μετά να γίνει η νέα ορκωμοσία. Έτσι οι Βουλευτικές

εκλογές αναγκαστικά θα πήγαιναν είτε μέσα στο καλοκαίρι είτε Σεπτέμβριο-Οκτώβριο. Εκείνο βέβαια που δεν περίμενε ο Καραμανλής ήταν η αντίδραση του Αντρέα. Η «αθέτηση των συμφωνημένων» από τον Καραμανλή, μέσα σ' ένα κλίμα αβεβαιότητας για το αποτέλεσμα των εκλογών, που είχε αρχίσει να γίνεται αισθητό στην ηγεσία του Π.Α.Σ.Ο.Κ., ήταν το τελικό ερέθισμα για τη «ριψοκίνδυνη» στροφή του Αντρέα. Φαίνεται ότι η τελευταία κίνηση του Καραμανλή εισπράχτηκε από τον πάντα «ανασφαλή» Αντρέα, σαν «κλοιός εξόντωσης» και η λανθάνουσα σύγκρουση των δύο ανδρών ήρθε στην επιφάνεια με τη μορφή «ποιος-ποιον». Ίσως με αυτό το σενάριο εξελίξεων να έχει αρκετό ενδιαφέρον η δήλωση Παπανδρέου, μετά την πρώτη ανακοίνωση του Καραμανλή «περί αυτόκλητων υποστηρικτών του κ.λπ...» ότι «επί του παρόντος δε θέλω να σχολιάσω τις δηλώσεις του Προέδρου».

Αδιευκρίνιστη, πάντως ακόμα, παραμένει η σχέση της μη κοινωνολόγησης της συμφωνίας Αντρέα-Καραμανλή, για το χρόνο εκλογών και της αθέτησής της από τον τελευταίο, με τη φημολογούμενη επιστολή Αντρέα που έχει στα χέρια του ο Καραμανλής στην οποία ο Πρόεδρος του Π.Α.Σ.Ο.Κ. υποστηρίζει τους λόγους για τους οποίους θα υποδείξει υποψήφιο για την Προεδρία τον Καραμανλή...

Η αρχή του τέλους...

Την Πέμπτη το βράδυ, ο Κουτσόγιωργας καθώς μπαίνει στο γραφείο του φωνάζει «να μη με ενοχλήσει κανένας, θα σκάσει βόμβα». Έχει αναλάβει να προετοιμάσει την αναθεώρηση των διατάξεων του Συντάγματος. Το έργο το αναθέτει στον Πρόεδρο του Συμβουλίου Επικρατείας κ. Θ.Κουρουσόπουλο και στο Σύμβουλο Επικρατείας κ. Β.Ρώτα, που επιστρατεύονται από την Παρασκευή το πρωί. Συμβουλές και γνώμες Συνταγματικού χαρακτήρα ζητήθηκαν από τον κ. Α.Μάνεση και τον κ. Δ.Τσάτσο, στους οποίους εμφανίστηκε το ζήτημα της τροποποίησης ορισμένων άρθρων του

Συντάγματος (υπερεξουσίες Προέδρου) σαν θέμα διαπραγμάτευσης με τον Καραμανλή. Πάντως η «προχειρότητα» της αναθεώρησης και τα προβλήματα που εμφανίστηκαν μετά (άρθρο 110, ψήφος Αλευρά κ.λπ.) ενισχύουν την άποψη του αιφνιδιαστικού χαρακτήρα της ενέργειας Παπανδρέου και όχι της προμελετημένης κίνησης...

Παρασκευή βράδυ ο Αντρέας ανακοινώνει στο Ε.Γ. και σε στενό κύκλο ανθρώπων της απόλυτης εμπιστοσύνης του μελών και μη της Κυβέρνησης την τελική του απόφαση. Η συζήτηση κρατάει μέχρι πρωί σχεδόν Σαββάτου.

Στον Κουτσόγιωργα πέφτει για μία ακόμη φορά το βαρύ φορτίο να «προιδαάσει» την Προεδρία. Έτσι Παρασκευή βράδυ συναντάει τον Μολυβιάτη και του μεταφέρει τις ανησυχίες του για την απόφαση που μπορεί να πάρει η Κ.Ε. του Π.Α.Σ.Ο.Κ. την επομένη ημέρα. Φαίνεται ότι ο κ. Κουτσόγιωργας έχει αποκτήσει ειδικότητα σε τέτοιες αποστολές... Η πρώτη φορά ήταν όταν ο Καψής είχε υπογράψει με τον Μπαρτόλομιο ένα κείμενο συμφωνίας για τις βάσεις... που τελικά ανατράπηκε... από τον Μένιο. Πάντως τον Σαρτζετάκη τον πρότεινε ο Κουτσόγιωργας. Στο Ε.Γ. αντέδρασαν για την υποψηφιότητά του ο Αλευράς και περισσότερο ο Γιάννης Χαραλαμπίδης. Και είναι αλήθεια ότι πολλοί μιλάει για «έναν άνθρωπο αλαζόνα και μη συνεργάσιμο...» και θυμούνται ότι κατά τη διάρκεια της Χούντας στις Φυλακές του Κορυδαλλού είχε «πιαστεί στα χέρια» με τον μακαρίτη σήμερα Γιάννη Αλευρά (της ΕΡΤ) κρατούμενο και αυτόν τότε...

Ο Αντρέας όμως προτίμησε εξωπολιτικό πρόσωπο για να μην έχει, όπως πιστεύει, πολιτικές πιέσεις και εμπλοκές. Γι' αυτό δεν είναι λίγοι εκείνοι που λένε ότι έγινε «μπουρλότο» όταν «αυτοβούλως» εμφανίστηκαν στο Καστρί, ορισμένοι βουλευτές και του πρότειναν αντί του κ. Σαρτζετάκη να υποδειχθεί ως υποψήφιος Πρόεδρος ο κ. Αλευράς... μια που είναι μια πολιτική προσωπικότητα με «γενικότερη αποδοχή».

Άρης Βήχας

Κουλτουριάρικες ηθικολογίες

1. Ο αιφνιδιασμός είναι η γιορτή της αλήθειας. Η διακοπή της φαινομενικής κανονικότητας στη ροή των γεγονότων αποκαλύπτει τις μεγάλες εσωτερικές δυνάμεις και αναγκαιότητες που αφανώς διέπουν την κοινωνική ζωή. Το ξάφνιασμα των αισθήσεων και η ανατροπή των βεβαιωτήτων από την αδόκητη έλευση του απρόοπτου *υποχρεώνει* το νου του καθενός να εγκαταλείψει τα βολικά σχήματα του εφησυχασμού και της ρουτίνας. Κάθε άτομο ή όποια κοινωνική συνομάδωση ρέπει αυτόματα, σε ιστορικές περιόδους κοινωνικής «ισορροπίας» και στασιμότητας, προς κάποιον πνευματικό αυτοπεριορισμό. Ο λόγος αυτού του περιορισμού είναι ότι έτσι «βεβαιώνεται» η ασφάλεια του *επί μέρους ζωτικού συμφέροντος* του ατόμου ή της ομάδας. Η *ανάγκη* αυτή για ασφάλεια και «προοπτική», μέσα σ' ένα κοινωνικό σύμπαν με ασταμάτητη κινητικότητα και με έντονη απροσδιοριστία, προκαλεί την απειρία των μορφών της ιδεολογικής αυταπάτης.

2. Η περίοδος των τελευταίων σαράντα χρόνων της ελληνικής πολιτικής (άσε τα προπολεμικά) ιστορίας βρίθεται από διακοπές, αιφνιδιασμούς και ξαφνιάσματα. Η πυκνότητα στην εμφάνιση του φαινομένου είναι μοναδική, στην Ευρώπη τουλάχιστον, κι έχει δημιουργήσει μια σταθερή «υποσυνειδηση» στα μεγάλα λαϊκά σύνολα της κοινωνίας μας. Η απωθημένη τούτη «γνώση» λειτουργεί προστατευτικά, αναστέλλοντας πανικούς και σπασμωδικότητες και χαρίζοντας ευθυκρισία στον απλό άνθρωπο. Αλλά δεν συμβαίνει το ίδιο με τις κοινωνικές εκείνες ομάδες που έχουν το «προνόμιο» να ζουν σε εύκρατους *φαντασιακούς* κόσμους. Οι ομάδες αυτές, παρότι διαθέτουν αναλυτικά εργαλεία και άλλες ικανότητες, αποκόπονται από το κοινωνικό υπέδαφος και τα υπόγεια ρεύματα της συλλογικής ζωής, χάνοντας έτσι τη *συνέχεια* και τον προσανατολισμό. Από το γεγονός τούτο μύρια άλλα έπονται. Το πλήθος των ατόμων που συναποτελούν τις ομάδες τούτες έχει αυξηθεί βέβαια τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας εξελίξεων και διαφοροποιήσεων στην κοινωνική δομή, αλλά θορυβεί περισσότερο απ' όσο δικαιολογεί το μέγεθός του.

3. Η *ηθικολογία* στην πολιτική είναι το παυσίπονο του ηττημένου: του άμεσα ή έμμεσα ηττημένου, εκείνου που πραγματικά έχασε ή εκείνου που δεν ελπίζει ότι θα κερδίσει ύστερα από το χάσιμο του πρώτου. Όπως είναι γνωστό, στο σκληρό παιχνίδι της πολιτικής (και στον πόλεμο επίσης) δεν κυριαρχούν τα ευγενή αισθήματα και ο αυθορμητισμός. Αν ο άρχοντας του πολέμου είναι η φυσική βία, στην πολιτική βασιλεύει η πανουργία ως το κυρίαρχο στοιχείο που διέπει τις σχέσεις των αντιπάλων μερών. Η διαπάλη για την κατοχή της εξουσίας και τη διαχείριση του κοινωνικού ελέγχου σχετίζεται με άπειρα συμφέροντα, πάθη, σχέσεις, ιδεολογίες κλπ., τα οποία είναι *μεγάθη εξαιρετικά ανελαστικά* στις αξιώσεις για ευθύτητα, καλοσύνη, αυθορμητισμό και αλλετρουϊσμό. Αυτά είναι

καλά και καθαρά διδάγματα της ανθρώπινης ιστορίας που τα ανέδειξαν μεγάλοι συγγραφείς όπως ο Θουκυδίδης και ο Σαίξπηρ και διανοητές όπως ο Μακιαβέλλι. Γίνεται νοητό ότι εδώ δεν γίνεται λόγος για την ηθική δύναμη του πολιτικού αιτήματος, αλλά μόνο για την «πολιτική» ως διαπάλη αντιθέτων ομάδων, για το «παιχνίδι» μέσα στα πλαίσια των εκάστοτε κανόνων.

4. Ο δόλος στην πολιτική εκδηλώνεται με τεχνάσματα και πρωτοβουλίες που σκοπεύουν να εμπλέξουν τον αντίπαλο σε *ηθελημένες* από τον ίδιο διαδικασίες, οι οποίες συνδυαζόμενες κλπ., θα τον φέρουν «από κάτω». Η δολιότητα του πολιτικού παιχνιδιού επηρεάζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους γενικότερους ιστορικούς συσχετισμούς στις κοινωνικές κλπ. δυνάμεις και συχνότατα, με το μαγικό φόρεμα της υποκρισίας, παίρνει αθώες παραπλανητικές μορφές, ... αλλοτριώνεται κι αυτή. Το ειδικό τούτο και χαρακτηριστικό γνώρισμα της πολιτικής (το έντεχνο απατηλό τεχνάσμα) δικαιώνεται υπό δύο βασικές προϋποθέσεις: α) ότι κυφορείται κι εκδηλώνεται χωρίς να παραβιάζει τους «κανόνες του παιχνιδιού», δηλ. το σύνταγμα και τους νόμους, και β) ότι βρίσκεται σε αρμονία με τη λαϊκή εντολή και με το «γενικό συναίσθημα». Κι ενώ το ειδικό μέσο της πολιτικής (η πανουργία) είναι, σαν το σκόρδο στη σκορδαλιά, *μόνιμα* παρόν, ποτέ δεν «τρώγεται» μόνο του, ποτέ δεν παίρνει την καθαρή κι αφηρημένη μορφή του.

5. Το συντριπτικό εκλογικό αποτέλεσμα του 1981 έδεσε τα χέρια του Καραμανλή. Η πολιτική παράλυση της δεξιάς παράταξης και ο δυσμενέστατος συσχετισμός των δυνάμεων του *αφαίρεσαν de facto* την πολιτική *πρωτοβουλία*. Η ενισχυμένη «ρυθμιστική» αποστολή του έμεινε χωρίς αντικείμενο, αφού καμία ανωμαλία δεν παρατηρήθηκε σε κανένα τομέα του δημοσίου βίου. Ο ρυθμιστής τότε λούφαζε, ενίσχυσε τη ρεκλάμα που σαν τάχα υπερ-παραταξιακή προσωπικότητα, έκανε την ανάγκη φιλοτιμία και περίμενε για δυόμισι χρόνια. Περίμενε την εκδήλωση των αντιφάσεων στο εσωτερικό του κοινωνικού και πολιτικού μπλοκ των δυνάμεων που στηρίζαν την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Τις μεγάλες προσδοκίες τις εστήριξε στις αναμενόμενες διαφοροποιήσεις συμπαγών τμημάτων από τα μεσοστρώματα του τριτογενούς τομέα και στη φθορά και διαφθορά του ΠΑΣΟΚ. Είναι γνωστό ότι ποσοστό 25-30% του εκλογικού σώματος αποτελείται από τα μεσοστρώματα αυτά, που αποτελούν την *κινούμενη άμμο* στην πολιτική τοπογραφία της χώρας. Η αλωπεκή διεδέχθη την λεοντήν του αγέρωχου σιγουράντζα.

6. Η πίεση που δεχόταν από τα ανυπόμονα πολιτικά «ορφανά» του κόμματός του, που τον έβλεπαν ως εγγυητή για τη σύντομη επάνοδό τους στην κυβέρνηση, από τη μια, και από την άλλη η διόγκωση της σημασίας των διαφορο-

και η πανουργία στην πολιτική

ποιήσεων στα συνδικαλιστικά όργανα ορισμένων «σημαδιακών» επαγγελματικών τάξεων (γιατροί, ταξίτζηδες, δικηγόροι κ.α.) που θεωρήθηκαν σαν τα χελιδόνια της επερχόμενης νεοδημοκρατικής άνοιξης, φαίνεται ότι τον ώθησαν στο μοιραίο λάθος. Πριν και κυρίως κατά την ημέρα των ευρωεκλογών του 1984, ξαναθυμήθηκε τις εξουσίες του και με ασυγκράτητη ανακούφιση δήλωσε μπροστά στα έκπληκτα μάτια του πανελλήνιου ότι από την επόμενη θα ξανακρατάει τα ηνία. («Θα με συμβουλεύουν τι να κάνω», είπε). Αλλά η «απαλλαγή» δεν ήρθε και το χαμόγελο με τα πολλά υπονοούμενα πάγωσε στη φινετσάτη πόζα του προέδρου. Το ελαφρό σοκ του ΠΑΣΟΚ από τη λαϊκή ετυμηγορία και η ερεβώδης παραζάλη των νεοδημοκρατών, έσπρωξαν στη σκιά το ιταμό ατόπημα. Όμως η γκάφα θα πρέπει να έστειλε τα πρώτα βοερά μηνύματα στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Και ο πρόεδρος βάζοντας αθόρυβα την ουρά στα σκέλια, αναδιπλώθηκε ήσυχα στα καθήκοντά του.

7. Το μούδιασμα των δύο μεγάλων πολιτικών αντιπάλων (ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ.), δημιούργησε μετά τις ευρωεκλογές μίαν ιδιόμορφη ατμόσφαιρα. Όλα έγιναν ρευστά και αμήχανα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις «μακάριοι οι κατέχοντες». Κάπου εδώ αρχίζει και η περίοδος της μπλόφας. Πρόθυμος πρωταγωνιστής ο καθημερινός τύπος. Είναι πολύ νωπά ακόμα: «Εκλογές γίνονται — Εκλογές δεν γίνονται κλπ...». Τελικά το ΠΑΣΟΚ συναινεί στη ματαίωση του ενδεχόμενου για πρόωρες εκλογές (παρά το καταρχήν αντίθετο συμφέρον του). Στη θαλπωρή της νέας «δημοκρατικής συναίνεσης», που ικανοποιεί τα εκδεξιών και τα εξ ευανύμων, τον άγρυπνο ρυθμιστή και τους ανέμελους παραθεριστές του παρατεταμένου καλοκαιρινού φθινοπώρου, διάφορες κλώσσες της δημόσιας ζωής επώασαν το σχέδιο για τη συναινετική επανεκλογή στην προεδρία του Καραμανλή σαν υπερκομματικής προσωπικότητας, ως ευτυχή λύση ανάγκης για όλους. Για την παρηγοριά των διαπορούντων λανσάρεται και η στερή θεωρία του «διδύμου» Κώτσου-Ανδρέα και τράβα κορδέλα... Η παραδοσιακή αριστερά ονειρεύεται αύξηση των κουκιών. Όλα καλά!...

8. Κάπως έτσι, «δημοκρατικά», στήθηκε η μεγάλη αντιλαϊκή πλεκτάνη. Με το «παραμύθισμα» και τον εξορκισμό της «ανωμαλίας», ποντάροντας στα σπασμένα νεύρα και την ταξική κουφότητα των μεγάλων ομάδων της αριστερής διανοήσης, χαϊδεύοντας τα παχουλά αυτιά πολλών βολεμένων σε πόστα «σοσιαλιστών» και μυθοποιώντας σαν πανεθνική πανάκεια μιάσκοτεινή μανούβρα, επιχειρήθηκε η δημοκρατική ανακαίνιση, η ηθική αναβάπτιση και εκ νέου η λαθραία *επιβολή* του πολιτικά «δοκιμασμένου» και θεσμικά πάνοπλου προέδρου. Το θάψιμο της απλής αναλογικής που ακολούθησε χρησίμεψε ως αρραβώνας κι εκδήλωση φερεγγυότητας μεταξύ των συνεταιριών. Ο συλλογικός αυτός δόλος του συνόλου σχεδόν των παραγώ-

ντων της δημόσιας ζωής στην πράξη σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ έκανε μια *νέα αποστασία* τύπου Μητσοτάκη, σε διαφορετικές συνθήκες. Η άθικτη *παράδοση* της προεδρίας της Δημοκρατίας πάλι στον Καραμανλή για μια νέα πενταετία ήταν το μεγάλο λαχείο για τις φανερές και αφανείς δυνάμεις που τον ανέδειξαν και τον εμπιστεύονται, μια νέα Βάρκιζα της «αλλαγής» με επακόλουθα που θα γίνονταν φανερά από την επομένη. Η διάψευση της λαϊκής εντολής προς το ΠΑΣΟΚ, ιδιαίτερα στο σημείο αυτό, θα το απονεύρωνε εντελώς ως πολιτικό σχηματισμό. Ήδη νέοι υποψήφιοι μουστερηδες έκλειναν συνθηματικά το μάτι και ετοιμάζονταν για το μεγάλο «ραντεβού με τις μάζες», τις αριστερές και δημοκρατικές δηλαδή μάζες που ψήφισαν το ΠΑΣΟΚ.

9. Η εκρηκτική δυσφορία της εκλογικής βάσης και των οργανώσεων του ΠΑΣΟΚ και άλλων δημοκρατικών πολιτών φαίνεται ότι ενεργοποίησε το ένστικτο της πολιτικής αυτοσυντήρησης στην ηγεσία. Η τολμηρή παλινωδία, σε πολύ προχωρημένη στιγμή μάλιστα, του «προεξέρχοντος» παράγοντος της άτυπης συνεννόησης ματαίωσε αδόκητα την πανηγυρική κηδεία κάθε ελπίδας του απλού λαού για οριστική απομάκρυνση της δεξιάς Κίρκης. Όσοι ζητούν στην πολιτική ηθικά πρότυπα συμπεριφοράς ψάχνουν για ψύλλους στα άχυρα. Όποιοι το κάνουν διαμαρτυρόμενοι υποκριτικά, το κάνουν από ιδιοτέλεια και κρυφό συμφέρον. Γιατί το «άδειασμα» του Καραμανλή έθιξε και *παράπλευρα* συμφέροντα *τρίτων*, εκτός από εκείνα της Ν. Δημοκρατίας. Είναι γνωστό ότι ορισμένοι προοδευτικοί και κομμουνιστικοί παράγοντες *έσπευσαν* να ποντάρουν τόσο (ΕΔΑ) στον ελαύνοντα καραμανλισμό, κάνοντας τον πρόσκοπο της επερχόμενης μεγάλης «συναίνεσης», όσο (ΚΚΕ εσ.) στον ανέξοδο και αποδοτικό προεκλογικά αντικαραμανλισμό της βάσης του ΠΑΣΟΚ, χωρίς να είναι στην ουσία αντίθετοι στην επανεκλογή Καραμανλή. Μια ζωή λογαριασμοί χωρίς... τον ξενοδόχο.

10. Ένα κορυφαίο σκιάχτρο της πολιτικής ζωής πάει περίπατο. Η μεμψίμοιρη ηθικολογία διακρίνει τους φουκαράδες εκείνους που συνήθισαν και αρέσκονταν να υπάρχουν υπό την πλατύφυρδη σκιά του. Η αποβολή του Καραμανλή, αντάμα με το συνταγματικό του ύστερο, αποτελεί περιφανή *λαϊκή* νίκη. Από τη σοβαρή αυτή εξέλιξη προκύπτει νέα πολιτική σκηνογραφία. Γίνεται ορατή η δυνατότητα για να τροποποιηθεί η μορφή και ν' αλλάξει πιθανώς η ποιότητα των πολιτικών σχέσεων. Δεν αποκλείεται όμως και η πρόκληση αλληλουχιών με ανασχετική επιρροή. Πολλά θα εξαρτηθούν από την τόλμη και τη σύνεση ή αλαζονεία εκείνων που διαθέτουν σήμερα την πρωτοβουλία. Δεν φτάνει το γεγονός ότι οι βρυκόλακες αρχίζουν να παίρνουν οριστικά την κάτω βόλτα... Υστάτος κριτής και φύλακας η ωριμότητα και η εγρήγορση του κάθε πολίτη.

Γιώργος Χατζόπουλος

Καμιά «στροφή» στην οικονομία

Η σύγχυση που προκάλεσε στο χώρο της αριστεράς, αλλά και της άκρας αριστεράς η αλλαγή γραμμής της κυβέρνησης στο ζήτημα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, έδωσε και τη δυνατότητα να εκδηλωθούν κάποιες εκτιμήσεις για ενδεχόμενη «στροφή προς τ'αριστερά» και στα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα. Η «Αυγή» από την οποία τέτοιες ευκαιρίες δεν ξεφεύγουν έθεσε και το ερώτημα (Κυριακή 17-3-85): «Αποδεσμεύεται το ΠΑΣΟΚ στην οικονομική του πολιτική;»

Η ομιλία όμως του πρωθυπουργού στο Αραβο-ελληνικό συνέδριο οικονομικής συνεργασίας, ήρθε να διαλύσει κάθε αμφιβολία και κάθε κρυφή ελπίδα: ο Ανδρέας Παπανδρέου επανέλαβε όλες τις βασικές γραμμές του Πασοκικού πιστεύω στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, από την «υπερτροφική και αποδιοργανωμένη κρατική μηχανή», ως τον «εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση των μηχανισμών της αγοράς», χωρίς μάλιστα να παραλείπει μια έμμεση απάντηση στις εικασίες για αλλαγή γραμμής σε σχέση με την ΕΟΚ, με τη μορφή της αριθμησης των πλεονεκτημάτων που απορρέουν για τους ξένους επενδυτές από τη συμμετοχή της Ελλάδας στην κοινότητα. Η ομιλία αυτή ήταν κυρίως μία εκκλήση προς ξένους επιχειρηματίες που ο τόνος της γενικά δεν φανέρωνε μία κυβέρνηση σε στιγμές ιστορικών αποφάσεων, αλλά έναν πρωθυπουργό που προσπαθεί να χρησιμοποιήσει το κύρος του για να πείσει μερικούς άραβες επιχειρηματίες να φέρουν κάποια εκατομμύρια στην Ελλάδα.

Οι διαβεβαιώσεις του Α. Παπανδρέου δείχνουν ότι δεν έχει αλλάξει το πλαίσιο οικονομικής πολιτικής που διαμόρφωσε το ΠΑΣΟΚ. Πράγμα διόλου παράξενο, διότι οι καθοριστικές επιλογές της οικονομικής πολιτικής δεν απορρέουν από τεχνικές αποφάσεις οι οποίες είναι δυνατόν να ανατραπούν, αλλά είναι συνάρτηση του ταξικού συσχετισμού δυνάμεων που διαχειρίζεται ο κρατικός μηχανισμός. Η μετατόπιση προς τα αριστερά της πολιτικής συγκυρίας — που πολλοί περιμεναν — θα απαιτούσε κάποιες μεταβολές ευνοϊκές για την εργατική τάξη στο επίπεδο της οργανωμένης παρουσίας της, του ποσοστού εκμετάλλευσής της, και της κατανομής της συνολικής υπεραξίας. Θα έπρεπε όμως να είναι γνωστό ότι τέτοιες μεταβολές, ακόμα κι αν παραμένουν σε ρεφορμιστικά πλαίσια, δεν μπορούν παρά να εκφράζουν μία κοινωνική δραστηριοποίηση: κυρίως όταν ο κρατικός μηχανισμός έχει διαμορφώσει μία διαχειριστική πολιτική που κεντρικοί της στόχοι είναι η αύξηση του ποσοστού εκμετάλλευσης και η διάσπαση και αποδιοργάνωση των δυνάμεων της εργατικής τάξης.

Η αναταραχή που προκλήθηκε στους χώρους της αριστεράς μετά την αλλαγή της στάσης του ΠΑΣΟΚ στο ζήτημα του προέδρου της Δημοκρατίας είναι αποτέλεσμα της βαθιά ριζωμένης άποψης ότι υπάρχουν πολλές παραλλαγές διαχείρισης του αστικού κράτους, ανεξάρτητα από τον υπάρχοντα ταξικό συσχετισμό και τη συγκεκριμένη μορφή ταξικής κυριαρχίας.

Τα Μ.Ο.Π. και η φιλολογία βορρά-νότου

Δεν είναι δύσκολο να προβλεφθεί ότι το βέτο του Α. Παπανδρέου σχετικά με την ένταξη στην Ε.Ο.Κ. της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, αν δεν ικανοποιηθούν τα ελληνικά αιτήματα για τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.), δεν έχει πολύ μέλλον έξω από μία συμβιβαστική λύση, που θα σημαίνει αποδοχή των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Περισσότερο όμως ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι στην πραγματικότητα η Ελλάδα ζητάει από τους 9 να δώσουν κάποια ποσά, με αντάλλαγμα την αναγνώριση μιας απόφασης για διεύρυνση της κοινότητας, που ρίχνει σοβαρά τις δύο χώρες, και ειδικότερα την Ισπανία. Έτσι όλη η φιλολογία για μείωση των διαφορών μεταξύ βορρά και νότου στην ΕΟΚ δεν φαίνεται να είναι παρά μία προσέγγιση με εθνικούς στόχους.

Τα Μ.Ο.Π. είναι ό,τι απέμεινε από ένα μνημόνιο το οποίο θεωρήθηκε μη ρεαλιστικό, αλλά είχε το πλεονέκτημα να αποτελεί «πακέτο» διμερούς διαπραγμάτευσης, με στόχο τη διεύρυνση των δυσμενών επιπτώσεων της ένταξης. Θα μπορούσε επιπλέον να αποτελέσει προηγούμενο για άλλες χώρες. Το γλιίστημα από το μνημόνιο στα Μ.Ο.Π., που αφορούν όλες τις Μεσογειακές χώρες, ήταν ήδη εγκατάλειψη της ιδέας μιας «ειδικής σχέσης» Ελλάδας-ΕΟΚ, και αποδοχή της πολιτικής που διαμορφώνεται από το σύνολο των 10, δηλαδή από τα ισχυρά κράτη του βορρά.

Το εξωτερικό χρέος και η υπερχρέωση

Στις αρχές του μήνα η Τράπεζα της Ελλάδος διέψευσε τις εκτιμήσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (ΟΟΣΑ) σχετικά με το εξωτερικό χρέος της χώρας, το οποίο κατά την ελληνική κεντρική τράπεζα δεν έφθανε στα τέλη του 1983 τα 18,67 δις δολάρια αλλά ήταν 10,56 δις δολάρια. Για τα τέλη του 1984 το πραγματικό χρέος ήταν κατά την Τ.Ε. 12,358 δις.

Τα μεγέθη αυτά από μόνα τους δεν είναι ούτε εξωφρενικά, ούτε αμελήττα. Και είναι γεγονός ότι δύσκολα θα μπορούσε να προβλέψει κανείς τη στιγμή κατά την οποία θα αναγκαστεί η ελληνική κυβέρνηση να διαπραγματευθεί αναδιοργάνωση της εκπλήρωσης του χρέους. Σύμφωνα όμως με τις εκτιμήσεις έγκυρου βρετανικού μελετητικού οργανισμού, η στιγμή αυτή δεν θ' αργήσει, καθώς η Ελλάδα βρίσκεται στην τελική φάση της διαδικασίας που οδηγεί σ' αυτή τη δυσάρεστη κατάσταση.

Είναι αλήθεια ότι μία τέτοια πρόβλεψη δύσκολα μπορεί να γίνει αν δεν έχει κανείς τη δυνατότητα να δουλεύει με κάποιο σύνθετο μοντέλο. Και οι δύο τρεις συναρτήσεις που χωράνε σ' ένα συνηθισμένο συλλογισμό δεν αρκούν. Εύκολα όμως φαίνεται ότι από την άποψη του εξωτερικού χρέους η ελληνική οικονομία έχει πλέον ξεκινήσει έναν αγώνα δρόμου με στόχο να αποφύγει την υπερχρέωση. Σε ποιο βαθμό θα καλυφθεί η μείωση των άδηλων πόρων από την αύξηση των εξαγωγών; Και σε ποιο βαθμό θα υπερκαλύψει η αύξηση του συναλλάγματος από εξαγωγές, την ανατίμηση του ήδη υπάρχοντος χρέους που προκαλεί η συνεχής υποτίμηση της δραχμής;

60%

Επιμέλεια:
Πάνος Γεωργίου

60% μειώνεται το φορολογητέο εισόδημα των δημοσιογράφων ως τις 800.000, και 30% από τις 800.000 ως το 1.400.000. Τέτοιες μειώσεις εισοδήματος ισχύουν από το 1955 (Ν.Δ. 3323/55), και απλώς αναπροσαρμόστηκαν φέτος με απόφαση του κ. Τσοβόλα (το 50% έγινε 60%, και οι 650 έγιναν 800 χιλιάδες), η οποία όμως παρέμεινε επιμελώς μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας. Ένας από τους λόγους αυτής της διακριτικότητας είναι ότι με ειδικό τηλεγράφημα προς τους οικονομικούς εφόρους, οι νέες μειώσεις ισχύουν αναδρομικά για τα εισοδήματα του 1984.

Ας σημειωθεί ότι αυτές οι φορολογικές απαλλαγές, δεν ευνοούν μόνο τους δημοσιογράφους, αλλά και τους ιδιοκτήτες εφημερίδων οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να διαπραγματεύονται αμοιβές χαμηλότερες απ' αυτές που θα έδιναν αν δεν υπήρχαν αυτές οι απαλλαγές.

16.341,37% είναι για το 1983 η αποδοτικότητα της εταιρίας Ελληνο-αιγυπτιακή Εμπορική και Βιομηχανική Επιχειρήσεις Ε.Π.Ε., σύμφωνα με τους πίνακες της I.C.A.P. Από τις 100 βιομηχανίες με τα υψηλότερα κέρδη μόνο άλλη μία παρουσιάζει αποδοτικότητα μεγαλύτερη του 100%: η AMBYE A.E. με 112,37%. Υπάρχουν όμως 19 βιομηχανίες με κέρδη από 50 ως 100%. Στον εμπορικό τομέα όμως η κατάσταση είναι σαφώς καλύτερη: από τις 50 εταιρίες με τα μεγαλύτερα κέρδη οι 9 παρουσιάζουν αποδοτικότητα μεγαλύτερη του 100%. Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ Α.Ε. 573,31%, η ΜΑΤΣΑΣ, ΜΙΝΩΣ και ΥΙΟΣ 543,05% κ.ό.κ.

96% είναι το ποσοστό των Σοβιετικών μάντζερ που ζητούν επέκταση των δικαιωμάτων τους απέναντι στον κρατικό μηχανισμό. Πρόκειται για ένα από τα αποτελέσματα μιας πολύ επίσημης έρευνας του Ινστιτούτου Βιομηχανικής Οικονομίας του Νοβοσιμπίρσκ. Στην ερώτηση «συμβαίνει να παίρνετε οδηγίες που είναι αντίθετες με την ορθολογική διαχείριση της επιχείρησής σας;» οι απαντήσεις ήταν: σπάνια: 26%, συχνά: 57%, συνεχώς: 14%. Οι τομείς όπου οι «διευθυντές» θα ήθελαν να έχουν περισσότερα δικαιώματα είναι: η διαχείριση της εργατικής δύναμης (65%), ο προγραμματισμός της παραγωγής (61%), και οι επενδύσεις (48%).

Ηθικό δίδαγμα: κάτω τα αφεντικά δεξιά κι αριστερά.

80 δις δολάρια αντιπροσωπεύει το ετήσιο εμπόριο κοκαΐνης από την Κολομβία στις ΗΠΑ. Εξίσου ενδιαφέρον είναι και το πως «καθαρίζονται» αυτά τα χρήματα. Στέλνονται σε μικρές ποσότητες σε Τράπεζες του Παναμά, όπου προστατεύονται από το τραπεζικό μυστικό, και από κει στέλνονται στις ΗΠΑ ή στην Κολομβία για νέες αγορές. Οι Αμερικανικές αρχές ισχυρίζονται ότι επιδιώκουν να περιορίσουν το εμπόριο αυτό βάζοντας εμπόδια στο «καθάρισμα» του χρήματος από τους Αμερικανούς τραπεζίτες.

3 δις δολάρια (420 δις δρχ.) θα κοστίσει στη Νότιο Κορέα η προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 1988. Πρόκειται για ποσό εξωφρενικό, το οποίο δεν θα καλυφθεί σίγουρα από τις δαπάνες των επισκεπτών. Οι δραστήριοι κορεάτες επιχειρηματίες έχουν βρει την ευκαιρία να ξεχυθούν στον τομέα των κατασκευών, προετοιμάζοντας συγχρόνως την παγκόσμια αναγνώριση μιας χώρας που προκαλεί ήδη τον θαυμασμό των διεθνών επιχειρηματικών κύκλων. Το αθλητικό πνεύμα, οι μοντέρνες εγκαταστάσεις, και η παγκόσμια τηλεοπτική κάλυψη, είναι από τους πιο δοκιμασμένους τρόπους για να ξεχαστεί η φτώχεια, και οι δραματικές συνθήκες εργασίας που χαρακτηρίζουν αυτή την τόσο «εργατική» χώρα. Για όσους θα ενδιαφερθούν για τα τοπικά ήθη και έθιμα, επισημαίνουμε ότι τα εστιατόρια που σερβίρουν την παραδοσιακή σούπα από σκύλο και κρέας φιδιού θα απαγορευτούν στο κέντρο της Σεούλ.

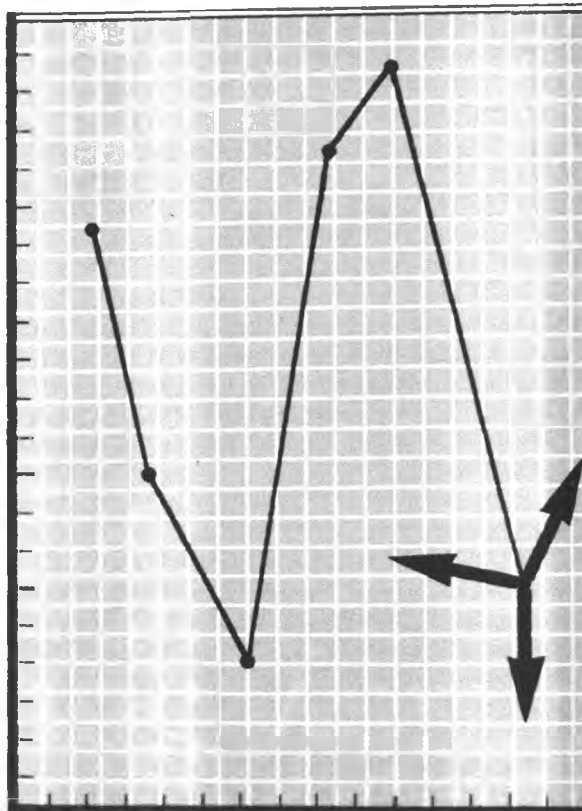
Ο προγραμματισμός και τα αραβικά κεφάλαια

Το Αραβο-ελληνικό συνέδριο ήταν και η ευκαιρία για να εμφανιστεί και να δοκιμαστεί μία νέα προσέγγιση του ζητήματος της προώθησης των ιδιωτικών επενδύσεων. Χάρη στις φροντίδες του υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας Παναγιώτη Ρουμελιώτη, ετοιμάστηκαν τα λεγόμενα επενδυτικά προγράμματα, με βάση τα οποία προτείνεται σε Άραβες ή άλλες εθνικότητας επενδυτές, να συμμετάσχουν με τα κεφάλαιά τους σε μία μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας, παραγωγής μαρμάρων, ή παραγωγής γυψοσανίδων, ή να προωθήσουν την ελληνική κλωστοϋφαντουργία, ή υποδηματοβιομηχανία. Ένα από τα ερωτήματα είναι με ποια κριτήρια έχουν επιλεγεί 17 ειδικές επενδύσεις (στις οποίες περιλαμβάνονται και 4 ήδη υπάρχουσες βιομηχανίες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων), και οι κακές γλώσσες επιχειρηματικών κύκλων απαντούν εν μέρει αναφέροντας ότι οι υπάλληλοι του υπουργείου είχαν βγει βόλτα για «ιδέες» στο στενό κύκλο των «ειδικών».

Ακόμα όμως κι αν οι 17 επενδύσεις ανταπο-

κρίνονται σε επιθυμίες ελλήνων επενδυτών, η κυβερνητική μεθοδολογία είναι πλέον διαμετρικά αντίθετη με κάθε έννοια προγραμματισμού: το ΠΑΣΟΚ ξεκίνησε από την ιδέα της διοχέτευσης των επενδύσεων προς νέες κατευθύνσεις, και κατέληξε να προωθεί τις επενδύσεις που υποδεικνύουν κάποιοι μεμονωμένοι επιχειρηματίες.

Ο λόγος που για να «υλοποιηθούν» αυτές οι προτάσεις απευθύνεται η κυβέρνηση σε Άραβες επιχειρηματίες έχει κάποια σχέση με τις προσπάθειες που γίνονται στον τομέα της εισροής κεφαλαίων με στόχο τη μείωση του ελλείμματος εξωτερικών συναλλαγών. Υποτίθεται ότι οι Άραβες έχουν πετρο-δολάρια, αλλά δεν είναι προφανές ότι η Ελλάδα είναι η χώρα όπου ονειρεύονται να τα επενδύσουν. Υποτίθεται επίσης ότι το ΠΑΣΟΚ έχει μια πολιτική που επιδιώκει να «αυτονομήσει» την οικονομία από τις εξωτερικές πιέσεις, αλλά η τρέχουσα διαχείριση γίνεται πλέον με γνώμονα τη συγκράτηση της επιδείνωσης του εξωτερικού ισοζυγίου.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι μια συνέντευξη που μας έδωσε τον Ιανουάριο του 1985 ο AMDEMICAEL KAHSAI, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΛΑΜΕ (Λαϊκού Απελευθερωτικού Μετώπου της Ερυθραίας) και Γραμματέας του Γραφείου Διεθνών Σχέσεων. Ο Amdemicael Kahsai απάντησε σε ενότητες ερωτήσεων σχετικά με την πολιτική κατάσταση στο Κέρας της Αφρικής, το συσχετισμό των δυνάμεων, τις διεθνείς σχέσεις του κινήματος, την πείνα και άλλα.

Συνέντευξη του Amdemicael Kahsai, μέλους της Κ.Ε.

Ο συσχετισμός δυνάμεων στο Κέρας της Αφρικής

—Το Κέρας της Αφρικής είναι μια περιοχή μεγάλης στρατιωτικής σημασίας και διαθέτει σημαντικούς πλουτοπαραγωγικούς πόρους. Γι' αυτό επί δεκαετίες ήταν χώρος εντάσεων και αντιθέσεων και σήμερα είναι πεδίο σύγκρουσης των μεγάλων δυνάμεων, που καθεμιά προσπαθεί να επιβάλει την κυριαρχία της στην περιοχή. Μπορούμε να πούμε ότι τα προβλήματα του Κέρατος της Αφρικής είναι μέχρι κάποιο σημείο συνδεδεμένα με τη Μέση Ανατολή. Μέσα από την Ερυθρά Θάλασσα περνά το μεγαλύτερο μέρος του πετρελαίου που κατευθύνεται προς τη Δύση.

Ο ρόλος των ΗΠΑ και της Σοβ. Ένωσης

—Μέχρι τη δεκαετία του '60 ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός είχε μια ισχυρή παρουσία και επιρροή σ' αυτή την περιοχή. Η πολιτική των ΗΠΑ απόβλεπε στην ενίσχυση του τριγώνου Ιράν-Ισραήλ-Αιθιοπία. Ιδιαίτερα η Αιθιοπία ήταν ο ευνοούμενος σύμμαχος των ΗΠΑ. Στη διάρκεια 24 χρόνων από το 1950 μέχρι την πτώση του αυτοκράτορα το 1974 πήρε μια βοήθεια οικονομική και στρατιωτική από τις ΗΠΑ ύψους 630 εκατ. δολ.: ήταν η μερίδα του λέοντος της στρατιωτικής βοήθειας για την Αφρική.

Σ' αυτή την περίοδο η Σοβιετική Ένωση, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του '60, προσπάθησε, προκειμένου να εξισορροπήσει αυτή την αμερικάνικη παρουσία, να υποστηρίξει τα λεγόμενα «επαναστατικά» ή «προοδευτικά» καθεστώτα, που ερχόντουσαν στην εξουσία με πραξικοπήματα, ξεκινώντας από την Αίγυπτο, το Σουδάν, τη Σομαλία και συνεχίζοντας στο Νότο, που έχει μια ιδιαίτερη ιστορία. Με την ανατροπή του Χ. Σελασιέ στην Αιθιοπία και την ανάληψη της εξουσίας από τους στρατιωτικούς —που δήλωναν προοδευτικοί— η Σοβ. Ένωση, που είχε ήδη χάσει την επιρροή της σε όλες σχεδόν τις χώρες, βρήκε την κατάλληλη στιγμή για να μπει για τα καλά στην Αιθιοπία, χρησιμοποιώντας τη στρατιωτική βοήθεια σαν μέσο διεύθυνσης και εκμεταλλευόμενη τη φιλοδοξία της Αιθιοπίας να αναδειχθεί σε τοπική υπερδύναμη.

Παρά αυτή την αλλαγή φρουράς οι ΗΠΑ δεν έχασαν ποτέ την ελπίδα να ξανακερδίσουν την Αιθιοπία και ακολουθούν απέναντί της μια πολιτική πολύ προσεκτική. Εξακολουθούν να προμηθεύουν, τόσο οι ίδιες όσο και άλλες δυτικές δυνάμεις, πολύ ουσιαστική οικονομική βοήθεια στην Αιθιοπία: οι ΗΠΑ είναι η χώρα που δίνει τη μεγαλύτερη βοήθεια για την πείνα, μαζική βοήθεια δίνει ακόμα η ΕΟΚ, ενώ η Διεθνής Τράπεζα έδωσε οικονομική βοήθεια ύψους 780 εκατομ. για την περίοδο '84-'88.

Η θέση της ΕΣΣΔ απέναντι στο ερυθραϊκό κίνημα

—Μπορούμε να πούμε ότι η μόνη στιγμή που η Σ.Ε. υποστήριξε ανοιχτά το δικαίωμα των Ερυθραίων στην αυτοδιάθεση ήταν το 1950. Αφότου άρχισε η ένοπλη πάλη δεν πήρε ποτέ επίσημη θέση ούτε υπέρ, ούτε κατά της ερυθραϊκής αντίστασης. Διατηρούσε όμως στενές σχέσεις με το καθεστώς του Χ. Σελασιέ και συντέλεσε ακόμα και στην οικονομική ανάπτυξη της Αιθιοπίας. Το διυλιστήριο του Ασσάμπ, αρκετά νοσοκομεία της αιθιοπικής πρωτεύουσας, το Πολυτεχνείο κ.α. κατασκευάστηκαν από τη Σ.Ε. στη δεκαετία του '60. Ακόμα, μετά την ανεξαρτησία της Σομαλίας, η Σ.Ε. προσπαθούσε να δώσει όπλα στην Αιθιοπία.

Στα χρόνια '67-'69 προμήθευσε και ιδιωτικά αεροπλάνα και ελικόπτερα στον αυτοκράτορα. Διαφαινόταν ότι η Σ.Ε. είχε μια στρατηγική απέναντι στην Αιθιοπία χωρίς να λαμβάνει υπόψη το είδος του καθεστώτος.

Για τη θέση της Κίνας απέναντι στην ερυθραϊκή αντίσταση

—Η Κίνα και η Κούβα υποστήριζαν την ερυθραϊκή αντίσταση μέχρι το 1970. Η Κίνα συνεισέφερε και με στρατιωτική βοήθεια και με την εκπαίδευση αρκετών στελεχών του Μετώπου που διαμορφώθηκαν στην Κίνα, στη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης. Όμως, στην περίοδο που προσπαθούσε να μπει στον Ο.Η.Ε. και καθώς η Αιθιοπία διέθετε επιρροή στην Αφρικανική Ήπειρο, η Κίνα θυσίασε την ερυθραϊκή αντίσταση. Το ίδιο έκανε και η Κούβα.

Σήμερα, παρ' όλο που η Αιθιοπία είναι σύμμαχος της Σ.Ε. και συνεχώς καταδικάζει τη Λαϊκή Κίνα, αυτή συνεχίζει να βοηθά το καθεστώς. Εκατοντάδες σύμβουλοι Κινέζοι βρίσκονται στην Αιθιοπία, χτίζουν δρόμους, νοσοκομεία και παρέχουν τη συνδρομή τους για την αντιμετώπιση της πείνας.

Για τις διεθνείς σχέσεις του ΛΑΜΕ

—Οι διεθνείς σχέσεις του ΛΑΜΕ καθορίζονται από τη θέση που παίρνουν απέναντί μας οι δύο υπερδυνάμεις. Και οι δύο είναι αντίθετες με την ανεξαρτησία της Ερυθραίας και αυτό επηρεάζει τη θέση πάρα πολλών χωρών. Έτσι συνεχίζουμε τον αγώνα μας σε συνθήκες απομόνωσης.

Σε κυβερνητικό επίπεδο, εκτός από χώρες που από παλιά υποστήριζαν την υπόθεση της Ερυθραίας, όπως οι χώρες της Μ. Ανατολής, μας υποστηρίζουν ακόμη η Συρία, η Σομαλία, ο Αραβικός Σύνδεσμος στο σύνολό του. Η Οργάνωση Ισλαμικών Χωρών, όπου ανήκουν 14 αφρικανικές χώρες, έχει συχνά πάρει θέσεις υπέρ της Ερυθραίας. Στην Αφρική μπορούμε γενικά να πούμε

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Ερυθραία έχει έκταση 124.000 τ.χ. και 3,5 εκατομ. πληθυσμό, που αποτελείται από πολλές εθνότητες. Η πολιτιστική αυτή σύνθεση έχει τις ρίζες της στις συνεχείς μεταναστεύσεις φυλών που από την αρχαιότητα εγκαθίστανται στον γεωγραφικό της χώρο. Μετά την οθωμανική κατοχή (1557-1865) και την αιγυπτιακή (1865-1876) το 1889 η Ερυθραία ανακηρύσσεται αποικία των Ιταλών. Το 1941 περνάει κάτω από βρετανική στρατιωτική κατοχή. Το 1950 με απόφαση των Ηνωμένων Εθνών, στην οποία αντιτάχθηκαν αθηνάρι οι σοσιαλιστικές χώρες, επιβάλλεται ομοσπονδιακή σύνδεση της Ερυθραίας με την Αιθιοπία. Το 1962 η Αιθιοπία παραβιάζοντας την απόφαση του ΟΗΕ προσαρτά βίαια την Ερυθραία. Ένα χρόνο πριν, το 1961 με τη δημιουργία του ΑΜΕ (Απελευθερωτικού Μετώπου Ερυθραίας) αρχίζει ο αγώνας του Ερυθραϊκού λαού για την ανεξαρτησία. Το 1970 δημιουργείται το ΛΑΜΕ (Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο Ερυθραίας) που εξελίσσεται βαθμιαία στον κύριο εκφραστή του απελευθερωτικού αγώνα. Το 1974 ανατρέπεται ο Χ. Σελασιέ και η εξουσία περνάει στο Ντεργκ, που συνεχίζει τον πόλεμο ενάντια στην Ερυθραία. Το 1977 οι ΗΠΑ αποσύρουν την υποστήριξή τους από το αιθιοπικό καθεστώς και στη θέση τους μπαίνει η Σοβ. Ένωση. Το 1978 και ενώ το 85% της Ερυθραίας έχει απελευθερωθεί, η στρατιωτική βοήθεια της Σ.Ε. βοηθά στην ανατροπή της ισορροπίας δυνάμεων στην περιοχή. Το ΛΑΜΕ πραγματοποιεί στρατηγική αναδίπλωση στα ορεινά της Ερυθραίας, απ' όπου αποκρούει σιμρά εκστρατειών του Ντεργκ. Από το 1983 το ΛΑΜΕ περνά προοδευτικά στην αντεπίθεση. Σήμερα το ΛΑΜΕ βρίσκεται ουσιαστικά στις θέσεις που είχε το 1978, έχοντας κάτω από το μικρό ή ολικό έλεγχό του το 85% της χώρας.

(Από Δελτίο Τύπου του Λ.Α.Μ.Ε.)

Ο άγνωστος πόλεμος

του Λαϊκού Απελευθερωτικού Μετώπου της Ερυθραίας

ότι κερδίσαμε φίλους όμως δεν υπάρχουν κυβερνήσεις που να μας υποστηρίζουν. Το ίδιο ισχύει και για την Ευρώπη, όπου, όμως, έχουμε σχέσεις με πολλά πολιτικά κόμματα και συνδικάτα.

Μέχρι σήμερα έχουμε και προσπαθούμε να έχουμε στενές σχέσεις με τα απελευθερωτικά κινήματα στην περιοχή και σ' όλο τον κόσμο. Διατηρούμε στενές σχέσεις με το κίνημα της Παλαιστίνης, παρά το γεγονός ότι πολλές παλαιστινιακές οργανώσεις δεν είναι ξεκάθαρες απέναντί μας —το PLO διέκοψε τις σχέσεις με το ΛΑΜΕ όταν άνοιξε γραφεία στην Αιθιοπία— με το Λαϊκό Μέτωπο του Ομάν και του Μπαχρέιν, καθώς και με τις δημοκρατικές δυνάμεις που δρουν στην Αιθιοπία. Έχουμε σχέσεις με απελευθερωτικά κινήματα στη Λατ. Αμερική, όπως στο Σαλβαντόρ και τη Γουατεμάλα, καθώς και με το MIP. Υποστηρίζουμε τον αγώνα του Πολισάριο, έστω κι αν δεν υπάρχει αμοιβαιότητα για λόγους διπλωματικούς. Εμείς πιστεύουμε ότι η αλληλεγγύη πρέπει να είναι αμοιβαία. Υπάρχουν όμως καταστάσεις που μερικοί δεν μπορούν να εκφράσουν ανοικτά την υποστήριξη στον αγώνα μας. Μπορούμε να τους καταλάβουμε. Η αρχή μας είναι, ότι έχουμε υποχρέωση να υποστηρίξουμε όλες τις δίκαιες υποθέσεις των λαών και να τις κάνουμε γνωστές στο δικό μας λαό.

Η φύση του καθεστώτος της Αιθιοπίας

—Σ' όλη την περιοχή εκτός από το Τζιμπουτί δεν υπάρχει μια κυβέρνηση που να προέρχεται από εκλογές. Η Σομαλία από το 1969, το Σουδάν επίσης, η Αίγυπτος από πολύ νωρίτερα, έχουν καθεστώτα που εγκαθιδρύθηκαν με πραξικοπήματα.

Δεν μπορούμε να αρνηθούμε ότι σε μια περίοδο, σε κάποιες καταστάσεις, οι στρατιωτικοί μπορούν να έχουν θέσεις προοδευτικές. Και στην Αιθιοπία μετά το 1974 πάρθηκαν μέτρα, που μπορούμε να θεωρήσουμε προοδευτικά. Εμείς όμως δεν συμμερίζομαστε τη θέση —που προωθήθηκε και από τη Σ.Ε.— ότι στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, όπου το προλεταριάτο είναι μειονότητα, οι στρατιωτικοί μπορούν να παίξουν ρόλο πρωτοπορίας. Δεν τη δεχόμαστε γιατί ο στρατός απ' την κοινωνική του θέση είναι μικροαστική τάξη και μπορεί να έχει τις αντιθέσεις του με την εθνική αστική τάξη, μπορεί να έχει κάποιες προοδευτικές θέσεις, όμως δεν μπορεί να είναι πρωτοπορία της επανάστασης.

Αφότου δημιουργήθηκε η Αιθιοπία με τη σημερινή της μορφή έχει τη φιλοδοξία να αναδειχθεί σε τοπική υπερδύναμη. Έτσι ακολουθεί στο εσωτερικό μια πολιτική καταστολής, άρνησης των πιο στοιχειωδών δημοκρατικών δικαιωμάτων των διαφόρων εθνотήτων, των λαών της Αιθιοπίας και της Ερυθραίας και στην προσπάθειά της αυτή έχει κινητοποιήσει όλες τις δυνάμεις της ανθρωπίνες και υλικές. Έτσι έχουμε το φαινόμενο, μια χώρα,

από τις φτωχότερες της Αφρικής με 140 δολάρια κατά κεφαλήν εισόδημα να ξοδεύει από 700-900 εκατ. δολ. το χρόνο για την άμυνα και την ασφάλεια και να διατηρεί ένα στρατό 300.000 ανδρών (το δεύτερο σε μέγεθος στην Αφρική). Κάτω από τέτοιες συνθήκες βέβαια δεν υπάρχουν περιθώρια για κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Σ' αυτά τα πλαίσια πρέπει να ιδωθεί και το πρόβλημα της πείνας.

Σχετικά με την πείνα

Οι πληθυσμοί που πλήττονται από την πείνα στην Αιθιοπία και την Ερυθραία φτάνουν τα 7.000.000. Το μεγαλύτερο μέρος απ' αυτούς είναι στο βόρειο τμήμα της Αιθιοπίας, στο Γουόλλο και στο Τιγκράι, καθώς και στην Ερυθραία. Αυτές είναι περιοχές όπου υπάρχει εξέγερση. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που η πείνα πλήττει ιδιαίτερα αυτές ακριβώς τις περιοχές.

Όσον αφορά ειδικότερα την Ερυθραία η πείνα έχει βέβαια αιτίες φυσικές, κύρια όμως οφείλεται στην επιθετική πολιτική της Αιθιοπίας. Από το 1966-67 η αιθιοπική κυβέρνηση, η κυβέρνηση του Χ. Σελασιέ άρχισε μια πολιτική «καμμένης γης» στην Ερυθραία, που προκάλεσε μια τεράστια αποδιάρθρωση της οικονομικής ζωής. Από εκείνη την περίοδο του '66-'67 άρχισαν να φεύγουν οι πρώτοι Ερυθραίοι πρόσφυγες προς το Σουδάν. Με την ανάληψη της εξουσίας από τους στρατιωτικούς το 1974 αυτή η επιθετική πολιτική, πολιτική «καμμένης γης» εντάχθηκε. Μέχρι το 1974 οι Ερυθραίοι πρόσφυγες στο Σουδάν έφταναν τους 70-80.000. Σήμερα είναι πάνω από 500.000 που έχουν μετατοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας. Οι βομβαρδισμοί, η εξολόθρευση του άμαχου πληθυσμού, η καταστροφή της αγροτικής γης, ο εξαναγκασμός του πληθυσμού σε μετατόπιση είναι σημαντικά υπεύθυνα για τη σημερινή κατάσταση. Στην Ερυθραία οι πληττόμενοι από την πείνα πληθυσμοί φτάνουν το 1,5 εκατομ. από τους οποίους 600.000 έχουν επείγουσα ανάγκη από βοήθεια. Η διεθνής ανταπόκριση στις εκκλήσεις που απευθύναμε δεν ήταν επαρκής για λόγους πολιτικούς και διπλωματικούς. Η βοήθεια που δίνεται μέχρι σήμερα καλύπτει μόλις το 10% των αναγκών του πληθυσμού. Όμως τα αίτια της πείνας είναι πολιτικά και μόνον άμα δοθεί πολιτική λύση στο πρόβλημα της Ερυθραίας και αναγκαστεί η Αιθιοπία να σεβαστεί τα θεμελιώδη δικαιώματα του Ερυθραϊκού και του Αιθιοπικού λαού μπορεί να υπάρξει λύση διαρκείας στο πρόβλημα της πείνας. (Το ΛΑΜΕ έχει κάνει από το 1980 πρόταση για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος στην Ερυθραία, κάτω από διεθνή εποπτεία, κατά το οποίο ο λαός θα κληθεί να διαλέξει ανάμεσα στην πλήρη ανεξαρτησία, την τοπική αυτονομία και την ομοσπονδία με την Αιθιοπία).

Γιάννα Κούρτοβικ

της Ερυθραίας

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ο βίαιος εκσλαβισμός των μουσουλμάνων

ΕΠΡΟΚΕΙΤΟ για την αμηχανία της Άγκυρας και την αδυναμία της για ουσιαστική αντιμετώπιση του τουρκοβουλγαρικού προβλήματος ή ήταν πράγματι πρόθεση εκφοβισμού της Σόφιας; Μιλώντας στη διάσκεψη των νομαρχιακών επιτροπών του κόμματος του, ο τούρκος πρωθυπουργός Τουρκούτ Οζάλ υποστήριξε: «Θα θέλαμε να αποδείξουμε το ενδιαφέρον μας στους αδελφούς της Βουλγαρίας μ' άλλον τρόπο. Κάτι που σήμερα δεν δυνάμεθα να πράξουμε... Σε 15 χρόνια όμως θα είμαστε μια Τουρκία των 70 εκατομμυρίων. Τότε θα αντιδράσουμε όπως πρέπει». Ο τολμηρός «όρκος εκδίκησης» του Οζάλ στα μέσα του Μάρτη σηματοδοτούσε μια νέα φάση όξυνσης στη διακρατική διένεξη, έφτανε όμως για τους «αδελφούς» της Βουλγαρίας απελπιστικά αργά.

Ο Εκβουλγαρισμός

Τέλη του περασμένου χρόνου η Σόφια, αποφασισμένη να αφομοιώσει τη μουσουλμανική μειονότητα — τη μεγαλύτερη της χώρας — ξεκινούσε μια εκστρατεία «εκβουλγαρισμού των Μουσουλμάνων». Δεν ήταν η πρώτη φορά μετά το 2ο παγκόσμιο πόλεμο. Ήδη το 1951 τα ριζοσπαστικά «μέτρα αφομοίωσης» της Σόφιας είχαν ωθήσει χιλιάδες Βούλγαρους πολίτες τουρκικής καταγωγής να μεταναστεύσουν στην Τουρκία. Πολλοί από αυτούς θα εγκατασταθούν στα ερειπωμένα και εγκαταλειμμένα παλιά ελληνικά χωριά των τουρκικών δυτικών επαρχιών.

Η πλατιά εκστρατεία «Εκσλαβισμού» της δεκαετίας του '60 ανάγκασε την Άγκυρα το '68 με την υπογραφή μιας συνθήκης να αναγνωρίσει το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης σ' όσους θέλαν να μετακομίσουν στην Τουρκία. Δέκα χρόνια αργότερα, όταν οι «επαναπατριζόμενοι» είχαν ξεπεράσει τις 81.000 η Άγκυρα αρνήθηκε την ανανέωση της συνθήκης.

Σήμερα οι Μουσουλμάνοι της Βουλγαρίας υπολογίζονται σ' ένα περίπου εκατομμύριο, αριθμός που αντιστοιχεί στο 10% του συνολικού πληθυσμού. Από αυτούς:

—150.000 είναι Πομάκοι, οι οποίοι ανήκουν στην Ισλαμική κοινότητα, αποτελούν όμως εθνολογικά μια φυλή τελείως ανεξάρτητη και άσχετη από την Τουρκική. Κατοικούν στο όρος Ροδόπη κατά μήκος των ελληνοβουλγαρικών συνόρων και ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία.

—Οι 800.000 τουρκικής καταγωγής, γεωργοί και αυτοί επί το πλείστον, παρέμειναν στη Βουλγαρία μετά το διαμελισμό της οθωμανικής αυτοκρατορίας και ζουν συγκεντρωμένοι στη βορειοανατολική περιοχή Dobrudscha.

Τόσο οι Πομάκοι όσο και οι Τούρκοι αποτελούν δυο κλειστές, αυστηρά θρησκευόμενες κοινωνίες, σταθερά προσηλωμένες στις πολιτιστικές αξίες των προγόνων τους. Κάθε κρατική προσπάθεια εκσυγχρονισμού των κοινωνικών αυτών θεσμών αντιμετωπιζόταν χρόνια σαν προσπάθεια «κομμουνιστικοποίησης» των Μουσουλμάνων, σαν μια εκστρατεία των αθεϊστών εναντίον του Ισλάμ. Απ' την άλλη πλευρά η «καλή θέληση» των Βουλγαρικών αρχών απέναντι στη μειονότητα ήταν περιορισμένη και αυτή μέσα σε στενά πλαίσια. Η Σόφια επέλεξε την πολιτική της πλήρους απομόνωσης των Μουσουλμάνων, εδώ και δεκαετίες, καταστρώντας με την πάροδο του χρόνου την πρόσβασή τους στη Βουλγαρική κοινωνία δύσκολη και στα κέντρα αποφάσεων σχεδόν αδύνατη.

Χαρακτηριστικό είναι ότι παρ' όλο το μέγεθος του πληθυσμού τους οι Μουσουλμάνοι έχουν μόνο μια εφημερίδα και διαθέτουν στο κοινοβούλιο των 200 λαϊκών αντιπροσώπων ένα μόνο βουλευτή. Τα γεγονότα του '51 και της δεκαετίας του '60 μεγάλωσαν απλώς το φάσμα μεταξύ του βουλγαρικού λαού και της μουσουλμανικής μειονότητας και όξυναν τη βαθιά δυσπιστία του ενός απέναντι στον άλλο.

Ο αμοιβαίος αυτός φόβος έπαιξε σημαντικό ρόλο και στις φετινές αιματηρές ταραχές στην περιοχή. Τον περασμένο Δεκέμβρη οι βουλγαρικές αρχές κάλεσαν τα μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας ν' αλλάξουν «εθελοντικά» τα τουρκικά ονόματά τους σε σλαβικά. Πράγμα που προσέκρουσε αυτή τη φορά σε μαζική και ίσως απροσδόκητα σθεναρή αντίσταση. Από

και πέρα η εκστρατεία «Εκβουλγαρισμού των Μουσουλμάνων» πήρε τη μορφή της ωμής καταστολής. Ξένες πρεσβείες βεβαιώνουν, ότι Βούλγαροι εθνοφρουροί τρομοκρατούν και βασανίζουν, όσους αρνούνται να γίνουν «περισσότερο Βούλγαροι». Λέγεται πως χωριά και κωμοπόλεις, όπου κυριαρχούσαν οι «ανυπότακτοι», ισοπεδώθηκαν από τα τανκς. Συχνά αναφέρεται το όνομα της μικρής πολιτείας Yoblonova όπου 30 άτομα πρέπει να εκτελέστηκαν μέσα σε μια μέρα. Πόσα ακριβώς είναι τα θύματα αυτής της εκστρατείας παραμένει άγνωστο — οι βουλγαρικές αρχές απέκλεισαν μετά το ξέσπασμα των ταραχών στεγανά την περιοχή. Τα νούμερα του τουρκικού τύπου ποικίλλουν μεταξύ 40 (Milliyet) και 880 (Tercuman).

Κύριο κίνητρο της φετινής εκστρατείας δέχεται να είναι ο αριθμός του μουσουλμανικού πληθυσμού. Γιατί:

—Ο ΟΗΕ αναγνωρίζει σαν μειονότητες εκείνες τις εθνότητες που τα μέλη τους είναι περισσότερα από 1 εκατομμύριο. Κάτι όμως που δεν ανησυχούσε ιδιαίτερα τη Σόφια. Οι Κούρδοι της Τουρκίας έχουν ξεπεράσει το όριο αυτό κατά 9 φορές — και όμως για την Άγκυρα δεν υπάρχουν. Το επίσημο βουλγαρικό πρακτορείο «Σόφια Πρες» κυνικά, σχεδόν σαδιστικά, χτύπησε την Άγκυρα ακριβώς εκεί που πονάει:

«Οι λεγόμενοι Τούρκοι που ζουν στη Βουλγαρία δεν έχουν τίποτε κοινό με το τουρκικό έθνος και κράτος, είναι Βούλγαροι υπήκοοι και βάσει των νόμων έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των βουλγάρων πολιτών». Ίδιες πράξεις, ίδια λόγια.

—Η έκταση της καταστολής αντικατοπτρίζει το

μέγεθος ανησυχίας της βουλγαρικής πλειοψηφίας. Μ' ένα ρυθμό πληθυσμιακής αύξησης γύρω στο μηδέν οι Βούλγαροι έβλεπαν τον κίνδυνο να υπερκαλύπτονται από τους Μουσουλμάνους. Οι τελευταίοι αυξάνονται κατά 2% ετησίως.

—Περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο η Τουρκία επικαλείται το άρθρο 16 του βουλγαρικού συντάγματος. Σύμφωνα με την ερμηνεία της Άγκυρας το άρθρο αυτό παραχωρεί σε κάθε μειονότητα άνω του 1 εκατ. το δικαίωμα αυτονομίας. Στην απογραφή του βουλγαρικού πληθυσμού στο τέλος αυτού του χρόνου το όνομα «Isvan» αντί για το «Ismail» θα ίσχυε σαν καθαρόαιμο βουλγαρικό. Η Μουσουλμανική μειονότητα δεν θα ξεπερνούσε το επικίνδυνο όριο.

Απλή ανησυχία

Επί τρεις ολόκληρους μήνες η τύχη των «Αδελφών» στη Βουλγαρία δεν κατόρθωσε ν' αγγίξει αισθητά τις τουρκικές κυβερνητικές χορδές. Έτσι ενώ η Βουλγαρία απέρριπτε τα δημοσιεύματα για καταπίεση των Μουσουλμάνων σαν «φανταστικά κατασκευάσματα γνωστών κακοπροαίρετων δυνάμεων της Δύσης, που καταβάλλουν απεγνωσμένες προσπάθειες δυσφήμισης της», η Άγκυρα περιοριζόταν να βεβαιώνει κάθε τόσο, ότι «ανησυχεί» και ότι ζήτησε ήδη από τη γείτονα χώρα «ειλικρινείς διευκρινίσεις». Αυτή τη φορά οι Τουρκόφωνοι Μουσουλμάνοι δεν προσφέρνησαν για εκμετάλλευση. Αντίθετα, έθεταν σε κίνδυνο ζωτικά συμφέροντα και των δύο χωρών.

Το σημαντικότερο ποσοστό βουλγαρικών εξαγωγών προς τη Μέση Ανατολή μεταφέρεται με καμιόνια δια του κεντρικού οδικού δικτύου της Τουρκίας ή με πλοία μέσω του Βοσπόρου. Η Τουρκία είναι για τις βουλγαρικές εξαγωγές στην περιοχή η «χώρα-κλειδί».

Αντίστοιχα η κυριότερη μεταφορική οδός για τις τουρκικές εξαγωγές προς την Ευρώπη διασχίζει τη Βουλγαρία. Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου μέσω των δύο χωρών είχε επιπλέον σαν αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση αποθεμάτων του ξένου συναλλάγματος τόσο στη Βουλγαρία όσο και στην Τουρκία. Η ανατροπή αυτής της ισορροπίας θα επηρέαζε την υπερευαίσθητη και μετά τις συμβουλές του IMF (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) απόλυτα προσανατολισμένη στην εξαγωγική βιομηχανία, τουρκική οικονομία. Εκτός αυτού η Τουρκία αντιμετωπίζει το πρόβλημα των χιλιάδων Τούρκων μεταναστών απ' την Ευρώπη, που κάθε χρόνο περνώντας μέσω της Βουλγαρίας φέρνουν στην πατρίδα το επιθυμητό όσο και αναγκαίο τουριστικό συνάλλαγμα.

Στη διένεξη της με τη Σόφια η Άγκυρα έπρεπε να λάβει υπόψη της ένα άλλο βασικό παράγοντα: την ενέργεια. Δεν είναι μόνο, ότι ο κεντρικός αγωγός γκαζίου από τη Σοβιετική Ένωση προς την Τουρκία θα περνά μέσω Βουλγαρίας. Για να καλύψει τις ανάγκες των βιομηχανικών παραγωγικών μονάδων στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης η Τουρκία εισάγει ήδη σήμερα 3-4% του ηλεκτρισμού της. Μια χειροτέρευση των διακρατικών σχέσεων θα απέβαινε σε βάρος της Άγκυρας. Ο πάνω απ' όλα «Τσάρος της Τουρκικής οικονομίας» Οζάλ προ-

τίμησε επί μήνες το χαμηλό τόνο.

Αντίδραση των στρατηγών

Στο σχολαστικό μέτρημα των «κατά» και των «υπέρ» της διατήρησης ομαλών σχέσεων με τη γείτονα χώρα, ανεξάρτητα απ' τα συμβαίνοντα στους «αδελφούς της Βουλγαρίας», ο Τούρκος πρωθυπουργός ξέχασε προφανώς τους στρατιωτικούς. Η πλατιά προβολή των ταραχών στο εξωτερικό, η εθνικιστική εκστρατεία του τουρκικού τύπου με πρωτοπόρο τη δεξιά εφημερίδα Tercuman, η γελοιοποίηση της κυβερνητικής αδυναμίας και δυσθυμίας για δυναμική αντίδραση στην αιματηρή καταστολή των Βούλγαρων Μουσουλμάνων εκ μέρους της αντιπολίτευσης εξόργισε τον πρόεδρο Εβρέν και πλήγωσε την υπερηφάνεια των Τούρκων στρατηγών. Μέσα Φεβρουαρίου οι στρατιωτικοί σ' ένα «στρατιωτικό-κυβερνητικό σεμινάριο» (Πρωτοφανές όργανο με συμμετοχή του στρατηγού Εβρέν, των αρχηγών του τουρκικού επιτελείου και ενός σοβαρού αριθμού μελών του υπουργείου εξωτερικών) είχαν την ευκαιρία να καταστήσουν σαφέστατη τη γνώμη τους.

Από κει και πέρα η κυβέρνηση δεν ελέγχει πια τις εξελίξεις. Στις 20 Φεβρουαρίου η διένεξη συζητείται «κεκλεισμένων των θυρών» στην τουρκική βουλή. Η Άγκυρα στέλνει δύο διπλωματικές «νότες» στη Σόφια. Ο τουρκικός τύπος αναφέρεται στο βουλγαρικό καθεστώς με το χαρακτηρισμό «Χιτλερικό». Η Άγκυρα προσφεύγει στο συμβούλιο Ευρώπης και καλεί συγχρόνως την Ισλαμική συνδιάσκεψη να αντιδράσει. Ο πρόεδρος των τουρκικών αερογραμμών THY, Yilmaz Oral, απευθύνεται σ' όλους τους τούρκους εργάτες διεθνών αεροδρομίων και τους ζητά να μποϊκοτάρουν τις βουλγαρικές αερογραμμές. Τέλος ο πρόεδρος των ΗΠΑ Reagan με επιστολή του στην Αμερικανοτουρκική ένωση δηλώνει, ότι «παρακολουθεί στενά τις πιέσεις στους Τούρκους της Βουλγαρίας» και ότι προτίθεται να μεταφέρει γρήγορα το θέμα σε διεθνείς οργανισμούς. Η Βουλγαρία απαγορεύει την είσοδο σε Τούρκους, που ήθελαν να επισκεφτούν τη χώρα. Μέσα του Μάρτη ο Οζάλ γνωστοποιεί, ότι δέχεται τον «επαναπατρισμό» μισού εκατ. Μουσουλμάνων στην Τουρκία.

Πυρά εναντίον της Αθήνας

Εν τω μεταξύ πολλοί αξιωματούχοι της Άγκυρας οσφρίζονται — όπως συνήθως την τελευταία δεκαετία — και πίσω από τη βουλγαροτουρκική διένεξη τον ελληνικό δάκτυλο. Φόβος της, ότι η χειροτέρευση των σχέσεων με τη Βουλγαρία θα ανάγκαζε την Άγκυρα εκ των πραγμάτων σε αμέτρητες υποχωρήσεις απέναντι στην Αθήνα. Η Gunes της 11 Φεβρουαρίου θα αναρωτηθεί: «Μήπως πιστεύουν (οι Έλληνες), ότι μετά το κλείσιμο της οδού, μέσω της οποίας περνούν ετησίως 1 περίπου εκατ. Τούρκοι, θα εξαρτιόμασταν περισσότερο απ' την Ελλάδα χρησιμοποιώντας το δικό της οδικό δίκτυο και θα αναγκάζομασταν έτσι να ακολουθήσουμε μια πιο μαλακή πολιτική απέναντί της;» Δύο εβδομάδες αργότερα το αγγλόφωνο Briefing θα θέσει το πρόβλημα κιόλας σαν πεποϊθήση: «Η μετατόπιση των κεντρικών μεταφορικών οδών θα καθιστούσαν την Άγκυρα έρμαιο της Αθήνας».

Απόδειξη των ισχυρισμών τους: Η ταύτιση απόψεων για τα γεγονότα της ελληνικής και βουλγαρικής κυβέρνησης. Στο «στρατιωτικό-κυβερνητικό σεμινάριο» προβλήθηκε με ιδιαίτερη έμφαση η τουρκοβουλγαρική διένεξη αλλά και η πολιτική που θα ακολουθήσει τώρα η Άγκυρα απέναντι στην Ελλάδα.

Σ.

Η... «τρομοκρατία» στην Καλαμάτα

Ο Σ.Καντής διορισμένος επί χούντας, αντιδήμαρχος Καλαμάτας και σήμερα δημοτικός σύμβουλος εκλεγμένος με τη δεξιά, έθεσε τις προάλλες πρόταση ψηφίσματος: «για τη νέα αποτρόπαια κ.λπ. δολοφονία του προέδρου της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερ. Εφημερίδων, Ν.Μομφεράτου». Αναφέρθηκε αναλυτικά «στα σχέδια υπονόμευσης της δημοκρατικής ομαλότητας», που με τόση συνέπεια υπερασπίστηκε...

Και βέβαια στο τέλος προέτρεπε: «να ενταθούν οι ενέργειες της αστυνομίας...»

Ένας άλλος όμως σύμβουλος, του συνδυασμού του δημάρχου Μπένου και έως την υπόθεση του «άρθρου 4», στέλεχος του ΠΑΣΟΚ (τώρα είναι ανεξάρτητος) αντιτάχτηκε στο προτεινόμενο ψήφισμα. Ο κ. Στέλιος Βενιός δεν μπορούσε και σωστά, ούτε να συμπράξει με αυτό τον εισηγητή, προς τον οποίο μέχρι πρόσφατα και ο δήμαρχος δεν απαντούσε θεωρώντας τον ιδιαίτερα προκλητικό, ούτε έβρισκε «επιτακτικό» να θρηνησει το θύμα.

Ο Κ.Βενιός τελικά απείχε απ' την ψηφοφορία θέτοντας και παρά το κόστος (μέχρι και απειλές δέχεται) υπό αμφισβήτηση αυτό το «κλίμα ομοψυχίας» όλων των πολιτικών δυνάμεων.

Ένα κλίμα που εντέλει εξυπηρετεί την πολιτική της μιας, της δεξιάς. Διότι αυτή η αγωνιώδης ομαδική έκδοση ψηφισμάτων σ' αυτές τις περιπτώσεις, μόνο για «ανθρωπιστικούς λόγους» δε γίνεται...

Ερωτήματα όπως: ποια είναι η δημοκρατική ομαλότητα; ποιος και τι αποσταθεροποιεί; ζητούν κυρίως πολιτικές απαντήσεις. Και στην πολιτική υπάρχουν διαφορές. Όπως και ευαισθησίες...

Α.Τ.

Η δίκη του «Τσελεμεντέ»

Την Παρασκευή 5 Απριλίου στο Α' Πενταμελές Εφετείο Αθηνών δικάζεται για κακουργήματα ο εκδότης του βιβλίου «Ο Τσελεμεντέ του αναρχικού», δημοσιογράφος Γιώργος Καραμπέλας. Η ιστορία ξεκινάει στις 9/10/1982 με τη δίωξη που ήσκησε ο εισαγγελέας «Γ.Θεοφανόπουλος» (υπόθεση Σαντ) επί τη βάσει του Ν.Δ 743/70 περί ναρκωτικών και του «αντιτρομοκρατικού» 774/78.

Λίγο καιρό μετά το βιβλίο του Γουίλιαμ Πάουελ απαγορεύτηκε, το γεγονός ότι κυκλοφορεί επί 14 χρόνια νομίμως στη Δ.Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία κ.α. δε σημαίνει πως η «καθυστερημένη» ελληνική κοινωνία μπορεί να το ανεχτεί!

«...Η δια του βιβλίου προκαλούμενη διέγερση δεν αφορά τους νουνεχείς αναγνώστες ούτε τους εκ πεποιθήσεως αναρχικούς οι οποίοι πράγματι έχουν τη δυνατότητα να εξεύρουν και όπλα και οδηγίες χρήσεώς των, αλλά άτομα ασθενικού χαρακτήρος ευεπίφοβα σε επιδράσεις ανθρώπων που ίσως τους θεωρούν σοφούς και στις ιδέες των. Στο σημείο τούτο θα πρέπει να τονισθεί ότι η δίωξη δεν αφορά την έκφραση ιδεών που περιέχονται στο επίμαχο βιβλίο αλλά μόνον τις πράξεις που αναφέρονται ανωτέρω. Ούτε επίσης έχει σχέση το βιβλίο τούτο με την ελευθερία πληροφόρησης του κοινού...»

Έτσι γνωματεύει το βούλευμα 1714/1983 δια του οποίου δικάζεται όχι βέβαια μόνο του το βιβλίο, αφού στη φυλακή κινδυνεύει να πάει ο εκδότης-μεταφραστής του.

Μήπως αυτά σας θυμίζουν δυσάρεστες εποχές; Μήπως είναι λογοκρισία; Όχι βέβαια. Απλούστατα οι τρεις αστυνομικοί μάρτυρες κατηγορίας θα αποδείξουν κατά την ακροαματική διαδικασία, πως τα άτομα «ασθενικού χαρακτήρος» διαβάζοντας τον «τσελεμεντέ» ωθούνται σε... εγκληματικές πράξεις.

Α.Τ.

Η «17 Νοέμβρη» στη σέντρα

Η επίσκεψη (19/3) του αρχηγού της C.I.D. (ιταλικές μυστικές υπηρεσίες) κ. Μαρτίνι και η συνάντησή του με τον αρχηγό της ΚΥΠ κ. Πολίτη είναι ενδείξεις της έντασης των ερευνών για την εξιχνίαση των πολιτικών εκτελέσεων στην Ελλάδα.

Από καιρό εξάλλου, επιτελείς της Interpol και των Αμερικανικών υπηρεσιών πληροφοριών επίσης για τους ίδιους λόγους βρίσκονται στην Αθήνα.

Τα δημοσιεύματα του Τύπου παρά την κατά πλειοψηφία παρα-φιλολογική αστυνομική τους μορφή δεν έλαβαν υπόψη την ανοιχτή και εντυπωσιακή εμφάνιση της «17 Νοέμβρη» στην Αθήνα.

Πράγματι, όπως μας είχε προειδοποιήσει η «Ελευθεροτυπία» (26/2/85) μέσα στο καμάρι μας, το Ολυμπιακό Στάδιο της Καλογρέζας, οι: Σκούντερ Χόντζα 25 ετών, Μπέντρι Ομούρι 28 ετών, Σελτζίμ Μούκο 25 ετών, Μιρέλ Σόουζα 22 ετών και Αγκουστίν Κόλα 26 ετών, άπαντες μέλη της «17 Νοέμβρη», επί 90 λεπτά «αλώνιζαν» ελεύθερα στον αγωνιστικό χώρο. Παρά τις έντονες υποδείξεις των φιλάθλων που με το σύνθημα «φωτιά-φωτιά στα κόκκινα σκυλιά» καλούσαν την Ε.Λ.Α να προβεί σε συλλήψεις, αυτή αδράνησε και έτσι χάθηκε η μοναδική ίσως αυτή ευκαιρία.

Δεν ήταν ένδειξη ακρο-δεξιού «βοραιο-ηπειρωτισμού» τα συνθήματα κατά της Εθνικής Αλβανικής Ομάδας στο παιχνίδι με την ελληνική, ήταν αντίθετα οι έμμεσες στην σαφείς, προτροπές για να συλληφθούν επιτέλους τουλάχιστον οι 5 απ' τους «τρομοκράτες».

Έτσι την επόμενη μέρα (28/2/85) πέταξαν για τα Τίρανα ανεμπόδιοτοι μαζί με την Αλβανική αποστολή.

(Σ.Σ. Η «17 Νοέμβρη» όπως μάθαμε είναι μια δημοφιλής αλβανική ομάδα αλλά σύμφωνα με άλλες αδιασταύρωτες πληροφορίες, αποτελεί τον αθλητικό κλάδο της «διεθνούς τρομοκρατίας»).

Α.Τ.

Η περίπτωση Richard Cottrell και τα Λόμπυ

Ο συντηρητικός Άγγλος ευρωβουλευτής R. Cottrell γίνεται ενοχλητικός και προκλητικός. Στις αρχές του Μαρτίου μαζί με άλλους 4 ευρωβουλευτές που ανήκουν στην Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΡΡΕ), όπως και η Ν.Δ., και στην Ομάδα Ευρωπαίων Δημοκρατών (ΕΔ) κατέθεσε πρόταση ψηφίσματος με θέμα τους αγνοούμενους Τουρκο-Κύπριους του Δεκεμβρίου 1963 (τότε με τον Γρίβα) το πραξικόπημα Σαμψών, που χαρακτηρίζει ελληνικό (σωστά), 15-20 Ιουλίου 1974, και τους αγνοούμενους Έλληνο-Κύπριους κατά την τουρκική «παρέμβαση» (όπως γράφουν) στις 20 Ιουλίου 1974. Αυτό για να αντιμετωπίσουν το άλλο ψήφισμα των ευρωβουλευτών του ΠΑΣΟΚ με αναφορά μόνο στους Ελληνοκύπριους και Έλληνες αγνοούμενους κατά την τουρκική εισβολή.

Δε θα τοποθετηθούμε για το αν στα 1963 και στη διάρκεια του πραξικοπήματος Σαμψών έγιναν και πόσες προκλήσεις σε βάρος Τουρκο-Κυπρίων από τους «εθνικόφρονες» αλλά θα αναρωτηθούμε για την πνευματική κατάσταση του ευρωβουλευτή Cottrell. Διότι ο ίδιος και πρόσφατα αλλά και στο παρελθόν, έχει δηλώσει την επιθυμία του να επισκεφθεί στον «Κορυδαλλό» τους «Απριλιανούς» και μάλιστα απειλεί πως αν του απαγορευτεί θα καταφύγει σε Διεθνείς οργανισμούς.

Ταυτόχρονα είναι αυτός που κινεί την υπόθεση Charpan στο Ευρωκοινοβούλιο και έχει ταχθεί με την άποψη ότι είναι πολιτική δολοφονία του τότε ελληνικού καθεστώτος (Δικτατορία). Δηλαδή και φιλότουρκος και φιλοΠαπαδοπουλικός και κατά της Χούντας.

Έτσι κι αλλιώς τα Λόμπυ στο Ευρωκοινοβούλιο είναι μια πραγματικότητα άλλοτε τραγική άλλοτε εύθυμη. Για παράδειγμα, κάποιος φιλότουρκος Άγγλος συντηρητικός πλην του Cottrell έχουν επιχειρήσεις εμπορίας φρούτων με την κατεχόμενη Β.Κύπρο, άλλοι ξενοδοχεία και ούτω καθεξής. Χωρίς τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να σημαίνουν και πολλά, αφού όλα κινούνται όπως έχει αποδειχθεί σε ένα επίπεδο ευχών και καλών προθέσεων και επειδή η κυβερνητική πολιτική αποδέχεται την ιδέα του Λόμπυ (έχει αποδειχθεί) νομίζουμε ότι πριν σκεφτεί κανείς να προσεταιριστεί ξένους ευρωβουλευτές προσφέροντάς τους «εμπορικές διευκολύνσεις» θα 'ταν καλύτερα να αποκαλυφθούν οι διάφοροι Cottrell, Taylor, Pearce, Wedekind, Penders, Paisley, Schon κ.λπ. Να καταγγελθούν πριν στρατευθούν στην καμπάνια του Le Pen και κυρίως να χαρακτηριστούν πολιτικά ανυπόληπτοι.

Ας αρχίσουμε με την «υποδοχή» του Cottrell όταν αποφασίσει την επίσκεψη στον Κορυδαλλό...

Α.Τ.

«Αρνούμαι» «Θητεία» κ.ά.

■ Στην προεκλογική περίοδο, που ήδη με το «εφ' Σαρτζετάκη» τέθηκε η πολιτική μας σκηνή, ένα σημείο δημαγωγικής «αντιπαράθεσης» φαίνεται να γίνεται και πάλι, η περιφημη μείωση της στρ. θητείας. Αυτό σε ένα πρώτο επίπεδο, ερμηνεύει την πίεση προς όλα τα κομματικά επιτελεία που ασκεί το σημερινό καθεστώς της. Χωρίς να το ομολογούν οι οξυδερκείς μηχανισμοί της προεκλογικής εκστρατείας αποδέχονται έτσι την «ύπαρξη προβλήματος».

Χωρίς να είμαστε οργανισμός σφυγμομετρήσεων τονίζουμε πως η θητεία είναι εξοντωτική, όπως γράφουν οι φαντάροι στα συνθήματά τους. Όσο για την πρόθεση του κ. Μητσοτάκη «να προβεί σε σταδιακές μειώσεις» ... μας τα 'παν κι άλλοι. Για την εξουσία ο στρατός αποτελεί κυρίως το «σχολείο» διαστροφής των συνειδήσεων της νεολαίας. Ποιος πολιτικός παράγων θα περιορίσει οικειοθελώς, την υποχρεωτική μας διαπαιδαγώγηση;

■ Ενδιαφέρουσα η έκδοση του περιοδικού «ΘΗΤΕΙΑ» που πρόσκειται στην ΚΕΕΔ (κίνηση εκδημοκρατισμού ενόπλων δυνάμεων).

«...Τίποτα δεν έχει αλλάξει στο στρατό, φορτώνουν σε νέους, άπειρους έφედρους όλα τα βάρη, τη δουλειά και τις ευθύνες, με βία και απειλές...»

Έτσι μιλάει η κ. Αγγελική Χρύσου μητέρα του Κ.Χρύσου που αυτοκτόνησε στις 20/10/84. Μόλις όμως λίγες σελίδες πριν, στο ίδιο περιοδικό, διαβάζουμε άρθρο-μανιφέστο για τη «σωρεία προβλημάτων των μονίμων στελεχών». Λέει η «Θητεία»: «Να βρουν δίκαιη θέση και ρύθμιση τα προβλήματα του ωραρίου εργασίας των στρατιωτικών... Να προχωρήσει ο εκδημοκρατισμός στον Οικοδομικό Οργανισμό Αξιωματικών(!) ...»

Η αντίφαση είναι προφανής. Συντροφοί «της άλλης πλευράς» επιτέλους με ποιους είσαστε; Και όταν γράφεται αλλού, κατά της «αγοράς

του αίωνα» προσέχετε!... γιατί έτσι κινδυνεύουν οι μονιμάδες να στερηθούν το αντικείμενό τους.

Παρά το ότι το σχήμα, το χρώμα και το στυλ της έκδοσης επιλέχθηκαν προσεκτικά, φοβάμαι πως η «Θητεία» δε θα σταδιοδρομήσει ως το «Αθηνόγραμμα» του στρατού.

■ Με αδικαιολόγητη καθυστέρηση (αυτό είναι αυτοκριτική) συνιστούμε να διαβάσετε το «Ράδιο-Αρβύλα» των «Επιτροπών φαντάρων Βορ. Ελλάδας» (Γενάρης '85). Δεν είναι βέβαια πολύτελες αλλά διαθέτει αξιοπρέπεια και έχει ενδιαφέρον αφού: «υποσκάπτει την ενότητα φαντάρων-μονίμων». Δείγμα απ' την ύλη του περιοδικού:

«Η πειθαρχημένη και ομοιόμορφη αιτή εικόνα που βλέπετε κρύβει και την εδώ και τρία χρόνια εκφρασμένη διάθεση και στάση των φαντάρων να παλέψουν και να αντισταθούν... Γι' αυτό και μεις σήμερα σας καλούμε να μη χειροκροτήσετε την αγέρωχη κορμοστασιά και το συντονισμένο βήμα, αλλά να συμπαρασταθείτε στον αγώνα που κάνουμε για ν' αλλάξουμε τη ζωή μας».

(Από προκήρυξη με την αφορμή της παρέλευσης στρατιωτών και σημνιτών της Λάρισας)

■ Μετά τις δυο συγκεντρώσεις (Θεσ/κη-Αθήνα) του περασμένου μήνα για το δικαίωμα «άρνησης στρατεύσης» κυκλοφόρησε το «Αρνούμαι». Πέρα από το άφθονο ενημερωτικό υλικό που περιέχει το περιοδικό (τα πάντα για τη νομοθεσία εδώ και αλλού, για την εναλλακτική θητεία, τη στρατιωτική ψυχιατρική κ.λπ.) έχει ένα επιπλέον προσόν. Γίνεται, με αξιώσεις μάλιστα, ο πόλος συγκρότησης μιας τάσης μέσα στο κίνημα για το στρατό. Και είναι ενδιαφέρουσα η διεύρυνση του φάσματος των τάσεων της κριτικής της στρατιωτικής θητείας, όταν μάλιστα διαφαίνεται η πρόταση συλλογικής δραστηριότητας και μέσα στο στρατό συμπληρωματικά με τις «επιτροπές στρατιωτών».

■ Δε γνωρίζουμε αν και πότε θα δοθεί η συνέντευξη τύπου με την ανακοίνωση των αποφάσεων της Γ' Πανελλαδικής συνάντησης των φαντάρων (16-17 Μαρτίου) πάντως η επώνυμη και φυσικά «ακουκούλωτη» παρουσία τους από δω και πέρα,

θεωρείται δεδομένη. Νομίζουμε πως μετά και απ' αυτή την πρόκληση η ΚΕΕΔ θα τους αποδεχτεί τουλάχιστον ως «μη προβοκάτορες» όχι βέβαια ότι το πίστευε πια κανείς. Η ΥΠΕΑ το τέλος του '83 είχε ήδη «καταγράψει» 332 φαντάρους αφήνοντας έκθετο τότε τον κ. Δροσογιάννη που τους κατηγορούσε για «Τούρκους κατασκόπους»!

■ Μια πρόταση προς τους στρατευμένους αναγνώστες μας. Επειδή φίλοι μας οι καταγγελίες σας είναι πολλές, και η σειρά προτεραιότητας είναι δύσκολο να κρατηθεί αυστηρά, αφού κάποιες κρίνονται περισσότερο επίκαιρες καλό θα 'ναι μερικές «υποθέσεις» να τις «κλείνετε» μόνοι σας. Δηλαδή αξιωματικοί που αιθαιρούν εκ συστήματος καλό θα 'ναι να δεχτούν εκτός απ' την απλή διαμαρτυρία σας και άλλα... (μηνύσεις, αναφορές κ.λπ.)

Α.Τ.

Συγκυρία και απορία για την Περσία

Παρατηρείται τελευταία στη Δύση μια γενική απομάκρυνση από την ιρανική αντίσταση προς όφελος των φιλελευθέρων αστών πολιτικών, όπως ο πρώην πρωθυπουργός Μπαζαργκάν.

Τον προηγούμενο μήνα οι γαλλικές αρχές περιόρισαν στο μισό το προσωπικό φρούρησης του αρχηγείου των Μουτζαχεντίν προφασίζόμενες οικονομικές δυσκολίες.

Το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης—όπου κυριαρχούν οι Μουτζαχεντίν—αναγκάστηκε να αποβάλει από τους κόλπους του τους Κούρδους (Δημοκρατικό Κόμμα Κουρδιστάν), επειδή ήρθαν σε απευθείας επαφή με το ιρανικό καθεστώς σχετικά με τον πόλεμο που διεξάγουν εναντίον του για το εθνικό τους ζήτημα. Το Εθνικό Συμβούλιο αδυνατεί να ηγεμονεύσει στην αντίσταση.

Στο μεταξύ, στο εσωτερικό, οι φιλελεύθεροι κύκλοι δε φοβούνται πια να δημοσιοποιήσουν τις απόψεις τους και να κινηθούν ενεργά, ενώ το καθεστώς—όπου η παρουσία Χομεϊνι υποχωρεί συνεχώς—δεν παρουσιάζει πια τους Μουτζαχεντίν σαν σατανάδες αλλά, απλά, ως εχθρούς.

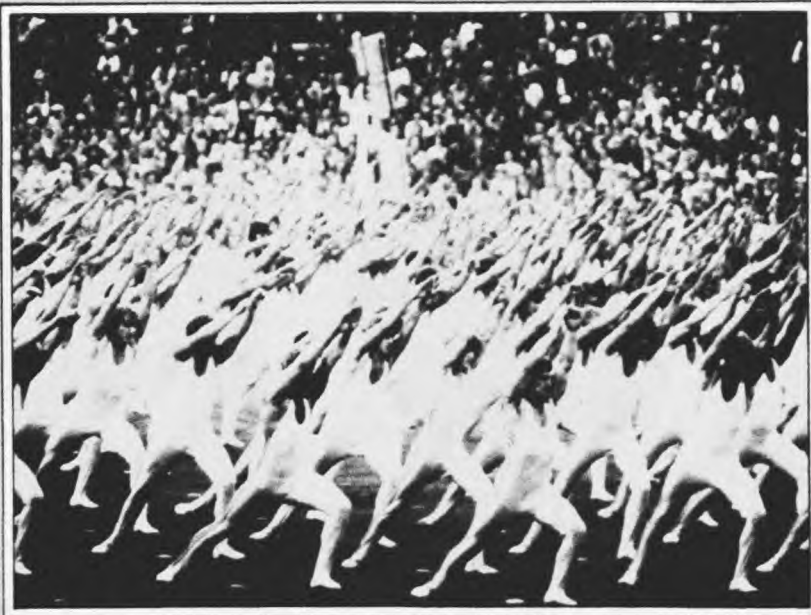
Με την αποφασιστική κλιμάκωση του πολέμου, σκανδαλίζεται κανείς να σκεφτεί

—προωθείται στην Περσία κάποια φιλελεύθερη και ομαλή μεταβίβαση εξουσίας;

—οδηγούνται οι δύο χαμένοι, μουλάδες και Μουτζαχεντίν, σε μια σύγκλιση απελπισίας;

—ποια θα είναι η στάση της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι στο ζήτημα, αλλά και στους αγωνιστές της ιρανικής αντίστασης που μπορούν ακόμα να απολαμβάνουν τη φιλοξενία μας;

Γ.Κ.

Τα επιτελεία του ΠΑΣΟΚ ...στην ΥΠΕΑ

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Η άκρως απόρρητη έκθεση που δημοσιεύουμε, περιέχεται μεταξύ άλλων ντοκουμέντων στο βιβλίο του Γ. Καραμπέλα: «Το ελληνικό αντάρτικο πόλεων (1974-1985)» που πρόκειται να κυκλοφορήσει απ' τις εκδόσεις ΠΛΕΙΑΣ.

Γράφτηκε από ανώτατο στέλεχος της ΥΠΕΑ και αποτελεί πολιτικό συμπέρασμα αλλά και πρόβλεψη, επί τη βάσει των αφθόνων αναφορών που έρχονται απ' τις στρατιωτικές μονάδες, την ΚΥΠ, τη Γενική Ασφάλεια και λοιπές υπηρεσίες.

Αποδέκτης του πονήματος αυτού το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, ο κ. Δροσογιάννης προσωπικά.

Είναι δε αποκαλυπτικό, όχι μόνο επειδή πιστοποιεί την αδιάκοπη λειτουργία των παρακολούθησεων ακόμα και κοινοβουλευτικών κομμάτων (ΚΚΕ και ΚΚΕ εσ), αλλά και γιατί, όπως εύκολα συμπεραίνεται, αποτελεί τη βάση επί της οποίας καταρτίζονται οι κυβερνητικοί χειρισμοί στα θέματα στρατιωτικής θητείας. Αποδεικνύεται δηλαδή, ότι στα λεγόμενα «ευαίσθητα» ζητήματα της πολιτικής της, η κυβέρνηση αναθέτει τον υπεύθυνο ρόλο στις μυστικές υπηρεσίες και βέβαια παρακάμπτονται τα «όργανα του Κινήματος» (ΠΑΣΟΚ).

Κάτω από το πρίσμα: «των υποθέσεων εθνικής ασφαλείας» κρινόμενο το κίνημα των στρατιωτών και οι απόψεις της Αριστεράς είναι «φυσικό» να ελέγχονται και να αντιμετωπίζονται απ' τους κατασταλτικούς μηχανισμούς. Μια ιδεολογική θέση και μια ριζοσπαστική πρακτική λοιπόν, στην ελληνική κοινωνία, ανήκει στην αποκλειστική διαχείριση των πιο αντιδραστικών μηχανισμών του κράτους. Πόσο διαφορετικό είναι άραγε αυτό το δόγμα απ' το παρελθόν της Δεξιάς;

Είναι επίσης ενδεικτική και η ημερομηνία έκδοσης της εν λόγω έκθεσης: 18 Νοεμβρίου 1983. Δηλαδή λίγο καιρό μετά την απόλυτη καταστολή αλλά και ανάπτυξη του κινήματος: ξυλοδαρμοί απ' τα ΜΕΑ των διαδηλωτών της «Επιτροπής για το στρατό» στα Προπύλαια, δίκη των «11», 31η αυτοκτονία φαντάρου στο '83, αλλεπάλληλες εμφανίσεις «κουκουλοφόρων» φαντάρων, τριήμερο των «επιτροπών στρατιωτών-ναυτών-σμηνιτών» (ΑΣΟ-ΕΕ 2-3-4 Νοεμβρίου '83) και φυσικά η εκ νέου συμμετοχή ενστόλων στην πορεία του Πολυτεχνείου '83.

Με λίγα λόγια η «έκθεση» γράφεται ακριβώς τη χρονική στιγμή που το κίνημα αντίρρησης στις συνθήκες στρατιωτικής θητείας φτάνει στο «ζενίθ» του. Ολόκληρη η κοινωνία αποδέχεται την ύπαρξή του και ως ένα βαθμό, την κρίνει λογική. Τα πολιτικά κόμματα δέχονται τις πιέσεις απ' τις «νεολαίες» τους, τον προηγούμενο Μάρτη το ΚΚΕ ιδρύει την ΚΕΕΔ.

Είναι πλέον εξαιρετικά δύσκολο για το κράτος και την κυβέρνηση να επιμείνει στην τρομοκρατία και την προβοκατορολογία. Η «έκθεση» επισημαίνει ότι: «...χρησιμοποιούν την Συνταγματική ελευθερία σαν πρόσχημα, με σκοπό τον κλονισμό της στρατιωτικής πειθαρχίας» και αφού θα ήταν υπερβολικό να ανασταλεί το Σύνταγμα (το Καραμανλικό του '75!) και επειδή όπως συμπεραίνει στο τέλος: «... εκτιμάται ότι και στο μέλλον θα παρουσιάσουν κάποια αυξημένη δραστηριότητα» τότε για τους επιτελείς της ΥΠΕΑ τίθεται θέμα εκ των πραγμάτων, αλλαγής πολιτικής. Αλλαγή πολιτικής πριν συγκροτηθεί και πολιτικά αυτό το κίνημα.

Όπως έχουμε γράψει στο Σχολιαστή (Ν. 20 Νοέμβριος '84) με αφορμή την «ψυχραιμία» του ΠΑΣΟΚ κατά τη διεξαγωγή του συνεδρίου της ECCO στην Αθήνα (Σεπτέμβριος '84), η κυβέρνηση είχε επιλέξει μια τροποποίηση της πολιτικής της. Απ' το προηγούμενο Πανσπουδαστικό συνέδριο όπου εξελέγη επώνυμος φαντάρος των Ε.Σ.-Ν.Σ. στο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ είχε αρχίσει ο ελιγμός. Αναζητούσε την πιο συμφέρουσα λύση, δηλαδή την περισσότερο συντηρητική, για να αναγνωρίζει μεν κάποια αιτήματα του κινήματος αλλά και να τα ενσωματώνει στο θολό πρόγραμμα κάποιων μεταρρυθμίσεων.

Το Σεπτέμβρη του '84 η έκβαση της υπόθεσης έχει κριθεί. Από τότε η υπονόμηση του κινήματος γίνεται με πολιτικό πλέον τρόπο. Σημαντικό στοιχείο σ' αυτή την επιλογή υπήρξε και η στάση των ιδίων των φαντάρων, η υπέρβαση της ημι-παράνομιάς τους δηλαδή στερήσει δια παντός «το δικαίωμα» της παρωχημένης προηγούμενης τακτικής.

Δεν ήταν λοιπόν παρορμητικές οι παρουσίες σαν μαρτύρων υπεράσπισης των στελεχών του Υφυπ. Νέας Γενιάς, σε δίκες μελών της «επιτροπής για το στρατό», ούτε η τηλεοπτική κάλυψη απ' την ΕΡΤ της εναρκτήριας εκδήλωσης του συνεδρίου της ECCO. Ούτε φυσικά ο αναπληρωτής υπουργός κ. Δροσογιάννης δέχεται έκτοτε την ΚΕΕΔ στο Πεντάγωνο συμπτωματικά. Όπως σωστά διατυπώνεται στην «έκθεση» η ΚΕΕΔ μπορεί να αναγκάσει τις ριζοσπαστικές διαθέσεις των «Επιτρ. Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών», έτσι με κάποιο τρόπο αναδεικνύεται σε λογικό συνομιλητή τους ΥΠΕΑ.

Είναι ακριβώς ο παλιός μας ισχυρισμός, δηλαδή για την κυβέρνηση ήταν ζωτικό να εξευρεθεί ένας έγκυρος φορέας στην κατεύθυνση: «εκδημοκρατισμός και εθνική ομοψυχία». Σήμερα που το φάσμα των απόψεων για το Στρατό, την Άμυνα και τη θητεία, απλώνεται απ' τους αντιμιλιταριστές, αρνητές της θητείας (Φλεβάρης '85 έκδοση του Περιο-

δικού ΑΡΝΟΥΜΑΙ - Διο εκδηλώσεις αντιρρησιών Αθήνα-Θεσ/κη το Μάρτη) έως τη δεξιότερη εκδοχή του κινήματος, την ΚΕΕΔ, είναι φανερό πως η πιο κοντινή για την κυβερνητική πολιτική «συνιστώσα» φέρεται η ΚΕΕΔ.

Ήδη μέσω της Φινλανδικής VML η ΚΕΕΔ διαπραγματεύεται με όρο τη διαγραφή των «αριστεριστών», τη συμμετοχή της στην ECCO. Δε γνωρίζουμε αυτή τη στιγμή τι αποφάσισαν οι «επιτροπές Σ-Ν-Σ» στην Γ' Πανελλαδική τους συνάντηση, είναι δεδομένη όμως η ανάγκη αποσύνδεσης του κινήματος απ' τους εναγκαλιστές του κράτους και η θαρραλέα στροφή του στην παρουσία του ΜΕΣΑ στους στρατώνες. Οι ίντριγκες στην ECCO δεν μπορούν να 'ναι λόγοι άσκοπων ανταγωνισμών και καθυστερήσεων. Η ιστορία που άρχισε με τους «κουκουλοφόρους» και εξελίχθηκε στο πιο ριζοσπαστικό κίνημα νεολαίας στις μέρες της «Αλλαγής» κινδυνεύει να περιθωριοποιηθεί. Είναι πιθανό σε συνθήκες λιγότερο δραματικές από άποψη καταστολής, η ευλογισία της κυβέρνησης να αποδειχθεί πιο αποτελεσματική για την εκτόνωση του φαινομένου. Και η ευθύνη πια δε θα ανήκει στο ρεφορμισμό της ΚΕΕΔ ούτε στους «εθνικούς κινδύνους».

Όπως δήλωσε ο στρατηγός Δροσογιάννης (6-3-85): «...ο στρατός συνεχίζει να ζητά πληροφορίες για το ποιόν των φαντάρων απ' την Αστυνομία και τις άλλες αρμόδιες υπηρεσίες». Το φακέλωμα συνεχίζεται, με κανένα τρόπο οι λίστες των υπό παρακολούθηση πολιτών, ενστόλων ή όχι δε θα ατονούν. Έως την 17η Νοεμβρίου 1983 οι υπηρεσίες είχαν καταγράψει με ακρίβεια τις κινήσεις 332 φαντάρων (μεταξύ τους και ο υπογράφων). Επίσης οι 100 πολίτες της «επιτροπής για το στρατό» όπως και όσοι αποτελούν πανελλαδικά τα κίνημα αμφισβήτησης του στρατού και της θητείας, έτσι κι αλλιώς παρακολουθούνται και για... άλλες υποθέσεις.

Το φακέλωμα είναι συνώνυμο των μηχανισμών καταστολής, το θέμα είναι να μην «αξιοποιείται δυναμικά».

Η υπόθεση κρίνεται απ' τους κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετισμούς, όσοι τρέφουν αυταπάτες περί εκδημοκρατισμού και μεταρρυθμίσεων στην ΥΠΕΑ να αναμένουν τη «δημοκρατική» της δραστηριότητα σε επόμενες κοινωνικές και πολιτικές ρήξεις. Σε εποχή ανεργίας ποιος θα πετάξει στο δρόμο τόσες χιλιάδες πληροφοριολήπτες και στελέχη της «εθνικής ασφαλείας»; Όταν μάλιστα το πολύτιμο έργο τους αναγνωρίζεται και γίνεται οδηγός δράσης μιας «σοσιαλιστικής» κυβέρνησης.

Δημήτρης Τρίμης

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΗ-ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

ΘΕΜΑ: «Συνοπτική-Διευκρινιστική ΕΚΘΕΣΗ για τις «Επιτροπές-Κινήσεις για το Στρατό», στην οποία περιέχονται στοιχεία, απόψεις και εκτιμήσεις γύρω απ' αυτές».

1. «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ» (ΕΣ)

α. Έκανε την εμφάνισή της τον Ιούνιο 1982.
β. Είναι δημιούργημα αριστεριστικών, κύρια, οργανώσεων-ομάδων (ΟΠΑ, Κ.Ο. ΜΑΧΗΤΗΣ, ΕΔΕ, ΟΚΔΕ, ΟΣΕ, ΚΚΕ (μ-λ) και Αναρχικών). Είναι μία και μοναδική, κατευθύνεται από «Μελέτη Εκτελεστική Επιτροπή». Έχει έδρα την Αθήνα. Όλες οι άλλες «Επιτροπές», που κατά καιρούς εμφανίζονται (π.χ. Θεσ/νίκη-Λάρισα-Ηράκλειο-Ιωάννινα-Χίο-Ξάνθη-Λέσβο-Ροδόπη κ.λπ.) αποτελούν παραρτήματα αυτής ή πρόκειται για ευκαιριακές εκδηλώσεις μεμονωμένων ατόμων με εντολές της «Επιτροπής» από την Αθήνα.
γ. Εκδίδει το περιοδικό «ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ».
δ. Οι εκπρόσωποι των Τοπικών Επιτροπών ανέρχονται σε 100 περίπου άτομα.
ε. Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχουν πολίτες και μικρός αριθμός στρατιωτών, ο συνολικός αριθμός των οποίων ανέρχεται μέχρι σήμερα σε «332» άτομα.
στ. Όλα τα μέλη (πολίτες και στρατευμένοι) της «Επιτροπής για το Στρατό» φέρονται ότι ανήκουν σε οργανώσεις της «ΑΚΡΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ» (Κινεζόφιλες-Τροτσκιστές-Ν. Αριστεράς) Αναρχικοί-Αυτόνομοι.
ζ. Η «Επιτροπή για το Στρατό» (ΕΣ), πραγματοποίησε από τον Ιανουάριο-Σ/βριο 1983, πέντε Συνδιασκέψεις.

Στην τελευταία Συνδιάσκεψη πάρθηκε απόφαση, στο μέλλον, οι τοπικές συνδιασκέψεις της να γίνονται χωριστά από το πολιτικό και στρατιωτικό τμήμα τους, για περισσότερη ασφάλεια των μελών του στρατιωτικού τμήματος. Οι αποφάσεις, όμως, από το στρατιωτικό τμήμα θα γνωστοποιούνται και στο πολιτικό.

η. Η επιτροπή καταβάλλει συνεχώς προσπάθειες για συγκρότηση παραρτημάτων ή μικρών πυρήνων, κυρίως, στις περιοχές που υπάρχουν Στρατιωτικές Μονάδες, με αντικειμενικό σκοπό την «μαζικοποίηση» του κινήματος, γύρω από τις Ένοπλες Δυνάμεις.

θ. Εμφανής σκοπός της «Επιτροπής» είναι η «κατοχύρωση των πολιτικών και Συνδικαλιστικών ελευθεριών των στρατευμένων», ενώ ο αφανής και πραγματικός σκοπός είναι το «πέρασμα» δια μέσου της, δήθεν, προστασίας των πολιτικών και Συνδικαλιστικών ελευθεριών, των στρατευμένων, των ιδεολογικοπολιτικών θέσεων και απόψεων των αριστεριστικών-αναρχικών οργανώσεων και ομάδων, που συγκροτούν την «Επιτροπή» στο Στρατό.

2. «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ή (ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ) ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ-ΝΑΥΤΩΝ ΣΜΗΝΙΤΩΝ» (Ε.Σ.Ν.Σ.)

α. Όπως είναι γνωστό, με την ανωτέρω επωνυμία εμφανίστηκε για πρώτη φορά αρχές Ν/ριου

1982 στα Γιάννενα και Χίο. Έκτοτε την ύπαρξή της τόνιζε με διάφορα κείμενά της.

β. Εκτιμάται, από τα κείμενα των κατά καιρούς ανακοινώσεών της, και τις θέσεις που παίρνει, γύρω από το «θέμα στρατός», ότι η (ΕΣΝΣ) είναι ιδιαίτερη Επιτροπή, τη συγκροτούν, πιθανόν, μόνο στρατευμένοι, οι οποίοι, όμως, δραστηριοποιούνται εκτός χώρων Στρατιωτικών, και άλλοτε μεν δρουν «αυτόνομα» άλλοτε δε συνεργάζεται με την «Επιτροπή για το Στρατό» στις δραστηριότητες της οποίας μέχρι τώρα, συμμετείχαν και στρατευμένοι και πολίτες.

γ. Η εκτίμηση, ότι η «Ε.Σ.Ν.Σ.» δεν ταυτίζεται με την «Επιτροπή για το Στρατό» (ΕΣ) ενδυναμώνεται και από το γεγονός ότι η (Ε.Σ.Ν.Σ.), σύμφωνα με πρόσφατες δημοσιογραφικές πληροφορίες, έγινε μέλος της «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ» (ΕCCO), ενώ, σύμφωνα, με τις ίδιες πληροφορίες, η (ΕΣ) και η «Επιτροπή για τα δικαιώματα των Φαντάρων» στο επόμενο συνέδριο, της ECCO, που κατά πάσα πιθανότητα, θα γίνει στην Αθήνα, το Σ/ριο 1984 θα πάρουν μόνο μέρος, με αντιπροσώπους τους, σαν παρατηρητές και με δικαίωμα λόγου στο συνέδριο αυτό.

δ. Οι επιδιώξεις της «Ε.Σ.Ν.Σ.» ταυτίζονται με τις παραπάνω επιδιώξεις της «Επιτροπής για το Στρατό».

3. «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ»

Εμφανίστηκε τον Ιούνιο 1982 με την παραπάνω επωνυμία.

Εφέρετο ότι κατευθύνετο-ελέγχετο από το ΚΚΕ(μ-λ) και εσημείωσε υποτονική δραστηριότητα. Ύστερα από λίγο καιρό μηδενίστηκε κάθε δραστηριότητά της και έπαυσε να εμφανίζεται με την δική της επωνυμία μέχρι σήμερα. Εκτιμάται, ότι τα μέλη της απορροφήθηκαν ή συγχωνεύτηκαν στην «ΕΠΙΤΡΟΠΗ για το Στρατό», στην οποία συμμετέχει και το ΚΚΕ(μ-λ).

4. «ΟΜΑΔΑ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ» ή «ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ» (ΟΠΑ)

α. Σαν «Ομάδα Αντιστρατιωτική πάλη» εμφανίστηκε για πρώτη φορά 8-5-1980. Φέρεται σαν «πλοκάμι» της αριστεριστικής οργάνωσης ΟΠΑ (Ομάδα για μια Προλεταριακή Αριστερά).

β. Σαν «οργάνωση Αντιστρατιωτική πάλη» εμφανίστηκε, με ανακοίνωση μετά τη δολοφονία του Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ (19-3-83), με την οποία κατάγγειλε σαν ψεύτικο το κείμενο της πρώτης ανακοίνωσης, περί αναλήψεως ευθύνης απ' αυτή.

γ. Κατά καιρούς εκδίδει το ομώνυμο έντυπο «ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΠΑΛΗ».

δ. Η «Οργάνωση Αντιστρατιωτική Πάλη» φέρεται ότι έχει διασπασθεί σε δύο πτέρυγες:

(1) Την μετριοπαθή, που θεωρεί την άσκηση

βίας και τρομοκρατίας, ότι «τραυματίζει» τη διαδικασία της κίνησης στις «Επιτροπές Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών» (Ε.Σ.Ν.Σ.) και τη φέρνει σε ρήξη προς άλλα, εκτός της «Ο.Α.Π.» μέλη και (2) Στην αντίθετη εξτρεμιστική, η οποία θεωρεί τη δουλειά στις «Ε.Σ.Ν.Σ.» σαν δευτερεύουσα, μπροστά στις άμεσες βίαιες τρομοκρατικές επιθέσεις που πρέπει να γίνουν.

ε. Η «Ο.Α.Π.» φέρεται ότι μετέχει στις «Επιτροπές Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών» (Ε.Σ.Ν.Σ.), τις θεωρεί προνομιακό χώρο «λαϊκομετωπικής» δραστηριότητας και προσπαθεί να κατευθύνει τις δραστηριότητές της, χωρίς να το επιτύχει, απόλυτα, μέχρι σήμερα.

στ. Η διαφορά της οργάνωσης «ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΠΑΛΗ» (Ο.Α.Π.) με τις «Επιτροπές Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών» (Ε.Σ.Ν.Σ.) είναι ότι η «ΟΑΠ» αποβλέπει στην καταστροφή του στρατού (ο καλύτερος στρατός είναι αυτός που δεν υπάρχει), ενώ οι «Ε.Σ.Ν.Σ.» επιδιώκουν τη βελτίωση των όρων διαβίωσης στο Στρατό (τον εκδημοκρατισμό, τις συνδικαλιστικές ελευθερίες των στρατευμένων, πάντως, όχι, την καταστροφή του στρατού).

ζ. Το δυναμικό της «Ο.Α.Π.» φέρεται ότι προέρχεται από πρώην στρατιωτικούς, που στη διάρκεια της θητείας τους καταπίστηκαν από ορισμένους αξιωματικούς των Ε.Δ., τους οποίους τώρα θέλουν να εκδικηθούν.

η. Μεταξύ της «Ο.Α.Π.» και της «Επιτροπής για το Στρατό» (ΕΣ) δεν υπάρχει πλήρης ιδεολογική ταύτιση, καθώς και τα μέλη της «Ο.Α.Π.» φέρονται ότι είναι άκρως εξτρεμιστικά και αναρχικά. Κάθε μέλος της «Ο.Α.Π.» έχει εντολές να ενεργεί «αυτόβουλα» στην έδρα του, σε συνεργασία με φιλικά ή συγγενικά του άτομα, χωρίς η ευθύνη της πράξεώς του να δίδεται στα μέσα ενημέρωσεως. Τέτοιες ενέργειες θα γνωστοποιούνται, μόνο, στις κατά καιρούς συγκεντρώσεις της «Ο.Α.Π.».

θ. Η οργάνωση «ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ» (ΚΕΔ), που για πρώτη φορά εμφανίστηκε τον ΙΟΥΛΙΟ 1983, σύμφωνα με αδιασταύρωτες, μέχρι τώρα, πληροφορίες αποτελεί την «αριστερή» τάση της «Οργάνωσης Αντιστρατιωτική Πάλη» (εδώ εκφράζονται επιφυλάξεις, διότι τα στοιχεία είναι ελλιπή).

η. Επώνυμα άτομα, που να φέρονται, ότι ανήκουν και δραστηριοποιούνται, αποκλειστικά, τόσο στην «ΟΑΠ», όσο και στους «ΚΕΔ» δεν επισημάνθηκαν μέχρι σήμερα.

5. «ΚΙΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ» (ΚΕΕΔ)

α. Εμφανίστηκε την 30-5-83 στην Αθήνα, ύστερα από την Ιδρυτική Συνδιάσκεψη που έγινε στο θέατρο «ΑΚΡΟΠΟΛ».

β. Φέρεται σαν πλατειά κίνηση, είναι ανοικτή σ' όλους τους Έλληνες ανεξάρτητα από τις ιδιαίτερες πολιτικές ιδεολογικές ή θρησκευτικές αντιλήψεις τους.

γ. Σκοπός της είναι, όπως προκύπτει από τον

κανονισμό λειτουργίας της, να συγκεντρώσει, να εκφράσει και να συντονίσει τον προβληματισμό της «κοινής γνώμης και των στρατευμένων» για κάθε ζήτημα που σχετίζεται με τον εκδημοκρατισμό των Ε.Δ. Για την υλοποίηση του σκοπού της η ΚΕΕΔ, επιδιώκει τη συνεργασία και την κοινή δραστηριότητα, με οργανώσεις, Επιστημονικές, Συνδικαλιστικές, Νεολαίας με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, με άτομα και προσωπικότητες της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, καθώς και με κάθε άνθρωπο καλής πίστης, είτε είναι μέλος της, είτε όχι. Επίσης, θα χρησιμοποιήσει κάθε νόμιμο και πρόσφορο μέσο (π.χ. εκδηλώσεις συμπαραστάσης, διαλέξεις, ομιλίες, παραστάσεις σε αρμόδιους κρατικούς φορείς κ.λπ.) για την προαγωγή των σκοπών της.

δ. Η «ΚΕΕΔ», παρά τις καταστατικές διακηρύξεις, ότι δρα «υπερκομματικά», ότι δεν ανήκει, ούτε συμπολιτεύεται ή αντιπολιτεύεται Κυβερνήσεις και Κόμματα, από στενές κομματικές θέσεις κ.λπ., στην πραγματικότητα είναι οργάνωση του ΚΚΕ, από το οποίο κατευθύνεται και καθοδηγείται. Τα ηγετικά της στελέχη είναι άτομα προσκείμενα στο ΚΚΕ.

ε. Η «ΚΕΕΔ» έγινε, για να καλύψει το ΚΚΕ το κενό, που δημιουργείτο στο θέμα «στρατός», ύστερα από την «Επιτροπή για το Στρατό» και τις «Επιτροπές Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών», που ως εκτίθεται παραπάνω, είναι δημιουργήματα του χώρου της «ΑΚΡΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ».

Μεταξύ της «ΚΕΕΔ» και της «Επιτροπής για το Στρατό» δεν υπάρχουν ιδεολογικές σχέσεις, ανήκουν σε διαφορετικούς ιδεολογικοπολιτικούς χώρους. Προ της δημιουργίας της «ΚΕΕΔ», ίδιας κίνησης του ΚΚΕ για θέματα γύρω από το στρατό, βάσιμα πιστεύεται ότι νεολαίοι, κυρίως, του ΚΚΕ συμμετείχαν στη δράση (διάφορες εκδηλώσεις, συγκεντρώσεις, πορείες, ομιλίες, συσκέψεις κ.λπ.), που πραγματοποιούσαν οι παραπάνω Επιτροπές δημιουργήματα της «ΑΚΡΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ».

—Σύμφωνα μάλιστα με πρόσφατες, αλλά μη διασταυρωμένες ακόμα, πληροφορίες, το ΚΚΕ και η ΚΝΕ, έχουν τοποθετήσει μέλη τους, μέσα στην «Επιτροπή για το Στρατό», παρακολουθούν από «κοντά» τις κινήσεις της, χωρίς να προωθούν με τα μέλη τους αυτά τη δική του «γραμμή».

—Τα μέλη του ΚΚΕ, που, είτε με προτροπή του Κόμματος, είτε «αυτόβουλα», μπαίνουν μέσα στην «Επιτροπή για το Στρατό», τις διάφορες εκδηλώσεις-συγκεντρώσεις της Επιτροπής αυτής, παρουσιάζονται σαν ομοϊδεάτες (αριστεριστές), με σκοπό την άντληση πληροφοριών και την ενημέρωση του Κόμματος.

ζ. Η «ΚΕΕΔ» που έδρα της είναι η Αθήνα, προσπαθεί να ιδρύσει παραρτήματα, σε επαρχιακές πόλεις.

Μέχρι τώρα, επισημάνθηκαν παραρτήματα στην Θεσ/νίκη, Πάτρα, Καβάλα, Λάρισα, Βόλο, Ιωάννινα, Ροδόπη. Εκτιμάται, ότι η προσπάθεια της ιδρύσεως Παραρτημάτων και σ' άλλες Πόλεις θα συνεχιστεί. Η «ΚΕΕΔ» για το σκοπό αυτό προγραμματίζει και πραγματοποιεί εκδηλώσεις για το στρατό σε πολλές πόλεις της Χώρας, προβάλλοντας τις γνωστές θέσεις-προτάσεις της.

—Η «ΚΕΕΔ» θεωρεί σαν ώριμο αίτημα τον

εκδημοκρατισμό των Ενόπλων Δυνάμεων.

η. Δεν επισημάνθηκε μέχρι σήμερα συμμετοχή στρατευμένων στην «ΚΕΕΔ».

6. «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ή (ΚΙΝΗΣΗ) ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ»

α. Στην αρχή εμφανίστηκε σαν «κίνηση» για τα δικαιώματα των φαντάρων, ενώ στη συνέχεια επεκράτησε η επωνυμία «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ».

β. Η «Επιτροπή» αυτή από τα μέχρι τώρα, κυρίως δημοσιογραφικά στοιχεία, εκτιμάται ότι είναι δημιούργημα του ΚΚΕ/Εσωτερικού, ελέγχεται και κατευθύνεται απ' αυτό. Ενώ για αρκετό χρονικό διάστημα συμμετείχε σε κοινό πεδίο δράσης, για θέματα γύρω από το στρατό, με την «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ» (ΕΣ) η οποία, ως ανωτέρω (παρ. 1) αναγράφεται ότι είναι δημιούργημα του «ακροαριστεριστικού» χώρου, τελευταία, μετά την 5η Συνδιάσκεψη του Σ/ρίου 83, της «Επιτροπής για το Στρατό», στην οποία πάρθηκε απόφαση, στο μέλλον, να γίνονται χωριστές τυπικές συσκέψεις των στρατευμένων και των πολιτών, για περισσότερη ασφάλεια του στρατιωτικού τμήματος, η «ΕΠΙΤΡΟΠΗ για τα δικαιώματα των Φαντάρων» ήλθε σε ρήξη με την «Επιτροπή για το Στρατό» (ΕΣ) και έχει αποχωρήσει, μάλλον, οριστικά από το κοινό πεδίο δράσης.

γ. Για το θέμα «στρατός» που είναι εκμεταλλεύσιμο, τόσο από τις αριστεριστικές οργανώσεις, όσο και από το ΚΚΕ, λογικό είναι και το ΚΚΕ/Εσωτερικού, για να μην υποληφθεί των άλλων, να προσπαθεί, δια της παραπάνω Επιτροπής να εκδηλώνει το ενδιαφέρον του για τα προβλήματα, που, ενδεχομένως, υπάρχουν στους στρατευμένους και να επιζητεί, με νόμιμα μέσα, την επίλυσή τους.

Το ενδιαφέρον της Επιτροπής αυτής, για ξεχωριστή, πλέον, δράση επιβεβαιώνεται και από τις χωριστές —τελευταία— εκδηλώσεις της, που πραγματοποιήθηκαν, κύρια, σε Πανεπιστημιακούς Χώρους. (ΑΣΟΕΕ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ).

δ. Οι θέσεις της Επιτροπής, γύρω από το στρατό, που δημοσιεύονται, κατά κύριο λόγο, στην εφημερίδα «ΑΥΓΗ», ταυτίζονται, σχεδόν, με τις θέσεις της «ΚΕΕΔ» και αφίστανται από τις θέσεις των άλλων ακροαριστεριστικών επιτροπών.

ε. Τέλος, σύμφωνα με πρόσφατες (8-11-83) δημοσιογραφικές πληροφορίες, κυκλοφόρησε το περιοδικό «ΧΑΚΙ» που φέρεται σαν έκδοση της «ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ», γεγονός, επιπρόσθετο που επιβεβαιώνει την πρόθεση-προσπάθεια, επί του παρόντος, τουλάχιστον, του ΚΚΕ/Εσωτερικού, να ενεργοποιήσει περισσότερο την παραπάνω Επιτροπή.

7. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

α. Οι διάφορες εκδηλώσεις (συσκέψεις-ομιλίες-πορείες κ.λπ.) των παραπάνω Επιτροπών-Κινήσεων, γίνονται εκτός χώρων στρατεύματος. Πολλές φορές από την «Επιτροπή για το Στρατό» και την «Επιτροπή Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών» επιλέ-

γονται, για πραγματοποίηση εκδηλώσεων, Πανεπιστημιακοί χώροι, ώστε να προστατεύονται από το Πανεπιστημιακό άσυλο και να αδυνατεί η Αστυνομία να επέμβει για σύλληψη των «μασκοφόρων» που, κατά καιρούς, εμφανίζονται, στις εκδηλώσεις αυτές.

β. Οι Επιτροπές γύρω από το Στρατό, που ελέγχονται-κατευθύνονται από τον ακροαριστερό-αναρχικό χώρο, αρέσκονται στο δημοσιογραφικό θόρυβο και στην πρόκληση εντυπώσεων, γύρω απ' αυτές. Επίσης, χρησιμοποιούν τη Συνταγματική ελευθερία σαν πρόσχημα με σκοπό τον κλονισμό της στρατιωτικής πειθαρχίας.

γ. Επισημαίνεται ρήξη των σχέσεων μεταξύ της «Επιτροπής για το Στρατό» (ΕΣ) και της «Επιτροπής για τα δικαιώματα των Φαντάρων» (ΕΔΦ).

δ. Η δημιουργία και λειτουργία, μελλοντικά, δύο Τμημάτων (πολιτικό-στρατιωτικό) εκτιμάται, ότι γίνεται για λόγους ασφάλειας των στρατευμένων.

ε. Η γνωστή κινητικότητα που παρουσίασαν τελευταία (Οκτώβρης-Α' 10ήμερο Νοεμβρίου) οι γνωστές Επιτροπές για το Στρατό, που ελέγχονται από αριστεριστές-αναρχικούς, κρίνεται ασήμαντη και επειδή σημειώθηκε εκτός στρατεύματος δε δημιουργεί καμιά ανησυχία.

στ. Επισημαίνεται διασύνδεση της «ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ή (ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ) ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ-ΝΑΥΤΩΝ-ΣΜΗΝΙΤΩΝ» (Ε.Σ.Ν.Σ.) με αντίστοιχη Ευρωπαϊκή οργάνωση.

ζ. Η «ΚΕΕΔ» θεωρεί σαν ώριμο το αίτημα για τον εκδημοκρατισμό των Ενόπλων Δυνάμεων και, επί του παρόντος, όλες οι προσπάθειές της προς την κατεύθυνση αυτή κατατείνουν. Χρησιμοποιεί σαν «βιτρίνα» για στρατολογία νεαρών, κυρίως, οπαδών, άτομα καταξιωμένα, μεγάλης ηλικίας, ώστε να εμπνέουν εμπιστοσύνη.

Προβάλλει τον ισχυρισμό, ότι η Κυβέρνηση δεν προθυμοποιείται να προχωρήσει στον εκδημοκρατισμό των Ενόπλων Δυνάμεων.

Δεν φαίνεται να έχει πλατιά λαϊκή βάση, γιατί τα περισσότερα, αν όχι όλα τα μέλη της είναι οπαδοί ή πρόσκεινται στο ΚΚΕ.

η. Η «ΚΕΕΔ» εκτιμάται ότι από πλευράς στρατιωτικής δραστηριότητας θα υπερκεράσει τις δραστηριότητες των «Επιτροπών για το στρατό», που, ως γνωστό, ελέγχονται-κατευθύνονται από αριστεριστές και μεμονωμένους αναρχικούς και πιθανόν να εξασθενήσει τις προσπάθειές τους.

θ. Η «ΚΕΕΔ», επί του παρόντος, φαίνεται ότι δεν επιθυμεί εμφανή ανάμειξη των στρατευμένων οπαδών-μελών της στις δραστηριότητές της, προφανώς, για να αποδυναμώσει τυχόν αιτιάσεις, ότι προσπαθεί να δημιουργήσει προβλήματα μέσα στις Ένοπλες Δυνάμεις.

ι. Συμπερασματικά, ανακεφαλαιώνοντας τα ανωτέρω, μπορούμε να πούμε ότι οι «Επιτροπές» που παρουσιάζουν και εκτιμάται ότι, και στο μέλλον, θα παρουσιάζουν κάποια αυξημένη δραστηριότητα, γύρω από το Στρατό είναι:

(1) Η «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ» (ΕΣ) και

(2) Η «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ή (ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ) ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ-ΝΑΥΤΩΝ-ΣΜΗΝΙΤΩΝ» (ΕΣΝΣ) και τούτο, λόγω της συνθέσεως του στελεχικού δυναμικού τους και της γνωστής εμμονής τους σε ακραίες-εξτρεμιστικές θέσεις.

Περίληψη προηγούμενου:

«...Στην οδό Βορείου Ηπείρου στη Φιλοθέη στο σπίτι των Κατσιφάρα άρχισε η πιο σκοτεινή περιπέτεια της ζωής του Γιώργου Αρατζαφέρη. Ο Αντρέας και η Μάργκαρετ Παπανδρέου αρραβωνιάζουν τον Τόλη Βοσκόπουλο με την εκλεκτή της καρδιάς του γνωστή Αθηναία εισοδηματία Τζούλια Παπαδημητρίου... Εκείνη την ιστορική νύχτα ο Αρατζαφέρης μεταμφιεσμένος σε σερβιτόρο μπαίνει το μεγάλο μουσικό... Ο Αντρέας θα προτείνει για πρόεδρο τον... Σαββόπουλο!! Τηλεφωνεί ανήσυχος στον Μολυβιάτη... Ο Καραμανλής αντιδρά αστραπιαία... Μέσω του επιστήθιου φίλου του Τεοντόρ Ζίβκοφ στέλνει μήνυμα στο Πολιτμπυρό... Κατά την επίσκεψη Αντρέα στη Μόσχα, οι Σοβιετικοί επίσημοι αντιδρούν στην υποψηφιότητα του Σαββόπουλου... Ο κίνδυνος να μετατραπούν τα Βαλκάνια σε κοινότητες... είναι μεγάλος! Στο Καστρί ο Αντρέας ξεκαθαρίζει στο πολιτικό του επιτελείο το θέμα... «Τελικά θα ψηφίσουμε Καραμανλή...» Όμως ο Γιώργος Αρατζαφέρης δεν ξέρει ακόμα ότι εκείνο το βράδυ στη Φιλοθέη έπεσε θύμα της πιο καλοστημένης παγίδας που του 'χε στήσει ποτέ ο άσπονδος φίλος του ο... Κατσιφάρας... ο Γιώργος Κατσιφάρας...!!!»

ΤΟ ΓΥΜΝΟ ΚΟΡΜΙ της Λάουρας κοινοτόν αργά και αισθησιακά... Ένιωθε τα πυκνά ξανθά μαλλιά της να χαϊδεύουν ερεθιστικά την κοιλιά του, καθώς τα απαλά γεμάτα ηρόνη φίλια της συνέχιζαν διωσμένη την απροσδόκητη ερωτική τους πορεία... Τα σαρκώδη χείλη της δεν άπτεζαν τον πειρασμό και προχωρησαν γρηγορότερα... Ο Γιώργος Αρατζαφέρης προσπάθησε να διώξει από το μυαλό του την ιδέα ότι ο Αντρέας δε θα προτείνει για Πρόεδρο τον Καραμανλή... Ήταν τόσο τρομερό!!! Αυτό ίσως ήταν που έκανε τις αισθήσεις του όλο και πιο απρόθυμες... κάτι σαν μωδιασμένες... Αδύνατες να ακολουθήσουν τον ξέφρενο ρυθμό της Λάουρας... Δεν άργησε να ιδρώσει... από την απρόσμενη αντίδραση του προδόμενου κορμιού του... Επαθε σοκ!! Η Λάουρα σταμάτησε κάθε προσπάθεια. Σηκώθηκε αμίλητη για το μπάνιο. Ο Αρατζαφέρης καθώς άκουσε το νερό του ντους, άναψε σιγάρο... Πρώτη φορά του συνέβαινε... Η ιδέα ότι ο Καραμανλής δε θα 'ταν Πρόεδρος τον αποσυντόνιζε... τον διέλυε κυριολεκτικά... Του δημιουργούσε μια ανικανότητα να συγκεντρωθεί... «Και κατόπιν σου λένε σεξ και πολιτική!! Σκέψου να το μάθουν και άλλοι με λιγότερο έντονη ιδιοσυγκρασία!!» σκέφτηκε ο Αρατζαφέρης. «Μία μόνο ερώτηση θα σου κάνω...» είπε ψυχρά αλλά ήρεμα η Λάουρα. «Υπάρχει στη μέση άλλη γυναίκα;» Ο Γιώργος έσβησε το τσιγάρο, καθώς τράβηξε μια τελευταία ρουφηξιά. «Όχι...» μουρμούρισε ξεψυχισμένα και χωρίς πειθώ... Ένιωθε να είναι ένα αληθινό ανθρώπινο ράκος...!!!

ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ τον κοιτάζαν όλοι παράξενα. «Είναι αδύνατον...» είπε ο Σκούρας και συμπλήρωσε γρήγορα ο Μασσαβέτας. «Υπάρχουν τρεις πολιτικοί λόγοι για τους οποίους ο Αντρέας θα ψηφίσει Καραμανλή...» «Όχι μόνο τρεις...

εγώ θα έλεγα τουλάχιστον πέντε...» είπε με το κύπελο κολεριακό σνομπ ύψος του ο Λοϊκάκος. «Βρε παιδιά τους είδα με τα μάτια μου και τα άκουσα με τα αυτιά μου...» επέμεινε ο Αρατζαφέρης. «Γιώργο παιδί μου στην πολιτική εκτός από την όραση και την ακοή υπάρχουν και άλλες αισθήσεις...» είπε με στομφο λίγο αλαζονικά ο Σκούρας. «Αυτοί που διαδίδουν ότι ο Αντρέας δε θα ψηφίσει Καραμανλή είναι προβοκάτορες και ύποπτοι... υπονομεύουν την Αλλαγή και τον... σοσιαλιστικό μετασχηματισμό...» φώναζε εκνευρισμένος ο Πότης. «Ο Πότης Παρσκειόπουλος, και συνέχισε «Όλοι αυτοί οι αντικαραμανλικοί μου θυμίζουν την περίοδο του σοσιαλφασισμού!!!»

Ο Γιώργος Μαύρος, όλη αυτή την ώρα, παρακολουθούσε τη συζήτηση αμίλητος. Παρά το απλανές, ουδέτερο βλέμμα που σκέπαζαν τα σοφιστικά στρουγγυλά γυαλιά του, το μυαλό του δούλευε γρήγορα. Αυτές οι περιέργες πληροφορίες του Αρατζαφέρη ότι ο Αντρέας δε θα ψηφίσει Καραμανλή του θύμιζαν πολύ την προκήρυξη της «17ης Νοέμβρη»... Η λοιπόν κάποιοι τον είχαν παγιδέψει... ή...

Ο Γιώργος Μαύρος σηκώθηκε βιαστικά, βγήκε γρήγορα από το γραφείο και μπήκε στο διπλανό δωμάτιο. Άνοιξε τη μικρή κόκκινη ατζέντα του στο Ε. Τα ανήσυχα μάτια του σταμάτησαν στο όνομα ΕΚΤΟΡΑΣ. Σχημάτισε ναιρικά τον αριθμό ενός τηλεφώνου... τα πράγματα ήταν πολύ κρίσιμα... Ποσοί άραγε μπορούσαν να μαντέψουν ότι δίπλα στο συνθηματικό όνομα βρισκόταν το προσωπικό τηλέφωνο του Υπουργού Δημοσίας Τάξης!!! «Βέβαια ο Αρατζαφέρης τον είχε βοηθήσει πολύ... και ήταν φίλος... όμως το καθήκον πάνω απ' όλα!!!» σκέφτηκε ο απηνής διώκτης της «17ης Νοέμβρη»...

ΚΑΘΩΣ ΒΗΓΗΚΕ από τα γραφεία της εφημερίδας κοιτάζε το ρολόι του. Ήταν περασμένες δέκα. Φίσαγε δυνατά και κάθε τόσο έφταναν στο πρόσωπό του χοντρές παγωμένες στάλες βροχής. Ένιωθε το κεφάλι του να γυρίζει. Κάτι σαν περιεργή ζαλάδα. Όλα ήταν τόσο παράξενα... Ήταν στιγμές που νόμιζε ότι ονειρευόταν. Ο μόνος που έδειξε ότι τον πίστεψε ήταν ο Μολυβιάτης... κανένας άλλος... Ωρες ώρες πάλι σκεφτόταν γιατί το κάρφωσε στον Μολυβιάτη, αυτός, ένας άνθρωπος της γενιάς του Ι-Ι-4, ένας αντιδεξιός πα-

τριώτης... Δες και έλασε το ξέλο που 'χε φάει από την ΕΚΟΦ... «Ισως να 'μαι μαζοχ...» μουρμούρισε.

Ο Αρατζαφέρης αισθανόταν βαρύς. Ένιωθε τύψεις... Βέβαια ο Καραμανλής δεν ήταν ο Καραμανλής της οκταετίας... Όμως υπήρχε πάντα κάτι που δεν του πήγαινε καλά... Ξαφνικά, έτσι καθώς περπατούσε άσκοπα, του 'ρθε η ιδέα... «Θα πάω να τα πω όλα στον Μαρούδα!... να λησθώ... να ζαλαφρώσω... αυτός είναι ο μόνος άνθρωπος που μπορεί να με καταλάβει...» σκέφτηκε και έστριψε προς τη Ζαλοκώστα.

Απορροφημένος καθώς ήταν στις σκέψεις του δεν είχε καταλάβει τον ψηλό ξερακιανό τύπο, με το μεγάλο τετράγωνο σαγόνι και τη βαθιά ονιχ στο αριστερό μαγουλά, που από τη στιγμή που βγήκε από την εφημερίδα τον είχε πάρει από πίσω...

ΣΤΟΝ ΕΚΤΟ ΟΡΟΦΟ της οδοί Ζαλοκώστα επικρατούσε ησυχία. Ο Μαρούδας τον κοιτάζε με στοργή και αγάπη. «Έλα μην κάνεις έτσι... αυτά συμβαίνουν... δεν σημαίνει επειδή το 'πες στον Μολυβιάτη δεν αγαπάς το ΠΑΣΟΚ. Να σου πω και κάτι... αυτό θα έπρεπε να κάνει κάθε σωστό στέλεχος του κινήματος που έχει καταλάβει τη γραμμή σε βάθος... εγώ απ' αυτή την άποψη μπορώ ακόμα και να σε συγχωρώ...»

Εκείνη όμως τη στιγμή, χτύπησε διακριτικά η πόρτα. Καθώς μισάνοιξε ο Αρατζαφέρης γνώρισε αμέσως τον Μιμή... τον Ανδρούλακη... Ήταν η πρώτη φορά που τον έβλεπε να χαμογελάει... «Το 'μυθες Δημήτρη... πέθανε ο Τσερνιένκο... αλλά θα το ανακοινώσουν την Κυριακή...» είπε χαρούμενα ο Μιμής. «Δεν σας το 'λεγα εγώ ότι είναι βαριά αρρώστος και δεν με πιστεύατε... πάντως συγχαρητήρια...» είπε ο Μαρούδας. Ένα βιαστικό «Ευχαριστώ...» συγκρατημένης αισιοδοξίας, ακούστηκε από το στόμα του Μιμή καθώς φεύγοντας έκλεινε την πόρτα...

Πάντως ο Αρατζαφέρης αισθανόταν ανακούφιση με όσα του είχε πει ο Μαρούδας. Όμως ο πιο καλά πληροφορημένος άνθρωπος στην Ελλάδα του άφησε για το τέλος την πιο μεγάλη έκπληξη... «Οφείλω αγαπητέ Γιώργο να σου πω, μια και ήρθαν έτσι τα πράγματα, ότι αυτά που είδες και ακούσες εκείνο το βράδυ στη Φιλοθέη, ήταν μια καλοστημένη παγίδα του Κατσιφάρα, γιατί θέλαμε να διαρρεύσεις στον Μολυβιάτη την είδηση ότι δεν θα ψηφίσουμε Καραμανλή και αυτός μέσω Ζίβκοφ να

προκαλέσει την παρέμβαση των Σοβιετικών υπέρ του γιατί διαφορετικά πως θα δικαιολογούσαμε στις οργανώσεις ότι ψηφίζουμε Καραμανλή... Έτσι, χωρίς να το ξέρεις, προσφύρες για μια ακόμη φορά, τις αναντικαταστήτες θύκες σου επηρεάζεις στην υπόθεση της Αλλαγής...» κατέληξε τονίζοντας κάθε μια λέξη, από την τελευταία φράση του ο Μαρούδας.

Ο Αρατζαφέρης έκανε, πολύ ώρα να συνέλθει. Ήταν πραγματικά πολύ σατανικό!!!

Ο ΨΗΛΟΣ Ξερακιανός τι πος με τη βαθιά ονιχ στο αριστερό μαγουλά και το μεγάλο τετράγωνο σαγόνι καθόταν σε στάση προσοχής. «Πόση ώρα Μοιραφέ, έμεινε κοιβεντιάζοντας με τον Μαρούδα...» «Περίπου μια ώρα κύριε Υπουργέ...» απάντησε ο τι πος. «Είδате που είχε δικιο...» πετάχτηκε χωρίς να κρυβεί τον ενθουσιασμό του ο... Μαύρος... Ο Γιώργος Μαύρος! Ο Σκουλαρικής σηκώθηκε ναιριασμένος. Δεν ήθελε να το πιστέψει. Στέλεχη της «17ης ΝΟΕΜΒΡΗ» η ηγεσία του Υφυπουργείου Τύπου και Πληροφοριών!!! Ο Μαρούδας... ο Κωστόπουλος... ο Κωβάτος... ο Αρατζαφέρης... ο Ζαχοπουλός... ο Κασίμης... ήταν φοβέρο... «Ανθρωποι του Υφυπουργείου δεν οργανώνουν και τον αντικαραμανλικό αγώνα μέσω της Αιτανίης...» συνέχισε απειλητικά ο Μαύρος. Ο Σκουλαρικής τα 'χε χαμένα. Βέβαια η προκήρυξη της «17ης Νοέμβρη» έμοιαζε από πλημύρας γραφής με τα κείμενα του Μαρούδα... όμως αισθανόταν ότι κάτι ακόμα του έλειπε για να συμπληρωθεί η εικόνα...

ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ η ένταση ήταν μεγάλη... «Αν είναι να χάσω με τις εκλογές να μην ψηφίσουμε Καραμανλή...» είπε ο Αντρέας. «Και με τους Αμερικανούς τι γίνεται...» ρώτησε κάποιος. «Σας το ξανάπα οι Αμερικανοί δεν είναι το πρόβλημα... συμφωνούν να φύγει ο Καραμανλής... απλά το παζαρεύουν με τη στάση μας στο ΝΑΤΟ και στις βάσεις... εξαλλοι η Αριστερά θα χάσει... με τη Μόσχα όμως που θέλει Καραμανλή τι γίνεται...» «Κύριε Πρόεδρε έλας να σας πω ότι πέθανε ο Τσερνιένκο... μόνο που θα ανακοινωθεί την Κυριακή...» είπε φοβισμένα ο Μαρούδας. Ο Αντρέας μόλις τα κοίσε τιναχτηκε σαν να τον δαγκώσε φίδι... «Αυτό είναι...» είπε με ικανοποίηση «το κενό εξουσίας στην πυραμίδα μας βοηθάει... αν βρισκαμε και έναν υποψήφιο που να μην είχαν αντίρρηση...» «Τον Σαρτζετακή...» πετάχτηκε ο Μένιος.

ΑΡΓΙΑ ΤΟ ΒΡΑΔΥ, καθώς ο Σκουλαρικής έφευγε από το Καστρί για ένα ήταν σίγουρος. Ήξερε πια, έστο και χωρίς αποδείξεις, την ηγεσία της «17ης Νοέμβρη». Ήταν το «κάτι» που του 'λειπε για να συμπληρωθεί η εικόνα. Ο ρόλος της CIA στον αντικαραμανλικό αγώνα...

Παν. Παν

ΠΡΙΝ ΦΥΓΩ ←

Μετρώντας τις τελευταίες μέρες μου στην όμορφη... πατρίδα Σαλονίκη, και λίγο πριν ταμπουρωθώ, στο μπαράκι εκεί στο Ρέθυμνο, θέλω να αφιερώσω κάποιους στίχους του Ναζίμ Χικμέτ που έτσι και αλλιώς υπάρχουν, σ' όλα τα παιδιά που αγαπώ (αγοράκια και κοριτσάκια) που χαίρονται ή λυπούνται που φεύγω:

«...θα γελάσεις απ' τα βάθη των χρυσών σου ματιών,
είμαστε μες τον δικό μας κόσμο,
η πιο όμορφη θάλασσα είναι αυτή που δεν έχουμε ακόμα ταξιδέψει,
τα πιο όμορφα παιδιά δεν έχουν μεγαλώσει ακόμα,
τις πιο όμορφες μέρες μας, δεν τις έχουμε ζήσει ακόμα,
και αυτό που θέλω να σου πω, το πιο όμορφο
απ' όλα δεν σ' το 'χω πει ακόμα».

Με αισιοδοξία
Γιάννης Μίλκο...
Ευκαρπία-Θεσσαλονίκη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ
«Β»

Γιάννης Μουρατίδης
Λ. Μαβίλη 14
Ανω Πατήσια
111 41 ΑΘΗΝΑ

Λίσα Βάρβογλη
Μακένζυ Κινγκ 4
Θεσσαλονίκη

Αλέξανδρος Κοντός
Λεωφ. Συγγρού 101
117 45 ΑΘΗΝΑ

Chakiris Achille Alex D.
Κουφόβουνο Διδυμοτεύχου

ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΑ ΖΩΗΣ

Ατέλειωτες ισόπεδες διαβάσεις της ιδίας μέρας, ιδωμένες μέσα απ' τ' ανεξάντλητο πρίσμα του θανάτου και της πλήξης, της απογοήτευσης της ύπαρξης, της ολάνθετης μετατόπισης του εγώ στο τίποτα.

Αλληλουχία μηδενική. Διάσπαρτα κομμάτια, κολλάς της ανίας μιας ζωής, βουτηγμένης στην ψεύτικη ιδεολογία, μιας ζωής που αρπάζεται απ' τα κουφία λόγια, που σέρνεται ανάμεσα στο παλιό και το νέο, που οραματίζεται τη δημιουργία ενός σάπιου απ' τις ρίζες του κόσμου.

Μικρογραφία ζωής, φωτοκόπια όλων των άλλων, ομοιώματα πανομοιότυπα, προσπάθειες για να ξεφύγει κανείς απ' την ανωνυμία του, την τόσο χαρισματική, απ' τη μετριότητα του, την τόσο ανθρώπινη, πορεία για την αθανασία του Ολύμπου, ματαιοδοξίες όλων των τάξεων, μάταιες ανώφελες επιδιώξεις, εγωιστικές αναζητήσεις, ρότα για ψηλά και κρεμασμένο μεσίστια το όνειρο, που θα μείνει το απραγματοποίητο της ζωής ολάνθετης, που θα μείνει η Αλεξάνδρεια που χάνεται.

Μαρίνα Ράπη
ερήμη εξορισμένη
Γιάννενα

ΤΟ ΤΡΙΟ

Αν αγάπη μου διαβάσετε αυτή τη στιγμή το Σχολιαστή και μ' αγαπάτε τηλεφωνήστε μου να σας πω πως σας λατρεύω. Είναι άνοιξη και δικαιολογούμαι Αφήστε για λίγο τ' αγαπημένο σας τρίο (τσάντα-νυστέρι-κόμμα).

Το κορίτσι του γιατρού

ΔΕΝ ΣΟΥ ΠΑΕΙ

Ρε συ, Κρουασάν, δεν σου πάει ο μπέρεζ μωρό μου, ούτε το νικητήριο ύψος, nobody does the tango anymore ψάξε να βρεις τα θυμάτα και τους θύτες και άσε τον Γιαννάκη να ζητάει επιβεβαίωση στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Το 3ο Σκέλος

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ
ΜΙΑΣ ΣΤΑΓΟΝΑΣ

Γεια σας
Να σας συστηθώ
Είμαι μια μικρή, μικρούτσικη σταγόνα. Ακούστε τι τράβηξα για να πάω στη γιαγιά μου χωρίς να το θέλω. Μια μέρα καθώς έπαιζα με τις φίλες μου, ένας άνεμος μας έκανε να πουντιάσουμε. Αμέσως τρέξαμε στους δρόμους (αέρα) να βρούμε κάποιον να χωθούμε. Ύστερα από αρκετή τρεχάλα εφτάσα στη γη. Εκεί, από τύχη έπεσα στο χώμα και άρχισα να κατεβαίνω. Πω! Πω! πολλή ζέστη κάνει εδώ μέσα, είπα. Θα πάω καμιά ζεστολόγηση. Σε λίγο βρέθηκα σε μια πολιτεία. Εκεί ήταν και άλλες σταγόνες. Έτσι έμεινα εκεί αρκετό καιρό, αλλά πάντα με το φόβο μην πάθω κανένα ζεστολόγημα. Α, ναι, ξεχάσα να σας εξηγήσω τι θα πει αυτό. Συμβαίνει καμιά φορά να έχει πολλή ζέστη, έτσι, οι σταγόνες παθαίνουν αυτή την αρρώστια. Αμα πάθουν αυτή την αρρώστια γίνονται αέρας. Αλλά βέβαια, εάν βρεθούν σε κρύο παγώνουν και γίνονται πάλι σταγόνες. Ευτυχώς όμως, έγινε κάτι σαν μεγάλος άνεμος, σεισμός και έσπασε ο βράχος. Έτσι βγήκαμε όλες έξω (πηγή). Εκεί συναντηθήκαμε με άλλα πολλά παιδιά και γίναμε μια μεγάλη ομάδα που κατηφόριζε προς τα κάτω (ποτάμι). Αλλά κάπου μακριά στο δρόμο μας, μας σταμάτησε κάτι μεγάλο και με ορμή, εξαφάνη, φεύγαμε από μια τρύπα (φράγμα). Ύστερα περάσαμε από κάτι περιέργα πράγματα που μας άλλαξαν τα ρούχα τα βρώμικα και μας έβασαν καθαρά (απολύμανση). Στη συνέχεια μπαίναμε σε κάτι στενούς διαδρόμους και καταλήγαμε σε ένα πράγμα που μας εμπόδιζε να φύγουμε. Μετά από αρκετή ώρα κάτι μας έσπρωξε να κατεβούμε κάτω, μέσα σε έναν καινούργιο διάδρομο. Αυτή τη φορά με τα ρούχα λερωμένα. Ύστερα από αρκετή πορεία μέσα σε σκοτεινούς διαδρόμους, καταλήξαμε σε αυτό που εσείς λέτε θάλασσα. Εκεί βρήκα τη γιαγιά μου και τις φίλες μου και ζήσαμε εμείς καλά και εσείς καλύτερα.

Νίκος Λιάρος
Ε' δημοτικού
7ο Χολαργού.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ
ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Στους Greeks hot lovers που δεν ανέχονται από τις Ελληνίδες να ερωτεύονται Αυστριακούς.
ΔΗΛΩΝΟΜΑΙ:
Λάτρης του γαλάζιου της θάλασσας και της αχαλινωτής ελευθερίας των γλάρων!

Από την ΑΦΡΟΔΙΤΗ, που τότε στη Θεσσαλονίκη, μόνο ο 'Ακης τη φώναζε ΑΦΡΟΔΙΤΟΥΛΑ! Ν.

ΕΙΔΩΛΟ

Αγαπημένη και μονακριβή ελπίδα της ζωής μου με την τρυφερή μορφή της βροχής διέλυσες τα πέπλα της αυταπάτης μου... Στο αχνό φως της γρίλλιας είδα τον πραγματικό μου εαυτό να γίνεται ένα με το ειδώλό σου...

ΒΗ.

Και τώρα, τι γίνεται;

Μόνο σε ένα πράγμα δε χωρά αμφισβήτηση. Ελλάδα κι εκπλήξεις πάνε μαζί. Όλοι, ας πούμε, οι μεγάλοι αθλητικογράφοι το παίζανε σίγουροι. Φέτος, ο Αναστόπουλος θα παίξει μεγάλη μπάλα. Κι αρχίζει το πρωτάθλημα κι αρχίζουμε κι εμείς που το πιστέψαμε, τρομάρα μας, να ανεβαίνουμε στην Καλογρέζα κι αντί για μπάλα βλέπουμε θέατρο κι αντί για τον Αναστόπουλο βλέπουμε τον Σαργκάνη να καθαρίζει με πέναλτυ. Άσ' τα να πάνε δηλαδή...

Τα λέω αυτά για να μην πιάσω στο στόμα μου τους άλλους δημοσιογράφους περιωπής, πολιτικούς συντάκτες και δε συμμαζεύεται, που κι αυτοί το παίζανε σίγουροι. Ο Καραμανλής, λέει, έχει στην τσέπη του και την καινούρια πενταετία. Κι αρχίζουμε εμείς που το πιστέψαμε, γιατί, και πάλι τρομάρα μας, πιστεύουμε αυτά που γράφονται στις εφημερίδες, να φτύνουμε τον κόρφο μας και μαζεύεται η ΚΕ του ΠΑΣΟΚ στον Αστέρα για καφεδάκι και κάνει έτσι ο Ανδρέας και βγάζει από το μανίκι του το ΟΧΙ κι αρχίζουν οι πάντες να τρέχουν.

Οι αναλυτές μας για να μαζέψουν αυτά που έγραφαν τόσους μήνες στις φυλλάδες, εμείς για να μαζέψουμε τη μασέλα που μας έφυγε από την εκπλήξη κι Εκείνος, ο Θεός ντε!, για να μαζέψει τα μπαγιάκια του πριν εμφανιστεί ο Αλευράς για την επιθεώρηση του οικήματος. Και πάλι άσ' τα να πάνε δηλαδή...

Κι έτσι, πάνω που λέγαμε πως αυτή η Άνοιξη προμηνύεται ιδιαίτερα ήσυχη και πως μόνο ο ΠΑΟ παρουσιάζει ενδιαφέρον, να σου ο Σαρτζετάκης πρωτοσέλιδος για να ψαχνόμαστε. Διότι, κάτι ο Τερτσέτης, κάτι ο Πολυζωίδης, κάτι το «Ζ», πολλές μνήμες ενσαρκώνει ο άνθρωπος και θα πάθουμε τίποτα. Πάντως, όπως και να 'ναι, το 85 δεν είναι 74. Με άλλα λόγια η στροφή μυρίζει παράκαμψη...

Το πνεύμα των μετακομίσεων όμως είναι γενικότερο. Γιατί δεν είναι μόνο ο Καραμανλής που μετακόμισε από την Ηρώδου Αττικού στην Πολιτεία, είναι, μην το ξεχνάτε, και ο Τσερνιένκο που μετακόμισε από τη Μόσχα στον Άλλο Κόσμο. Και μη μου πείτε ότι αυτός ήταν προσωρινός! Θα διαφωνήσουμε. Ουδέν μονιμότερον του προσωρινού, έλεγαν οι παππούδες μας.

Πάντως είναι αλήθεια ότι υπάρχουν ακόμα περιπτώσεις για τις οποίες η σύγχρονη τεχνολογία σηκώνει τα χέρια ψηλά. Έτσι είδε κι απόειδε ο Κύριος, τον πήρε κοντά του κι ο Γκορμπάτσωφ πήρε την καρέκλα του. Γιατί οι Σοβιετικοί, υπερδύναμη βλέπετε, είχαν έτοιμη τη Λύση. Κι αν αναλογιστούμε την ηλικία του Μιχαλάκη, 54 χρονών, μόλις χτες ακόμη δούλευε για τη νεολαία, βεβαιωνόμαστε ότι είναι λύση μακράς διαρκείας.

Κάτι τέτοια βλέπουμε κι εμείς, στον «Σχολιαστή», και διδασκόμαστε. Έτσι, μόλις ο ένοικος της στηλής μετακόμισε στην Τρίπολη και πριν προλάβουν οι πολυπληθείς αναγνώστες του να αναρωτηθούν «Και τώρα, τι γίνεται με το χρονογράφημα» ιδού εγώ να καλύπτω το κενό του εκάστια.

Καλημέρα σας...

Κ. Σ. Σβέικος.

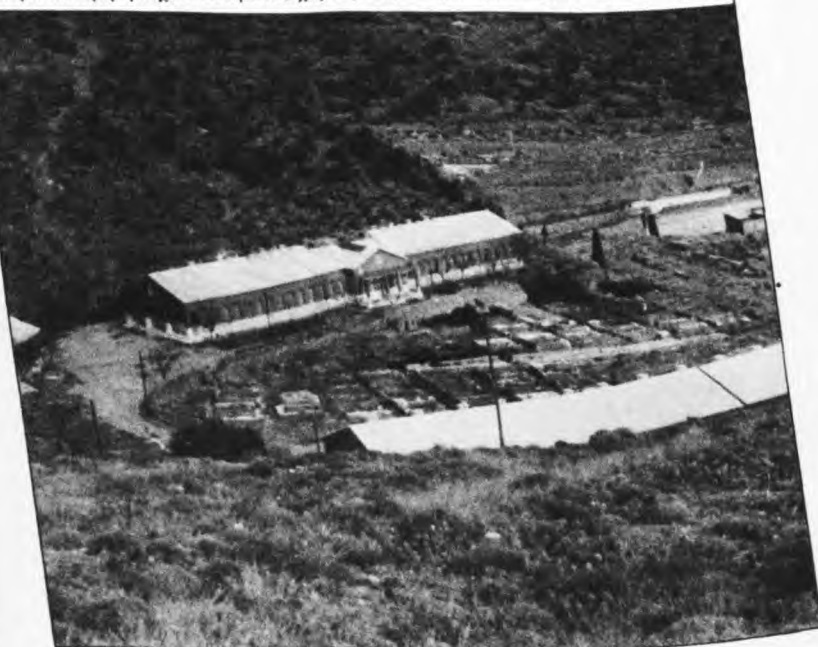
ΓΥΑ

ΜΙΑ ΑΠΟΡΡΗΤΗ Ε

«Κύρια φυλακά, ορούμεναι (!) εκ του άνωθεν των φυλακών λοφίσκου». Στην πλαγιά διακρίνονται οι βάσεις για τις σκηνές.

Το θεραπευτήριο απέναντι απ' το ηλεκτροστάσιο-μηχανουργείο... για περισσότερη ησυχία. Ανάμεσα, χορταριασμένες, οι βάσεις για τις σκηνές.

ΚΑΘΕ ΑΠΡΙΛΗ θυμόμαστε τη χούντα του 67. Ο Σχολιαστής θα προσπαθήσει το μήνα αυτό να διαπιστώσει —χωρίς εμπάθειες και προκαταλήψεις— τι ακριβώς παρέλαβε η χούντα από το κοινοβουλευτικό παρελθόν: Στην προσπάθεια αυτή θα σταθούμε σ' ένα παράδειγμα, το στρατόπεδο συγκέντρωσης της Γυάρου. Μάρτυρας είναι ένας κάθε άλλο παρά προκατειλημμένος κριτής: το Βασιλικό Ναυτικό του 1964-65.

Το 64, επί κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, αποφασίστηκε να εξεταστούν οι κτιριακές εγκαταστάσεις της Γυάρου για πιθανή αξιοποίησή τους απ' το Βασιλικό Ναυτικό. Είχαν μείνει ανενεργές από το 1952, αφού τα προηγούμενα πέντε χρόνια χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρον.

Μια επιτροπή αξιωματικών επισκέφθηκε το νησί τον Δεκέμβρη του ίδιου χρόνου και συνέταξε την έκθεσή της, που βρίσκεται στο από 19.7.65 με αριθμό 0012115/Χ/65 «απόρρητο» έγγραφο του... «Αρχηγού Αιγαίου Πελάγους».

Στην έκθεση αυτή που τη συνοδεύουν κατατοπιστικές φωτογραφίες, μερικές από τις οποίες δημοσιεύουμε, γίνεται μια περιγραφή του νησιού, ξενάγηση στις κτιριακές εγκαταστάσεις και, τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της επιτροπής.

Γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής

«1. Η όλη περιοχή είναι βραχώδης, άγονος, μη δένδροφυτευμένη, πλην ελαχίστου τμήματος αυτής ένθα υφίστανται ολίγα τινά πεύκα, ύψους περίπου ενός μέτρου.

2. Η περιοχή επηρεάζεται εκ των επικρατουσών συνήθως δυσμενών καιρικών συνθηκών η δε προσέγγις μικρών πλοιαρίων, ενίοτε είναι λίαν δυσχερής ή παρακεκινδυνευμένη.

3. Υφίσταται αμαζιτή οδός μεταξύ των εγκαταστάσεων των κεντρικών φυλακών και του ερειπωμένου οικισμού... αποστάσεως περίπου τριών χιλιομέτρων. Ουδεμία ετέρα οδός

φαίνεται ότι υφίσταται εις την νήσον.

4. Εις τας κορυφάς των λοφίσκων της περιοχής ως και εις επικαίρους κυρίως θέσεις (πλησίον των ακτών κ.λπ.), υφίστανται παρατηρητήρια επιτηρήσεως...

5. Η παρά τον ξενώνα μικρά ξυλίνη προβλής δύναται χρησιμοποιηθή υπό μικρών Π/ΑΚ ή πλοιαρίων.

6. Η όλη περιοχή περιβάλλεται υπό εκτεταμένου αριθμού σιδηροπασάλω μετά διπλών συρματοπλεγμάτων (συνολικού μήκους περίπου 4-5 χλμ.)».

Δηλαδή, με δυο λόγια, πρόκειται για ένα φριχτό και άζενο μέρος —ακόμα και για θαλασσόλυκους— τρομαχτικό και άδειο.

Γνωρίστε τα κτίρια

Αντίστοιχη είναι η εικόνα που προσέφεραν τα διάφορα κτίρια του νησιού:

«Αι κεντρικά φυλακά δεσπόζουν της περιοχής έχουσαι διαστάσεις 160×80 μέτρα περίπου. Αύται αποτελούνται εκ πλινθοκτιστών κτιρίων εστεγασμένων δια πλακός οπλισμένου σκυροδέματος με δάπεδον εκ μωσαϊκού, περιβάλλονται δε δια σιδηροπασάλων μετά διπλού συρματοπλέγματος...

Ο ξενών αποτελείται βασικώς εκ δύο μικρών δωματίων εντός των οποίων ανευρέθησαν τινές ημικατεστραμμένοι κλίναι...

Το κτίριον αποθηκών... είναι 64×12,5 μέτρα και ύψους περίπου 6 μέτρα, πλινθοκτιστον άνευ επιχρισμάτων...

Το κτίριον Ηλεκτροστασίου-Μηχανουργείου είναι πλινθοκτιστον άνευ επιχρισμάτων... διαστάσεων 12,50×24,50 μέτρα...

Το κτίριον Θεραπευτηρίου... έχει διαστάσεις 62,5×12,5 μέτρων χωρισμένον εις δύο τμήματα δια κεντρικού διαδρόμου ως προς το διάμηκες αυτού... Περιλαμβάνει 21 δωμάτια... Επίσης υφίστανται χώροι τινές υγιεινής, WC λουτήρες και μαγειρείον, τελείως ανεπαρκείς δια το κτίριον και εις κακήν κατάστασιν.

Πλην των ανωτέρω κυρίων κτιρια-

Η άποψη των Ρωμαίων

Τάκιτος, Χρονικά IV, κεφ. XXX: «Ο Αντώνιος Γάλλιος γνωμοδότησε λοιπόν να φυλακισθεί ο ένοχος στο νησί της Γιούρας ή στη Δονούσα. Όχι, όχι, είπε ξανά ο Τιβέριος, αυτά τα δυο νησιά δεν έχουν νερό. Όταν αφήνομε τη ζωή σε κάποιον, πρέπει να του αφήσουμε τα μέσα να ζήσει» (από το βιβλίο του Ν. Γ. Ζιάγκου, Ημερολόγιο Γυάρου-Λέρου, Αθήνα 1982).

ΘΕΣΗ ΤΟΥ 'ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ'

Λάγια όψις κυρίων φυλακών μετά της ξυλίνης προβλήτος και του παρά των φυλακών ορμίσκου. Άποψις αποθήκης, ηλεκτροστασίου και θεραπευτηρίου...

κών εγκαταστάσεων υφίστανται και μερικοί οικίσκοι... οι πλείστοι (των οποίων) ευρίσκονται εις κακήν κατάστασιν προχείρως οικοδομημένοι πλην του ευρισκομένου εις θέσιν 7 οικίσκου όστις είναι πλινθόκτιστος με στέγην εξ οπλισμένου σκυροδέματος (!). Η κατάσταση, εντός του οικίσκου δεν κατέστη δυνατόν να προσδιορισθή, καθ' όσον αι θύραι και τα παράθυρα αυτού ανευρέθησαν κλειστά (Σ.Σ.: ο λεγκαλισμός του γραφειοκράτη χωρίς κλειδί!).

Η γενική κατάσταση των κτιριακών εγκαταστάσεων δύναται χαρακτηρισθή ως μετρία καθ' όσον υφίστανται ικανής εκτάσεως φθοραί εις επιχρίσματα θύρας, παράθυρα και εις ηλεκτρικάς και υδραυλικάς εγκαταστάσεις. Επίσης άπαντα τα μεταλλικά αντικείμενα ευρέθησαν οξειδωμένα (θύραι, μεντεσέδες, κλειδαριαί, σιδηρόφρακτα παράθυρα κ.λπ.)

Συμπεράσματα και προτάσεις

«Η αξιοποίησις της περιοχής υπό του ΒΝ δεν συνιστάται δια τους κά-

τωθι λόγους:

—απαιτούνται μεγάλης εκτάσεως επισκευαί εις τας κυρίας εγκαταστάσεις εις το δίκτυον παροχής ηλεκτρικής ενεργείας εις το δίκτυον υδρεύσεως και αποχετεύσεως

—δεν καθίσταται δυνατός ο τακτικός εφοδιασμός λόγω των επικρατουσών συνήθως δυσμενών συνθηκών και της θέσεως των εγκαταστάσεων (εις την ανατ. ακτήν της νήσου επηρεαζομένων εκ Βορείων και Νοτίων ανέμων)

—δεν υφίστανται ψυκτικά εγκαταστάσεις δια την διατήρησιν των τροφίμων

—η όλη περιοχή είναι τελείως άγονος και ακατοίκητος

—απαιτείται επαρκές προσωπικόν δια την λειτουργίαν και συντήρησιν των εγκαταστάσεων...

—δεν είναι δυνατή η εκμίσθωσις της νήσου ΓΥΑΡΟΥ εις ποιμένας ιδιώτας εις ους θα ήτο δυνατόν να ανατεθή και η φύλαξις των κτιριακών εγκαταστάσεων...

—δεν καθίσταται δυνατή η συστηματική και συνεχής επιτήρησις της ν.

ΓΥΑΡΟΥ δια του διατιθέμενου πλοαρίου του Α/Χ ΣΥΡΟΥ λόγω αφ' ενός μεν του εκτεταμένου της θαλασσίας περιοχής, αφ' ετέρου δε εκ των επικρατουσών δυσμενών καιρικών συνθηκών αιτινες κατά συχνά διαστήματα καθιστούν τον πλοον αυτού προς ΓΥΑΡΟΝ αδύνατον».

Μπορούμε να κατηγορήσουμε το Βασ. Ναυτικό επί συνοδοιπορία; Τους καπετάνιους για κιοτήδες ή ακόμα για καλοπερασάκηδες;

Η επιτροπή έπρεπε πάντως να δικαιώσει την επισκεψή της και να βρει κάτι προς αξιοποίηση. Έτσι προτείνει για ξήλωμα και μεταφορά, για χρήση του Ναυτικού δυο σκουριασμένες νηξέλογεννήτριες και έναν ηλεκτρικό πίνακα («κατάστασις μετρία»), τέσσερις συσσωρευτές, έναν τόρνο και μιαν αντλία («κατάστασις κακή»), τις δεξαμενές νερού και πετρελαίου μαζί με τις σωληνώσεις τους (αυτό είναι ματζιριά!) καθώς και 30 κυβικά μέτρα ξυλεία.

Τέλος, αφού έκαναν το καθήκον τους, πετάνε το μπαλάκι:

«Αφαίρεσις και μεταφορά σκουριασμένων σιδηροπασσάλων, πυρματοπλεγμάτων, ο αριθμός των οποίων εκτιμάται εις 8 (ΗΗ)-9 (ΗΗ) μ. δεν συνίσταται λόγω της επιπόνου και μακροχρονίου εργασίας, ήτις απαιτείται δια την αφαίρεσιν των, και διότι κρίνεται ότι δεν αποτελούν χρήσιμον υλικό δια το Β.Ν. Επί του προκειμένου προτείνεται όπως ερωτηθεί το Γ.Ε.Σ. εάν ενδιαφέρεται δια την αξιοποίησιν υπ' αυτού των ανετίρω σιδηροπασσάλων».

Η στρατιωτική δικτατορία, όμως, πρόλαβε τη στρατιωτική γραφειοκρατία και δεν έγινε το προταθέν πλάτσικο. Έτσι, τα σκουριασμένα πυρματοπλέγματα, τα χαλασμένα μηχανήματα, οι άδειες δεξαμενές και τα κτίρια είδαν με χαρά να 'ρχεται το 67, που σήμανε την εξυπαρχής επιδιόρθωση, συντήρηση και αξιοποίησή τους — κυρίως από τους εργατικούς ενοίκους τους: Η Γυάρος λειτούργησε αμέσως (26.4.67) έως τα τέλη του 68 φιλοξενώντας 3.400 κρατούμενους.

ΕΙΠΕΣ ΤΟ 'ΝΑ ΕΙΠΕΣ Τ'ΑΛΛΟ...

Αντίο κύριε πρόεδρε

Αυτό ήταν λοιπόν. Δε Καραμανλής ήρα ις όβερ. Πάπαλα. Για τους αδιόρθωτους νοσταλγούς του παρελθόντος, ας σημειώσουμε δυο-τρεις στιγμές χαρακτηριστικές αυτού του ηρωικού εγα, όπως η δολοφονία του Λαμπράκη, η βία και νοθεία (ψηφο στα φυτά) και ο γνωστός και μη εξαιρεταίος, περίφημος νόμος 4.000. Α!... μην ξεχνάμε και το Μον Παρνές. Τέλος πάντων. Για να δούμε τι θα δούμε λοιπόν, αν και μέχρι σήμερα που κυκλοφορούμε πρωταπριλιάτικα, κάτι θα 'χουμε δει, άσε που μπορεί να 'χουμε ακούσει κιόλας.

Υ.Γ. Πάντως, απ' ό,τι είδαμε και σε περιοδικό μαζικής κυκλοφορίας, επιτέλους άνοιξε για το λαό το προεδρικό μέγαρο. Με τσι υγιείς μας. Εβίβα. Πάμε γι' άλλα.

Νέα προϊόντα

Επί τη ευκαιρία, γνωστή εταιρεία κατασκευής ηλεκτρονικών συσκευών ασφαλείας, πληροφορεί την αξιοτίμον πελατεία της¹ πως κυκλοφόρησε το καινούργιο προϊόν της, το «βραχιόλι για να σφίγγουν οι κώλοι» όπως εύστοχα το εβάπτισε top executive της εταιρείας. Το εν λόγω λοιπόν «βραχιόλι» φοριέται ως επικάρπιον² στους ποικιλοτρόπως και παντιοτρόπως θεωρούμενους πιθανούς «περιθωριακούς» ύποπτους, (περιττό βέβαια να πούμε πως το «φόρεμα» αναλαμβάνουν υπάλληλοι της προειρηθείσης αξιοτίμου πελατείας¹) οι οποίοι παρακαλούνται να λουφάξουν εφ' εξής και να μην πολυκοινοτούνται. Το σύστημα δουλεύει ως εξής: Το βραχιόλι είναι ασυρμάτως συνδεδεμένο με κεντρικό ταμπλώ του οικείου αστυνομικού τμήματος (ή αναλόγου υπηρεσίας ασφαλείας). Μόλις λοιπόν ο «ύποπτος» απομακρυνθεί πάνω από 200 μέτρα από κει που του 'χουμε συστήσει να κάθεται φρόνιμος, επί τόπου ανάβει κόκκινο φωτάκι στο ταμπλώ, με το αντιστοιχούν στο βραχιολάκι νούμερο, ενώ συγχρόνως το ίδιο το βραχιόλι «στέλνει» τον «ύποπτο» επ' ολίγον, με δυνατές ηλεκτρικές

εκκενώσεις, ακινητοποιώντας τον όσο χρειάζεται, μέχρι να 'ρθει η υπηρεσία να τον μαζέψει και να τον ξαναστείλει με το δικό της τρόπο και πάλι εκεί που πρέπει, όπως είπαμε, να κάθεται φρόνιμος και ήσυχος.

Υ.Γ. Από στέλεχος της κατασκευάστριας εταιρείας (που δε θέλησε ν' αποκαλύψει τ' όνομά του) μαθαίνουμε πως το διαφημιστικό σλόγκαν με το οποίο θα λανσαριστεί το σύγχρονο και πρωτότυπο αυτό κόσμημα είναι: «τα βραχιόλια ή στο μπουντρούμ, ντούμπουν-ντού μπουντρούμ» κλπ. Το σλόγκαν είναι τραγουδιστικό, πάνω στη μελωδία του παλιού γνωστού ασματιδίου.

1. Δικαστικές, διοικητικές και σωφρονιστικές υπηρεσίες.
2. Ίδε πανκ, χοίλινγκανς και συναφείς.

Μελαγχολία

(Graffiti σε τοίχο του Παγκρατίου)

ΕΔΕΤ — ΕΜΣΕ 2-1

του ανταποκριτού μας

Σ' ένα καταλασπωμένο από την προηγηθείσα καταρρακτώδη βροχή γήπεδο, η ομάδα της ΕΔΕΤ πήρε τη νίκη πιο εύκολα απ' ό,τι δείχνει το τελικό σκορ, από την ομάδα της ΕΜΣΕ, η οποία όμως παρουσιάστηκε με ελλείψεις. Έγιναν πολλά φάουλ εκατέρωθεν, καθώς και μερικά ηθελημένα κτυπήματα, πράγμα που ανάγκασε τους λιγοστούς, κατά διαστήματα να αποδοκιμάσουν τις αντιαθλητικές ενέργειες των παικτών και των δύο ομάδων. Τα γκολ από μέρους της ΕΔΕΤ πέτυχαν τα δύο εξτρέμ Θεοδωράκης και Χατζιδάκης, ενώ για λογαριασμό της ΕΜΣΕ, το μοναδικό τέρμα πέτυχε ο παροπλισμένος το τελευταίο διάστημα κεντρικός οπισθοφύλαξ Γιαννάκης Μαρκόπουλος. Ο Μαρκόπουλος, αν και μπήκε ως αναπλη-

ρωματικός, μόλις στο 85' λεπτό της αναμέτρησης, κατάφερε με εύστοχη κεφαλιά, να πετύχει το μοναδικό γκολ για λογαριασμό της ομάδας του.

Η διαδικασία, για άλλη μια φορά αλλοπρόσαλλη, προκάλεσε τις διαμαρτυρίες των φιλάθλων.

Σημειώνουμε πως ο αγώνας έγινε στα πλαίσια της προημιτελικής φάσεως του βαρυτίμου κυπέλλου Μ.Μ.Ε. (Μεγάλων Μουσουργών Ελλάδος), που αθλοθετεί κάθε δυο χρόνια η γνωστή βιομηχανία τουριστικών ειδών «AERIGHT» (Προφέρεται Α-ε-ρ-ά-ι-τ).

Το πρώτο ημίχρονο παρακολούθησε από την εξέδρα των επισήμων και η υπουργός πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη, συνοδευόμενη από τον τραυματία Σαββόπουλο που ως εκ τούτου δεν αγωνίστηκε στο σημερινό παιχνίδι.

Ευγένεια!

ή

Μια νύχτα σαν τις άλλες

Κάθομαι λοιπόν στην τηλεόραση 21 Μαρτίου το βράδυ και στις ειδήσεις μεταξύ άλλων εξαιρετικά ενδιαφερουσών ειδήσεων μας λένε και τ' αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών. Και οι τρεις λοιπόν κύριες παρατάξεις, που είναι βέβαια sponsored by ΠΑΣΟ-ΚΝΔΚΚΕ, η καθεμία βγάξε τον εαυτό της πρώτο. Όλο ευγένεια λοιπόν η σπουδάζουσα νεολαία μας. Μπράβο παιδιά. Συνεχίστε. Εμπρός όλοι μαζί παιδιά για μια καινούργια μεγάλη Ελλάδα. Και μια κι ο λόγος για Ελλάδα, στις εν λόγω ειδήσεις ξεχάσανε φαίνεται όλως τυχαίως να μας πούνε τι έγινε το ίδιο βράδυ στη Νομική και σε διάφορους γύρω δρόμους. Αθανάτη Ελλάδα. Όποιος αγαπάει παιδεύει.

Υγιαίνειε
Μήτσοσ

Ευκαιρίες

Θ' αγοράζατε ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο από τον εικονιζόμενο κύριο;

ΙΣΑΥΡΩΝ 10 — ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ
114 71 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3630781 — 3643635 — 3643695
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ. 25, 1η Απριλίου 1985, δρχ. 130

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση:
Τ. Υπέρμαχος.
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιανάκος και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτολитоγραφική αναπαραγωγή:
Δ. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 13
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-53

Εκδότης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Διεύθυνση:

Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Τ. Μαστραντώνης
Γ. Μήλιος.

Διεύθυνση:

Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δελήπαιρος
Δ. Δελιολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Κ. Πίττας

Κοινωνία:

Ε. Αρανίτσης
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κάλλας
Δ. Καστανάς
Γ. Καραζάνος
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μαυρίης
Α. Μαυρομάτης
Χ. Μαχαίρας
Μ. Παπαδάκης
Δ. Τρίμης
Μ. Τσιριμωναίης
Τ. Υπέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά

Πολιτισμός:

Θ. Γιάτσιος
Χ. Δασκαλόπουλος
Μ. Θεοδωρίδης
Ε. Καλαφάτης
Τ. Καραϊσκάκης
Α. Κελεπής
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Μ. Μείμαρης
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Περίδης
Δ. Πουλικάκος
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάκης

Αθλητικά:

Κ. Βερνίκος

Καλλιτεχνική επιμέλεια:

Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου

Σκίτσος:

Β. Ελευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρούδης
Γ. Χατζάκος

Κόμικς:

Αρκάς
Γελοιογραφία:

Γ. Ιωάννου

Φωτογραφία:

Κ. Ελευθεράκης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 1.500
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ

Γιώργος Πιτουρόπουλος
Ισαύρων 10 — Δαφνομήλη
114 71 ΑΘΗΝΑ

UFO και Κουτσόγιωργας

Αγαπητέ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Επιτέλους μπορώ κι εγώ μαζί με όλους τους άλλους φιλήσυχους πολίτες να κοιμηθώ ήσυχος. Ναι! μάλιστα ήσυχος.

Ο πολιτιστικός ιμπεριαλισμός νικηθηκε. Ούτε αιματηροί αγώνες, ούτε πορείες, ούτε τίποτα θεαματικό! Μια απλή διάταξη απ' το υπουργείο Δημ. τάξης και τέρμα. Τα UFO καταργούνται, διακάζονται, καταδικάζονται και στήνονται στα πέντε μέτρα για τη θανατηφόρα βολή με τη σοσιαλιστική σφεντόνα. Η αναγέννηση της νεολαίας είναι γεγονός, τώρα όλοι θάμαστε ροδαίοι, μπρατσωμένοι και θα δουλεύουμε όλη μέρα τραγουδώντας χαρούμενα στις επάλξεις της αλλαγής.

Είμαι κάποιος νέος ποιήτριας στο χείλος της ηθικής κατάρρευσης. Ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός μέσω του PAC MAN και του KING KONG μ' είχε κάνει υποχείριό του. Παράτησα το κόμμα μου, έριξα παράμερα τις αφίσες, έχυσα τη μουγιλόκολλα κι υποταχτήκα στα προταγές της CIA ξεχνώντας το ΕΣΥ, τη δεινροφύτευση και τα Ελγινεία μάρμαρα, την τιμή της πατρίδας μας.

Ανοίχτε τις αγκάλες σας και υποδέχτετε έναν αμαρτωλό που γυρνάει από τον κόσμο της ηλεκτρονικής αλλοτριώσεως. Τσακίστε με, σκοτώστε με, μόνο αφήστε με ν' ακούω όλη μέρα Μαρκόπουλο και να παίζω σκάκι έτσι να βάλω κι εγώ ένα λιθαράκι, ένα τουβλό, στον τοίχο της αλλαγής. Επιτέλους κάντε με ΔΗΜΟΣΙΟ ΥΠΑΛΛΗΛΟ.

Σας υποσχόμαι ν' ακούω ανελλιπώς τ' ανοιχτά χαρτιά, να φοράω πράσινο πουλόβερ με μπλε πουκαμισάκι, να ψηφίζω, να πίνω δεμέστιχα και να πω φαντάρος. Όχι πια UFO, όχι πια NEW WAVE. Θα πηγαίνω στα μπουσέια όχι στο POINT. Δε θα ξαναπιάσω ούσκι — κόκα παρά μόνο συνεταιριστικά κροκίστα και πάντα θα παρακολουθώ την ΕΡΤ-2 και τη Δυναστεία.

Ας διατρανώσουμε όλοι τη φωνή μας, αλαλάζοντας υστερικά:

—ΟΧΙ ΠΙΑ UFO
—ΟΧΙ ΠΙΑ CURE
—ΟΧΙ ΠΙΑ WHISKY
—ΝΑΙ ΣΤΟ Κ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑ
—ΝΑΙ ΣΤΟ ΝΑΤΟ
—ΝΑΙ ΣΤΟΝ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΝΟΜΟ
—ΚΑΤΩ ΤΟ ΣΥΝΘΕΣΑ ΓΙΖΕΡ — ΖΗΤΩ Ο ΜΠΑΓΔΑΣ
Μετανοών βαθέως

Μιλτιάδης Μεντζελίδης

Κρίμα, ντροπή, αίσχος

Κύριοι... Σχολιαστές

Με μεγάλη μου έκπληξη, αλλά κυρίως αγανάκτηση, είδα ότι στο τεύχος του μηνός Μαρτίου (No 24) και χωρίς καμία προειδοποίηση σας ή υπαινιγμόν σας προηγουμένως, είχατε καθιερώσει την απαίτηση μονοτονικής γραφής (την γραφή δηλαδή των αγραμμάτων και μπουφών).

Ομολογούμενως, με εξέπληξε το γεγονός αυτό και μετά την αηδία, αισθάνθηκα την ασυνέπεια σας να είναι μεγαλύτερη κι από του... Καντάφι των Ελλήνων, Ανδρέα Π. (Δεν θέλω να υπεισέλθω εδώ στο θέμα προέδρου κλπ. Την «πατήσατε» κι εσείς — κρίμα και το εξωφύλλό σας — όπως κι όλος ο «κιτρινός» και μονοτονικομονότονος τύπος!).

Αλλά επί του θέματος: Κοιροίδια λοιπόν κύριοι «Σχολιαστές» σχετικά με τους τόνους αλλά και γενικότερα με την γλώσσα. Ψευτοαντίδραση και σαχλαμάρες που χαρακτηρίζουν εφηβούς κι από ασυνέπεια παίρνετε άριστα! Θέλατε να μας δείξετε ότι είσαστε οι μόνοι που αντιστήτε στην μονοτονική «λαίλαπα» και στην γλωσσική αναρχία του καθημερινού και περιοδικού τύπου — εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων. Όταν όμως σκεφθήκατε το βόλεμα που σας προσφέρει ο ένας και μόνος —σαν αγγούρι— τόνος πάνω απ' τις λέξεις — που σημαίνει κέρδος χρόνου και χρημάτων βεβαίαι, αρχίσατε κι εσείς το «μονοτονικό» για να αποδείξετε ότι δεν

το κάνατε πριν από πιστή και ενδοιαστική προς την γλώσσα μας αλλά μόνο από αντίδραση προς τα άλλα περιοδικά — έτσι για να πουλάτε «πνεύμα».

Και μας... πείσατε με τις ηλίθιες δικαιολογίες σας ή μάλλον... «επεξηγήσεις» στην πρώτη σελίδα σας «για το σκόπιμον του πράγματος» και νομίζετε πως «καθαρίσατε»! Τουλάχιστον άλλες εφημερίδες και περιοδικά είχαν ξεκαθαρίσει την άποψήν επί του θέματος και όλοι το γνώριζαν προτού τα αγοράσουν. Εσείς όμως έχετε την αντίληψη ότι το αναγνωστικό σας κοινό αποτελείται από νειρασθενικούς ή ψιχανομάλους τύπους και επειδή μπορείτε εσείς να αλλάξετε σε τόσο ολισσώδη θέματα εύκολα γραμμή, νομίζετε ότι κι οι αναγνώστες σας θα σας ακολουθούν. Κύριοι! Αν έχετε την αίσθηση ότι με 5-10 πράξεις... μαλακίες για δικαιολογίες μας είπατε, είσατε γελασμένοι! Το περιοδικό σας εξειτελειώθηκε κι εσείς δείξατε το πρόσωπό σας (τουλάχιστον όσοι συμβάλατε στην «μονοτονικοποίηση» του). Τώρα πια, τι αγοράζει κανείς «Σχολιαστή», «Ταχυδρόμο», «ΕΝΑ», «Ριζοσπάστη», «Ελευθεροτυπία» ή «Μεσημβρινή» — κάνει το ίδιο. (Αληθεία σε όλα διαφωνούν αυτά τα περιοδικά, σε θέματα μόνο γλωσσικής καταστροφής ή αντιεκκλησιαστικού μόνους συμφωνούν — μαζί και πολλά άλλα). Κι εσείς: ένας ακόμη στρατιώτης στον στρατό μονοτονικών. Άλλο ένα περιοδικό που μετεβλήθη σε «σεληνιακό τοπίο». Κρίμα! Το ίδιο κρίμα, όταν γκρεμίζεται ένα παλιό παραδοσιακό σπιτάκι με κεραμίδια, με πηγάδι, με τζάκι και όλα αυτά που κάνουν τους ανθρώπους να αισθάνονται πιο ανθρώπινοι, για να κτισθεί στη θέση του ένα τερατώδες μπρετονέιο κατασκεύασμα!

Πετάζετε λοιπόν κι εσείς τα κεραμίδια και βάλατε «μπετοτένια πλάκα» — ε θα χρειασθεί να «κτισούμε» ίσως κι από πάνω — σκεφθήκατε ή το λιγότερο, θα απλωνόμε τα φρεσκοπλυνμένα μας εσώρουχα!

Δεν ξέρω αν είμαι ο μόνος «εκ των αναγνωστών σας» που αναφέρομαι και διαμαρτύρομαι γι' αυτό που κάνατε. Είχομαι να είναι πολλοί οι «διαμαρτυρόμενοι» γι' αυτό το «ορθόδοξο» θέμα. Κι αν δεν επανέλθετε και διορθώσετε, είχομαι από βάθος καρδιάς να πέσει κατακόρυφα η κυκλοφορία του περιοδικού σας μέχρις εξαντισίας του. Και το λέω μετά λύπης μου, ίσως μεγαλύτερα απ' αυτήν που εσείς με «κροκοδείλια δάκρυα» εκφράσατε στην πρώτη σας σελίδα του No 24.

Δεν σας κρίνω ότι ήμουν λίγο πολύ ερωτημένος με το περιοδικό σας, αν σκεφθεί κανείς ότι σπανίζουν σήμερα τα περιοδικά και οι εφημερίδες με την σωστή ελληνική γραφή, που θέλει τοις τόνους. Με την κατάρρευση των τόνων σας αισθάνθηκα προδομένος!

Και ίσως περιφρονήσατε αυτό το γράμμα και το πετάξατε στα σκουπίδια, όμως να ξέρετε με τη νέα μορφή του το περιοδικό σας «έπεσε» κι αυτό στη λάσπη μαζί με τα όμοιά του. Δυστυχώς, από εδώ και μπρος θα αγοράζω «Ταχυδρόμο», γιατί ξέρω ποιος είναι τουλάχιστον!

Αυτά λοιπόν από έναν αγανακτισμένο! Κρίμα — ντροπή — αίσχος σας! Αυτό είναι το τρίπτυχο που σας πρέπει!

Σχόλιο σ' ένα σχόλιο

Θα αναφερθώ στο μικρό σχόλιο με τον τίτλο «Γιουνανιστάν» που δημοσιεύθηκε από τον κ. Κ.Β. στο περιοδικό σας αρ. τεύχους 24, Μάρτιος 1985, σελ. 3 για να επιστήνω και επικροτήσω όχι μόνο την σωστή απόφαση των ΕΛ.ΤΑ να μην αποδέχονται γράμματα που αναφέρουν την ονομασία της χώρας μας σαν «Γιουνανιστάν» αλλά και αφετέρου να τονίσω ότι «η υπερήφανη εθνικά εξωτερική πολιτική μας» θα μας οδηγήσει στο να αισθανόμαστε πραγματικά Έλληνες και να αποθωβόμαστε καθέτι που μας είχαν επιβάλλει «ενονοματι της δήθεν Ελληνοτουρκικής φιλίας».

Η λέξη «Γιουνανιστάν» είναι καθαρά Τουρκική και όχι Αραβική. Γιατί

οι μιν Αραβες αποκαλούν τους Έλληνες «Γιουνάν» δεν έχουν όμως την κατάληξη «-σταν» που είναι ΜΟΝΟ Τουρκική, όπως π.χ. Αφγανιστάν, Πακιστάν κλπ. Και τούτο γιατί η κατάληξη «-σταν» στα Τουρκικά σημαίνει τόπος, περιοχή.

2. Οι Αραβες όταν θέλουν να γράψουν τη λέξη Ελλάδα, γράφουν «Ελ Γιουνάν», ή «Ελ Γιουναν-ι», ή «Ελ α ελ Γιουνάν».

3. Στο Κοράνι δεν περνά η λέξη Έλληνες, δηλαδή Γιουνάν. Αν ο κ. Κ.Β. διάβασε μεταφράση Κορανίου και ιδίως του κ. Μιχαήλ εκδ. Κεκτος, σελ. 208, θα δει πράγματι την λέξη Έλληνες. Όμως η πραγματική λέξη του πρωτότυπου Κορανίου είναι «Ρομ», ο δε μεταφραστής στα Ελληνικά επειδή δεν το παρέθεσε σαν Ρωμιάς, έγραψε το Έλληνας. Οι Αραβες όμως στο σχετικό κεφάλαιο με τίτλο «Ρομ» τον Κορανίου, αναφέρουν καθαρά τους Ρωμιούς, σαν απογόνους των Ρωμαίων, Χριστιανούς. Αυτό δε προσπαθεί να οικειοποιηθεί και η ανθελληνική Τουρκική βιβλιογραφία και υποστηρίζει ότι οι Ρωμιοί δεν είναι Έλληνες.

Ετσι δεν είναι καθόλου ρατσιστική η απόφαση του κρατικού φορέα σε βάρος των φίλων Αραβών. Άλλα είναι καθαρά Ελληνική όταν οι «φίλοι» μας Τούρκοι δεν δέχονται την Ιστανμπούλ σαν Κωνσταντινούπολη ή απαγορεύουν τη δημοσίευση Ελληνικών τοπωνυμίων στις δυο εναπομεινάντες Ελληνικές εφημερίδες της Κωνσταντινούπολης την ΗΧΩ και την ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ.

Αρα το συμπέρασμα είναι ότι η εθνικά ΠΑΡΑΔΕΚΤΗ εξωτερική μας πολιτική μας οδήγησε επιτέλους στο να βλέπουμε τα πράγματα όπως έχουν και είναι, και όχι με το μάτι ενός ανθρώπου που δεν γνωρίζει όχι μόνο τη διάκριση της Αραβικής και Τουρκικής, αλλά και που προσπαθεί να τονίσει ότι ενονοματι της διεθνούς φιλίας μπορούμε να αποδεχόμαστε καθέτι που είναι και αντεθνικό.

Στο κάτω κάτω το Γιουνανιστάν δεν είναι διεθνής ονομασία της Πατρίδας μας, ενώ το GREECE είναι.

Μ. Ρενιωτής
ΚΟΜΟΤΗΝΗ

Υποπτοι και μορφωμένοι

Να που για μια ακόμα φορά ο κομπος έφτασε στο χτένι. Παρά τις συνεχείς καταγγελίες, κανένας δεν ενδιαφέρθηκε να μάθει τι κριβεται πίσω από τη βιτρίνα του τμήματος ΓΕΣ. Ίσως περιμένουν την Αυτοκτονία του καποίου φαντάρου για να ανοίξει ο φακέλος της διοικήσεως του τμήματος, με τον ψηλότερο δείκτη μόρφωσης (80% σπουδές ανω του λυκείου) και μέσο όρο ηλικίας 26 χρόνια σ' ένα πληθυσμό 300 ατόμων.

Κι όμως ένα τέτοιο «ελικό» το παραδωσαν στα χέρια ενός Συναγερμού που φημίζεται για την αντιπαθία του στους μορφωμένους, που τους θεωρεί πληγή του Ελληνικού Στρατού, και χαρακτηρίζει υποπτούς όσους είναι πάνω από 25 χρόνια, γιατί ο Έλληνας πατριώτης σπυγνίει πρώτα στο στρατό κι έπειτα στο Πανεπιστήμιο (πρωινή αναφορά 9/11/84).

Αυτός ο Σ/χης έχει το θάρρος να αποκαλεί όλα τα κίνημα ειρήνης πουλήμένα και κατευθυνόμενα και θα κόψει τα πόδια του στρατιώτη που ' αναφέρεται σ' αυτά. Αποκαλεί άχρηστους, λαπάδες κι αρσενικούς, σκατάδες των γραφείων, κλπ οσους δεν έχουν λεβεντική κορμοστασία. Τρομοκρατεί τους

πάντες με ποινές και διωσμενείς μεταθέσεις.

Βρίζει ρουφιάνους, αλήτες και «προδοτές» αυτούς που αποκαλύπτουν την κατάσταση που επικρατεί στο στρατόπεδο και χρηματοδοτεί τους «καλούς» στρ/τες με όσα χρήματα θέλουν να τους ανακαλύψουν και να τους παραδώσουν σ' Αυτόν.

Προκαλεί σε Μονομαχία στην ΟΜΟΝΟΙΑ αυτούς που δημοσιεύουν επιστολές στις εφημερίδες. Γάδε έφη μπροστά σε 250 στρ/τες και 16 αζ/κούς στην αναφορά (16/10/84).

Ο εξευτελισμός φτάνει στο σημείο να μας βάζει να γράφουμε τι φαινόμαστε το μεσημέρι και τιμώρησε αυτούς που δε γράφανε σωστά (8/11/84).

Καταγγέλλουμε τον Σ/χη Κρανιά γιατί τιμώρησε το Α/χια Ισιρόπουλο με 20ήμερη Αισθητή φυλάκιση στην αρχή και μετά τη γενική κατακραυγή σε στέρηση εξόδου μέχρι τα Χριστούγεννα, γιατί δεν έκανε προσευχή (21/12/84).

Η ιστορία έχει πολύ γέλιο, όταν δεν τη ζεις και δυστυχώς εμείς τη ζούμε όλο το 24ωρο. Το γεροντοπαλικαρύ μας επιστρέφεται πάντα, ιδίως όταν κλείνουν οι ταβέρνες, για να μας θυμίζει την ύπαρξή του.

Μας λείπουν κι οι στοιχειώδεις συνθήκες διαβίωσης, 120 άτομα κοιμούνται σ' ένα θάλαμο, τρώμε σ' εστιατόρια που όταν βρέχει πλημμυρίζουν και κατούραμε 300 άτομα σε 8 τρύπες.

ΖΗΤΑΜΕ: 1) Να σταματήσει η προμώθηση του χαφιεδισμού με τιμητική αόεια.

2) Να σταματήσει ο εξευτελισμός των στρ/των από το Σ/χη.

3) Να είναι προαιρετικός ο εκκλησιασμός κι η προσευχή.

4) Οι ποινές φυλάκισης να ελέγχονται από ανώτερο του Σ/χη.

5) Οι εξοδούχοι να βγαίνουν κανονικά χωρίς καθυστέρηση.

6) Να γίνουν άμεσα έργα στα αποχωρητήρια και στα εστιατόρια για να μην πλημμυρίζουν.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ Τ/ΤΕΣ

Υ.Γ. Φαίνεται ότι με τις καταγγελίες ανεβαίνουν οι Μετοχές του Σ/χη, κατά τις τωρινές κρίσεις έχει βαθμολογηθεί με άριστα (Α) που σημαίνει βέβαια, πλήρη αναγνώριση του «ΕΡΓΟΥ» του.

Αντί ιδέες λάσπη

(Σ.Σ.: Το παρακάτω κείμενο στάλθηκε στο περιοδικό «Πολιτιστική» σαν απάντηση σε κείμενό της που αφορούσε τον επιστολογράφο μας. Η σύνταξη της «Πολιτιστικής» αρνήθηκε τη δημοσίευσή).

Σε σχόλιό μου στις «Εικόνες», είχα χαρακτηρίσει τη σύνταξη της «Πολιτι-

στικής», θεωρητικά ανεπαρκή και πολιτικά νωθρή. Η απάντησή της (τεύχος 16), δεν επαληθεύει μόνο το χαρακτηρισμό αλλά και τον συγκεκριμένο ποιοτή. Αντί για απάντηση, μεγαλόστομη βρισιά, αντί για επιχειρήματα ταπεινή προσωπική επίθεση, αντί για ιδέες λάσπες και μειωτικούς υπαινιγμούς.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί ο καθένας δείχνουν και τις ιδέες του. Δεν θα μιμηθώ το συντάχτη του λιβελογραφήματος. Θα θέσω απλά μερικά ζητήματα που κανένας πνευματικός τσαρλατανισμός δεν μπορεί να παρακάμψει.

ΠΕΡΙ ΤΑΧΥΔΑΚΤΥΛΟΥΡΓΙΑΣ

Όταν δεν έχουμε εμπιστοσύνη προς το κοινό που μας διαβάζει, το υποκαθιστούμε. Αυτό κάνει η «Π». Διαφορετικά δεν θα απέκρινε την άποψή μου, ούτε θα κάλυπτε αυτή την απόκρυψη με προσωπική μείωση. Η αμάθεια συχνά συμβαδίζει με την ιδεολογική παρακμή. Να και η πρακτική συνέπεια: Επιλογή φράσεων ξεκάθωτων και απομονωμένων από κάθε λογική αλληλουχία. Μεθοδός που μετατρέπει τους πάντες σε «αερολόγους». Μη έχοντας σήμερα, ο κύριος αυτός, πέλεκευ να πετσοκόψει τον αντιπαλό, πετσοκόβει τα άψιχα κείμενα.

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ

Στην κριτική μου έθιξα τα εξής μεθοδολογικά ζητήματα.

α) Ότι ένα λογοτεχνικό βιβλίο δεν κρινεται από την ποσότητα των πωληθέντων αντιτύπων.

β) Ότι εκείνο που προωθεί τη σκέψη είναι η αποκάλυψη του ιδεολογικού και πολιτικού χαρακτήρα μιας οργάνωσης ή ενός κυκλώματος ή μιας διαμάχης και όχι τα προσωπικά, το κουτσομπολιά, η λογική της αστικής σκανδαλοθηρίας. Η κριτική που μένει στα «καλά» ή «κακά» πρόσφατα μετατοπίζει τη σκέψη από την ουσία στον τύπο, μένει ξεκρέμαστη και γίνεται σκανδαλοθηρική.

γ) Ότι η κριτική στάση απέναντι στις πληροφορίες αποτελεί οργανικό μέρος της πολιτικής φυσιογνωμίας κάθε ομάδας, περιοδικού ή ατόμου.

Διαφωνεί η «Π»; Ποιά είναι η άποψή της; Γιατί αρνείται τον διάλογο;

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ

Όταν παρακάμπτεις τα μεθοδολογικά ζητήματα και ιστορικά κριτήρια, όταν δεν ανέχεσαι ταξικές και ακριβείς διατυπώσεις, όταν δεν γνωρίζεις ότι το συγκεκριμένο είναι μια σχετική έννοια και ότι η σκέψη λειτουργεί με αφαιρέσεις, όταν διαλύεις το αφηρημένο μέσα στο συγκεκριμένο, το γενικό μέσα στο ειδικό και εξετάζεις το μέρος έξω από το όλο, όλα αυτά αποτελούν χαρακτηριστικά της θεωρητικής ανεπάρκειας, χαρακτηριστικά που σημαδεύουν όλα τα άρθρα της σύνταξης της «Π». Από την πλευρά ποιας φιλοσοφίας και θεωρητι-

κής θέσης μιλάει η «Π»; Δεν το έχει αναφέρει ποτέ.

Σχετικά τώρα με τη δική μου «ανεπάρκεια» δεν έχω λόγους να την αρνηθώ αν μου αποδειχτεί. Αρνούνται τη θεωρία μόνο όσοι την περιφρονούν.

Χαρακτηριστικά της ιδεολογικής ανεπάρκειας είναι η έλλειψη αρχών, οι μεσοβέζικες θέσεις, η ταξική αποχρωμάτωση, η άμβλυνση των ταξικών αντιθέσεων κλπ. Ποια είναι η ιδεολογική καθαρότητα της διεύθυνσης της «Π» που δεν υποφέρει «από διχασμό προσωπικότητας, ούτε έχει ανάλογα συμφέροντα»;

Σε κανένα κείμενό της δε μιλάει από την πλευρά του κομμουνισμού. Πουθενά δεν διακρίνεται το ταξικό κριτήριο, μια μαρξιστική νότα. Η διεύθυνση εντάσσει το περιοδικό «στα ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ανεξαρτησίας και της ειρήνης», στα ιδανικά δηλαδή της μικροαστικής ιδεολογίας. Εκτός αν και ο Μαρξ και ο Λένιν «αερολόγούσαν» για «ταξικό χαρακτήρα», «ταξική απάτη» κλπ. Να όμως τι υποστηρίζει και ένας από τους λίγους μαρξιστές συνεργάτες της «Π», ο Ευτύχης Μπιτσάκης: ότι αυτές οι έννοιες είναι «ιστορικές και ταξικές κατηγορίες», ότι η πραγμάτωση της ελευθερίας συνεπάγεται την «ανάτροπή των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων». Πότε η σύνταξη της «Π» μίλησε με τέτοια καθαρότητα και τόσο συγκεκριμένα; Μήπως εδώ το συγκεκριμένο δεν αποτελεί συνδυασμό αφηρημένων εννοιών;

ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κατηγορούμαι για τσιτατολογία. Ούτε ένα όμως τσιτάτο. Γιατί αυτό το ψεύδος; Προφανώς ο συντάχτης φοβάται τις αναφορές σε θεωρητικά κείμενα. Διευκρίνιση: Δεν θεωρώ δείγμα «ανεπάρκειας» την αναφορά σε απόψεις με κύρος ή τη χρησιμοποίηση τσιτάτων.

Γράφει η «Π»: «Πότε, όμως καταπιάστηκε ο ΘΠ με σοβαρά θεωρητικά και πολιτικά προβλήματα». Η φιλοσοφία αυτής της αντίληψης: Δεν πρέπει να έχεις άποψη αν δεν έχεις πίσω σου θεωρητικό έργο (εκτός αν κρύβεσαι πίσω από την ανωνυμία!), πρέπει να στέκεσαι προσοχή μπροστά στο είδωλο ή στους «δυνατούς». Πολιτική συνέπεια: Να αναζητάς μεσοσίες...

Ωστόσο, αν ο αρθρογράφος παρακο-

λουθούσε με κάποιο ενδιαφέρον το Κομμουνιστικό κίνημα και τις οργανώσεις του θα γνώριζε και τις θεωρητικές μου εργασίες και την πολιτική μου πράξη, εκτός αν αυτά δεν συμφέρει να αναφερθούν.

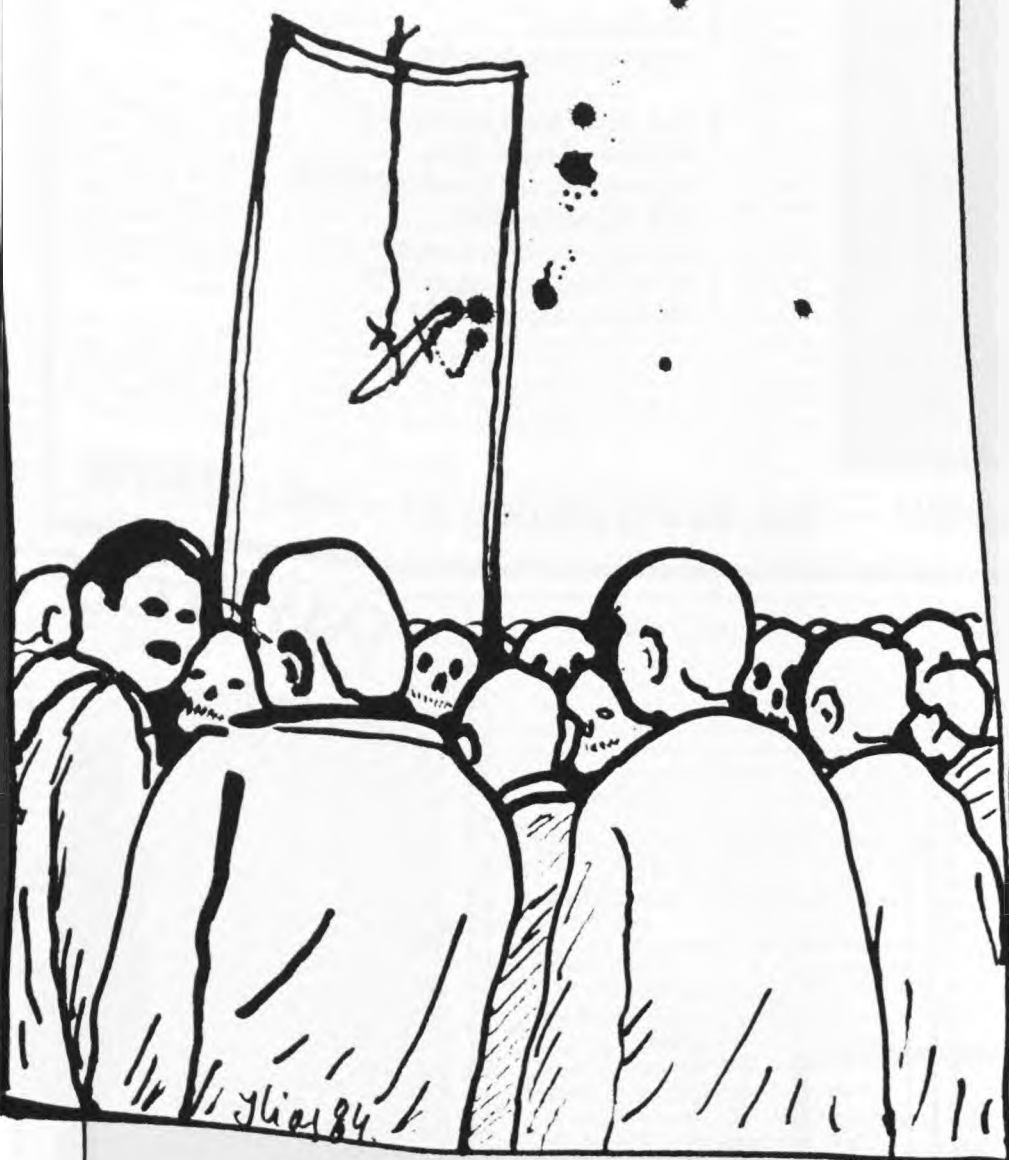
Και κάτι άλλο: Πώς είναι δυνατόν να είμαι ο «κατεχόμενος εκπρόσωπος της μικροαστικής ιδεολογίας» — της βασιλεύουσας σήμερα — δίχως να την εκφράζω με έργο και να την εκπροσωπώ πολιτικά. Η διαλεκτική τιμωρεί όσους την χλευάζουν.

Μέσα από το κείμενό της «Π» διαφαίνεται και τούτο: Όταν εργάζεσαι σε καπιταλιστικό συγκρότημα έχεις και «ανάλογα συμφέροντα» κλπ. Δεν θα πρεπε λοιπόν να εργαζόμαστε γιατί κάθε εργασία μέσα στον καπιταλισμό δεν είναι μόνο «κοινωνική κατάρτα» αλλά και εξαρτημένη και υποταγμένη στις λειτουργίες του συστήματος. Συνεπώς και ο σοσιαλισμός είναι ουτοπία. Τέτοιου είδους χυδαίες απλουστεύσεις δεν χρειάζεται να τις σχολιάσω. Εξάλλου το «επιχείρημα» αυτό «πετιέται» για δημιουργία εντυπώσεων, για προσωπική μείωση. Διαφορετικά η «Π» θα πρεπε να αποκεφαλίζει όλους τους συνεργάτες της και κυρίως τους μαρξιστές.

Τέλος, ένα τέτοιο κείμενο δεν θα μπορούσε να μην καταλήξει στο «Ας μην αναφερθούμε στο παρελθόν, στην περίοδο της χούντας και στις εκδόσεις «Νέοι Στόχοι». Το τελευταίο και το πιο «εξουθενωτικό επιχείρημα»: Υπόνοιες και συκοφαντικοί υπαινιγμοί. Γνωστή η μέθοδος και η ιστορία του κινήματός μας πολύ αποκαλυπτική. Μόνο που οι εποχές έχουν αλλάξει. Το ερώτημα ωστόσο παραμένει. Γιατί δεν αναφέρεστε, γιατί μιλάτε με υπονοούμενα;

Θύμιος Παπανικολάου

Πώς ο Τύπος ανακαλύπτει τη 17 Νοέμβρη

Τα σχεδόν καθημερινά αστυνομικά σενάρια που δημοσιεύονται στον Τύπο με αφορμές την «τρομοκρατία», τη «17 Νοέμβρη» κλπ. συχνά ξεπερνούν τα όρια της «ιδεολογικής» σύγκλισης με τις διωκτικές αρχές και φτάνουν ως την διαστρέφηση της πραγματικότητας, όταν αυθαίρετα, υπαινικτικά ή άμεσα, αναφέρονται επώνυμα κατά πολιτών.

Πέρα απ' την ανυποληψία που χαρακτηρίζει τέτοια κείμενα, δημιουργούνται υπόνοιες για οργανική πλέον σύνδεση και αλληλοτροφοδότηση μεταξύ των μηχανισμών καταστολής και ορισμένων συντακτών. Θύμα αυτού του γεγονότος είναι ο κ. Γιώργος Βλασσόπουλος που εξιστορεί την αποκαλυπτική (και για το ήθος κάποιων εφημερίδων) προσωπική του περιπέτεια. Κυρίως όμως να σταθούμε στις «επιδόσεις» της Αστυνομίας, που υπογραμμίζουν τη σταθερή της προσήλωση στο παρελθόν, παρά τις αντίθετες διαβεβαιώσεις.

«Είμαι ένας από τις χιλιάδες ανθρώπους που βρέθηκαν και πάλεψαν στη χούντα και τη «μεταπολίτευση» μέσα από τις τάξεις των οργανώσεων της άκρας αριστεράς αλλά και έξω απ' αυτές.

Από το 1980 μέχρι σήμερα ο διωκτικός αρχές δεν έχουν σταματήσει να με παρακολουθούν.

Μετά από τετράχρονη έντονη παρακολούθηση (1980-84) λόγω της πολιτικής μου τοποθέτησης, όπου φυσικά δεν ανακαλύπτουν καμία παράνομη δραστηριότητα (εφ' όσον δεν υπάρχει καμιά τέτοιου είδους) παρόλες τις δικές τους παρανομίες, το 1983 25/11/83 (Νοέμβρης) επιχειρούν το πρώτο βήμα. Στη διάρκεια κάποιου ραντεβού με φίλο μου συλλαμβάνονται για εξακρίβωση στοιχείων, οδηγούμαι στο ΣΤ' αστυνομικό τμήμα για δήθεν κλοπή μοτοσυκλέτας και στη συνέχεια επιχειρούν να με φυλακίσουν για κάποιο χρέος στο δημόσιο το οποίο όμως είχε παραγραφεί προ δετίας. Όλες αυτές οι προσπάθειες βέβαια ναυαγούν. Ας σημειωθεί ότι στο αστυνομικό τμήμα (σύμφωνα με κατοπινή ομολογία του) βρίσκεται και ο αστυνομός Δρακόπουλος Χρ. που τυπικά προϊστάτο της έρευνας στο σπίτι μου ένα χρόνο αργότερα.

Στις 9/11/84 με το πρόσχημα της ληστείας στο Υποκατάστημα της Εθνικής Τραπέζης Πετραλώνων στις 5/11/84 γίνεται έρευνα στο σπίτι μου για όπλα και εκρηκτικά. Την ίδια μέρα και ώρα και με το ίδιο πρόσχημα γίνεται έρευνα στο σπίτι του Κώστα Μοσχοβάκη στην Καισαριανή, γνωστού από παλαιότερη πολιτική του δραστηριότητα.

Είναι φυσικό να καταλάβει κανείς ότι η έρευνα για ποινικό αδίκημα σε ανθρώπους με πολιτική δράση και

με ολοκάθαρο ποινικό μητρώο, αποσκοπούσε σε άλλα αποτελέσματα και εντυπώσεις.

Ανεξάρτητα από αυτό, η καθ' όλα παράνομη έρευνα και προσαγωγή μου στη Γενική Ασφάλεια έγινε με την πρόφαση ότι υπάρχουν πληροφορίες για ύπαρξη όπλων και εκρηκτικών στο σπίτι μου. Όπλα και εκρηκτικά δεν βρέθηκαν, βρέθηκαν όμως δύο γραφομηχανές ένα σκάνερ και μια πινακίδα πεταγμένη μέσα στα πράγματά μου. Όλα αυτά κατασχέθηκαν χωρίς όμως να μου δοθεί το πρακτικό κατασχέσης. Οδηγούμαι στην Ασφάλεια αφού προηγούμενα η έρευνα που έγινε, κατευθύνθηκε σε προσωπικά αντικείμενα και πολιτικές σημειώσεις, πράγμα καθ' όλα παράνομο, γεγονός στο οποίο συμφώνησε και η παρούσα δικαστική αρχή. Στην ΥΓΑ ανακρίνομαι για τη ληστεία!!! Τυπικά την υπόθεση ερευνά το τμήμα διώξεως κοινού εγκλήματος! Πίσω όμως από όλα αυτά βρίσκεται ο αστυνομός Εργαζάκης ο οποίος κατά μία πληροφορία μη διασταυρωμένη ανήκει στην ΚΥΠ.

Την ίδια στιγμή, ανακρίνεται και ο Μοσχοβάκης για τη ληστεία!! Ο φίλος μου Ξενοφώντας Αναστασίου που καταγγέλλει στην Ελευθεροτυπία τη σύλληψή μου (βλ. Ελευθεροτυπία 10/11/84 σ. 4), συλλαμβάνεται στην Ομόνοια χωρίς αιτιολογία, ούτε καν εξακρίβωσης στοιχείων και οδηγείται στην ΥΓΑ. Ενώ ανακρίνομαι ο Τζανάκης ανακοινώνει στη γυναίκα μου που στο μεταξύ έχει έλθει στην ΥΓΑ ότι θα προσπαθήσουν να βρουν οτιδήποτε που θα μπορούσε να κλείσει μέσα.

Γύρω στα μεσάνυχτα αφήνομαι ελεύθερος μαζί με τον Μοσχοβάκη και τον Αναστασίου των οποίων τη σύλληψη δεν γνώρισα. Στο τέλος της ανάκρισής μου ο προϊστάμενος του ΓΜΗΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, και οι υπόλοιποι αστυνομικοί μέσα από διάλογο που προκαλούν μου δηλώνουν ότι ο φάκελός μου βρίσκεται εν ενεργεία και μου υποβάλλουν διάφορες ερωτήσεις για να μάθουν ποια είναι η γνώμη μου για το Επαναστατικό Κίνημα (βλ. Ελευθεροτυπία 13/11/84 σ. 9).

Στις 11/11/84 το ΒΗΜΑ της Κυριακής δημοσιεύει πρωτοσέλιδο το γεγονός της έρευνας, κατάσχεσης και σύλληψής μου καθώς και του Μοσχοβάκη με υπονοούμενα για υποθέσεις του παρελθόντος που συντάραξαν τον τύπο. Και ότι το παρελθόν θα λυθεί μέσω των γραφομηχανών που κατασχέθηκαν στο σπίτι μου και στο σπίτι του Μοσχοβάκη!!

Στις 13/11/84 το ΒΗΜΑ, φυσικά όχι με δική του πρωτοβουλία, αλλά όπως πιστεύω και όπως αποδεικνύουν τα γεγονότα, με κίνηση που προέρχεται από τις διωκτικές αρχές, συνεχίζει τη δημοσίευση γεγονότων γύρω από την έρευνα και σύλληψη της 9/11/84 χρησιμοποιώντας στοιχεία της προκαταρκτικής εξέτασης τα οποία ως γνωστόν είναι απόρρητα.

Όταν μάλιστα πηγαίνω την άποψή μου στο ΒΗΜΑ για δημοσίευση με διώχνουν σκαιότατα αρνούμενοι να τη δημοσιεύσουν όπως όφειλαν (Ψυχάρης, Τσαλίδης). Σε εξώδικη δήλωση που αποστέλλω στο ΒΗΜΑ με ημερομηνία 21/12/84 κωφεύουν, με αποτίλεσμα να κάνω μήνυση στους υπεύθυνους της εφημερίδας στις αρχές του χρόνου και κατά του συγγραφέα του άρθρου τον οποίο επιμελώς μου απέκριναν οι υπεύθυνοι).

Κατά την ανάκριση του μάρτυρά μου Μοσχοβάκη (μήνυση κατά ΒΗΜΑΤΟΣ) η ανακρίτης αρνείται επίμονα να γράφει η άποψη του μάρτυρα μου ότι η συνάντησή μου και η έρευνα είχαν πολιτικό χαρακτήρα.

Ας σημειωθεί ότι η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ στις επιτολές της δημοσίευσε (την 20/11/84 σ. 26) την άποψή μου που είχα διατυπώσει σε επιστολή, ενώ το ΒΗΜΑ που εκτός των άλλων είχε και νομική υποχρέωση δεν το έκανε.

Στις 4/12/84 με αίτησή μου στη Γενική Ασφάλεια (αριθ. πρωτοκόλλου 10513/4-12-84), ζητούσα να μου ΔΟΘΟΥΝ ΕΓΓΡΑΦΩΣ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΜΟΥ (έρευνα, σύλληψη, κατάσχεση αντικειμένων άσχετων με την έρευνα) και οι οποίες είναι παράνομες. Ακόμα, ζητούσα να μου αποδοθούν τα αντικείμενα που παρανόμως κατασχέθηκαν.

Αντί για απάντηση, το Υπουργείο Δημόσιας τάξης παραπέμπει την αίτησή μου στο Αρχηγείο της Αστυνομίας Πόλεων (αριθμ. 21952 Φ. 506.35/74/12-12-84) όπου παρά τα συνεχή τηλεφωνήματά μου δεν μπόρεσα να λάβω σαφή απάντηση μέχρι σήμερα.

Η ΥΓΑ από τη μεριά της για να καλύψει τις παρανομιές της, αφ' ενός μου επέστρεψε μόνο τις δύο γραφομηχανές και αφ' ετέρου μου άσκησε δίωξη για παράβαση του ΚΟΚ (πινακίδα) για παράνομη δήθεν κατοχή του σκάνερ και για δήθεν χρήση πλαστού εγγράφου χωρίς να δώσει εξηγήσεις για τη νομιμότητα των ενεργειών της όπως από το νόμο και το σύνταγμα υποχρεώνεται.

Στον συγκεκριμένο μου για την πινακίδα είπαν στην ΥΓΑ ότι έχω μπλέξει με ωραίο «φρούτο» (εγώ) που ενέχεται σε ληστείες και τρομοκρατικές πράξεις.

Είναι ακόμα σημαντικό να ειπωθεί ότι η παραπομπή μου στην τακτική ανάκριση (για παράβαση του ΚΟΚ, και κατοχή σκάνερ) έγινε από το ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ της ΥΓΑ (Τζανάκης) όπου με παρέμβαση στη λειτουργία της δικαιοσύνης ο Τζανάκης ζητούσε με σημείωμα από τον εισαγγελέα να μην μου δοθεί το σκάνερ «γιατί θα δημιουργούνταν προβλήματα στο έργο της Ασφάλειας» (τη στιγμή που στην Αθήνα υπάρχουν και λειτουργούν εκατοντάδες σκάνερ, πωλούνται νομίμως, και όλες οι εφημερίδες έχουν σκάνερ)!.

Αξιοσημείωτο ακόμα παραμένει το ότι η παραπομπή της υπόθεσης στον εισαγγελέα έγινε με μεγάλη ταχύτητα (το παραπεμπτικό έγινε στις 22-2-85/85) πράγμα σπάνιο για τέτοιες υποθέσεις (πλημμελημα). Αυτό το γεγονός με οδήγησε στο να πιστέψω ότι υπάρχει κάποια βίαση για μια γρήγορη εκδίκαση της υπόθεσης.

Στις 6/3/85 στο περιοδικό «ΕΙΚΟΝΕΣ» στη σελίδα 5 δημοσιεύεται άρθρο του Τέρενς Κουίκ όπου αναφέρεται ότι υπάρχει σχέση του σκάνερ που βρέθηκε στο σπίτι μου με την «17 Νοέμβρη» ενώ προστίθενται οι γραφομηχανές προκειμένου να κατασκευαστούν εντεπώσεις.

α) Η σελίδα του κ. Σκουλαρίκη στις ελευθεριακές, δια τον τύπον αναφορές («ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» 13/11/84 σ. 9 και 20/11/84 σ. 26) στην υπόθεση που με αφορά και στην από 4/12/84 αίτησή μου.

β) Η άλλοτε ρητά δια του τύπου («ΒΗΜΑ» 11/11/84, 13/11/84 και 14/11/84 και «ΕΙΚΟΝΕΣ» ΤΕΥΧΟΣ 18 6/3/85 σ. 5) αναφορά στο πρόσθετό μου ως έχοντα σχέση με την 17 Νοέμβρη και οι κατά καιρούς αόριστοι υπαινιγμοί ότι είναι γνωστοί οι τρομοκράτες, αλλά δεν υπάρχουν στοιχεία για τη σύλληψή τους (δηλώσεις Σκουλαρίκη και αστυνομικών παραγόντων). Στην πρώτη περίπτωση η μεθόδευση είναι άμεση και αποκλειστική. Στη δεύτερη, μου δημιουργεί την εντύπωση προετοιμασίας κλίματος για μελλοντική θεαματική σύλληψη «τρομοκρατών». Η δια του Τύπου μεθόδευση έχει σαν σκοπό την προετοιμασία της κοινής γνώμης για την ανάδειξη μου σε κατηγορούμενο σε μελλοντικές παράνομες ενέργειες σε βάρος μου από τις δικαστικές αρχές.

Υπάρχει ο παράλληλος αποκλεισμός δημοσίευσης των απόψεών μου δια του τύπου (ΒΗΜΑ) σε θέματα που με αφορούν άμεσα.

γ) Η βεβαιότητα ότι το όνομά μου βρίσκεται σε λίστα υποτιθέμενων τρομοκρατών που έχει καταρτίσει η ΚΥΠ και η οποία δεν έχει δημοσιευτεί.

δ) Η προσπάθεια των δικαστικών αρχών να υπάρξει μια οποιαδήποτε δικαστική απόφαση εις βάρος μου (ακόμα και του ΚΟΚ) για να δημιουργηθεί «ποινικό προηγούμενο».

ε) Η προσπάθεια απομόνωσης και στιγματισμού μου πολιτικά, κοινωνικά, ιδεολογικά και ατομικά (τρομοκράτη, ληστή, φρούτο κλπ.)

στ) Η συνεχής παρακολούθησή μου μέχρι τώρα με σκοπό τον συνδυασμό σχέσεών μου με άλλα άτομα που θα τους οδηγήσει να προχωρήσουν στην μαζική σύλληψη «τρομοκρατών» που θα επέλυε πολλά πολιτικά αδιέξοδα και θα αποσκοπούσε σε ψηφοθηρίες και διάφορα πολιτικά τεχνάσματα.

Η μελετώμενη εξέλιξη εφαρμογή αντιτρομοκρατικού νόμου τύπου Ιταλίας κάνει αντιληπτό το πόσο κοντά βρίσκομαστε σε μια νέα εξοφρενική καταπάτηση των ατομικών ελευθεριών.

Όλα αυτά με κάνουν να τοποθετηθώ σαν ελεύθερο άτομο και σαν αγωνιστής σ' αυτή τη νέου τύπου διαδικασία μεθόδευσης σκευωριών που δεν με αφορά μόνο προσωπικά. Απευθύνω σε κάθε τίμιο άνθρωπο και αγωνιστή να συμπράξει σε μια αποτελεσματική άμυνα απέναντι στις άδικες και παράνομες μεθοδεύσεις των δικαστικών αρχών».

Γιώργος Βλασσόπουλος
Δημαρχείου 63 Αιγάλεω

«...Η Αστυνομία, έχουσα πληροφορίες ότι επίκειται αυθαιρετή κατάληψη κι άλλων κτιρίων και γενικά δυναμική αναμέτρηση των αναρχικών με το Κράτος, και έχουσα, ως γνωστόν κύριο μέλημα και αποστολή της τη διασφάλιση της τάξεως και την προστασία της κοινωνικής ειρήνης, έστειλε σαν πρώτους ανιχνευτές των προθέσεων των καταληψιών του Χημείου, μια μικρή ομάδα των ανδρών της Γεν. Ασφαλείας, με πολιτική περιβολή, μεταξύ των οποίων και ο παθών αστυφύλακας Άγγελος Καρπής, εφοδιασμένος απ' την Υπηρεσία του και για λόγους υπηρεσιακούς με ψεύτικο δελτίο ταυτότητας υπό τα στοιχεία Δημητρώπουλος Άγγελος κ.λ.π...»

Αυτά μεταξύ άλλων, περιέχονται στο υπ' αριθμ. 3608/83 βούλευμα του συμβουλίου Πλημμελειοδικών Αθηνών (αντεισαγγελέας Αντώνιος Δ. Θεοφάνης).

Στις 3 Απριλίου του '85, παραπέμπονται στο Α' πενταμελές Εφετείο Αθηνών μ' αυτό το βούλευμα και με το 114/84 οι: Γιάννης Μπουκετσίδης, Μπάμπης Βλάχος, Γιάννης Λάμπρου, Δημόσθ. Λαβράνος και Κυριάκος Μοίρας.

Οι πέντε αντιμετωπίζουν βαρύτατες κατηγορίες για τον ξυλοδαρμό του αστυφύλακα Άγγελου Καρπή ή Δημητρώπουλου.

Λίγο μετά την πρώτη δίκη και καταδίκη των «καταληψιών» της Βαλτετσίου (16-1-1982) οι συμπαραστάτες σύντροφοί τους συγκεντρώθηκαν στο Χημείο για να αποφασίσουν, εν όψει μάλιστα, νέας δίκης, «καταληψιών» (27.1.1982) την απάντησή τους στην καταστολή.

«...Περίπου 250 αναρχικοί, μεταξύ των οποίων υπήρχαν φοιτητές, αλλά και άτομα διαφόρων επαγγελματιών ως και άνεργοι...» Όπως καταγράφει το βούλευμα 3608/83 εντελώς «αυθαιρέτα» και χωρίς να «ρωτήσουν τις πανεπιστημιακές και φοιτητικές αρχές»! συγκεντρώθηκαν στο Χημείο. Ενώπιον αυτού του «εγκλήματος» η αστυνομία έστειλε και τον Καρπή ή «Δημητρώπουλο», μαζί με άλλους να «εποπτεύσει το χώρο» με πολιτικά φυσικά. Ο αστυφύλακας στάθηκε άτυχος, εντοπίστηκε ως χαφιάς, βρέθηκε πάνω του η πλαστή και μοναδική του ταυτότητα και ένα στιλέτο. Λίγο αργότερα παρουσία δημοσιογράφων (της «Ελευθεροτυπίας») υπέγραψε ότι πράγματι είναι «έμμισθος χαφιάς της αστυνομίας» φωτογραφήθηκε και απελευθερώθηκε. Κανείς δεν αμφιβάλει πως ο εν λόγω κρυπτο-αστυφύλακας «λυντσαρίστηκε». Όπως επίσης ότι η υπό τη Διοίκηση της Αστυνομίας Αθηνών, πολιορκία του Χημείου ήταν πρωτοφανής. Όμως το ότι την επομένη καταζητούνται οι πιο γνωστοί από χρόνια: Μπουκετσίδης, Βλάχος,

Μοίρας, για ξυλοδαρμό αστυνομικού (!) είναι προς συζήτηση. Αν μάλιστα σκεφθούμε ότι οι καταζητούμενοι δεν αναζητήθηκαν ούτε καν σπίτια τους ώστε να εκπνεύσει το «Αυτόφωρο», η υπόθεση γίνεται πονηρή. Δηλαδή κάτω από πιέσεις της στιγμής έπρεπε ταυτόχρονα και το κύρος της Αστυνομίας να διαφυλαχθεί και ο χειρισμός να μην τροφοδοτεί τη συγκρότηση κινήματος διαμαρτυρίας για τον επίσημο χαφιετισμό, την παραβίαση ασύλου κ.λ.π. κ.λ.π.

Στην υπόθεση προστίθενται σαν κατηγορούμενοι, 8 μήνες αργότερα και οι Λάμπρου, Λαβράνος, επίσης γνωστοί του χώρου των Αναρχικών, χωρίς να προφυλακιστούν (ποιος θα το τολμούσε άλλωστε) και ενώ το σκάνδαλο της πλαστής ταυτότητας και η παντελής έλλειψη ενοχοποιητικών στοιχείων κατά των 5, τείνει να ξεχασθεί, επιλέγεται ο χρόνος διεξαγωγής αυτής της δίκης.

«...Μπορεί ορισμένοι από τους φοιτητές που μετέχουν στις κινήσεις των αναρχικών να ξεκινάνε από αγαθές προθέσεις, από έναν, έστω και ουτοπικό, ιδεαλισμό, πλην όμως άθελά τους «ρίχνουν λάδι στη φωτιά» με την έννοια ότι, όπως απέδειξαν τα πράγματα, κατά την πρόοδο, την πορεία, την εξέλιξη των παρανόμων καταλήψεων των κτιρίων και τις συναφείς πορείες και διαδηλώσεις, αυτοί είναι οι μόνοι που δεν μπορούν να ελέγξουν την πορεία των πραγμάτων, διότι είναι βέβαιο ότι μέσα στην τάξη τους παρισφύρουν ξένα προς το φοιτητικό κίνημα (!) ανατρεπτικά στοιχεία, τυφλά όργανα εγχωρίων και ξένων σκοτεινών δυνάμεων, που επιδιώκουν την πρόκληση πολιτικής ανωμαλίας, κοινωνικής αναταραχής και αποσταθεροποίησης του Δημοκρατικού Πολιτεύματος...»

Το απόσπασμα, τυπικό δείγμα απεραντολογίας και δημιουργικής αφομοίωσης της «γραμμής» είναι αμέσως προηγούμενο (στο βούλευμα) εκείνου που διαβάσατε στην αρχή.

Ξένα στοιχεία εκτροπής του Φοιτητικού Κινήματος που επιχειρούν να το μετατρέψουν σε ανατρεπτικό (διότι δεν είναι) θεωρούνται όλοι, πλην βεβαίως των κρυπτο-αστυνομικών που έχουν κάθε δικαίωμα να παρισφύρουν.

Μήπως θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά η ομαδική παρείσφρυση κοινοβουλευτικών παραγόντων στο Φοιτητικό Κίνημα κατά τον προεκλογικό μήνα Μάρτιο; Μήπως εκτρέπονται οι φοιτητές από τα «ξένα στοιχεία» και αμελούν τα μαθήματά τους;

Εκτός εαν έχουν πλαστή ιδιότητα-ταυτότητα για «υπηρεσιακούς λόγους» σ' όλες τις άλλες περιπτώσεις εξυφαίνουν τα σκοτεινά σχέδια της κοινωνικής αναταραχής!

Δ. Τρίμης

Προβοκάτορας για λόγους υπηρεσιακούς

Η δίκη για την κατάληψη του Χημείου

ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ στο προηγούμενο τεύχος για το θόρυβο που ξεσήκωσε το βιβλίο του Λεωτέρη Σταυριανού «Ιστορία του ανθρώπινου γένους», είχαμε τη δυσάρεστη βεβαιότητα πως θα χρειαστεί να επανέλθουμε. Και πραγματικά, οι λάβροι σταυριανοφάγοι δεν μας έκαναν τη χάρη να μας διαψεύσουν. Δεν εννοούμε τη διαδήλωση της 18 Φεβρουαρίου, όπου αρκετές χιλιάδες γραφικά όσο και θορυβώδη μέλη της «σιωπηλής πλειοψηφίας» διέσχισαν τους δρόμους του κέντρου φωνάζοντας «κάψτε τα άθρα βιβλία!» — περίοδος Καρναβαλιού ήταν και διασκεδάσαμε αρκετά μ' αυτούς τους αναπάντεχους μασκαράδες (αν και, για να πούμε την αλήθεια, μάταια προσπαθήσαμε να θυμηθούμε μια διαδήλωση της Αριστεράς τα τελευταία χρόνια με ανάλογο όγκο και παλμό). Υπάρχουν όμως δυο άλλες εξελίξεις, πολύ χαρακτηριστικές, που δείχνουν πως αν η συντήρηση και ο σκοταδισμός ξαναγίνονται σήμερα επικίνδυνοι, είναι γιατί έμαθαν να μιλούν τη γλώσσα της διανοησης και να εξασφαλίζουν έτσι την ανοχή, αν όχι και τη συνεργία, μιας Αριστεράς που εδώ και καιρό ανταποκρίνεται σε προδιαγραφές φιλολογικού σαλονιού — και μόνο σε τέτοιες...

Ας δούμε αυτές τις δυο εξελίξεις:

1) Αυτό που στο προηγούμενο τεύχος είχαμε εκφράσει ως υποψία — ότι δηλαδή η λυσσαμένη επίθεση εναντίον του βιβλίου του Σταυριανού είναι, συν τοις άλλοις, μια νέα εξόρμηση των ίδιων κύκλων που το 1983-84 «το παίζανε» γλωσσολάστες — φαίνεται να επιβεβαιώνεται πέρα για πέρα. Έτσι, μετά τις καθοριστικές για την εξέλιξη του ζητήματος παρεμβάσεις του κ. Γεωργουσόπουλου από τις στήλες των «Νέων», ξεσπάθωσε (με φρόνιμη καθυστέρηση) και ο φιλοσοφικός εγκεφάλος της ομάδας των νεογλωσσισμιντόρων: ο κ. Ράμφος. Στην «Καθημερινή» της 24-25 Φεβρουαρίου, σ' ένα σχοινοτενές άρθρο γραμμένο στο γνωστό αρχιερατικό ύφος του, καταφέρνει να μας τα πει όλα, μα όλα: να μας εξηγήσει γιατί το βιβλίο του Σταυριανού είναι δηλητηριώδες για τα παιδιά, ν' αναλύσει τι σκοπούς πρέπει να εξυπηρετεί η σχολική παιδεία, ν' αναπτύξει τη σχέση της βουλευσιαρχίας και του ιστορικού υλισμού με τις έννοιες του καλού και του κακού, να κατακεραυνώσει (για πολλοστή φορά) τους απόστολους της κοινωνικής ψευδολογίας, να θέσει εκποδών την παγκόσμια ιστορία ως απρόσφορη για τη διαπαιδαγώγηση των Ελληνόπουλων και ν' ανατρέψει εκ θεμελίων τον εξελικτισμό του Σταυριανού με το μεγαλοφυές ερώτημα: «Αλλά εάν η σκέψη αποτελεί επίκτητο ιδιότητα, πως κληρονομείται;» (μ' άλλα λόγια: η ομελέτα αποδείχνει πως η κότα δεν μπορεί να γεννάει αυγά...)

Εδώ ο κ. Ράμφος φαίνεται να έχει ξεπεράσει πια το πλέγμα του «Αντί» και να γράφει πιο αυθόρμητα. Θαυμάστε τον: «Ο τίτλος και το θέμα του εγχειρίδιου αποτελούν δόλωμα, για να συρθεί ο δεκαπεντάχρονος μαθητής της Πρώτης Λυκείου στη δίνη ενός μανιχαϊκού επαναστατισμού και μετά να χρησιμοποιηθεί καταλλήλως». «Ο συνδυασμός επιστημονικής αναζήτησης του ιστορικού γίνεσθαι με άμυελες πολιτικές επιδιώξεις δεν εξυπηρετεί διδακτικούς σκοπούς, δεν αποβλέπει σε υψηλότερη κατάρτιση των μαθητών, αλλά σε αναφανδόν κομματικοποίησή τους». «Η πολιτεία πρέπει να γνωρίζει ότι εισήγαγε στην Εκπαίδευση ένα δηλητηριώδες βιβλίο, ένα βιβλίο που εν ονόματι της κοινωνικής ψευδολογίας ετοιμάζει εξ απαλών ονύχων τη νέα γενιά να γίνει με τη σειρά της βορά στυγνών πολιτικών συμφερόντων». Είναι φανερό: οι γυρίνοι που εκθρέφτηκαν στα φιλόξενα νερά του «Αντί» και του ΚΚΕ Εσωτερικού έγιναν πιο στρουμπουλοί βάτραχοι που κοάζουν περιπαθώς στις χλοερές όχθες της Δεξιάς. Και για να μη μας μείνει καμία αμφιβολία, ιδού και η κορωνίδα της συλλογιστικής του κ. Ράμφου, μνημείο

σκοταδισμού και υφέρποντος ολοκληρωτισμού εν έτει 1985:

«Με τη διδασκαλία της ιστορίας το σχολείο αποβλέπει να εμψυχήσει στο παιδί αγάπη για την πατρίδα, να του προσφέρει πρότυπα ζωής, να του γνωρίσει τα ελαττώματα και τα προτερήματα της φυλής, να ενεργήσει μ' ένα λόγο εντός του διαπλάστικα, ως κατ'εξοχήν παράγοντας αυτοσυνειδησίας... Γι' αυτό και η παγκόσμια ιστορία ως γενική

Από τον άνθρωπο στον πίθηκο κι ακόμα πιο πίσω

ιστορία είναι απρόσφορη. Μπορούν και πρέπει να διδάσκονται ορισμένα της κεφάλαια, στο μέτρο που η ελληνική ιστορία τα χρειάζεται».

Το κείμενο μιλάει από μόνο του, με κρυστάλλινη διαύγεια: ένα βιβλίο που θέλει να καλλιεργήσει την κριτική θεώρηση του ιστορικού παρελθόντος, που δεν κάνει την Ελλάδα επίκεντρο του παγκόσμιου ιστορικού γίνεσθαι, που δεν υποτάσσει την παγκόσμια ιστορία σε εθνικιστικές σκοπιμότητες, που δεν περιέχει εθνικές και ηθικές ντιρεκτίβες, που δεν δίνει στο «παιδί» (δηλ. στον δεκαπεντάχρονο έφηβο) έτοιμα πρότυπα ζωής (των οποίων το περιεχόμενο εύκολα μπορούμε να φανταστούμε...), δεν μπορεί παρά να προκαλεί φρίκη και αγανάκτηση στον κ. Ράμπο και τους ομοϊδέατες του. Τώρα καταλαβαίνουμε καλύτερα και την απορία του κ. Γεωργουσόπουλου: ιστορία του ανθρώπινου γένους, έτσι γενικά κι αόριστα; Από έναν άνθρωπο που δεν έχει καμιά επαφή με την ελληνική πραγματικότητα; Και την ελληνική ιστορία ποιος θα τη μάθει στα «παιδιά»;

Να λοιπόν που ο κ. Ράμφος αποξύνει μόνοις του το λεπτό επίχρισμα «μοντερνισμού» που έχει στρώσει πάνω από τις ουσιαστικές (και καθόλου πρωτότυπες) αντιρρήσεις του για το βιβλίο του Λ. Σταυριανού: το προσχηματικό επιχείρημα (δόλωμα για όσους, δικαιολογημένα, δυσπιστούν σήμερα απέναντι στην υπερπλασία της τεχνολογίας) ότι ο Σταυριανός ταυτίζει την ιστορία της ανθρωπότητας με την ιστορία της τεχνικής. Κι εμείς που προς στιγμή πήραμε στα σοβαρά αυτό το επιχείρημα κι ετοιμαζόμασταν να του απαντήσουμε αναλυτικά ότι, όσο κι αν η ιστορία της ανθρωπότητας δεν είναι βέβαια μόνον η ιστορία της τεχνικής, ωστόσο οι εξελίξεις στην τεχνική είναι το μόνο ορατό γνώρισμα της ανθρώπινης ιστορίας που μας επιτρέπει να τη συλλάβουμε ως κίνηση, ως «γίνεσθαι» — γι' αυτό και όλες οι (σχολικές και μη) ιστορίες που θα ήθελαν για τα «παιδιά» οι κ.κ. Ράμφος και Σία δεν μπορούν παρά ν' αναλίσκονται σε φλύαρες και ουσιαστικά αυτοεπαναλαμβανόμενες περιγραφές ή σε μια συναισθηματική «θαυματολογία»!... Αλλά δεν βαριέσαι! Γι' άλλα πράγματα πονάει ο κ. Ράμφος και, ευτυχώς, μας το λέει χωρίς να μας πολυταλαιπωρήσει με προοδευτικίζοντα προσχήματα...

Για να κλείσει ο κύκλος και να μη νομισθεί ότι το ιερατείο αφήνει ανανταπόδοτες τις ρεβεράντζες των νεογλωσσισμιντόρων, τρεις μέρες μετά το άρθρο του κ. Ράμφου ο πατήρ Ιωάννης Διώτης (ο ίδιος που στις 13 Ιανουαρίου κήρυξε από τον άμβωνα του Αγίου Παντελεήμονα ιερό πόλεμο κατά του «αθεϊστικού» βιβλίου του Σταυριανού) δήλωσε μεταξύ άλλων στα «Νέα» (27.2.): «Η αποκοπή και ο αποπροσανατολισμός από τις ρίζες της ιστορίας και του πολιτισμού μας άρχισε από την εποχή του Καρμανλή και του Ράλλη με το να εξοβελιστεί η κλασική παιδεία, διότι τα αρχαία πλέον δεν διδάσκονται από το πρωτότυπο... Ουδέποτε υπήρχε θέμα διγλωσσίας. Η γλώσσα είναι μία. Διμορφία και διτυπία υπήρξε. Η λεγόμενη καθαρεύουσα συγκρατούσε την μορφωτική και πολιτιστική ενότητα των απανταχού Ελλήνων».

Παστρικά πράγματα, δηλαδή. Όχι μόνο η γλώσσα είναι μία, αλλά ένα είναι και το μέταπο εναντίον κάθε πρωτοβουλίας που θα μπορούσε ν' αναδύσει τα λιμνάζοντα νερά της παιδείας και της συλλογικής μας συνειδήσης.

2) Η Αριστερά έλυσε επιτέλους τη σιωπή που τηρούσε επί μήνες κι αποφάσισε να πάρει θέση σ' όλη αυτή τη διαμάχη. Και ξέρετε τι θέση πήρε; Κατάδικασε κι αυτή το βιβλίο του Σταυριανού! Εδώ να δείτε συναινετικές διαδικασίες! Όταν πρόκειται για τον έλεγχο των «παιδικών» εγχειδίων, Αριστερά και Δεξιά ανακαλύπτουν

αναπάντεχες και συναρπαστικές συγγένειες ανάμεσά τους. Έτσι λοιπόν, στις 3 και 4 Μαρτίου ο «Ριζοσπάστης» δημοσιεύει δύο απαντώα άρθρα, που, καθένα με το δικό του τρόπο, ρίχνουν το μαρξιερατικό ανάθεμα στο βιβλίο του Σταυριανού. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτό δεν είναι δα και τόσο εκπληκτικό, αφού το βιβλίο τολμάει να πει πως και στην ΕΣΣΔ η αληθινή συμμετοχή των εργατών στη λήψη αποφάσεων είναι μύθος και ότι το ολιγαρχικό πρότυπο είναι το ίδιο με εκείνο των αμερικανικών εργοστασίων (θέση που αρκεί για να χαρακτηριστεί ο Σταυριανός ως «πολιτικά ερμαιοφρόνιτος» από τον Μ. Παπαιωάννου στο άρθρο της 4.3. και να υποδειχθεί στην Εκκλησία ότι είναι χρέος της να τον χειροκροτήσει κι αυτόν και το βιβλίο του, γιατί «όλοι οι κατήγοροι του υπαρκτού σοσιαλισμού στο τέλος αποκαλύπτονται απολογητές του καπιταλισμού»). Επειδή όμως δεν μπορείς φανερά ν' απορριψεις ένα ολόκληρο βιβλίο για μια-δύο φράσεις του (που μάλιστα δεν είναι καν ενταγμένες σε κάποια γενικότερη επίθεση εναντίον του σοβιετικού συστήματος), πρέπει να βρεθεί τρόπος για να χτυπηθεί ο Σταυριανός με τα ίδια του τα όπλα. Ν' αποδειχτεί δηλαδή ότι το βιβλίο είναι αντεπιστημονικό και καλλιεργεί την...

αμάθεια. Αυτό το αναλαμβάνει ο Ε.Κ. στον «Ριζοσπάστη» της 3 Μαρτίου. Είναι βέβαια ζήτημα αν βγάζει άκρη ο αναγνώστης σ' αυτό το κείμενο, που βρίθει από φραστικά τσαλίμια και νοηματικές κολοκυθοκορφάδες, για να καταλήξει στη σεμνή πρόταση «Φως! Περισσότερο φως» (ελπίζουμε οι πρώτες αχτίδες αυτού του φωτός να πέσουν στο άρθρο του Ε.Κ....). Εκείνο που είναι βέβαιο, πάντως, είναι ότι, σύμφωνα με το συντάκτη, το να παρουσιάζεται το βιβλίο του Σταυριανού ως επιστημονικό είναι σαν να ηγείται η εξωλέστατη Αγριππίνα μιας εκστρατείας για την εξυγίανση των ηθών. Η αιτιολογία, το είπαμε, δεν είναι και πολύ ξεκάθαρη (ίσως να 'ναι κι αυτό μέσα στο πρόγραμμα...), αλλά κάπου-κάπου πιάνουμε το πνεύμα του συντάκτη. Παραπονιέται π.χ. ο Ε.Κ. για τον τρόπο που παρουσιάζει ο Σταυριανός τη θεωρία του Δαρβίνου («επανάσταση για την εποχή της», που σημαίνει ότι σήμερα μπορεί και να είναι ξεπερασμένη): ο Σταυριανός αναφέρει το παράδειγμα των σκώρων που προσαρμόσθηκαν χρωματικά στο σκούρο περιβάλλον των βιομηχανικών ζωνών της Αγγλίας. Το παράδειγμα αυτό είναι μια από τις κλασικότερες και αμειώτερες αποδείξεις υπέρ της φυσικής επιλογής και υπάρχει στα περισσότερα συγγράμματα για τη θεωρία της εξέλιξης. Όμως ο Ε.Κ. δεν συγκρίνει από κάτω τέτοια. Αντίθετα, φοβάται μήπως, όταν θα δούμε να γεννιούνται τέρατα στην Ελευσίνα, τα θεωρήσουμε κι αυτά προσαρμογή των γονιδίων μας στο περιβάλλον! Κι επειδή υποψιάζεται πως ακόμα και ο πιο καλόπιστος αναγνώστης του θα μείνει ενεός μπροστά σ' αυτό το λογικό «σάλτο μορτάλε», σπεύδει να μας αποκαλύψει, σχεδόν αναγκαστικά την ουσία της αντίθεσής του με τον Σταυριανό: «Τι θα στοίχιζε να υπήρχαν όσα προτάσεις, στο σοφό σύγγραμμα, όπου θα γινόνταν αναφορά στην ποιοτική διαφορά που υπάρχει στην εξέλιξη του ανθρώπου σε σχέση με άλλα όντα; Ποιο θα ήταν το κόστος, αν επισημαινόταν ότι η ανθρώπινη εξέλιξη, από συγκεκριμένο είδος πιθήκου, έγινε μέσω της εργασίας και μέσα σε κοινωνικές ομάδες;» Να λοιπόν από ποια σκοπιά ο Ε.Κ. κρίνει αντεπιστημονικό το βιβλίο του Σταυριανού και το παράδειγμα των σκουρόχρωμων σκώρων: Όχι μόνον ο Homo sapiens έχει προσαρμόσει το περιβάλλον στα γονιδια του (αυτό το λέει κι ο ίδιος ο Σταυριανός), παρά και ολόκληρη η εξέλιξη του ανθρώπου διαφέρει ποιοτικά, χάρη στην εργασία, τόσο πολύ από την εξέλιξη των άλλων όντων ώστε αποκλείεται

να συμβεί με τους εργάτες ότι και με τους σκώρους, να προσαρμοσθούν δηλαδή στο καπιταλιστικό περιβάλλον. Έτσι, η σκέψη του Ε.Κ. συγκλίνει αναπάντεχα με εκείνη του Στέλιου Ράμφου: για να εξυπηρετηθούν οι ιδεολογικές σκοπιμότητες, η ιστορία του ανθρώπου πρέπει ν' αυτονομηθεί απόλυτα από την ιστορία του υπόλοιπου ζωικού κόσμου, έτσι ώστε να διαφυλαχθεί ο καθοριστικός ρόλος δύο κινητηρίων

δυνάμεων που λειτουργούν ως μεταφυσικές αλήθειες στους δύο επικριτές του βιβλίου: της «θείας πνοής» στον ένα και της «εργασίας» στον άλλο. Τόσο ο κ. Ράμφος όσο και ο Ε.Κ. ζητούν να καλλιεργηθεί στους μαθητές όχι η κριτική σκέψη, παρά η πίστη σ' ένα δόγμα (η ανακάλυψη της παλαιανθρωπολογίας ότι και άλλοι ανθρωπίδες, εκτός από τον άνθρωπο, κατασκεύαζαν εργαλεία και ίσως είχαν αρκετά προχωρημένες μορφές εργασίας έχει προκαλέσει αρκετή αναστάτωση στην κλασική μαρξιστική αντίληψη για την εργασία ως ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου από το ζώο, και οπωσδήποτε δεν της επιτρέπει να εμφανίζεται ως αδιαμφισβήτητη επιστημονική αλήθεια).

Αν όμως ο «Ριζοσπάστης» καταδικάζει το βιβλίο του Λευτέρη Σταυριανού στο όνομα της ιδεολογικής καθαρότητας, ο αντιδογματικός «Δεκαπενθήμερος Πολίτης» το σνομπάρει στο όνομα της ιδεολογικής αδιαφορίας (για να μη πούμε κοινωνικής αναισθησίας). Στο τεύχος της 22 Φεβρουαρίου, ο Δημήτρης Κυρτάτας μας λέει τα εξής ωραία: «Προσωπικά νομίζω ότι δεν θα άλλαζαν πολλά πράγματα αν σταματούσε η διδασκαλία περί εξέλιξης και παρέμενε μόνο η διδασκαλία περί δημιουργίας της Παλαιάς Διαθήκης. Κάποτε ένα τέτοιο ζήτημα θα είχε μεγάλη σημασία για την κοινωνική πρόοδο. Σήμερα όμως θα ήταν σα να σταματούσε η διδασκαλία των σύγχρονων θεωριών περί σύμπαντος και να διδασκόταν μόνο η βιβλική μυθολογία. Τα παιδιά θα μάθαιναν από τους γονείς τους, από την τηλεόραση, από τα βιβλία που διαβάζουν, από την προσωπική τους εμπειρία με το αεροπλάνο ότι η Γη είναι στρογγυλή και κινείται. Με την ίδια βεβαιότητα θα μάθαιναν τα επιστημονικά πορίσματα για την καταγωγή του ανθρώπου και την εξέλιξη των ειδών. Η βιβλική διδασκαλία θα συνέχιζε να είναι μυθολογία». Πολύ θα θέλαμε να μας έλεγε ο κ. Κυρτάτας τι φαντάζεται ν' ακούν από τους γονείς τους για την καταγωγή του ανθρώπου τα παιδιά των χιλιάδων που παρήλασαν στους δρόμους της Αθήνας στις 18 Φεβρουαρίου φωνάζοντας «κάψτε τα αθεϊστικά βιβλία». Τι βιβλία παίρνουν απ' τα χέρια των γονιών τους, πως μαθαίνουν να ερμηνεύουν αυτά που βλέπουν στην τηλεόραση

(αν υποθέσουμε ότι τους επιτρέπεται να τα βλέπουν). Κι αν νομίζει ότι η πλειονότητα των Ελλήνων ξέρει σήμερα δυο-τρία βασικά πράγματα για την καταγωγή του ανθρώπου, χάρη στους γονείς, την τηλεόραση και τα βιβλία, ας βγει να μας το πει.

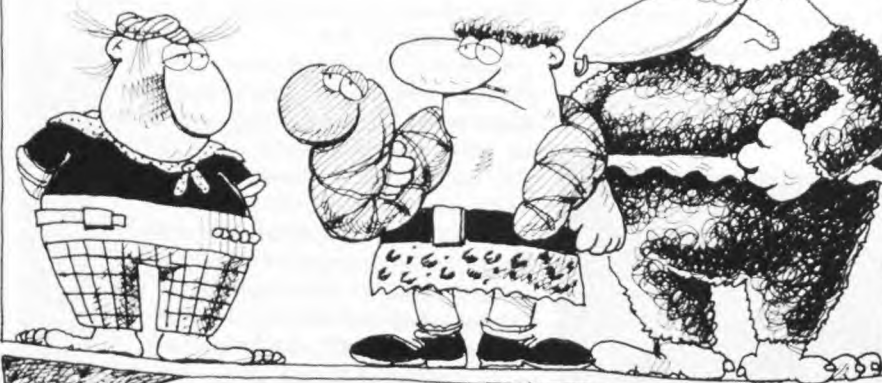
Αλλά στο ίδιο τεύχος του «Δεκαπενθήμερου Πολίτη», ένας άλλος αρθρογράφος, ο Γιώργος Μαργαρίτης, προχωρεί ακόμα πιο μακριά και μας κάνει να τρίβουμε τα μάτια μας, σερβιρόντάς μας το εξής καταπληκτικό: «Υπάρχουν πολλές αντιλήψεις για την προέλευση του ανθρώπου, η εκκλησία όμως θέλει να δεχτούμε τη μία, τη δική της, αν και η κοινή λογική λέει ότι είναι και η λιγότερο πιθανή». Έτσι λοιπόν! Η θεωρία της εξέλιξης είναι μία από τις «πολλές αντιλήψεις για την προέλευση του ανθρώπου», η άποψη της Εκκλησίας είναι μία άλλη, ίσως η λιγότερο πιθανή με βάση την κοινή λογική (μόνον αυτή!), αλλά οπωσδήποτε ισότιμη με τις άλλες, με το ίδιο δικαίωμα να διδάσκεται στα «παιδιά» (ίσως μάλιστα και κατ' αποκλειστικότητα, το ίδιο κάνει κατά τον κ. Κυρτάτα). Αναρωτιέται κανείς σε ποιο βαθμό μαρasmus και αποσιώτησης πρέπει να έχει φτάσει η Αριστερά (ή μια μερίδα της) για να εκποιεί ελαφρά τη καρδία κατοχυρωμένες κατακτήσεις του προοδευτικού πνεύματος, όπως η αλήθεια ότι αν κάτι μας ξεχωρίζει από το ζώο είναι δική μας κατάκτηση όχι δώρο κάποιου ανώτερου όντος, ότι ούτε ως είδος ούτε ως άτομο μπορούμε να επικαλεσθούμε οποιαδήποτε μεταφυσική αρχή για να δικαιολογήσουμε τα προνόμιά μας, τα λάθη μας, τα εγκλήματά μας ή την ολιγωρία μας, ότι σε τελική ανάλυση είμαστε οι ίδιοι υπεύθυνοι για το νόημα των πράξεών μας και για τον «εξανθρωπισμό» μας. Εδώ οι θρησκοζήλτοι επικριτές του βιβλίου του Σταυριανού βλέπουν πολύ πιο καθαρά από μερικούς «προοδευτικούς» πόσο απειλητική είναι η θεωρία της εξέλιξης για το κοσμοειδωλό τους. Αυτά που λέει το καλογεροπαιδί στον «Γαλιλαίο» του Μπρεχτ για τις συγκλονιστικές συνέπειες που θα έχει στο μυαλό των απλών ανθρώπων η αλήθεια ότι η γη κινείται, ισχύουν σχεδόν κατά λέξη και για τη θεωρία της εξέλιξης:

«...Τους έχουν διαβιβάζσει πως τους παρακολουθεί το μάτι του Θεού, εξιταστικά, σχεδόν ανήσυχα. Πως ολόκληρος ο κόσμος είναι ένα θέατρο που στήθηκε ολόγυρά τους, για να μπορέσουν να διακριθούν στους μεγάλους ή μικρούς τους ρόλους. Τι θα έλεγαν αν μάθαιναν από μέσα πως βρίσκονται πάνω σ' ένα στρογγυλό βράχο, που στριφογυρίζει αδιάκοπα στο κενό και φέρνει βολές γύρω από ένα άλλο άστρο, ένα απ' τα πολλά, και μάλιστα αρκετά ασήμαντο; Τι ωφελεί πια η τόση υπομονή, η τόση εγκαρτέρηση, με την οποία αποδέχονται τη μιζέρια τους; Τι ωφελεί πια η Αγία Γραφή, που τα εξηγεί και τα δικαιολογεί όλα, τον ιδρώτα, την εγκαρτέρηση, την πείνα, την υποταγή, και που τώρα αποκλύπτεται γιμάτη λάθη. Όχι, βλέπει το αποθαρρυντικό βλέμμα τους, τους βλέπω να το βάζουν κάτω, να νιώθουν προδομένοι και γελασμένοι. Δεν μας παρακολουθεί λοιπόν κανένα μάτι, λέει. Πρέπει να κοιτάζουμε οι ίδιοι τον εαυτό μας, ανίδεοι, γερασμένοι και εξαντλημένοι όπως είμαστε; Κανένα, δεν σκέφτηκε, για μας κανένα ρόλο έξω απ' αυτό τον υπέριχο, αξιοπρόσητο, σ' ένα μικροσκοπικό άστρο, εξωστρεμένο, που τίποτα δεν γυρίζει γύρω τους;»

Αν δεν είμαστε «γερασμένοι και εξαντλημένοι», πρέπει να πατήσουμε γερά στις λίγες στέρεες βεβαιότητες που μας έμειναν στον πολυκύμαντο κόσμο μας. Ντροπή δεν είναι να καταγόμεστε από πιθήκους, αλλά το να πάρουμε, από κούραση, ολιγωρία ή φόβο, το δρόμο που θα μας ξαναφέρει στον πιθήκο — κι ακόμα πιο πίσω...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ, ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ'ΔΕ ΤΑ ΑΠΕΛΥΣΕ Η ΘΕΚΛΑ ΚΑΙ ΡΩΤΑΝΕ ΑΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝ ΜΑΖΙ ΜΑΣ.

ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΤΕ ΥΠ'ΟΨΗ ΣΑΣ ΟΤΙ ΕΜΕΙΣ ΕΔΩ ΚΑΝΟΥΜΕ ΔΟΥΛΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ! ΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕ ΜΙΑ ΚΑΛΗΤΕΧΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ, ΠΟΥ ΔΥΣΚΟΛΑ ΘΑ ΜΠΟΡΕΣΕΤΕ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ...

...Ο ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙ, ΠΟΣΟ ΔΥΣΚΟΛΕΥΤΗΚΕ ΝΑ ΣΥΝΗΘΙΣΕΙ ΣΤΙΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΜΑΣ!

ΤΟΥ ΧΑΛΚΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΝΥΣΙΔΑ ΤΑ ΣΥΝΗΘΙΣΑ ΓΡΗΓΟΡΑ! ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕ ΝΑ ΣΥΝΗΘΙΣΩ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΤΡΩΩ ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΤΗ ΒΛΟΜΑΔΑ.

Αρκάς

ΛΟΙΠΟΝ, ΤΙ ΞΕΡΕΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ;

ΚΑΝΟΥΜΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΟΥΜΕΡΑ...

...ΤΟ ΠΙΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ, ΠΟΥ ΤΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΩΔΕΣ ΦΙΔΙ ΑΚΟΥΜΠΑΕΙ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΤΟΥ ΣΤΟ ΔΙΚΟ ΜΟΥ!

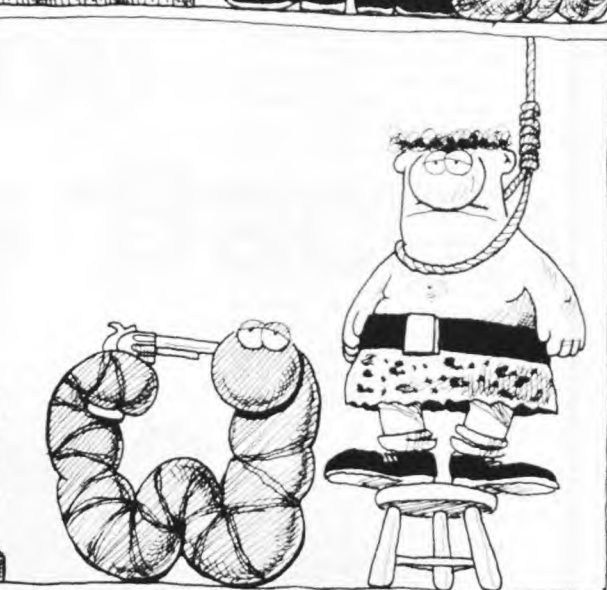
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΠΕΙΣΤΙΚΟ! ΤΟ ΦΙΔΙ ΟΥΤΕ Κ'ΑΝ Σ'ΑΓΓΙΖΕΙ! ΤΟ ΘΕΛΩ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟ, ΠΙΟ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΟ!... ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΔΟΥΜΕ ΠΑΛΙ...

ΔΕΝ ΤΟ ΕΝΘΟΥΣΑ ΕΤΣΙ!

Αρκάς

Ο Francis Bacon γεννήθηκε το 1909 στην Ιρλανδία και είναι σήμερα ο σπουδαιότερος ίσως ζωγράφος. Ξεκίνησε σαν σχεδιαστής επίπλων και άρχισε να ασχολείται αποκλειστικά με τη ζωγραφική σχετικά αργά, το 1945. Το έργο του έχει επηρεάσει ένα μεγάλο μέρος των σύγχρονων ζωγράφων, κυρίως την τελευταία 20ετία, που γνώρισε την παγκόσμια αναγνώριση.

Η συνέντευξη στον κριτικό της τέχνης David Sylvester, που παρουσιάζεται εδώ, είναι τμήμα μιας σειράς συζητήσεων που η πρώτη έγινε το 1962 και η τελευταία το 1979 και εκδόθηκαν απ' τις εκδόσεις Thames and Hudson το 1980.

Οι Σταυρώσεις του Francis Bacon

David Sylvester: Είχες ποτέ την επιθυμία να κάνεις αφηρημένη ζωγραφική;

Francis Bacon: Κάποτε ήθελα να φτιάχνω φόρμες σαν τις *Τρεις Μορφές στη Βάση μιας Σταύρωσης* (εικ. 2), που ήταν επηρεασμένες απ' αυτά που έκανε ο Picasso στα τέλη της δεκαετίας του '20 (εικ. 3). Νομίζω ότι σ' αυτά τα έργα του Picasso υπάρχει μια πρόταση για μια ολόκληρη περιοχή οργανικών μορφών που έμεινε ανεξερεύνητη. Οι φόρμες αυτές συγγενεύουν με την ανθρώπινη εικόνα αλλά είναι συγχρόνως και μια πλήρης παραμόρφωσή της.

D.S.: Σε μερικά πιο πρόσφατα έργα σου επανέρχονται στις γλυπτικές και ακριβείς φόρμες εκείνου του πρώιμου τρίπτυχου - ιδιαίτερα στο δεξί τελάρο του νέου τρίπτυχου Σταύρωσης (εικ. 1 και 5). Είναι πράγματι επιθυμία σου να κάνεις τώρα τη φόρμα πιο καθαρή και ακριβή;

F.B.: Α ναι, όσο πιο καθαρή και ακριβής τόσο το καλύτερο. Φυσικά το πώς να είσαι καθαρός και ακριβής είναι ένα τρομερά δύσκολο πράγμα σήμερα. Όλοι οι ζωγράφοι που είναι αφοσιωμένοι σε ένα αντικείμενο ή ένα παραστατικό πράγμα, θέλουν να το κάνουν όλο και πιο ακριβές· αλλά μιας πολύ ασαφούς ακρίβειας.

D.S.: Όταν ζωγράφιζες αυτή τη Σταύρωση (εικ. 5) είχες μπροστά σου και τα τρία τελάρα συγχρόνως, ή δούλεψες το καθένα χωριστά;

F.B.: Δούλεψα το καθένα χωριστά και αφού τα τέλειωσα, δούλεψα και τα τρία μαζί. Αυτό κράτησε ένα δεκαπενθήμερο περίπου. Το έφτιαξα πίνοντας συνεχώς και έχοντας τρομερούς πονοκεφάλους· μερικές φορές δεν πολυκαταλάβαινα τι έκανα. Είναι ένα απ' τα λίγα έργα που μπόρεσα να κάνω κάτω απ' την επίδραση του ποτού. Νομίζω ότι το αλκοόλ με βοήθησε να είμαι λίγο πιο ελεύθερος.

D.S.: Η τοποθέτηση των μορφών άλλαξε ενώ έφτιαχνες το τρίπτυχο ή τις είχες σκεφτεί εκεί που βρίσκονται πριν αρχίσεις να ζωγραφίζεις;

F.B.: Τις είχα σκεφτεί αλλά συνεχώς άλλαζαν. Πάντως τις είχα σκεφτεί και η φιγούρα στα δεξιά είναι κάτι που ήθελα να κάνω από καιρό. Ξέρεις τη μεγάλη Σταύρωση του Cimabue; (εικ. 4). Πάντα τη σκέφτομαι σαν εικόνα — σαν ένα μεγάλο σκουλήκι που έρπει προς τα κάτω. Προσπάθησα να κάνω κάτι απ' την αίσθηση που μου προκαλεί μερικές φορές αυτό το έργο, απ' αυτή την εικόνα της κίνησης, του κυματισμού πάνω στο σταυρό.

D.S.: Η επιλογή ενός θέματος σαν αυτό της Σταύρωσης δείχνει ότι θέλεις η θεματογραφία σου να έχει έντονα δραματική φόρτιση. Μπορείς να πεις τι σε οδήγησε να κάνεις αυτό το τρίπτυχο;

• • • • •

1. Λεπτομέρεια απ' το τρίπτυχο του 1962 (εικ. 5)

2. Τρεις Σπουδές για Μορφές στη Βάση μιας Σταύρωσης, 1944.

3. Picasso, Σχέδιο, 1927.

• • • • •

F.B.: Πάντα με συγκινούσαν εικόνες κρεάτων και κρεοπωλείων και για μένα όλα αυτά ανήκουν, σε μεγάλο βαθμό, στο όλο ζήτημα της Σταύρωσης. Υπάρχουν καταπληκτικές φωτογραφίες ζώων λίγο πριν τη σφαγή τους με αυτή τη μυρωδιά του θανάτου. Βέβαια δεν ξέρουμε, αλλά φαίνεται απ' αυτές τις φωτογραφίες ότι ανησυχούν πολύ γι' αυτό που πρόκειται να τους συμβεί κάνουν τα πάντα για να δραπέτευσουν. Νομίζω ότι αυτές οι εικόνες είναι κατά πολύ βασισμένες σ' αυτό το είδος του πράγματος, που για μένα είναι κοντά στη Σταύρωση. Ξέρω πως για τον θρησκευόμενο κόσμο, για τους Χριστιανούς, η Σταύρωση έχει μια τελειώς διαφορετική σημασία. Αλλά για μένα που δεν πιστεύω, είναι απλά μια πράξη ανθρώπινης συμπεριφοράς, ένας τρόπος συμπεριφοράς προς τον άλλο.

D.S.: Εκτός απ' τη Σταύρωση, στην οποία καθόσο επανίρχεται, υπάρχουν κι άλλες εικόνες που ζωγραφίζεις και σχετίζονται με τη θρησκεία. Υπάρχουν οι Πάπες (εικ. 7). Ξέρεις γιατί ζωγραφίζεις σταθερά εικόνες που άπτονται της θρησκείας;

F.B.: Οι Πάπες που φτιάχνω δεν προέρχονται από κάτι που να έχει σχέση με τη θρησκεία προέρχονται από μια εμμονή ιδέα που έχω για τον Πάπα Ιννοκέντιο τον 10ο του Velasquez.

D.S.: Όμως γιατί διαλέγεις τον Πάπα;

F.B.: Γιατί νομίζω ότι είναι ένα απ' τα σπουδαιότερα πορτραίτα που έχουν γίνει.

D.S.: Μα δεν υπάρχουν άλλα εξίσου σπουδαία πορτραίτα του Velasquez; Είσαι σίγουρος πως δεν σημαίνει κάτι το ιδιαίτερο για σένα το ότι πρόκειται για έναν Πάπα;

F.B.: Νομίζω πως το ιδιαίτερο είναι το υπέροχο χρώμα του.

D.S.: Όμως έχεις κάνει επίσης δύο ή τρία έργα με έναν σύγχρονο Πάπα, τον Πίο τον 12ο βασισμένα σε φωτογραφίες, σαν το ενδιαφέρον σου για τον Velasquez να μετατοπίστηκε στον ίδιο τον Πάπα ως ένα είδος ηρωικής φιγούρας.

F.B.: Μιλάς γι' αυτές τις υπέροχες επαγγελματικές φωτογραφίες που δείχνουν τον Πάπα ενώ τον μεταφέρουν στον Άγιο Πέτρο. Είναι βέβαια αλήθεια ότι ο Πάπας είναι μοναδικός. Είναι τοποθετημένος σε μια μοναδική θέση και γι' αυτό, όπως συμβαίνει σε μερικές μεγάλες τραγωδίες, είναι υπερυψωμένος σ' ένα θρόνο απ' όπου το μεγαλείο αυτής της εικόνας μπορεί να επιδειχτεί στον κόσμο.

D.S.: Απ' τη στιγμή που υπάρχει αυτή η ίδια

μοναδικότητα στη φιγούρα του Χριστού, δεν επιστρέφουμε στην ιδέα της μοναδικότητας και της ιδιαιτερότητας ενός τραγικού ήρωα; Ο τραγικός ήρωας είναι κατ' αρχήν ένας άνθρωπος που βρίσκεται πάνω απ' τους άλλους.

F.B.: Ποτέ δεν το σκέφτηκα μ' αυτό τον τρόπο αλλά τώρα που το λες, νομίζω ότι μπορεί να είναι και έτσι.

D.S.: Γιατί αυτά είναι τα μόνα θέματά σου που άπτονται της θρησκείας; Δεν υπάρχουν άλλα. Μόνο ο σταυρωμένος Χριστός και ο Πάπας.

F.B.: Αυτό είναι αλήθεια. Νομίζω ότι αυτό που προτείνεις είναι πιθανά σωστό. Είναι επειδή έχουν υποχρεωθεί από τα πράγματα σε μια μοναδική κατάσταση.

D.S.: Και είναι αυτή η διάθεση για μια μοναδική και πιθανά τραγική κατάσταση, την οποία επιδιώκεις πάνω απ' όλα;

F.B.: Όχι. Νομίζω ότι, ιδιαίτερα όσο μεγαλώνω, θέλω κάτι πολύ ειδικότερο απ' αυτό. Θέλω την καταγραφή μιας εικόνας. Και με την καταγραφή της εικόνας βγαίνει φυσικά μια διάθεση, γιατί δεν μπορείς να κάνεις μια εικόνα χωρίς να δημιουργήσεις μια διάθεση.

D.S.: Η καταγραφή μιας εικόνας που έχεις δει στη ζωή;

F.B.: Ναι. Ενός ανθρώπου ή ενός πράγματος, αλλά με μένα είναι σχεδόν πάντα ένας άνθρωπος.

D.S.: Ένας συγκεκριμένος άνθρωπος;

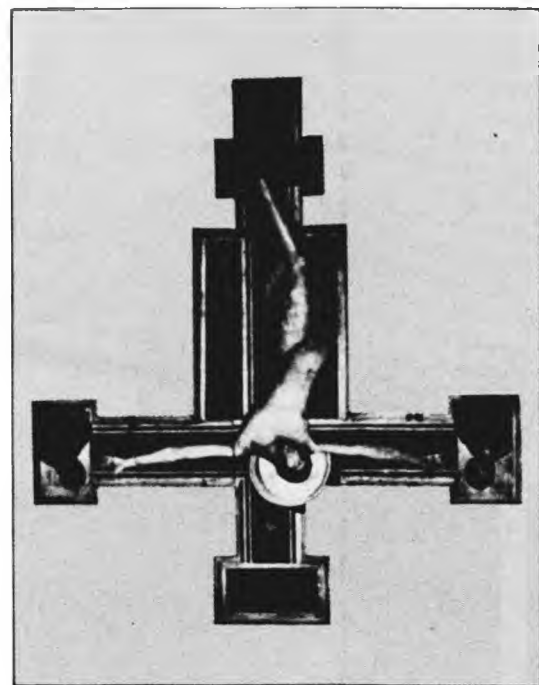
F.B.: Ναι.

D.S.: Η δημιουργία μιας τραγικής τέχνης είναι στις προθέσεις σου;

F.B.: Όχι. Φυσικά νομίζω ότι αν μπορούσε κανείς να βρει σήμερα έναν έγκυρο μύθο, στον οποίο η απόσταση ανάμεσα στο μεγαλείο και την πτώση του να ήταν ανάλογη μ' αυτή των τραγωδιών του Αισχύλου και του Σαίξπηρ, αυτό θα ήταν τρομερά βοηθητικό. Αλλά όταν είσαι έξω από μια παράδοση, όπως συμβαίνει με όλους τους καλλιτέχνες σήμερα, τότε το μόνο που μπορείς να κάνεις είναι να καταγράψεις τα δικά σου συναισθήματα για ορισμένες καταστάσεις.

D.S.: Η Σταύρωση πάντως είναι ένα μεγάλο παραδοσιακό, μυθολογικό και τραγικό θέμα.

F.B.: Στην Ευρωπαϊκή τέχνη έχουν γίνει τόσο πολλά μεγάλα έργα μ' αυτό το θέμα, που υπάρχει υπέροχο υλικό πάνω στο οποίο μπορείς να στηρίξεις όλων των ειδών τα συναισθήματα.

4. Cimabue, Σταύρωση 1272-4 (αναστραμμένο).

Μπορείς να πεις ότι είναι πολύ περίεργο για ένα μη θρησκευόμενο άτομο να ασχολείται με τη Σταύρωση, αλλά εγώ νομίζω ότι δεν έχει καμιά σημασία. Οι μεγάλες Σταυρώσεις που ξέρουμε δεν είναι γνωστό αν έγιναν από ανθρώπους με θρησκευτική πίστη.

D.S.: Μια πολύ προσωπική διαμόρφωση που επανέρχεται στη δουλειά σου είναι η σύνδεση της εικόνας της Σταύρωσης μ' αυτή του κρεοπωλείου. Η σύνδεση με το κρέας πρέπει να έχει μεγάλη σημασία για σένα.

F.B.: Έχει. Όταν μπαίνεις στην κρεαταγορά μέσα απ' αυτούς τους μεγάλους διαδρόμους θανάτου μπορείς να δεις το κρέας, τα ψάρια, τα πουλιά και όλα τα άλλα να κείτονται νεκρά. Και φυσικά, όταν είσαι ζωγράφος, δεν είναι δυνατόν να ξεχνάς την ομορφιά που έχει το χρώμα του κρέατος.

D.S.: Η σύνδεση του κρέατος με τη Σταύρωση φαίνεται να γίνεται με δυο τρόπους - αφενός με την παρουσία κρεάτων στη σκηνή και αφετέρου με τη μετατροπή της ίδιας της θυσιασμένης φιγούρας σ' ένα κρεμασμένο σφαχτό.

F.B.: Είναι γεγονός ότι είμαστε κρέας και ότι

6. Σταύρωση, 1965.

5. Τρεις Σπουδές για μια Σταύρωση. 1962.

είμαστε δυνάμει σφαχτά. Όταν μπαίνω σ' ένα κρεοπωλείο πάντα με εκπλήσσει το γεγονός ότι δεν βρίσκομαι εγώ στη θέση ενός απ' τα ζώα. Υπάρχει όμως και κάτι άλλο. Επειδή βλέπουμε συχνά ακτινογραφίες ανθρώπων, το να χρησιμοποιεί κανείς το κρέας με τον τρόπο αυτό πιθανά να μοιάζει με το να χρησιμοποιεί την ανθρώπινη σπονδυλική στήλη, και αυτό πολλαπλασιάζει τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιήσει το ανθρώπινο σώμα.

D.S.: Σίγουρα η εμμονή σου να ζωγραφίζεις κρέας έχει να κάνει με ζητήματα φόρμας και χρώματος – είναι καθαρό απ' τα ίδια τα έργα. Παρόλ' αυτά οι Σταυρώσεις είναι απ' αυτά τα έργα σου που έκαναν τους κριτικούς να τονίσουν το στοιχείο της φρίκης, όπως λένε, στη δουλειά σου.

F.B.: Πράγματι πάντα τόνιζαν αυτή την πλευρά της δουλειάς μου. Όμως εγώ δεν αισθάνομαι ιδιαίτερα κάτι τέτοιο. Ποτέ δεν προσπάθησα να είμαι φρικιαστικός.

D.S.: Πάντως δεν είναι τελείως ηλίθιο να αποδίδει κανείς μια εμμονή στη φρίκη, σ' έναν καλλιτέχνη που έχει κάνει τόσα έργα με θέμα την ανθρώπινη κραυγή (εικ. 7).

F.B.: Μπορείς να πεις ότι μια κραυγή είναι τρομακτική εικόνα στην πραγματικότητα ήθελα να ζωγραφίσω περισσότερο την κραυγή παρά τη φρίκη. Νομίζω πως αν είχα προσπαθήσει να σκεφτώ τι προκαλεί την ανθρώπινη κραυγή τότε και τα έργα μου με αυτό το θέμα θα ήταν καλύτερα. Γιατί, κατά κάποιο τρόπο, θα είχα μεγαλύτερη συνείδηση της φρίκης που προκαλεί την κραυγή. Στην πραγματικότητα οι κραυγές που έκανα ήταν πολύ αφηρημένες.

D.S.: Ήταν καθαρά οπτικές;

F.B.: Νομίζω ναι.

D.S.: Τα ανοικτά στόματα σημαίνουν πάντα κραυγές;

F.B.: Τα περισσότερα, αλλά όχι όλα. Ξέρεις πως αλλάζει σχήμα το στόμα. Πάντα με ενδιέφεραν πολύ οι κινήσεις του στόματος και το σχήμα του στόματος και των δοντιών. Λένε πως αυτά τα πράγματα έχουν πολλών ειδών σεξουαλικούς υπαινιγμούς, και εγώ είχα πάντα μια μονομανία με την εμφάνιση του στόματος και των δοντιών – κάτι που ίσως το έχω χάσει τώρα, αλλά κάποτε ήταν πολύ έντονο. Μπορείς να πεις ότι μου άρσει η λαμπεράδα και το χρώμα που βγαίνει απ' το στόμα και πάντα είχα την ελπίδα ότι θα μπορούσα να ζωγραφίσω το στόμα όπως ο Monet ζωγράφιζε ένα ηλιοβασίλεμα.

D.S.: Δηλαδή θα μπορούσες να ζωγραφίζεις ανοικτά στόματα και δόντια, ακόμη κι αν δεν επρόκειτο για μια κραυγή.

F.B.: Νομίζω ναι. Και πάντα ήθελα, μα ποτέ δεν κατάφερα, να ζωγραφίσω το χαμόγελο.

D.S.: Για να ξαναγυρίσουμε στις Σταυρώσεις, υπάρχει ένα τρίπτυχο (εικ. 6) που ερμηνεύθηκε αφηγηματικά. Στο δεξί τετράρο είχε κάνει μια φιγούρα που φορούσε ένα περιβραχιόνιο με μια σβάστικα. Μερικοί θεώρησαν ότι πρόκειται για έναν ναζί και άλλοι ότι δεν ήταν ναζί αλλά μια φιγούρα που – όπως ένας χαρακτήρας στο «Μπαλκόνι» του Genet – ήταν ντυμένη σαν ναζί. Έχουμε εδώ ένα παράδειγμα της αφηγηματικής ερμηνείας που δίνει συνήθως ο κόσμος. Πρώτα θέλω να σε ρωτήσω αν ισχύει κάποια απ' αυτές τις ερμηνείες και μετά αν σε ενοχλεί αυτό το είδος αφηγηματικής ερμηνείας.

F.B.: Πράγματι με ενοχλεί. Βέβαια ήταν ηλίθιο να βάλω τη σβάστικα. Αλλά ήθελα να βάλω ένα περιβραχιόνιο για να σπάσω τη συνέχεια του χεριού και να προσθέσω αυτό το κόκκινο γύρω απ' το χέρι. Μπορείς να πεις ότι ήταν ηλίθιο, αλλά την έβαλα μόνο στην προσπάθειά μου να κάνω τη φιγούρα να δουλέψει – όχι να δουλέψει στο αφηγηματικό επίπεδο με το να παριστάνει ένα ναζί, αλλά να δουλέψει σαν φόρμα.

D.S.: Τότε γιατί η σβάστικα;

F.B.: Επειδή κοιτούσα εκείνο τον καιρό κάτι εγχρωμες φωτογραφίες του Χίτλερ, που στεκόταν μέσα σ' ένα πλήθος και όλοι φορούσαν τέτοια περιβραχιόνια.

D.S.: Όταν το έφτιαξες όμως πρέπει να κατάλαβες ότι ο κόσμος θα το αντιμετώπιζε αφηγηματικά, ή δεν σου πέρασε απ' το μυαλό;

F.B.: Νομίζω πως το σκέφτηκα, αλλά δεν με πολυαπασχόλησε.

D.S.: Και όταν το ερμήνευσαν αφηγηματικά δεν θύμωσες;

F.B.: Όχι ιδιαίτερα. Γιατί αν θύμωνα μ' αυτά που λέει ο κόσμος θα ήμουν συνέχεια εξαγριωμένος. Δεν νομίζω ότι ήταν πετυχημένο να βάλω τη σβάστικα, αλλά ήταν το μόνο που μπορούσα να κάνω εκείνη τη στιγμή.

D.S.: Γιατί θέλεις να αποφύγεις την αφήγηση ενός μύθου;

F.B.: Δεν θέλω να αποφύγω κάτι τέτοιο αλλά θέλω πολύ να κάνω αυτό που έλεγε ο Valery — να δώσω την αίσθηση χωρίς την πλήξη αυτού που μεταφέρει. Και απ' τη στιγμή που μπαίνει στη μέση ο μύθος αρχίζει η πλήξη.

D.S.: Νομίζεις ότι αυτό συμβαίνει πάντα ή ότι εσύ δεν μπορείς ακόμη να απαλλαγείς από κάτι τέτοιο.

F.B.: Πιστεύω ότι εγώ δεν μπόρεσα να απαλλαγώ. Δεν ξέρω όμως ποιος μπορεί σήμερα.

D.S.: Πιστεύεις πως είναι δυσκολότερο να ζωγραφίζει κανείς σήμερα απ' ό,τι ήταν πριν;

F.B.: Νομίζω ναι γιατί παλιά οι ζωγράφοι είχαν ένα διπλό ρόλο. Νομίζω ότι καταρχήν πίστευαν πως καταγράφουν την εποχή τους και μετά έκαναν κάτι πολύ περισσότερο από μια καταγραφή. Σήμερα την καταγραφή, το εικονογραφικό μέρος το έχουν αναλάβει το film, η camera και το μαγνητόφωνο, ενώ παλιότερα ήταν υποχρέωση των ζωγράφων. (Και βέβαια δεν εννοώ το film που κόβεται και ξαναφτιάχνει ένα σωρό διαφορετικά πράγματα, αλλά σκέφτομαι την άμεση φωτογραφία, την άμεση καταγραφή). Νομίζω, λοιπόν, ότι σήμερα πρέπει να δει κανείς στη ζωγραφική κάτι πιο βασικό και θεμελιακό. Το μόνο που μπορείς να κάνεις σήμερα είναι μεγάλη τέχνη. Άσχετα αν δεν το κατορθώνει κανείς.

7. Σπουδή πάνω στο πορτρέτο του Πάπα Ιννοκέντιου του Velasquez, 1953.

Η γραφικότητα ξανακτυπά...

Δε θα άξιζε τον κόπο να ασχοληθεί κανείς με το νέο «σήριαλ» που προκλήθηκε από εγκύκλιο της ΕΔΕΤ αν, πίσω απ' τη «γραφικότητα» του στυλ «η επιστροφή του Φαντομά», δεν κρυβόταν μια αντίληψη αστυνόμευσης, κι αν δεν υπογραφόταν από άτομα που όχι μόνο θεωρούνται δημοκρατικά αλλά που συχνά-πυκνά αναφέρουν τη δημοκρατία στα λεγόμενά τους.

Καταγράφουμε το πλαίσιο:

Σε συνέντευξη τύπου της ΕΔΕΤ στις 7 Μαρτίου '85 διανέμεται στους δημοσιογράφους —συν τοις άλλοις— και μια εγκύκλιος της ΕΔΕΤ προς τα μέλη της και με ημερομηνία 12-2-85 όπου μεταξύ άλλων ζητείται: α) η αποπομπή του Νότη Μαυρουδή γιατί «μετέτρεψε σε φέουδο της παρέας του της ΕΜΣΕ» το Β' πρόγραμμα του ραδιοφώνου «αποκλείοντας ετισθειτικά» τα μέλη της ΕΔΕΤ, και της Λιλάντας Λυκιαρδοπούλου «η οποία ανήγγειλε σε εκπομπή της με τρόπο προκλητικό (!), ότι δεν πρόκειται να αναφέρει τα ονόματα των Ελλήνων Δημιουργών που έργα τους χρησιμοποιεί στις εκπομπές της» β) το Δ.Σ. της ΕΔΕΤ ζητάει την «ενεργητική συμπαράσταση» των μελών της η οποία θα εκφράζεται με «στοιχεία για το τι μεταδίδει η ΕΡΤ, για το παρασκήνιο (::!!), ειδικές πληροφορίες για το ποιόν των διαφόρων παραγωγών» κ.λπ.

Η Λιλάντα Λυκιαρδοπούλου με επιστολή της αντικρούει την κατηγορία και διαμαρτύρεται. Ο Νότης Μαυρουδής καταθέτει μήνυση ενάντια στην ΕΔΕΤ για το αβάσιμο των καταγγελιών της, δίνοντας παράλληλα τα ποσοστά μετάδοσης της ΕΔΕΤ και της ΕΜΣΕ από το Β' πρόγραμμα τα οποία είναι συντριπτικά υπέρ του πρώτου σωματείου. Η ΠΟΣΠΕΡΤ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Εργαζομένων στην ΕΡΤ) στις 15-3-85 με επιστολή της διαμαρτύρεται για την προτροπή φακελώματος των πα-

ραγωγών και στις 16-3-85 δημοσιεύεται διευκρίνιση του Μ. Χατζιδάκι όπου λίγο-πολύ δηλώνει πως η εγκύκλιος είναι «εσωτερική» υπόθεση της ΕΔΕΤ κι ότι δεν εννοούσαν τους εσωτερικούς παραγωγούς αλλά τους εξωτερικούς κι άλλα τέτοια γραφικά.

...με «ιδιωτική εγκύκλιο»...

Αξίζει πράγματι την προσοχή μας η προτροπή του Δ.Σ. της ΕΔΕΤ προς τα μέλη της, να συγκεντρώνουν «ειδικές πληροφορίες για το ποιόν των παραγωγών». Αυτό στην καθομιλουμένη λέγεται «φακέλωμα» και απροκάλυπτη παραβίαση της προσωπικότητας του κάθε παραγωγού, μια που η φαντασία του οποιουδήποτε μέλους της ΕΔΕΤ μπορεί να αφεθεί ελεύθερη και... αυτοσχεδιάζουσα στη συγκέντρωση «ειδικών» πληροφοριών για το «ποιόν» των παραγωγών.

Η προτροπή αυτή δεν προέρχεται από την αστυνομία ή από «παρακρατική» οργάνωση, αλλά από ένα αναγνωρισμένο συνδικαλιστικό σωματείο που σαν στόχο έχει —μαζί με πολλούς άλλους— και την «πολιτιστική αναβάθμιση» του ελληνικού λαού ενάντια στις ξενόφερτες επιρροές κ.λπ.

Παραβιάζοντας ξεκάθαρα το Σύνταγμα και ξεφεύγοντας του σκοπού για τον οποίο αναγνωρίστηκε απ' το Πρωτοδικείο, σε μια εποχή που οι φακέλοι —τουλάχιστον επίσημα— καταργούνται, ένα σωματείο καλλιεργεί μια επικίνδυνη αντίληψη αστυνόμευσης και τρομοκρατίας, αποκαλύπτοντας πόσο επίφοβη είναι η «αλαζονεία της εξουσίας» τουλάχιστον του προέδρου και του Γ.Γραμματέα του. Ερωτηματικά όμως —εξίσου σοβαρά— δημιουργούνται επιπλέον και για τα μέλη της ΕΔΕΤ τα οποία (από τις 12-2-85 πιθανή ημέρα διανομής της εγκυκλίου, έως σήμερα 17-3-85) δε θεώρησαν φαίνεται ότι η προτροπή για φακέλωμα ήταν έξω απ' τα πλαίσια του σωματείου τους, ώστε να διαμαρτυρηθούν, να καλέσουν σε απολογία το Δ.Σ. για το θέμα ή να βγουν δημόσια και να το καταγγείλουν. (Φαίνεται πως η άποψη του φακελώματος δεν έχει χάσει έδαφος).

Αντ' αυτών είχαμε την εξής ανακοίνωση του Μ. Χατζιδάκι, απάντηση στην καταγγελία των παραγωγών: «α) Η εγκύκλιος στην οποία αναφέρεται, δεν είναι δημόσια, αλλά ιδιωτική προς τα μέλη μας και συνεπώς δεν τον αφορά (εννοεί τον Πανελλήνιο Σύλλογο Εργαζομένων ΕΡΤ)».

Ο κ. Χατζιδάκις λοιπόν, λέει ότι η εγκύκλιος δεν είναι δημόσια και δεν αφορά κανέναν. Μα ούτε το φακέλωμα απ' την ασφάλεια γινόταν με «δημόσιες» εγκυκλίους, ούτε και η παρακρατική οργάνωση «Καρφίτσα» έβγαζε «δημόσιες» ανακοινώσεις για την παρακολούθηση δημοκρατικών πολιτών· παρ' όλ' αυτά όλοι οι δημοκράτες πίστευαν ότι τους αφορούσε η υπόθεση και το αίτημα για την κατάργηση του φακελώματος καθώς και η εναντίωση στην τρομοκρατία έγιναν κοινό σύνθημα σ' όλους τους αγώνες για περισσότερη δημοκρατία στον τόπο μας.

...και το «σύγχρονο ελληνικό πολιτιστικό ήθος»...

Όμως η ανακοίνωση συνεχίζει το ίδιο αλαζονικά στο 2ο σημείο της όπου ο κ. Χατζιδάκις μας ενημερώνει πως: «Δεν αφορούσε τους μονίμους παραγωγούς-υπαλλήλους, αλλά τους έκτακτους και ευκαιριακούς, που λυμαινούνται αυτή τη στιγμή τη ραδιοφωνία κ.λπ.»

Μας απογοητεύετε κ. Χατζιδάκι. Όστε δεν πρόκειται για «φακέλωμα» των μονίμων λοιπόν, αλλά για «φακέλωμα» των εκτάκτων. Θαυμάσια! Φαίνεται πως το φακέλωμα των εκτάκτων είναι λιγότερο αντισυνταγματικό και παράνομο και αντιδημοκρατικό απ' ό,τι των μονίμων παραγωγών. Ίσως γιατί είναι λιγότεροι και πιθανά ασυνδικαλιστοί; Η ουσία πάντως δεν αλλάζει και η έντονη ομφαλοσκόπηση δεν αφήνει καν περιθώρια για να την καλύψει.

Η γραφικότητα όμως έχει και την ακόλουθη συνέχεια. Την Τετάρτη 20

Μαρτίου, στις 8 το βράδυ —όπως μας πληροφορεί μια είδηση στην «Καθημερινή» της 16-3-85— ο Μάνος Χατζιδάκις θα μιλήσει, στα πλαίσια μιας εκδήλωσης που διοργανώνει η Εταιρία Μελέτης Προβλημάτων Συλλογικών «ΕΜ.ΠΡΟ.Σ.», με τίτλο «Μια σοσιαλιστική πέστροφα» και θα «αναφέρεται στην αλήθεια και το ψέμα στο σύγχρονο ελληνικό πολιτιστικό ήθος».

Σίγουρο είναι πάντως πως το σύγχρονο Ελληνικό πολιτιστικό ήθος δεν αναβαθμίζεται με νοοτροπίες όπως εκφράστηκαν στην εγκύκλιο «ιδιωτικής» χρήσεως της ΕΔΕΤ, που διανεμήθηκε πάντως στους δημοσιογράφους στα πλαίσια συνέντευξης τύπου του σωματείου.

...παίζει με τον Διόνυσο «ένα λεπτό κρεμμύδι, γκέο βαγκέο».

Είχα μόλις γράψει τον παραπάνω υπότιτλο, όταν από το διπλανό δωμάτιο η συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη άρχισε να μεταδίδεται απ' την ΕΡΤ 2.

Μετά την ακρόασή της αποφάσισα να μείνει ο υπότιτλος αυτός χωρίς σχολιασμό. Πώς να σχολιάσεις έναν άνθρωπο που όχι μόνο αυτοαναιρείται συνεχώς αλλά και προσπαθεί σώνει και καλά να μας αναιρέσει πολλές δεκαετίες απ' τη ζωή μας; Η αρρωστημένη ατμόσφαιρα των όσων έχει πει και των όσων κάνει τελευταία με εμποδίζουν. Ο Μίκης Θεοδωράκης σχολιάζεται από μόνος του. Εμείς δεν έχουμε να προσθέσουμε τίποτα πια.

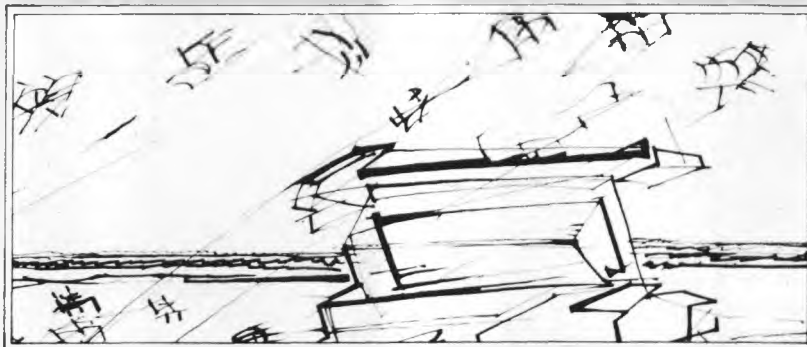
Βάσω Ντάκουρη.

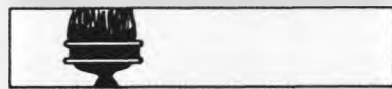
Κώλοι κι όχι Coli

Κυκλοφορεί εκτός από το «Τέταρτο» στις αρχές του Απριλίου το μεταφρασμένο στα Ελληνικά «Πλαίη μπόυ», παρ' όλο που ο εκδότης του μόλις έπαθε εγκεφαλικό. Είναι μια μεταφραστική προσφορά στους νεοέλληνες που πράγματι ταλαιπωρούνται τόσα χρόνια κι αναγκάζονται να κοιτάνε τις φωτογραφίες του Πλαίη μπόυ χωρίς να μπορούν να καταλάβουν το περιεχόμενο των άρθρων. Διότι κακά τα ψέματα. Τι να την κάνεις την Τζόαν Κόλλινς ξεβράκωτη όταν δεν κατέχεις τη γλώσσα για να καταλάβεις τη λεζάντα;

Α.Θ.

Μέχρι τις 5 Απριλίου διαρκεί η έκθεση σχεδίων του Αγ.Κελέκη στο AL ANDAR, Χαριλάου Τρικούπη 170 Α.

Πρόταση

Απαράμιλλες στιγμές έζησε τις μέρες αυτές ο ελληνικός τύπος. Είναι βέβαια ευτύχημα το γεγονός ότι το «ήθος» κι η «εγκυρότητα» τελικά επικράτησαν.

Ημερήσιος και περιοδικός τύπος στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων παρακολουθώντας κατά πόδας τις εξελίξεις. Τα άρθρα «χτενίστηκαν», οι εκτιμήσεις κατέληξαν σε σχετικά διαφορετικά συμπεράσματα και τα «σενάρια» γνώρισαν μεγάλες στιγμές δόξας.

Περισσότερο από μια άποψη επλήγη ο περιοδικός τύπος της βδομάδας προ και μετά την αιφνιδιαστική αλλαγή σκηνικού.

Ιστορικά ντοκουμέντα κι έρευνες όπως: «Από τον Καποδίστρια στον Καραμανλή», «Απο τον Κουντουριώτη στον Καραμανλή», καθώς και πολιτικά άρθρα όπως: «Τα 60 κρίσιμα λεπτά που θα σφραγίσουν μια πενταετία», «Σε χρόνο αστραπή και χωρίς απρόοπτα η εκλογή προέδρου», «Προεδρική εκλογή κι αντιρρησίες», «Εκλογές Προέδρου: Βλέπετε εσείς κανένα καλύτερο;», «Αντρέα προχώρα κι ας είναι κούφια η ώρα», σηματοδότησαν την πλήρη καταρράκωση του ιερού ρόλου της δημοσιογραφίας. Μέχρι και τυπωμένα εξώφυλλα πετάχτηκαν εν ριπή οφθαλμού. Όσο δε για το σύνθημα «Καραμανλής ή Πανκς» πέρασε κι αυτό στην ιστορία μαζί με όλα τα υπόλοιπα. Αν προσθέσουμε στα γεγονότα αυτά το θάνατο του Τσερνιένκο, τον ΠΑΟ, τα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών και την απεργία της ΕΜΥ σίγουρα θα συμφωνήσετε όλοι ότι η δημοσιογραφία έφτασε στο οριακό σημείο της απόστασής της από τη σχιζοφρένεια. Κι επειδή η καλύτερη στιγμή

ήταν η έκδοση των κυριακάτικων φύλλων της 10ης Μαρτίου όπου έως τη μέση είχαν Σαρτζετάκη κι από τη μέση και μετά Καραμανλή νομίζουμε ότι πρέπει η μέρα αυτή αυτοδίκαια να αφιερωθεί στην Ελληνική δημοσιογραφία και να γιορτάζεται κάθε χρόνο με το απαραίτητο ήθος.

Α.Θ.

Μυστήρια κλοπή

Τον προηγούμενο μήνα, άγνωστοι διέρρηξαν τα γραφεία του «Σχολιαστή». Έκλεψαν δε τα εξής περιέργα πράγματα: δυο γραφομηχανές (η μια με λατινικά στοιχεία), μια φορητή ηλεκτρική σόμπα, ένα φτηνό κομπιουτεράκι, μια καφετιέρα, τον καφέ, τις τροφές της γάτας μας (!) το ντοσιέ της διακίνησης (χωρίς το περιεχόμενό του) και τις τσάντες μεταφοράς περιοδικών (!).

Ανακάτεψαν τα χαρτιά και τα συρτάρια και έφυγαν ήσυχα. Ζημιές δεν παρατηρήθηκαν.

Το επιτελείο του περιοδικού χωρίστηκε στα δυο. Σ' αυτούς που θρηνούσαν την αγαπημένη τους καφετιέρα και εκτιμούσαν την κλοπή σαν έμπρακτη «αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος» από τη συμπαθή τάξη των κλεφτών και στους υπόλοιπους, που στάθηκαν μόνο στην κλοπή των γραφομηχανών και υπέθεταν διάφορα κακά. Το μυστήριο δε θα λυθεί σύντομα. Αλλά στη δεύτερη περίπτωση έχουμε τρόπους να μάθουμε αν οι γραφομηχανές έφτασαν στα εργαστήρια της Σκότλαντ-Γιαρντ. Και επειδή τελευταία μαθαίνουμε ποιος στέλνει ποσότητες γραφομηχανών για έλεγχο στην Αγγλία, τότε θα ξέρουμε και τους ενόχους...

Δ.Τ.

■ Πάει και το Φεστιβάλ Αθηνών. Ούτε Μουσουργή φέτος, ούτε Αγνή Μπάλτσα ούτε και Μινωτής. Η κρίση των θεσμών τον χτύπησε κατακέφαλα τον άνθρωπο και τον ανάγκασε να παραιτηθεί από τη συμμετοχή του στη διοργάνωση. Είναι να μην τον χτυπήσεις τον Έλληνα στο φιλότιμο. Χούντες ξεχούντες δεν τον εμποδίζουν να συνεχίζει απτόητος τις προσπάθειές του. Όταν όμως κινδυνεύουν οι θεσμοί —όλα κι όλα— τότε ορθώνει το ανάστημά του κι αντιστέκεται!

■ Σκέτη θα τη φάμε και φέτος τη μαγειρίτσα. Εκεί που νομίζαμε ότι αντί για τα Πάθη του Χριστού και την ταινία του Ζεφίρελλι θα είχαμε φέτος Ράμφο, Γιανναρά, Ρίτσο, Σαββόπουλο κλπ., εκεί που νομίζαμε ότι επιτέλους θα 'σπαγε η μονοτονία και θα είχαμε υλικό για να γραφούμε μέχρι το φθινόπωρο, μας το στέρησαν. Ούτε και φέτος θ' αγιάσουμε δηλαδή. Το νεοορθόδοξο κίνημα φιμώθηκε τη Μεγάλη Βδομάδα. Δεν μπορεί τουλάχιστον καμιά εφημερίδα κανένα περιοδικό να δημοσιεύσει τις ομιλίες που θα έκαναν αυτοί οι άνθρωποι στην τηλεόραση για να σκάσει λίγο και το χέιλι μας;

■ Αυτές οι κορυφαίες 500 φορές που ακούστηκε ο ύμνος της Ειρήνης στο Στάδιο Φιλίας και μέσω της Ευγονισίον σ' όλο τον κόσμο στη διάρκεια των Πανευρωπαϊκών για ένα πράγμα σίγουρα μας έπεισε. Για τη μεγάλη αξία της μπάντας σε μια αθλητική διοργάνωση. Και προτείνουμε στην επόμενη διοργάνωση να βοηθήσουμε όλοι μας οικονομικά για να νοικιάσει το υπουργείο μια μπάντα να παίζει τους εθνικούς ύμνους στις απονομές και να σπάει κάπως η μονοτονία της μιας λέξης και του ενός σκοπού επί εικοσιτετραώρου βάσεως.

■ Από τη μεταπολίτευση μέχρι το '81 οι νέοι της Ανανεωτικής αριστεράς με ατράνταχτα επιχειρήματα έπειθαν τους γονείς τους να ψηφίζουν κατά σειρά Ενωμένη Αριστερά, Συμμαχία κλπ. ενώ οι περισσότεροι άνθρωποι ως τότε ψηφίζουν πατροπαράδοτα ΕΡΕ και τέτοια. Τέλος πάντων! Μια μεγάλη μερίδα μαμπαδών και μαμάνων έγιναν καλά και σώνει πάνω στη μέση ηλικία τους αριστεροί. Μάλιστα οι περισσότεροι ψηφίζουν και με γραμμή: Μπανιά - Δρακόπουλο ή Κύρκο - Νεφέλωδη. Από το σημείο αυτό όμως μέχρι να τους βάζουμε τώρα να συμμετέχουν στα προγράμματα του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς κι Αθλητισμού για την τρίτη ηλικία είναι κάπως ακραίο. Δε φτάνει που ξεπέρασαν οι άνθρωποι τόσα και τόσα ταμπού πρέπει τώρα και να ξελιγώνονται για να μαζικοποιούνται τα προγράμματα και να παίζουν καλαθόσφαιρα πάνω που πήραν τη σύνταξή τους οι άνθρωποι. Μπράβο - Μπράβο - Μπράβο, βρε ζωή!

■ Χαρίζονται γκριζα γατάκια 2 εβδομάδων με όλες τις απαραίτητες φροντίδες για την υγεία τους. Αν θέλετε πληροφορίες τηλεφωνήστε στο Σχολιαστή. Τις άγιες αυτές μέρες του Πάσχα βοηθήστε και σεις αναλαμβάνοντας ένα μικρό γατί που είχε την ατυχία να γεννηθεί από κοινούς γονείς σε μια δύσκολη εποχή.

Α.Θ.

«Χαίρε, Μαρία» του Ζαν-Λυκ Γκοντάρ

ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ που μικραίνει

ΜΕ ΣΠΑΣΜΕΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ, η ξανθή Γερμανιδούλα κι ο Άραβας με τη μελαψή φαλάκρα, προσπαθούν να μιλήσουν για τα γυμνά σώματα. Αναστεναγμοί, βογκητά, όμως όλα μπερδεύονται με την εισβολή ενός τρίτου, ντυμένου. Ο κινηματογραφικός επιχειρηματίας, μπροστά σε κάποιο περίπτερο της «Αγοράς του φιλμ», έχει σταθεί, ρωτώντας αν η ταινία που προβάλλεται από βιντεοκασέτα, είναι πορνό. —Ερωτική, τον διορθώνει η νεαρή κοπέλα. Μια γυναίκα δεν μπορεί ν' αποφασίσει ανάμεσα σε δυο άντρες. —Ούτε στο τέλος; —Μα, ναι, στο τέλος σκοτώνει τον ένα.

Περίεργη, αλήθεια, η δομή του ζευγαριού, σαν του κρυστάλλου. Δεν είναι βέβαιο αν η ταινία αγοράστηκε τελικά. Ο τίτλος της παραμένει άγνωστος, όπως και τα ονόματα των περισσότερων που την ίδια στιγμή πηγαινοέρχονταν αδιάφοροι, ίσως για να κεντρίσει το βλέμμα τους κάτι άλλο, πιο κάτω.

Στα 35 του πια, το φεστιβάλ του Βερολίνου μοιάζει να εγκαταλείπει τις ανησυχίες της νιότης για να στραφεί εκεί που άλλοι, νωρίτερα, δοκιμάστηκαν μ' επιτυχία.

Στο επίσημο πρόγραμμα, στις παράλληλες εκδηλώσεις, τ' αφιερώματα και τις προβολές των βίντεο-στούντιο, συνωστίζονται για πρώτη φορά 600 περίπου φιλμ. Κι αν προλάβεις να ρίξεις μια ματιά στα 100, θα ενδιαφερθείς για τα μισά, θα δεις ακόμα λιγότερα επειδή πραγματικά τ' αξίζουν, θα γράψεις ή θ' ασχοληθείς γενικότερα για 10-20.

Ο γιγαντισμός των Καννών βρίσκει, λοιπόν, μιμητές παντού, έστω κι αν τα χαρακτηριστικά του εργασιολογίου παραμένουν σ' αυτό το φεστιβάλ των πρωτοεμφανιζόμενων, των εθνικών κινηματογραφιών του Τρίτου Κόσμου, της σεμνότητας και της τέλει οργάνωσης, που σχεδόν τρομάζει.

Σύμφωνα με τις βραβεύσεις μιας επιτροπής που είχε μέσο όρο ηλικίας τα 55-60 χρόνια, καλύτερη ταινία του διαγωνιστικού μέρους υπήρξε το αγγλικό «Γουέδερμπι». Τ' όνομα επαρχιακής πόλης, ανάλογη ατμόσφαιρα και στο κέντρο του ψυχολογικού δράματος, η Βανέσα Ρενγκρέθ στο ρόλο της μοναχικής καθηγήτριας που αναπολεί τον κρίσιμο, χαμένο έρωτά της. Κάτι, όμως, που δεν αποδείχτηκε αρκετό και για την προσωπική της βράβευση, αφού μια άγνωστη απ' τη μακρινή Αυστραλία δεν άφησε πολλά περιθώρια ούτε στις Σάλλυ Φηλντς, Νταϊάν Κήτον που πρωταγωνιστούν, αντίστοιχα, στις μετριότατες ταινίες «Μια θέση στην καρδιά» και «Κυρία Σόφελ».

Αντίθετα, βέβαια, γνώμη είχαν τα μέλη της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κριτικών (FIPRESCI) που προτίμησαν να στραφούν στην εκτός συναγωνισμού «Δίκη του Τόκιο», το πεντάωρο, συγκλονι-

στικό ντοκυμαντέρ του Κομπαγιάσι, που 40 ολόκληρα χρόνια μετά, μέσα από τεράστιο υλικό, δημιούργησε τη Νυρεμβέργη της Άπω Ανατολής. Έτσι, αγνοήθηκε απ' όλους ο Ζαν-Λυκ Γκοντάρ και το «Χαίρε, Μαρία», ταινία που θα δούμε στην Ελλάδα τον ερχόμενο χειμώνα και, σίγουρα, παρουσίασε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, ακόμα και για τις επικρίσεις ή την αμηχανία που προκάλεσε σ' ορισμένους, όταν του απονεμήθηκε η τιμητική διάκριση των Προτεσταντών.

Ωστόσο, πέντε λεπτά από την κεντρική αίθουσα του φεστιβάλ, στο «Φόρουμ», το βραζιλιάνικο σινεμά, τα φιλμ-τζαζ μετά τα μεσάνυχτα, η «Μυστική αξιοπρέπεια» του Ρόμπερτ Άλτμαν και «Ο δικός μας Ναζί» του Κράμερ, κατάφεραν να αναπληρώσουν με τον καλύτερο τρόπο τα κενά του επίσημου προγράμματος.

Εδώ και ο «Μανουέλ στο νησί των θαυμάτων» του Ραούλ Ρουϊζ και η πιο σημαντική, ίσως, ταινία του φεστιβάλ «Οι ευνοούμενοι του φεγγαριού» του Οτάρ Ιοσελιάνι διηγούνται, όλο δροσιά, ρυθμό και σπιρτάδα, την απλή ιστορία ενός γυναικείου πορτραίτου του 18ου αιώνα, που μετακομίζει αδιάκοπα σαν αποτέλεσμα διαδοχικών πωλήσεων, ληστειών, αγορών κ.λπ. Περνώντας το απ' τα χέρια κάποιου σ' ενός άλλου, που το αποκτάει για να το χάσει με τη σειρά του, ο Γεωργιανός σκηνοθέτης του «Παστοράλε», σκιαγραφεί, με λεπτές, κωμικές πινελιές, τις ανθρώπινες σχέσεις και την καθημερινή ζωή στο σύγχρονο Παρίσι. Διαφορετική απ' τις προηγούμενες, τούτη η ταινία του μοιάζει με ντοκυμαντέρ για τη χαρακτηρολογία και τις συμπεριφορές στις δυτικές μεγαλουπόλεις, όπου το κυνήγι του κέρδους, η υστερία, ο φόβος της μοναξιάς κι η απουσία αισθημάτων συνθέτουν ένα δεύτερο πορτραίτο, ενός κόσμου που τίποτε δεν ανήκει σε κανένα, καθώς όλοι και όλα χάνουν βαθμιαία τις διαστάσεις τους, σαν το ζωγραφισμένο μουσαμά που αλλάζει μέγεθος, κάθε φορά που το ζυράφι τον αφαιρεί από το προηγούμενο κάδρο του.

Λίγο μετά το τέλος της προβολής, ο Ιοσελιάνι μας είπε πως χρειάστηκε να μείνει ενάμιση χρόνο στο Παρίσι, και πως αν ήταν σε διαφορετική πόλη, σίγουρα και το φιλμ δε θα ήταν το ίδιο. Όχι πως με τα χρόνια γίνεται κανείς μεταφυσικός ή απογοητευτεί, με τώρα τον ενδιαφέρει πολύ η απλότητα στη δουλειά του. Όσο για τον Παρατζάνωφ, τελειώνει μια καινούρια ταινία, ενώ πρόσφατα πραγματοποίησε και έκθεση ζωγραφικής στην Τιφλίδα. Στην τελευταία ερώτηση, αν σωστά χαρακτηρίζουν μερικοί το φιλμ κάτι ανάμεσα σε ντοκυμαντέρ και φιλμ, είναι κατηγορηματικός: —Δεν υπάρχει παρά μόνο ένα είδος κινηματογράφου. Όλο το σινεμά είναι φιλμ. Διαφορετικά, μιλάμε

για επίκαιρα. Όμως, και στο «ντοκυμαντέρ», από τη στιγμή που ενώνεις με συγκεκριμένο τρόπο συγκεκριμένες εικόνες κι όχι κάποιες άλλες στη θέση τους, πρόκειται πάλι για φιλμ, αποτέλεσμα της επέμβασης του δημιουργού.

Δεν είχαμε παρά να συμφωνήσουμε. Οι διαφωνίες, ωστόσο, παραμένουν. Είτε για το ασπόνδυλο συνονθύλευμα ταινιών τόσο διαφορετικών, όσο το «Ερέιζερχεντ» του Ντέιβιντ Λυντς, ο κλασικός «Κινγκ Κονγκ» ή οι «Στενές επαφές τρίτου τύπου», που μαζί με άλλες 50, συναποτελέσαν τη ρετροσπεκτίβα «σπέσιαλ εφφ», παρά τη γοητεία της έκθεσης με αντικείμενα (κατασκευές, τρυκ, σχεδιαγράμματα κ.λπ.) που χρησιμοποιήθηκαν στον κόσμο του τρόμου και του θαυμαστού. Είτε, ακριβώς γι' αυτό, την ομοιότητα δηλαδή που είχε φέτος το φεστιβάλ με το πολυκατάστημα όπου φιλοξενήθηκε η έκθεση.

Στους δρόμους της πόλης, οι μετανάστες κάνουν ό,τι μπορούν για να θυμίζει το Βερολίνο τους παλιούς καιρούς. Τα φαντάσματα των καταδικωμένων Ουγενότων δε διασχίζουν πια την πυκνή ομίχλη, ούτε διακρίνεις τις πατημασιές τους πάνω στο πυκνό χιόνι. Οι φοιτητικές εξεγέρσεις, αχνές κι αυτές, σαν τα λευκώματα που πουλάνε τα πρωινά της Κυριακής σ' υπαίθριες αγορές. Χρειάζεται να μάθεις το ποσό (10.000 μάρκα) που προσφέρουν σ' όσους εργάτες εγκαταλείψουν τη θέση τους για να γυρίσουν στις πατρίδες τους (ο αριθμός των Τούρκων π.χ., περίπου 200.000, εξηγεί γιατί το Βερολίνο είναι η τρίτη τουρκική πόλη, μετά την Άγκυρα και την Κων/πολη), για να καταλάβεις καλύτερα την προτροπή του αμερικανικού ραδιοφώνου: —Επισκεφθείτε το Ανατολικό Βερολίνο. Δεν απέχει παρά 15 λεπτά.

Με τον υπόγειο ή τον υπέργειο, διάφοροι απόκληροι εξακολουθούν να κάνουν την αντίστροφη διαδρομή, αφού το Δυτ. Βερολίνο παραμένει η βιτρίνα του γερμανικού-καπιταλιστικού θαύματος. Μόνο στο Κρόυτσμπεργκ, κοντά στη Δημοκρατική ελληνική κοινότητα (που το σκοτάδι της εισόδου θυμίζει μυστικό κρησφύγετο επαναστατών), όπου βρεθήκαμε όλοι, δημοσιογράφοι και σκηνοθέτες, να μιλάμε για τα προβλήματα του δικού μας σινεμά, το Εκίλ, ένα παλιό μπαρ, θυμίζει το κλίμα του μεσοπόλεμου, την αχλύ του φθίνοντος γερμανικού πνεύματος.

Τα φώτα δε σβήνουν, η ένταση κρατάει ως το πρωί, στο «Πάρις μπαρ», ο Ταρκόφσκι με τον Βέντερς και στη σάλα των δημοσιογράφων, το συνεργείο της τηλεόρασης ρωτάει για ποιον δουλεύει ο καθένας και από ποια χώρα ήρθε.

Κάνει κρύο για να ευδοκιμήσουν οι γυμνόστηθες των Καννών, ή να 'ναι μόνο το τέλος μιας εποχής;

Ανδρέας Τύρος

ΜΑΝΟΣ-ΜΙΚΗΣ: ΣΤΟΝ ΑΣΤΕΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΙΔΥΜΩΝ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ του πενταγράμμου ξαναφούντωσε. Εκεί που είχαμε αρχίσει να ξεχνάμε τις θλιβερές ιστορίες με την Ε.Δ.Ε.Τ. και την Ε.Μ.Σ.Ε., το σήριαλ ξανάρχισε με νέα επεισόδια.

Είχαμε μείνει στο σημείο όπου η Ε.Μ.Σ.Ε., ο σύλλογος των μουσικο-συνθετών-στιχουργών, ίδρυσε αυτο-διαχειριζόμενο εισπρακτικό φορέα, για ν' απαλλαγεί από την, μέχρι τότε κοινά χαρακτηρισμένη σαν «ληστρική», ΑΕΠΠΙ, και προώθησε νόμο για τα πνευματικά δικαιώματα. Κι ακριβώς την πιο κρίσιμη στιγμή, μετά από παρασκηνακές ενέργειες της ΑΕΠΠΙ, οι Μάνος Χατζιδάκις και Μίκης Θεοδωράκης πρωτοστάτησαν στη διάσπαση του σωματείου, στήριξαν την ΑΕΠΠΙ και δημιούργησαν δικιά τους ένωση, την Ε.Δ.Ε.Τ.

Μετά την ανέλπιστη διάσωση της ΑΕΠΠΙ τα πράγματα ατόνησαν κάπως. Αυτό οφείλεται, όμως, μόνο στις διακοπές... του καλοκαιριού, για να ξεσπάσουν και πάλι έντονες οι διαμάχες.

Η φετινή επίθεση της Ε.Δ.Ε.Τ. συνέπεσε με τη δημόσια παρουσίαση της καινούργιας δουλειάς του Μίκη Θεοδωράκη αλλά και της εταιρείας παραγωγής δίσκων «Σείριος», που συνδέεται με την ΕΜΙΑΛ, που διευθύνει ο Μάνος Χατζιδάκις. Γεγονότα που πήραν εντυπωσιακά δυσανάλογη δημοσιότητα σχετικά με τη μουσική ποιότητα που πρόσφεραν. (Μόνο οι δυο τους έμειναν ενθουσιασμένοι από το... αποτέλεσμα!)

Κι επειδή Μάνος και Μίκης έχουν ταυτίσει την Ε.Δ.Ε.Τ. με τον εαυτό τους, χρησιμοποίησαν τις εκδηλώσεις σαν νέα απαρχτή της εκστρατείας του... «συνδικάτου» τους.

Στόχος αυτή τη φορά όχι μόνο η πλήρης κυριαρχία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά και ο βίαιος αποκλεισμός κάθε διαφωνούντα και ειδικότερα άμα ανήκει στην Ε.Μ.Σ.Ε. Δολοπλοκίες, πάθη και μίσση λοιπόν για μια ιστορία που μόνο με τη μουσική δεν έχει σχέση! Δυναστεία! Στα γεγονότα λοιπόν:

Οι Μίκης και Μάνος ζητούν από τον γενικό διευθυντή της ΕΡΤ το 50% των ραδιοφωνικών προγραμμάτων να αποτελείται από τη μουσική των μελών της... Ε.Δ.Ε.Τ.!

Αυτό αυτόματα σημαίνει τον ου-

σιαστικό αποκλεισμό κάθε εκτός Ε.Δ.Ε.Τ. συνθέτη. Γιατί αν μια ομάδα νέμεται το 50% των προγραμμάτων, ποιος θα πρωτομοιραστεί το υπόλοιπο μισό;

Προβλέπονται λοιπόν ομηρικές μάχες μεταξύ Μπετόβεν και Νικολόπουλου, Κολτρίν και Καλντάρα, Ρόλινγκ Στόουνς και Σιδηρόπουλου για μια θέση στον ήλιο (...τις εκπομπές λόγω ας τις ξεχάσουμε καλύτερα!)

Ο Μίκης βέβαια δεν έχει κανένα τέτοιο πρόβλημα και δηλώνει περιχαρής:

«Αξίζει περισσότερο ν' ακούμε ένα μέλος της Ε.Δ.Ε.Τ. παρά Μότσαρτ ή Μπετλς»!!! (Ελευθ. 2-3-85)

Παρασυρμένος από τη συνήθεια να ταυτίζει την Ε.Δ.Ε.Τ. με τον εαυτό του, ο συμπαθής συνθέτης κάνει σοβαρό σφάλμα! Γιατί ο καθένας ξέρει ότι ο Μίκης είναι πράγματι καλύτερος από τον Μότσαρτ, (αλίμονο τώρα!), αλλά δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι κι ο Ανδριόπουλος ή ο Γ. Κατσαρός είναι καλύτερος. Κι αν αυτό σηκώνει... συζήτηση, οπωσδήποτε δεν είναι καλύτερος από τους... Μπετλς. Ε αυτό... πάει πολύ! Ό-λ' αυτά βέβαια θ' ανήκαν στο χώρο της κωμωδίας αν η πρόταση δεν γινόταν... αποδεκτή!! από την ΕΡΤ.

Τι να 'ναι αυτό που κάνει το διδυμο ακαταμάχητο;

Μεθυσμένο από την ανέλπιστη αυτή επιτυχία το ζευγάρι προχώρησε σε πιο συγκεκριμένα μέτρα για την εξόντωση των αντιπάλων του.

Έτσι αφού ο Μίκης με τον Γιώργο Κατσαρό, καταγγέλλουν τους ραδιοφωνικούς παραγωγούς σαν «χουντική νοοτροπία», ζητούν σε εσωτερικό δελτίο της Ε.Δ.Ε.Τ. (12-2-85) «ειδικές πληροφορίες για το ποιόν των διαφόρων παραγωγών»!

Κι όταν η ένωση εργαζομένων της ΕΡΤ τους καταγγέλλει, ο Μάνος απαντά με το αμίμητο: «εφόσον το γράψαμε σε εσωτερικό δελτίο... δεν σας αφορά»!

Κι η επίθεση συνεχίζεται σε προσωπικό επίπεδο. Οι εκπρόσωποι της Ε.Δ.Ε.Τ. συναντούν προσωπικά τον διευθυντή της ΕΡΤ και ζητούν την απόλυση του Νότη Μαυρουδή από τη διεύθυνση του μουσικού τμήματος του Β' προγράμματος, (καθώς και της Λ. Λυκιαρδοπούλου).

Μην μπορώντας μάλιστα να τον κατηγορήσουν για «χουντική νοοτροπία» ή για «όργανο των εταιριών», τον προσάπτουν ότι «μετέβαλε το πρόγραμμα σε ψέυδο της παρέας του της Ε.Μ.Σ.Ε. αποκλείοντας εσθιθελικά τα μέλη μας».

Όταν όμως ο Μαυρουδής παρουσιάζει τα στοιχεία των εκπομπών του '85, αποκαλύπτεται ότι τα μέλη της Ε.Δ.Ε.Τ. καλύπτουν το 65%, ενώ της Ε.Μ.Σ.Ε. το 35%! Οι οργισμένοι κατηγορούν... «ποιούν την νύσσαν».

Έτσι γίνεται ολοφάνερο ότι ο μόνος λόγος της, χαφιέδικου τύπου, αντισυναδελφικής στάσης είναι η εκδίκηση. Γιατί ο Ν. Μαυρουδής επανειλημμένα είχε καταδικάσει σαν διασπαστική την προσπάθεια της Ε.Δ.Ε.Τ. και των Μίκη-Μάνου. Θαυμάστε μεθόδους!

Και μάλιστα απειλούν, πως «αν δεν τιμωρηθούν αυτοί οι κύριοι, η Ε.Δ.Ε.Τ. θα προχωρήσει σε δημόσιες καταγγελίες, σε καμπάνια στον τύπο και πιθανόν και σε άλλα... ριζικότερα μέτρα» (Εσ. εγκύκλιος 12-2).

Αναρωτιέμαι ποια θα είναι τα ριζικότερα μέτρα! Μάλλον θα του τη στήσουν σε καμιά γωνιά! Φυλαχτείτε!

Πέρα όμως από τις «μαγικές» των σωτήρων του τραγουδιού, η Ε.Δ.Ε.Τ. παρουσιάζει κι ορισμένες προτάσεις που, το λιγότερο, προκαλούν απορία.

—Προτείνουν λοιπόν, για πρώτη φορά είναι αλήθεια, και με πολύ ευγενικό τρόπο στην ΑΕΠΠΙ να εισπράττει το 10%, κι όχι το 37,5% που εισέπραττε μέχρι τώρα από τα δικαιώματά τους.

Γιατί άραγε χτύπησαν τόσο άγρια την Ε.Μ.Σ.Ε. όταν πριν λίγο καιρό όχι μόνο ζήτησε αλλά εφάρμοσε στην πράξη αυτό το ποσοστό;

Και γιατί τόσο καιρό δεχόντουσαν να παίρνουν το 65% των χρημάτων τους από δικαιώματα από την ΑΕΠΠΙ, κι όχι το 90% από την Ε.Μ.Σ.Ε.; Αριθμητικό λάθος μήπως;

—Προτείνουν ακόμη τη δημιουργία «ειδικού οργανισμού που να ελέγχεται από τους ίδιους» για να εισπράττει χρήματα από το κράτος. Γιατί βλέπετε, η ΑΕΠΠΙ, σαν κερδοσκοπική ανώνυμη εταιρεία δεν έχει δικαίωμα να εισπράττει από το κράτος.

Γιατί όμως δεν επεκτείνουν το δι-

καίωμα εισπραχής του «ειδικού ελεγχόμενου οργανισμού» και στα νυχτερινά κέντρα, εκεί βρίσκεται και το πολύ χρήμα, και το αφήνουν αποκλειστικά στην ΑΕΠΠΙ;

Μην μπορώντας ν' απαντήσω στα προφανή αυτά ερωτήματα ζήτησα τη συνδρομή ειδικών συνεργατών του «Σχολιαστή».

Στο ερώτημα αν συμφέρει να παίρνει κάποιος το 65% των χρημάτων του, από το... 90%, οι οικονομικοί συνεργάτες μου απάντησαν με το διφορούμενο «κάποιο λάκκο έχει η φάβα», και αρνήθηκαν να σχολιάσουν περισσότερα.

Αντίθετα οι ειδικοί σε ψυχοφακτικά προβλήματα, τόνισαν ότι εκτός από το πάθος για το χρήμα, το πάθος για την εξουσία μπορεί να ενεργοποιήσει κρυφά ταλέντα. Ακόμη κι όταν μιλάμε για εξουσία στο χώρο του τραγουδιού. Τόνισαν την ειδική σημασία της δήλωσης: «Θέλω να παίζω τον τροχονόμο!» του Μ. Χατζιδάκι (πρόλογος στη «Φαίδρα»).

Το πάθος αυτό οξύνεται σε περιόδους δημιουργικής στεριότητας, που πολλοί υποστηρίζουν ότι διακατέχει το ζεύγος. Κι ακόμη περισσότερο όταν συνοδεύεται από την ιδέα της χαμένης νεότητας ή του φόβου των γηρατειών. Και μου έδειξαν τη σημασία του ποιήματος του Μ. Θεοδωράκη: «Μέσα στο ψυγείο άνοιξε να μπεις για να μείνεις φρέσκος να διατηρηθείς»! (από το δίσκο του «Διώνυσος»).

Δεν μπορούσαν να μιλήσουν βέβαια με σιγουριά. «Άβυσσος η ψυχή του ανθρώπου», κατέληξαν.

Υπάρχουν βέβαια κι αυτοί που με το να πρωτοστατούν χειροκροτώντας τις δηλώσεις και τις πράξεις των δύο «μεγάλων», πιστεύουν ότι θα πάρουν λίγη από τη λάμψη τους. Όπως π.χ. ο Η. Ανδριόπουλος που εμφανίζεται βασιλικότερος του βασιλέως ή ο Γ. Κατσαρός.

Και μια τελευταία πτυχή είναι και η... ταξική. Ίσως σας έχει διαφύγει, αλλά στους κόλπους της Ε.Μ.Σ.Ε. βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος των λαϊκών τραγουδοποιών (Δερβενιώτης-Καλντάρας-Νικολόπουλος κ.α.), ενώ αντίθετα στην Ε.Δ.Ε.Τ. κυριαρχεί η «κουλούρα» (Σπανός, Χατζηνάσιος, Μούτσης).

Ε, να κρατάμε και τις αποστάσεις μας.

Δημήτρης Οικονομάκης

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝΤΑΣ

Anthony Braxton

Ο μεγάλος μουσικός στην Αθήνα

ΕΙΝΑΙ ΙΣΩΣ αρκετά δύσκολο να εκφραστεί κανείς με σιγουριά για τον Anthony Braxton. Γιατί ο Μουσικός αυτός (με Μ κεφαλαίο) δεν έχει αφήσει κάποιο είδος μουσικής που να μην ασχοληθεί μαζί του: από την παράδοση της μαύρης μουσικής, μέχρι τις πιο ριζοσπαστικές πρωτοποριακές αναζητήσεις, περνώντας από τη φρενιλαζ. Από την άλλη μεριά, δεν έχει ξεχάσει και τη σύγχρονη σοβαρή μουσική: έχει κάνει είτε σόλο εμφανίσεις είτε με διαφόρων ειδών σχήματα που σχεδόν πάντα έδωσαν θαυμάσια αποτελέσματα.

Πάντως, δύο πράγματα είναι σίγουρα για αυτόν τον κατεξοχήν μη λαϊκό μουσικό:

α) αυτό που παίζει οπωσδήποτε δεν είναι τζαζ κι ίσως ούτε και Μαύρη Μουσική (παρά τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς του).

β) δεν μπορεί κανείς να τον αποκαλέσει σαξοφωνίστα, παρ' όλο που η γκάμα των σαξοφώνων αποτελεί το μέσο έκφρασής του.

Ο Anthony Braxton είναι Μουσικός και παίζει Μουσική. Αυτό πρέπει να προσέξουμε αν θέλουμε όχι να περιοριστούμε σε κατατάξεις που στενεύουν τις προοπτικές του σημαντικού αυτού ατόμου αλλά να δούμε πραγματικά τι είναι αυτό που κάνει και σε τελευταία ανάλυση τι σημαίνει να κάνεις Μουσική.

Ας δώσουμε όμως και μερικά στοιχεία για τη ζωή του:

Ο Anthony Braxton γεννήθηκε το 1945 στο Σικάγο· είναι δηλαδή σήμερα ακριβώς σαράντα ετών. Σπούδασε στο Chicago School of Music από το 1959 μέχρι το 1963. Τις ανώτατες σπουδές του τις έκανε: την αρμονία και τη σύνθεση στο Chicago Musical College και τη φιλοσοφία στο Roosevelt University. Είναι αυτές οι σπουδές φιλοσοφίας που του έδωσαν όχι τη διάθεση αλλά κυρίως το κύρος και τη δυνατότητα να εκφράζεται και μάλιστα με τόση αρτιότητα για τόσο σημαντικά θέματα της ζωής γενικά και της αισθητικής ειδικότερα. Κι όχι μόνο αυτό αλλά είναι αυτή η φιλοσοφική του παιδεία που τον ώθησε μέχρι του να καθιερώσει ειδική σημειογραφία, «ιερογλυφική» και άκρως αποπνεύουσα τεχνολογία, για τους τίτλους πολλών κομματιών του, σημειογραφία που από πρώτης όψεως φαίνεται απλώς τυπική ή/και χωρίς κανένα απολύτως νόημα. Για να γνωρίσεις πάντως τη μουσική και τη σημειογραφία του Braxton, πρέπει να γνωρίζεις αρκετά τον ίδιο και τις ιδέες του.

Μετά από τις σπουδές του, αρχίζει για τον Anthony Braxton μια μακρά μουσική περιπέτεια που έμελλε να τον οδηγήσει στο σημερινό σημείο μουσικής εξέλιξης και δημιουργικότητας αλλά και να του δώσει τη διπλή αντιφατική φήμη που έχει: του σπουδαίου όσο και αμφιλεγόμενου μουσικού.

Αλλά και αυτή η μουσική περιπέτεια ήταν συνέπεια της εσωτερικής συγκρότησης του Anthony Braxton. Πριν λοιπόν αναφέρουμε τους κυριότερους σταθμούς της, ας προσπαθήσουμε να δούμε ποιος ήταν ο Braxton και οι ιδέες του, μέσα από ένα μόνο σύντομο ισχυρισμό: τα πάντα ξεκινούν από την άποψή του ότι υπάρχει διαίρεση σε υψηλή και κατώτερη κουλτούρα, οι οποίες συνενώνονται σ' ένα αλληλοσυγκρουόμενο πολιτιστικό οικοδόμημα. Έτσι, τόσο η ενασχόληση με πολλά μουσικά είδη όσο και η ερμητική σημειογραφία δείχνουν το ενδιαφέρον του για ΟΛΕΣ τις εκφράσεις της κουλτούρας και την πρόθεσή του να συνενώσει τους σε ένα σύνολο μουσικής πρακτικής.

Το 1966 ο Anthony Braxton έγινε μέλος του περίφημου Συνδέσμου για την Προώθηση των Δημιουργικών Μουσικών (A.A.C.M.) του Σικάγου και δίδαξε αρμονία στη σχολή του μέχρι το 1969 που πήγε στο Παρίσι. Εκεί, αφενός συνεργάστηκε με όλους τους μαύρους Αμερικανούς μουσικούς του Σικάγου, μεταξύ των οποίων και το περίφημο Art Ensemble of Chicago και αφετέρου διέκρινε για ένα μεγάλο διάστημα κάθε ασχολία με τη μουσική για να αφοσιωθεί αποκλειστικά στο σκάκι. Το πρώτο βήμα που έκανε ο Braxton όταν γύρισε στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν να συνεργαστεί με τον Chick Corea, τον ντράμμερ Barry Altschul και τον κοντραμπασίστα Dave Holland στο περίφημο συγκρότημα Circle. Μετά, ακολούθησε μια σειρά από

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Από την τεράστια δισκογραφία του Anthony Braxton, παραθέτουμε ενδεικτικά τους παρακάτω δίσκους:

1) «Three Compositions of New Jazz» (Leroy Jenkins, Leo Smith, Mahal Richard Abrams) 1968, Delmark 415.

2) «B-X0 NO 1 47 H» (Jenkins, Smith, Steve Mc Call) 1969, Byg 529315.

3) «The Complete Braxton» (Chick Corea, Dave Holland, Barry Altschul, Kenny Wheeler), 1971, Freedom 40112-3.

4) «Saxophone Improvisations» (Solo) 1972, America 011-2.

5) «Four Compositions» (Masahiko Sato, Keiki Midorikana, Hozumi Tanaka) 1973, Columbia NCP-8504 N.

6) «In the Tradition» (Tete Montolin, Niels Henning Orsted-Pedersen, Albert Heath) 1974, Steeplechase 1015-1045.

7) «Live at Moers» (Solo) 1974, Ring 01002.

8) «Trio and Duet» (Leo Smith, Richard Teitelbaum) 1974, Sackville 3007.

9) «Moers Festival» (Wheeler, Holland, Altschul) 1975, Ring 010-011.

10) «Creative Orchestra Music» (μεγάλη ορχήστρα στην οποία συμμετείχαν οι περισσότεροι από τους παραπάνω μουσικούς αλλά και πολλοί άλλοι) 1976 Arista 4080.

11) «Birth and Rebirth» (ντουέτο με τον Max Roach) Μιλάνο 1978, Black Saint BSR-0026.

Δεν παραθέτω περισσότερη δισκογραφία γιατί τις από το 1978 και έπειτα ηχογραφήσεις του Anthony Braxton αρχίζουμε και στην Ελλάδα να τις γνωρίζουμε αρκετά καλύτερα, εξαιτίας κιόλας και των πρώτων δημοσιευμάτων που μόλις παρουσιάζονται.

συνεργασίες με την αφρόκρεμα της Αμερικανικής και Ευρωπαϊκής πρωτοποριακής μουσικής σκηνής αλλά και πολλές φορές και με εκφραστές της παράδοσης. Η πορεία αυτή, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, πήρε πάρα πολλές μορφές για τις οποίες ήδη μιλήσαμε και κατέληξε στην ηχογράφιση πάμπολλων προσωπικών ή και σε συνεργασία δίσκων.

Πρέπει να σημειώσουμε δύο ακόμα πράγματα: πρώτον ότι ο Anthony Braxton είναι εξαιρετικός τόσο σαν αυτοσχεδιαστής όσο και σαν συνθέτης και δεύτερο ότι η ενασχόλησή του με όργανα που φαίνονται παράξενα και είναι εξαιρετικά σπάνια, όπως το κοντραμπάσσο σαξοφώνο και το κοντραμπάσσο κλαρινέτο (είναι ζήτημα αν από το καθενα υπάρχουν δέκα κομμάτια σ' όλο τον κόσμο), δεν είναι επιπλοκή. Πηγάζει αντίθετα από μια βαθιά και πηγαία μουσική ανάγκη, που είναι η ανάγκη της πολυσήμαντης έκφρασης για την οποία ήδη μιλήσαμε.

Για να φανεί πως ο Anthony Braxton είναι ο μόνος δημιουργικός μουσικός, ο μόνος μουσικός που κινείται κυρίως στους κύκλους των αυτοσχεδιαστών (και μάλιστα των μαύρων), ο μόνος λοιπόν που κατόρθωσε να κερδίσει την εμπιστοσύνη και την εκτίμηση των συνήθως στρυφνών και δύσπιστων «σοβαρών» μουσικών, ας μου επιτραπεί η παράθεση μιας προσωπικής ανάμνησης: Τον Ιούλιο του 1982 είχα παρακολουθήσει, ο μόνος Έλληνας, τις συναυλίες και τις εργασίες του Έβδομου Παγκόσμιου Συνεδρίου του σαξοφώνου που έγινε στη Νυρεμβέργη της Γερμανίας. Στο συνέδριο αυτό, συνάντηση μουσικών κατεξοχή «σοβαρών» (κλασικών και πρωτοποριακών) με παιδεία ωδείου και συναυλίες σε «ευπρόληπτες» αίθουσες, το μόνο όνομα σαξοφωνίστα που προέρχονταν από τον αποκαλούμενο «κόσμο της τζαζ» και το έργο και η προσωπικότητα του οποίου γίνονταν αποδεκτά, ήταν ένα: Anthony Braxton.

Αλέξανδρος Σακκάς

«Ο θαυμαστός κόσμος των ηλεκτρονικών υπολογιστών έγινε ένας κόσμος επικίνδυνος, ένας κόσμος εφιαλτικός και το συναισθήμα του θαυμασμού παραχώρησε τη θέση του στα συναισθήματα της αγωνίας και του φόβου. Όλοι άρχισαν να αναρωτιούνται μέχρι που θα φτάσουν οι περίεργες αυτές μηχανές και, κυρίως, πώς θα προφυλαχτούμε απ' αυτές...» Α. Μαρίνος στο «Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και το δίκαιο». Γι' αυτό μιλήσαμε με τον Νίκο Μανούσο, τον Φώτη Καρατζιά και τον Τέλη Λιβανιδή του Περιοδικού «Computer για όλους» αλλά και για τις αναπτυσσόμενες δυνατότητες που προσφέρουν οι Η.Υ. κι άλλα τινά.

MEDIA

Εικόνα δεύτερη:

Ο Γιάννης σταμάτησε το ξυπνητήρι, χασμουρήθηκε, σηκώθηκε, γλύστρησε τα πόδια του μες στις παντόφλες του, ήταν εννιά το πρωί. Ο καφές και τα τσάι ήταν ζεστά, το θερμοσίφωνο ζεμάτο. Ατύπησε μερικά πλήκτρα στο τερματικό της κουζίνας κι αποσύνδεσε το μάτι, το θερμοσίφωνο και την τσαστιέρα προγραμματίζοντάς τα για το επόμενο πρωί. Ανοίγοντας το ψυγείο βλαστήμησε, είχε τελειώσει το γάλα! Στο τερματικό συνδέθηκε με το σούπερ μάρκετ της γειτονιάς, παρήγγειλε γάλα και δύο τρία άλλα χρειζόμενα. Αφού τέλειωσε το πρωινό του, με τον καφέ στο χέρι πήγε στο γραφείο του, άναψε την οθόνη του Η.Υ., είδε πως σ' ένα τέταρτο θα τον καλούσαν απο τη δουλειά για μια τηλεσυνεδρίαση και πως η Κατερίνα θα περνούσε στις έντεκα. Η πρωινή ηλεκτρονική εφημερίδα είχε ένα ενδιαφέρον άρθρο για τις εξελίξεις στην Τουρκία: προγραμματίστηκε την εκτέλεσή του όταν χτύπησε το βιντεοτηλέφωνο, ήταν τ' αφεντικό του, ώρα για δουλειά!

Εικόνα πρώτη:

Ήταν ένα ζεστό πρωινό στην Peshawar στο Πακιστάν: ο ξανθός δημοσιογράφος έκλεισε το τηλέφωνο κι αποσύνδεσε το modem του Η.Υ. Μόλις είχε γυρίσει από το Αφγανιστάν. Σε λίγες ώρες το άρθρο, που μόλις είχε στείλει μέσω δορυφορικής τηλεφωνικής γραμμής σε μορφή ηλεκτρονικών σημάτων, θα φάνταζε στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας του στη Νέα Υόρκη, πέντε ώρες πριν από τα άρθρα των συναδέλφων του.

«Σήμερα η πραγματικότητα είναι πολύ κοντά στη φαντασία λέει ο Φώτης Καρατζιάς. Ήδη σήμερα στην Αγγλία, στη Γαλλία και στην Αμερική είναι δυνατό να κάνεις τα ψώνια σου, ή τις παραγγελίες για τη δουλειά σου, τηλεσυνεδριάσεις, να διαβάσεις μια ηλεκτρονική εφημερίδα, να ελέγξεις τα ωράρια των αεροπορικών γραμμών ή να στείλεις μήνυμα στη θεία σου, κι αυτά μ' έναν απλό Η.Υ. (ένα τερματικό) συνδεδεμένο με την τηλεόρασή σου. Η δυνατότητα αυτή, το λεγόμενο Videotext, η σύνδεση με διάφορες τράπεζες πληροφοριών (Databanks) είναι σήμερα πραγματικότητα. Το γαλλικό σύστημα Minitel που ξεκίνησε πειραματικά πριν τρία χρόνια περίπου, γενικοποιείται. Μπορείς ήδη, αν συνδεθείς, να εξοικονομήσεις χρόνο κάνοντας από το σπίτι διάφορες απαραίτητες πράξεις όπως να ελέγξεις τις καταθέσεις σου στην Τράπεζα. Σίγουρα σε λίγα χρόνια το ωράριο εργασίας θα μειωθεί αν προωθηθούν οι εφαρμογές και θα 'ναι δυνατόν να δουλέψεις στο σπίτι σου».

Και στην Ελλάδα;

«Μα υπάρχουν κι άλλες δυνατότητες, λέει ο Τέλης Λιβανιδής, η εξαφάνιση της γραφειοκρατίας παραδείγματος χάριν. Πριν λίγο καιρό χρειάστηκαν 17 πράξεις για να εκτελωνισώ ένα κιβώτιο βιβλία! Πόσο πιο απλά θα-

ταν τα πράγματα αν είχε χρησιμοποιηθεί Η.Υ. Σκέψου και κάτι άλλο. Ένας άνθρωπος πέφτει στο δρόμο. Τον οδηγούν στο νοσοκομείο, είναι σε κώμα. Βρίσκουν επάνω του μια ιατρική ταυτότητα που αναφέρει τον κωδικό του αριθμό κι έτσι από την τράπεζα πληροφοριών στην οποία είναι συνδρομητής, οι γιατροί μαθαίνουν το ιστορικό του κι ότι υπάρχει κίνδυνος στη χρησιμοποίηση κάπου φάρμακου».

Με πολύ ενθουσιασμό ο Τέλης, ο Φώτης κι ο Νίκος συνέχισαν να εξηγούν τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν οι Η.Υ. στον τομέα της υγείας, του εμπορίου, της οργάνωσης, της εκπαίδευσης και της γνώσης γενικά.

Στον τόπο μας από τον Σεπτέμβρη σε 14 πολυκλαδικά λύκεια θα τοποθετηθούν Η.Υ. και θα διδάσκεται η πληροφορική. «Αν επεκταθεί η πρωτοβουλία αυτή θα είναι κάτι το πολύ θετικό, όχι μόνο στο επίπεδο της μάθησης αλλά κι οικονομικά. Θα χρειαστούν από τον Σεπτέμβρη κάπου 150 κομμάτια, αν επεκταθεί, πολύ παρά πάνω... Από την άλλη πλευρά ξέρουμε ότι έχουν πουληθεί κάπου 35.000 μικροϋπολογιστές και γύρω στις 5.000 επαγγελματικά. Αυτό σημαίνει πως γεννιέται η ανάγκη κατασκευής αν δε θέλουμε να εξαρτώμαστε. Αυτό είναι δυνατό. Για τα Chips —ολοκληρωμένα κυκλώματα, η κεντρική μονάδα των Η.Υ.— δε

συμφέρει, αλλά όλα τα άλλα εξαρτήματα μπορούμε να τα κατασκευάσουμε. Υπάρχουν εταιρείες κι ανεκμετάλλευτα ταλέντα που θα μπορούσαν να κάνουν καλή δουλειά. Όσο για τα soft ware (προγράμματα) ήδη υπάρχει παραγωγή. Το πρόβλημα είναι ότι η αντίσταση στην αλλαγή είναι μεγάλη. Οι επιχειρηματίες π.χ. φοβούνται να παραδώσουν τα μυστικά τους στον Η.Υ. κι οι εφαρμογές γίνονται συχνά στο περίπου. Έτσι στην Καλογρέζα, στο Αθλητικό κέντρο, ένα μηχανήμα πολλών εκατομμυρίων χρησιμοποιήθηκε καιρό για απλές αριθμητικές πράξεις».

Κίνδυνοι πραγματικοί, κίνδυνοι φανταστικοί

«Σίγουρα ένας νόμος που επιβάλλει τη δήλωση των Η.Υ. είναι πιο επικίνδυνος από την απουσία ελέγχου. Ο Η.Υ. δε φέρνει δικτατορία, απλά μια δικτατορία θα μπορούσε να τον χρησιμοποιήσει για να αυξήσει τη δύναμή της». Κι οι τρεις «ηλεκτρονικοί σωματοφύλακες» φαίνονται να συμφωνούν. «Στο κάτω κάτω, λέει ο Νίκος Μανούσος, το φακέλωμα υπήρχε πριν από τους Η.Υ., αυτό που αλλάζει σήμερα είναι η ταχύτητα επεξεργασίας των πληροφοριών. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής, η ελαχιστοποίηση ονομαστικών πληροφοριών πρέπει να κατοχυρωθούν

αλλά χωρίς παρανοϊκούς φόβους. Όσο για τον κίνδυνο μονομερούς πληροφόρησης από τις Data banks (Τράπεζες πληροφοριών): ας κάνουμε τις δικές μας. Εξάλλου τι συμβαίνει στον τύπο; Δεν υπάρχει μονομερής πληροφόρηση; Ο πλουραλισμός είναι η μόνη λύση. Να υπογραμμίσω κι ένα πλεονέκτημα των Η.Υ. απέναντι στον τύπο:

Την πληροφόρηση από τον τύπο τη δέχεται παθητικά ενώ με τους Η.Υ. είναι δυνατή η δυναμική πληροφόρηση, η παρέμβαση του πολίτη. Αυτή η πτυχή κάνει τους Η.Υ. όπλο ελευθερίας, ιδιαίτερα αν σκεφτεί κανείς τις δυνατότητες δικτύωσης.

Ένας κίνδυνος πραγματικός είναι οι hackers (οι πειρατές) που εισβάλλουν στα προγράμματα, κάνουν υποκλοπές και καμιά φορά μαγαπονιές. Μόνο που είμαστε στην αρχή, τα κυκλώματα δεν είναι ακόμα καλά προστατευμένα και η ανασφάλεια είναι αντικειδίδι για κάποιες απειλές. Γενικά μπορούμε να πούμε πως ο κίνδυνος είναι μεγάλος αν λίγοι χρησιμοποιούν τους Η.Υ. και πως τα ωφέλη είναι περισσότερα από τους κινδύνους. Πάντως καλό θα ήταν, η νομική επιτροπή που ανέλαβε τη σύνταξη του νόμου για την προστασία των ελευθεριών από τα Computers να ρωτήσει κι ειδικούς, η καλή θέληση δε φτάνει, πρέπει να γνωρίζεις το αντικείμενό σου».

Αλέξανδρος Σουλιώτης

και τα Παρακλήδια του στον Ελληνικό Χώρο

ΠΕΡΝΑΩ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟ, που είναι μάλλον «μεταμοντερνιστικό» φαινόμενο, έχοντας αρχικά αποτύχει, σαν «μοντερνιστής» της γενιάς του τριάντα, βρήκε τον εαυτό μεσ' τον εμφύλιο και στις περιπέτειές του, χαρακτηριστικά επωφελούμενος από την πτώση και τη χαλάρωση των «μοντερνιστών ως καταστημένο». Γλιστρώντας μέσα από τα δίχτυα της πολιτικής καταδίωξης, απλώθηκε όσο κανένας άλλος Έλληνας ποιητής σε παγκόσμιους χώρους. Αυτό δεν είναι τυχαίο κι ούτε οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι υπήρξε καταδιωκόμενος. Η ποίησή του, όπως η πρόζα του Καζαντζάκη, χτύπησε μια χορδή στο παγκόσμιο ακροατήριο, που την χρειαζόταν και ακόμα την χρειάζεται. Ένα μίγμα μυστηρίου και πάθους, θερμής και ψυχρότητας, απόστασης και πλησιάζματος, με άλλα λόγια ένα μίραζ, μια οπτασία της «ερήμου».

Πίσω από την ποίηση του Ρίτσου δεν υπάρχει ούτε η ελληνική πραγματικότητα του Σεφέρη — η διχασμένη ανάμεσα στο παλιό και το νέο, το προσωπικό και το αντικειμενικό, ούτε οι πραγματικότητες των Υπερρεαλιστών, οι μετασχηματισμένες ανάλογα με την επιθυμία του ασυνειδήτου. Υπάρχει μια Ελλάδα - φάντασμα, σχεδόν ανύπαρκτη που έχει κάτι το μεσαιωνικό, και το κλασικό συνάμα, αλλά πάντοτε ειπωμένη με μισόλογα και με υπονοούμενα. Ένα «εδώ» που είναι «αλλού» κι εδώ συνάμα. Πίσω από μια πόρτα. Φρούδες ελπίδες πως αν ανοίξει «θα φανεί» επιτέλους, κάτι. Η αμφιβολία αυτή, που την επωμίζεται ο Ρίτσος, για τον εαυτό του και για τους άλλους, διακρίνει την ποίησή του ριζικά από των άλλων. Θα «φανεί» τι; Μέσα σ' αυτό το ερώτημα κλείνεται ολόκληρη η μεγαλομανία του Έλληνα, του νέου ασφαλούς, ίσως και του αρχαίου. Όλο το αισθητικό του εγώ, που θέλει να υπάρξει με πάθος σ' ένα επίπεδο μεγαλοπρέπειας, που υπάρχει μόνο στα όνειρα κι έξω από τον κόσμο. Ο Ρίτσος έχει πει πως συχνά δεν καταλαβαίνει τα ποιήματά του. Έχει το θάρρος δηλαδή να μην τα καταλάβει. Το ίδιο ακριβώς δήλωσε ο Αμερικάνος ποιητής Τζων Άσπερυ τελευταία σε μια συνέντευξη. Δεν είναι τυχαίο ότι κι οι δυο ποιητές καλλιεργούν το αμφίβολο, το μη ξεκαθαρισμένο, το διστακτικό, το υποθετικό ύφος, μέσα από συγκεκριμένες φράσεις και εικόνες. Η καλλιέργεια κάποιας άδειας διάστασης όπου όλα γίνονται και δε γίνεται τίποτα, ταιριάζει θαυμάσια στην περιγραφή του ελληνικού χώρου, όπως έχει διαμορφωθεί μέσα σε 150 χρόνια ματαιοδοξιών που καταλήγουν πάντοτε, πολύ Καβαφικά, σαν τις «προσπάθειες των Τρώων». Και το ξένο κοινό που διαβάζει τον Ρίτσο σε μεταφράσεις, βρίσκει μια Ελλάδα που τη μαντεύει, γεμάτη σκιές, με πού και πού καμιά αχτίδα φωτός, αλλά γενικά βυθισμένη σ' ένα μούχρωμα, διόλου σαν αυτό των συμβολιστών ποιητών, αλλά μάλλον με μια αδιαφάνεια νοηματική που επικάθεται πάνω στα πράγματα και τα κρύβει, τ' αλλάζει, τα κάνει αγνώριστα. Αν ο Σεφέρης αλάφρωσε την ελληνική γλώσσα απ' τα τριδίπλα επίθετα, της έδωσε κι ένα μόνιμο πένθος όπως αυτό της αρχαίας τραγωδίας. Στο βάθος, τα ποιήματά του είναι μοιρολόγια, που συχνά δεν έχουν νόημα για τους ξένους ως προς τον ελληνικό χώρο και την παράδοση. Εντούτοις άμα διαβάζουμε ποιήματα του Ρίτσου όπως ετούτο, «κάτι» γίνεται καταληπτό από έναν «ξένο».

μια πρόφαση

τ' άδεια κλουβιά στην αυλή

τ' άδεια μπουκάλια κάτω απ' το δέντρο

όταν πέφτει το βράδυ στις παράγκες

όταν το μαύρο άγαλμα

αφομοιωμένο απ' το σκοτάδι

δεν παριστάνει τίποτα

Τις περισσότερες φορές τα ποιήματα αυτού του είδους κινούνται γύρω από ένα βασικό κενό που υπάρχει πίσω από τη γραφή την ίδια δημιουργώ-

ντας έτσι στις πιο κοινότητες απεριθμήσεις αντικειμένων ένα αίσθημα απουσίας. Μήπως το κενό αυτό, για το οποίο μιλάει τόσο συχνά ο Ρίτσος, δεν είναι παρά το ίδιο με την έλλειψη που γίνεται πληρωση, ενός κάτι που δεν εκφράζεται παρά περιφραστικά; Αν λοιπόν όλα τα πιο τελευταία ποιήματα του Ρίτσου είναι «περιφράσεις», τι είναι αυτό που δε λένε; Δε λένε το κοινό μυστικό που το ξέρουν όλοι, ότι μπορεί να 'ναι κανείς «εδώ» και να κάθεται ικανοποιημένος χωρίς να έχει την ώθηση, την ξεφρενη να κάνει «κάτι». Είναι ακριβώς αυτό το ομφαλοσκοπικό στοιχείο που πάει με κάποιο ναρκισσισμό και μια απάθεια, που την κληρονόμησε ασφαλώς απ' τον Καρυωτάκη, παρόλο που δεν υπάρχει καθόλου «υστερία» στο Ρίτσο όπως υπήρχε στον Κ. ούτε άγχος για κάτι «παραπέρα» απ' ό,τι είναι εδώ μπροστά μας. Μήπως οι πολύχρονοι περιορισμοί σε χώρους κλειστούς, στρατόπεδα, φυλακές, δημιούργησαν αυτήν την αίσθηση της αυτοϊκανοποίησης, της ενόρασης για τα πιο άμεσα πράγματα που χωρίς αυτά για τι θα 'γραφε έγκλειστος ένας πολυγράφος ποιητής; Το στοιχείο όμως ακριβώς αυτό της υποταγής στα πράγματα όπως είναι, δεν είναι ακριβώς το στοιχείο που ο μανιώδης δυτικός και ανατολικός ευρωπαίος που θέλει συνεχώς να τ' αλλάξει όλα, το νοσταλγεί, πάνω από κάθε τι άλλο; Δεν είναι ακριβώς αυτό που βρίσκει στον «φαινομενικό κόσμο», τον γνώριμο μα και τόσο αλλажμένο μεσ' την ποίηση του Ρίτσου; Πώς αυτό δεν αντιτίθεται στην κομμουνιστική του ορθοδοξία είναι μια παραπέρα ένδειξη, εφόσον με κάποιο τρόπο σε μια ιεραρχία όλα ακινητοποιούνται, και μόνο οι διαταγές από πάνω έχουν πια νόημα και σημασία και εφόσον πάνω από κάθε κομμουνιστή υπάρχει, ένα αποπάνω, και γι' αυτούς ακόμα που είναι στην κορυφή υπάρχει «το βιβλίο» και ακόμα τρομερότερο, «η ερμηνεία» η εκάστοτε διαφορετική του βιβλίου, που την έχει περιγράψει τόσο βαθιά ο Κάφκα. Τάχατες δεν ήταν το ίδιο και στη μεσαιωνική εκκλησία; Έτσι καταλαβαίνουμε ίσως καλύτερα γιατί το Βυζάντιο, η βυζαντινή γραφή και η ατμόσφαιρα του μεσαίωνα πάει τόσο πολύ στο Ρίτσο. Τι άλλο θα 'ταν οι μοναχοί ακόμα και στις εποχές των διωγμών και των αιρέσεων; Αυτή λοιπόν η γαλήνη της ποίησης του Ρίτσου μήπως είναι ένα παραπέτασμα που μας και πέσει, πίσω του θα φανεί το αφανέρωτο; Δηλαδή το «τίποτα»; Πάντως ως καλλιτέχνης κατάφερε, κι αυτό είναι κατόρθωμα, να μείνει ποιητής μέσα στην πιο εχθρική και άχαρη

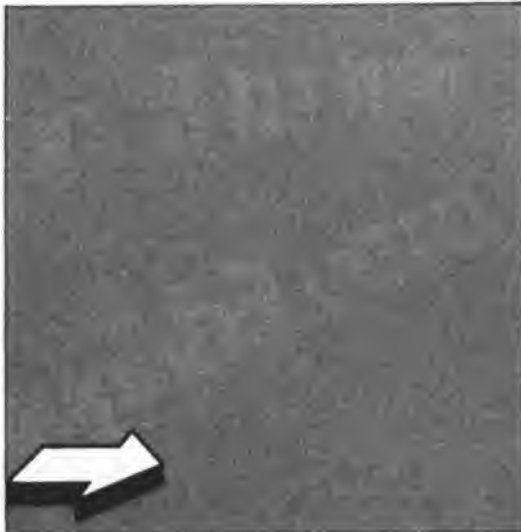
δυνατή ατμόσφαιρα, όχι μόνο όταν ήταν ανάμεσα στους αντιπάλους του αιχμάλωτος, αλλά και όταν βρίσκεται με τους φίλους του και τους ομοϊδέατες. (Ακόμα πιο δύσκολο!)

Η Ελλάδα λοιπόν του Ρίτσου δεν είναι μόνο γεμάτη από μυστηριώδη κοινά αντικείμενα, που δίνουν ένα τόνο ρεαλιστικό στα ποιήματα, αλλά και από μυστηριώδεις παρουσίες και απουσίες και χειρονομίες που δε λένε «τίποτα». Αυτό το «τίποτα» είναι ακριβώς το αντίθετο από το «κάτι άλλο» των Υπερρεαλιστών και των «Μοντερνιστών» και χαρακτηρίζει σαφώς τη «μεταμοντερνιστική» μας εποχή, όπου το «εσωτερικό κενό» έχει γίνει πολύ μεγαλύτερο ακριβώς γιατί η φόρτωση των κυκλωμάτων είναι κι αυτή στο έπακρο. Ένα λουτρό λοιπόν σ' αυτή την ποίηση είναι σχεδόν μια ανάγκη, στην ποίηση αυτή που καταφέρνει να μην πει τίποτα, σ' αυτόν που αγωνιά κάθε μέρα να πει κάτι γιατί φοβάται πως αν δε πει κάτι θα πέσει στο κεφάλι του ολόκληρο το οικοδόμημα. Έτσι άλλωστε ερμηνεύω και την επιτυχία του Τζων Άσπερυ και τα πολλά βραβεία για μια ποίηση που κατά τα άλλα μένει ακατανόητη, αλλά ακριβώς δίνει και την εντύπωση πως το «μυστικό» δεν υπάρχει στο τέλος και ότι όλα είναι ένα παιχνίδι, πράμα πολύ ανακουφιστικό γι' αυτόν που γυρεύει με το πιστόλι στον κρόταφο την «αλήθεια», και μάλιστα σ' ένα συγκεκριμένο σημείο, ούτε παρά πάνω ούτε παρά κάτω.

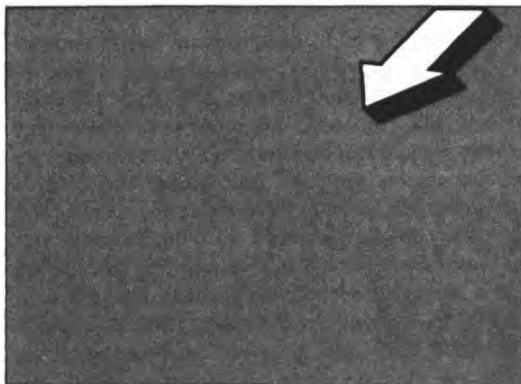
Αν δεν υπάρχει άλλη «αλήθεια» από την ανακουφιστική αποδιοργάνωση του λογοκρατημένου λόγου του «τρομοκράτη» που λέγεται ευφημιστικά «τεχνοκράτης», η ποίηση στη «μεταμοντερνιστική» της φάση λειτουργεί όπως το ανάθεμα των πρώτων αισθητικών του Κομμουνισμού, «τη φυγή», το «όπιο του αναγνώστη». μια μικρή μισο-αναγνωρισμένη θρησκεία. Ο ρόλος αυτός είναι καινούργιος. Και πρέπει ν' αναγνωρίσει κανείς στο Ρίτσο παρόλη του την ιδεολογική «ορθοδοξία», μια επιμονή στο πεδίο αυτό που με κάποιο τρόπο το αυτονομεί και είναι το μυστικό της επιτυχίας του σε ευρύτερο κύκλο από εκείνους του κόμματος. Βέβαια το έργο του είναι πολύ άνισο και είναι πιθανό να είναι η τιμή που πληρώνει για να διατηρήσει αυτή τη γωνιά της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας. Όταν γράφει κανείς πολύ, και σαν να γράφουν δυο και τρία άσχετα πρόσωπα, ένα μέρος της γραφής μπορεί να κρατηθεί καθαρό από ρητορείες και συνθήματα. Και αυτό όπως θα 'λεγε ο Σεφέρης, δεν είναι μικρό πράμα.

Το άκρο αντίθετο με την περίπτωση του Ρίτσου είναι ο Νίκος Γκάτσος, που έχει γράψει ελάχιστα στη ζωή του, από ένα φόβο και μια ανησυχία για την έκφραση, που τον παρέλυσε τελικά ως ενεργό μέλος του «μοντερνιστικού» κινήματος. Εδώ η πιστότητα στο μοντερνισμό με τη στενή έννοια του «καλού γραψίματος», της «πρωτοτυπίας», ενεργεί ως ανασχετικό για μια εξέλιξη της ίδιας της γραφής σε βάθος και σε πλάτος. Η ξενοιασιά με την οποία γράφτηκε η «Αμοργός», στα χρόνια εκείνα τη θυμάμαι ακόμα σα να 'ταν χτες. Η «Αμοργός» ήταν μια «φάρσα» του Γκάτσου, που πάντοτε ανατρεπτικός, υπονόμει και τους ίδιους τους φίλους του, με την έννοια κάποιου «μεταφυσικού χιούμορ» που το είχε βρει στον υπαρξισμό. Όταν το ποίημα είχε την επιτυχία που είχε, ήταν λίγο σα να του στερήσαν τον άνεμο στα πανιά του, και θυμάμαι τα ποιήματα που μου 'δειχνε ως «σοβαρά», ήταν πολύ πιο συμβατικά ρομαντικά ποιήματα από την ανατρεπτική και εκπληκτική «Αμοργό». Το πνεύμα του αστείοι, με το οποίο ζούσε η μικρή ομάδα των «Υπερρεαλιστών» και «μοντερνιστών» τότε, σε μια Ελλάδα που δεν καταλάβαινε τίποτα, ήταν μια μικρή συνωμοσία μεταξύ μερικών φίλων. Αν αυτό παραξενώνει μερικούς, σπεύδω να προσθέσω πως το πνεύμα αυτό, παρόλη την έλλειψη σεβασμού που δείχνει στο αισθητικό και κοινωνικό κατεστημένο, είναι το χαρακτηριστικό κάθε μεγάλου κινήματος «μοντερνιστικού», από τον Μπωντελαίρ και πέρα. Ο Ρεμπώ είπε σε κάποιον στο Αντεν πως όλα τα ποιήματα που είχε γράψει ήταν «φάρσες». Ο Μποργκές είπε πως αυτός και μερικοί φίλοι του «γράφουν μυστηριώδεις» αποκλειστικά για να προκαλέσουν σύγχυση στο ανίδεο κοινό του Μπουένος Άιρες. Η γνώση αυτή τους έδινε το χαρακτήρα μιας μυστικής εταιρείας που προκαλούσε και βοηθούσε το γράψιμο. Όταν ο μοντερνισμός άρχισε ν' αποκτάει οπαδούς και θαυμαστές και να γράφονται διδακτορικές διατριβές έχασε αυτό το ριζοσπαστικό χαρακτήρα του παιχνιδιού. Αυτό συνέβηκε στην Ελλάδα πολύ γρήγορα, κυρίως χάρη στη «σοβαρότητα» του Σεφέρη κι όσοι επόμεναν να παίζουν όπως ο Εγγονόπουλος και ο Εμπειρικός, πλήρωσαν την τόλη τους, με αποκλεισμό από το διεθνές κοινό, εκ μέρους των ειδικών της νεοελληνικής ποίησης (ο Θεός να τους κάνει!) που κάνουν τις μεταφράσεις και είχαν γίνει οι «μεσάζοντες» με τους εκδοτικούς οίκους. Γιατί η «ακαδημαϊκή σοβαροφάνεια» είναι το τίμημα για να περάσει κάθε παιχνίδι από τη θυρίδα τη στενή των καθηγητών σε όλες τις ακαδημίες του κόσμου. Έτσι έγινε κι ο Ιονέσκο μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας χάρη σ' αυτή την παράδοση να υπάρχει πάντα και ένας παλιάτσος ανάμεσα στους σοβαρούς, ρόλο που έπαιζε πριν από αυτόν ο Ζαν Κοκτώ. Ο Γκάτσος λόγω του μοναδικού δείγματος ενός έργου που δεν το είχε πάρει τότε τουλάχιστον στα σοβαρά, είχε την τύχη να περιληφτεί στην έκδοση των «έξι ελλήνων ποιητών» των Σέρραρντ και Κήλη. Όχι φυσικά ο Εμπειρικός ή ο Εγγονόπουλος, ούτε μέχρι σήμερα ακόμα που έχει επανεκδοθεί το βιβλίο απαράλλαχτα όπως τότε προ 25-30 περίπου ετών. Τίποτε δεν αλλάζει.

Αυτή η στασιμότητα οφείλεται κυρίως στο πρόβλημα της γλώσσας. Οι μεταφραστές είναι λίγοι, και συνήθως μισούν τα έργα που μεταφράζουν γιατί στις περισσότερες περιπτώσεις είναι οι ίδιοι αποτυχημένοι ποιητές ή πεζογράφοι. Φυσικά υπάρχουν εξαιρέσεις. Η περίπτωση του Γκάτσου, του πιο oligογράφου από τους Έλληνες ποιητές, αποτελεί ένα όριο κάπως ανάλογο με του Σολωμού, είναι ο αντίποδας του «πολυγράφου». Στην περιοχή της λογοτεχνίας και του γραψίματος δεν υπάρχει το καλύτερο και το χειρότερο. Υπάρχουν περιπτώσεις, που καμιά φορά παίρνουν γεωμετρικό χαρακτήρα και αποτελούν δυάδες. Μια άλλη δυάδα είναι η εορταστική ποίηση του Ελύτη σε αντίθεση

με την πένθιμη ποίηση του Σεφέρη. Όσο και να θέλει κανείς να τις αποδώσει στην τύχη, δεν είναι καμιά φορά άχρηστο να κοιτάζουμε τι υπάρχει πίσω από αυτές τις περιπτώσεις που μπορεί να μας οδηγήσει σ' ένα γενικότερο κανόνα. Αλλά ποιον; Η ιδεολογία του ποιητή συχνά παίζει ένα ρόλο αποφασιστικό. Μια ιδεολογία βασισμένη στη θεωρία της παραγωγής του έργου τέχνης — κάτι ανάλογο με την εργοστασιακή παραγωγή εμπορευμάτων, που είναι μια μαρξιστική θεωρία, μπορεί να οδηγήσει ένα ποιητή σε πληθωρισμό. Ο ποιητής στην περίπτωση αυτή, είτε του αρέσει είτε δεν του αρέσει, πρέπει να παράγει, όπως παράγουν οι εργάτες, καταναγκαστικά και από μιμητική προσπάθεια. (Σαφώς η «Περίπτωση» του Ρίτσου, καθ' ομολογίαν του ίδιου). Ένας ποιητής από την άλλη όπως ο Γκάτσος που πάντοτε καλλιεργούσε την ιδέα της μοναδικότητας, ιδέα σαφώς «μοντερνιστική» και αυτή, προερχόμενη από το Ρομαντισμό, την ιδέα δηλαδή της καταβολής από κάποιο μυστηριώδες «υπερπέραν» που «πλατωνικά» συνυπάρχει με τον κοινό χώρο της καθημερινότητας και

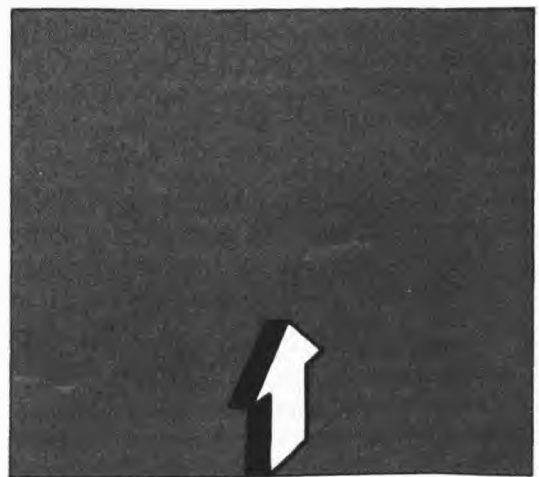
μέσα απ' τον οποίο εκφράζεται με έντονες παρουσίες, αισθήματα, αποκαλύψεις που έχουν τη δύναμη να μεταβάλλουν ένα φτωχό και πενιχρό περιβάλλον σε έναν παράδεισο, για λίγο τουλάχιστον, δηλαδή με άλλο τρόπο ειπωμένο, μια λατρεία και ένα κυνηγητό της έκστασης ως αποκλειστικό σκοπό της ζωής, νομίζω ότι χαρακτηρίζει τον Γκάτσο σαν ποιητή και σαν άνθρωπο. Το ποίημα τότε λοιπόν της «Αμοργού» παίρνει το χαρακτήρα της εμφάνισης, με τυχαίο τρόπο του «παράλογου», ένα όμως παράλογο όχι τυχαίο αλλά σταλμένο από «κάποιον άλλο», κάτι ανάλογο με την περίπτωση του Μλέηκ που έγραφε τον «Μίλτωνά» του καθ' υπαγόρευση από φωνές, που του έλεγαν περικοπές ενός ατέλειωτου ποιήματος που βρισκόταν στον «υπερπέραν». Η «φάρσα» τότε, το «αστείο», το «παράλογο», συμπλέκονται και γίνονται ένα «μεταφυσικό αμάλγαμα» που τρέφει τη φτωχή με απροσδόκητα δώρα και φυσικά επίσης με τρομερές ειρωνικές τιμωρίες.

Έτσι βλέπει κανείς πως το «μοντερνιστικό» στοιχείο στον Γκάτσο είναι ανάλογο με αυτό του

Σεφέρη μόνο που δεν τρέφεται από την ίδια πηγή της αρχαιότητας, αλλά από ένα πιο Ρομαντικό όραμα μιας «υπερβατικής πραγματικότητας», που ταιριάζει με κάποιο τρόπο και στο υπερπραγματικό στοιχείο του Υπερρεαλισμού. Συγκλίνουν λοιπόν, στον Γκάτσο τρεις, ας το πούμε έτσι, «θεωρίες» που τον κάνουν «μοντερνιστή». Ο διχασμός όμως, που βλέπει ο Γκάτσος ανάμεσα στο «ιδεατό», το «υπερπραγματικό» και το «φυσικό», είναι ανυπερβλήτος, όπως τον παρουσιάζει η υπαρξιστική φιλοσοφία. (Συγκεκριμένα του Husserl και του Sartre, με τον απόλυτο χωρισμό «διχασμό» της νόησης από το αντικείμενό της). Θυμάμαι κάποτε που δεν περνούσε μια ιδεατή γραμμή ανατολικά στην οδό Σταδίου, μια παρουσία κι αυτή του «παράλογου» και του «αόρατου κόσμου» μέσα στην καθημερινή ζωή. Έτσι, η μοναδικότητα ενός ποιήματος αποκτάει στην περίπτωση του Γκάτσου το χαρακτήρα ενός συμβόλου, και μιας μοναξιάς ηρωικής, ανάμεσα στα τόσα που γράφονται και δε φτάνουν εύκολα το επίπεδο της γραφής του. Αυτό δε σημαίνει ότι η περιφρούρηση μιας «μοναδικής γραφής» είναι κάτι το σίγουρο. Βέβαια το μέγιστο το

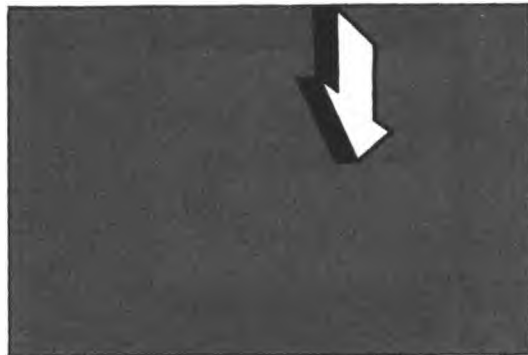
εκφραστικό στην ποίηση του Γκάτσου είναι μοναδικό αλλά δεν είναι και ένα τελείως κλειστό σύστημα που δεν μπορεί να εκτεθεί στη φθορά. Τα πάντα φθείρονται, και κάποιος νέος ποιητής μπορεί διαβάζοντας την «Αμοργό» να μας παρουσιάσει μια αντί-Αμοργό, «μεταμοντερνιστικής» υφής, όπως έκανε ο Πούλιος με τον Σεφέρη. Έτσι δε φθείρεται μόνο ο πολυγράφος, αλλά και ο oligογράφος, στο διηνεκές και Ηρακλείτιο γλίστρημα του γραπτού κάτω από καινούργια μάτια. Ούτε κι αυτός ο Όμηρος δεν έβαλε όλα τ' αυγά του σ' ένα καλάθι, μα έγραψε διάφορα ποιήματα μεταξύ των άλλων κι ένα δυο σατυρικά. Τελικά ο Ρίτσος μέσα από την πολυγραφία του έφτασε να εκφράσει μια μοναδικότητα ανάλογη με αυτήν της «Αμοργού» χρησιμοποιώντας το αντίθετο ακριβώς σύστημα, που προκαλεί συνεχώς το υπερβατικό στοιχείο της γλωσσικής λειτουργίας, με έναν βομβαρδισμό γραφής, μια γραφή ατέλειωτη που προχωράει ως το αμύν και το μη παραπέρα. Ουσιαστικά λοιπόν ο κόσμος του Γκάτσου, με το «παραμυθένιο παράλογο» και το λεκτικό πλούτο συγκεντρωμένο σε

λίγες σελίδες, είναι μια ελληνική πραγματικότητα πλουτισμένη, όπως πλούτισε άλλοτε ο Πασαγιάννης με τον «Πέτρακα» το Μανιάτικο μοιρολόι, επηρεάζοντας και τον Καζαντζάκη, ή ο Παπαδιαμάντης το Ελληνικό χωριό με τη «λόγια και ποιητική» του γλώσσα. Εφόσον ο Γκάτσος αντιπαράθετε στην «Αμοργό» τους θρύλους και τα είδη της δημοτικής μούσας, με το υπερρεαλιστικό σύστημα αυτόματης γραφής, το έργο μένει όντως μοναδικό. Αυτό δε σημαίνει ότι δε θα μπορούσε να μας δώσει κι άλλα δείγματα μιας τέτοιας γραφής, όπως έδωσε νωρίτερα στη Ρωσία χρησιμοποιώντας το ίδιο σύστημα, με το ρωσικό φολκλόρ ανάμικτο με το φουτουρισμό, ο Χλέμπνικοφ.

Πάντως η περίπτωση του Γκάτσου δεν εξαντλείται εδώ. Αργότερα από διάφορα κέντρα και καφενεία επηρέαζε πολλούς νέους, μεταξύ άλλων των Χατζηδάκη και τον Βασιλικό, και τον επισκέπτονταν πολλοί ξένοι που τον ρωτούσαν διάφορα για την ελλ. λογοτεχνία. Έτσι γνωρίστηκε με τον Σέρραντ, που του 'χε μεγάλη εκτίμηση κι αργότερα με τον Πήτερ Λέβι. Οι κρίσεις του για την ελληνική ποίηση ήταν πάντα αυστηρές, καμιά

φορά και αμείλικτες. Η αινιγματικότητα του Γκάτσου καταλήγει έτσι σε μια άρνηση, που περιλαμβάνει πρώτα-πρώτα τον εαυτό του. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο ψυχολογικό αλλά και κοινωνικό. Πώς κατέληξε να γράφει στιχάκια για δίσκους και συνθέτες ελαφρών τραγουδιών δεν είναι κάτι που του καταλογίζω. Κάθε άνθρωπος πρέπει να ζήσει. Πάντως αυτό βλέπει τ' όνομά του, και αποτελεί μια αντίθεση στην άκρα του αυστηρότητα. Απ' την άλλη μεριά το στοιχείο του «παιχνιδιού», του «παράλογου» βρήκε αυτή τη διέξοδο που θα την ήθελε κανείς ίσως και αλλού, σε ποίηση αληθινή, όχι για μαζική κατανάλωση. Φυσικά εφόσον δε δημοσιεύει δεν ξέρουμε τι έχει γράψει. Και το αίνιγμα παραμένει και το καλλιέργησε όλη του τη ζωή. Το παιχνίδι και ο τόνος της «Αμοργού» μένει παραδειγματικό. Και πρέπει οι νέοι ποιητές να μελετήσουν καλά τον Γκάτσο και να τον καταλάβουν — όχι απλώς να πάρουν την επιφάνεια της ποίησής του ως ένα δείγμα γραφής μιας εποχής. Ξεπερνάει νομίζω κατά πολύ τη μόδα μιας περιόδου, και δίνει στον ελληνικό χώρο ένα έργο

μοναδικό. Αν ένα έργο δεν έχει συνέχεια, έστω και μιμητές, τείνει να ξεχαστεί σαν ένα τυχαίο γεγονός. Θέλω να αποσπώ την περίπτωση του Γκάτσου από τη διάσταση της αποτυχίας, της αποτυχίας να κάνει έργο με τη συμβατική έννοια των πολλών βιβλίων. Είναι μια δόξα κι αυτή να βγάλει κανείς ένα και μόνο χρυσό αυγό. Τα σχόλια πάνω στην «Αμοργό» είναι λιγοστά. Το ποίημα είναι δύσκολο όχι στη φόρμουλα που το συνθέτει, αλλά ως προς τον προσανατολισμό του. Η μουσική του χτυπάει τ' αυτί με τόνους που δεν έχουν ξανακουστεί και με ρυθμούς τόσο πρωτότυπους όσο και του Εμπειρικού. Το ξάφνιασμα που προκαλεί είναι ανάλογο με τις αντιστροφές που παρατηρούνται στο έργο του Εγγονόπουλου, ιδίως στο «Μπολιβάρ», που υμνείται ως Έλληνας — «Μπολιβάρ είσαι ωραίος σαν Έλληνας». Η μετατόπιση που ενεργεί ο Εγγονόπουλος ιστορικά και γεωγραφικά με τον «Μπολιβάρ», ποίημα της ίδιας εποχής με την «Αμοργό», έχει κι αυτή «μοντερνιστικό» χαρακτήρα γιατί μας κάνει το επίκεντρο μιας «ανήκουστης μεταφορικότητας» — απ' όπου βγαίνουν έντο-

να οι ομοιότητες ανάμεσα στον νοτιοαμερικανικό και τον ελληνικό χώρο της Επανάστασης του '21. Ο «Μπολιβάρ» είχε μια αργοπορημένη πρόσφατη επιτυχία. Ξαναβγήκε σε βιβλίο, με μια ωραία γαλλική μετάφραση που το δικαιώνει. Ο περιθωριακός χαρακτήρας της Ελληνικής ποίησης, κάνει τέτοιες αργοπορίες αναπόφευκτες. Το έργο του Καβάφη άρχισε να δημοσιεύεται σε ξένη γλώσσα 20 χρόνια μετά το θάνατό του. Όπως ο Καβάφης εκσυγχρόνισε τους αρχαίους Έλληνες και τους έφερε στη διάστασή μας χρησιμοποιώντας ένα αιώνιο παρόν, συμβολικά στην αρχή, σε ποιήματα όπως, «Οι Θερμοπύλες» και πιο, ας το πούμε δραματικά, δαντικά, αργότερα με τις επιμέρους «ιστορικές σκηνές» που τις αποσπάει από τη λήθη με μεγάλη μαεστρία. Οι ήρωές του ζούνε με μας τις γελοιότητες, συγκινητικές, παράλογες, ή τραγικές τους περιπέτειες. Ένα «μοντερνιστικό» πλησίασμα των δύο κόσμων που δεν απέχουν πια με τα ενδιάμεσα της λόγιας παράδοσης που με το να τους βάζει σε βάθρο —τους αρχαίους— τους απομόνωνσε.

Αυτό μάθανε και οι υπερρεαλιστές απ' τον Κα-

βάφη και τα συχνά πλησιάσματα δύο κόσμων σαν νάταν ένας, εφαρμόζονται διαφορετικά απ' τον καθένα, αλλά εξίσου συστηματικά ως μια εξάρθρωση του κοινού τρόπου του βλέπιν. Έτσι, η «καθαρεύουσα» του Εμπειρικού στην «Υψικάμιν» που χειρίζεται ένα υπερρεαλιστικό και μοντερνιστικό υλικό, οι μετατοπίσεις του Εγγονόπουλου, το γέμισμα μιας παλιάς φόρμας με νέο περιεχόμενο στο «Αξίον Εστί» του Ελύτη, και αργότερα πάλι στον Εμπειρικό, οι συμπλοκές αρχαίων μύθων και ιστορικών γεγονότων με τη σύγχρονη ζωή στην Προσωπική Μυθολογία καθώς και η «εθνογραφική» πλοκή της «Αμοργού», με το θρυμματισμένο παραμύθι, και τελικά του Σεφέρη, η ταύτιση του αρχαίου με το νέο σε μια ονειρική και εφιαλτική ατμόσφαιρα συγκρατημένου πένθους και θρήνου — με Ηρακλειτική και μαντική αινιγματικότητα, κάνουν να πλησιάζουν όλα αυτά τα έργα και οι προσωπικότητες, στη «μοντερνιστική διάσταση» που ταίριαζε πολύ στην Ελλάδα λόγω ακριβώς του μακροχρόνιου και τρομερού διχασμού της παράδοσής μας από τον εαυτό της. Ο «μοντερνισμός» με κάποιο τρόπο επούλωσε την πληγή τη χαινούσα ανάμεσα στο νέο και το παλιό, που παίρνει στον ελληνικό χώρο μια έντονα «δραματική υπόσταση» και μια ιστορική αναγκαιότητα που δεν παρουσιάστηκε αλλού, με τέτοια ενάργεια. Οι προσπάθειες του Σολωμού, του Βαλαωρίτη, του Παλαμά, του Κάλβου, δοκίμασαν να κάνουν το ίδιο με άλλα μέσα. Ο Βαλαωρίτης περιορίζεται στην ύμνηση του άμεσου παρελθόντος, που για τον Σολωμό και τον Κάλβο ήταν παρόν. Οι δυο τελευταίοι δοκίμασαν να φέρουν τον αρχαίο κόσμο σε σύγκριση και συγχώνευση με τον αρχαίο.

Τι άλλο είναι οι «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» και οι «Ωδές»; Το ιδεατό και το ρεαλιστικό μέσα στο σώμα του ποιήματος όπως το έβλεπε φυσικά ο Ρομαντισμός. Το ρομαντικό πρότυπο, στον Παλαμά γίνεται «βαρδικός ιστορισμός» όπου υμνούνται άσχετα με το παρόν, ολόκληρα κομμάτια ελληνικής πραγματικότητας, το παρελθόν μεταφερόμενο ατόφιο, μέσα στη δημοτική γλώσσα. Είναι η εποχή των δημοτικιστών και της μετάφρασης των αρχαίων στα νέα ελληνικά. Η εγκατάλειψη του λογισματισμού που επέμενε να αγνοεί τη ζωντανή γλώσσα. Ο Παλαμάς σ' αυτό ακολουθεί φυσικά τον Βαλαωρίτη. Αργότερα, ο Σικελιανός θα δοκιμάσει κυριολεκτικά ν' αναστήσει τους αρχαίους θεούς με τη μαγική δύναμη της γλώσσας και της πίστης σε μια «άλλη» διάσταση. Η «αμυσότητα» με την οποία εφαρμόζει ο Σικελιανός τη συνένωση αυτή του δίνει μια «προ-υπερρεαλιστική» ατμόσφαιρα, που την επεσήμαναν ο Ελύτης και ο Εμπειρικός σε γραπτά και προσωπικά σχόλια. Γι' αυτό άλλωστε έμεινε το έργο του Σικελιανού κυριολεκτικά ασχολίαστο. Γιατί δεν ήταν «μοντερνιστής» ο Σικελιανός με την έννοια του Καβάφη, αλλά «μύστης». Πάντως μοιάζουν στο θέμα της «αμυσότητας» με την οποία χειρίζονται το παρελθόν σε να 'ταν παρόν, παρόλο που τους χωρίζει το γεγονός ότι για το Σικελιανό το ποίημα είναι και «οραματικό βίωμα» όπου η φύση η ίδια καταργεί το ενδιάμεσο χρόνο. Η διαφορά είναι τεράστια, η απόσταση μεγάλη από την ατμόσφαιρα του ιστοριοδίφη Καβάφη, που ξεσκάλισε τις άγνωστες γωνιές της ιστορίας για να βρει υλικό. Ο ένας —ο Καβάφης— είναι «αρχαιοδίφης», ο άλλος είναι «επανεναρ୍କωση». Καμιά συνεννόηση δεν ήταν δυνατή, παρόλο που δεν τους χωρίζει τέτοια μεγάλη απόσταση όσο κείνη που χωρίζει τον Καβάφη απ' τον Παλαμά, από τον οποίο λείπει η «ειρωνεία», έστω κι αν υπάρχει «η σάτυρα». Ο Καβάφης αντιδρά εναντίον της υμνωδίας και της ρητορείας που χαρακτηρίζει τους δημοτικιστές της περιόδου εκείνης, μ' ένα χιούμορ, έστω και μαύρο.

(το τρίτο μέρος
στο επόμενο τεύχος)